

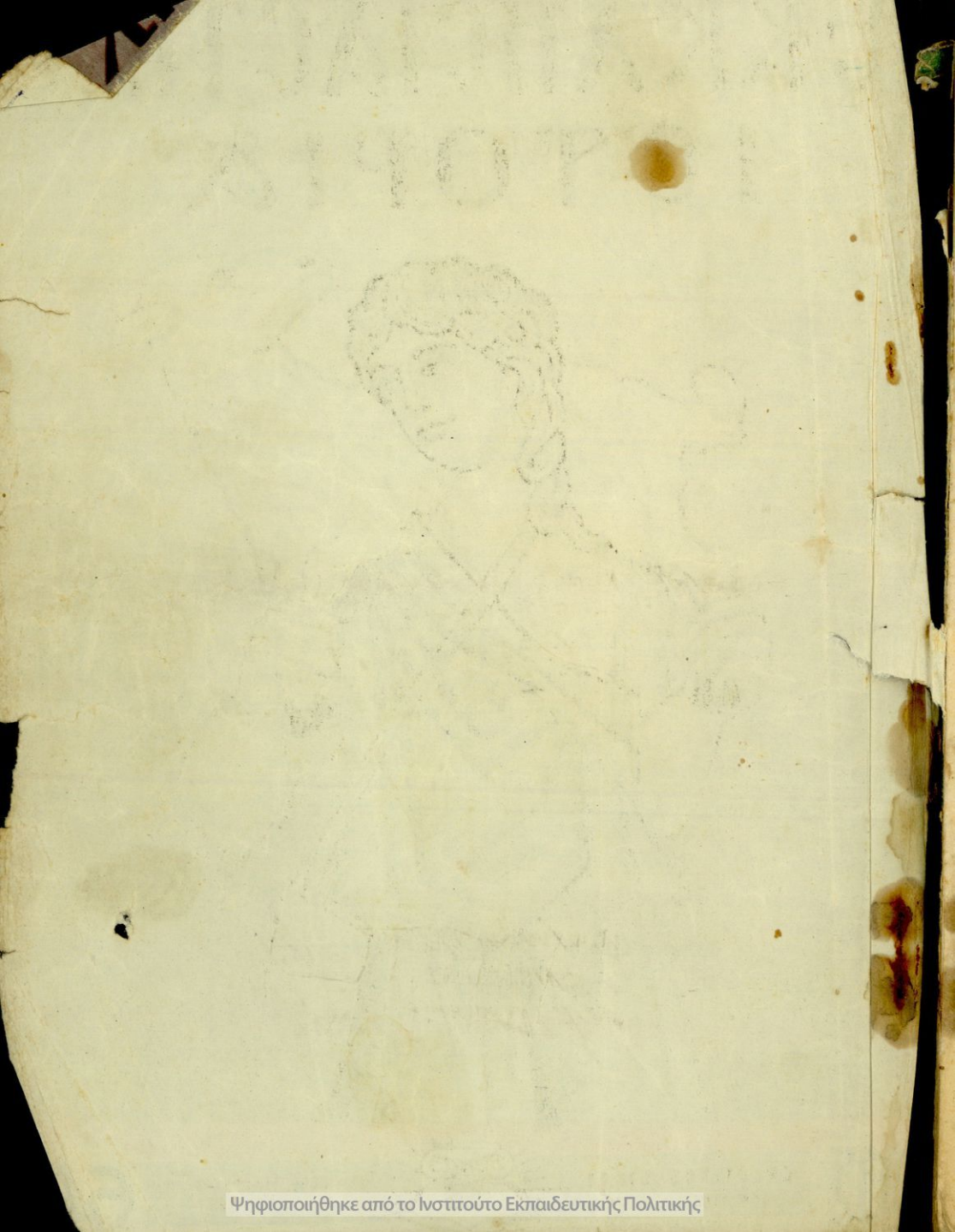
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ
ΔΗΜ. ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ & ΣΙΑ

ΓΕΩΡ. ΣΤΑΥΡΟΥ 6 (1Ε)
ΑΘΗΝΑΙ

037
ΔΗΜ. ΓΙΑΝΝΙΑ — ΔΗΜ. ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ

22

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Διὰ τὴν Ε' τάξιν τῶν Δημοτικῶν Σχολείων

ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗ

ὑπὸ τοῦ Ἐθνικοῦ Ἰνστιτούτου Παιδείας

1963

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ "Φ Ω Σ,,

ΔΗΜ. ΓΙΑΝΝΙΑΣ & ΣΙΑ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ 6 - ΑΘΗΝΑΙ

60

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΕΘΝ. ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΔΙΔ. ΒΙΒΛΙΩΝ

Αριθ. πρωτ. 90631

Εν Αθήναις τῇ 1-8-1960

Π ρ ό ς

τούς κ.κ. Δημ. Γιαννιάν - Δημ. Γιαννίκοι

Γεωργίου Σταύρου 6 Ένταύθα

« Έγκρισις Έκκλησιαστικῆς Ίστορίας Ε' Δημοτικού »

Έχοντες ύπ' όψιν τήν ύπ' αριθμ. 60/7-8-1959 πράξιν του Α.Ε.
Σ. καί τήν ύπ' αριθμ. 150493/19-12-1959 απόφασιν του Υπουργεί-
ου, γνωρίζομεν ύμιν ότι τό βιβ-
λίον « Ίστορία » ένεκρίθη ως βοηθ
κόν τῆς Ε' τάξεως του Δημο-
κτικού Σχολείου, αναγράφοντες εις τό έσωτερικόν εσωφώνισμα
παρουσαν καί τό όνομα του θεωρήσαντος τά τυπογραφικά δοκίμια
αυτου έπόπτου.

ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗ

ύπό του Υπουργείου Παιδείας
διά μίαν τριετίαν 1960 - 1963

Έντολή του Υπουργού

Ό Διευθυντής

Χ. ΜΟΥΣΤΡΗΣ

Θεωρήσαντες έπόπται :

Ανδρ. Παπαγεωργακόπουλος Έκπ. Σύμβουλος
Σωτηρ. Κονομάρας Γυμνασιάρχης

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Ἡ Προχριστιανικὴ κοινωνία καὶ ἡ Γέννησις τοῦ Σωτῆρος

Ἀπὸ τὴν Παλαιὰν Διαθήκην καὶ ἀπὸ τὴν Ἀρχαίαν Ἱστορίαν γνωρίζομεν, ὅτι οἱ ἄνθρωποι δυστυχῶς πολὺ γρήγορα εἶχον λησμονήσει τὸν Δημιουργόν των, τὸν ἕνα καὶ μόνον ἀληθινὸν Θεόν. Τὸν εἶχον λησμονήσει καὶ ἐπίστευον εἰς θεοὺς ψευδεῖς, δηλαδὴ εἰς τὰ εἰδῶλα. Ἀφοῦ δὲ ἐλησμόνησαν τὸν ἀληθινὸν Θεόν, ἐλησμόνησαν καὶ τὰς ἐντολάς Του.

Τοιοιούτῳ ὅπως ἡ ἀνθρωπότης ἔχασε τὸν δρόμον τῆς ἀρετῆς καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ σκότος τῆς ἁμαρτίας, ἔπλεεν εἰς τὸ πέλαγος τοῦ ψεύδους. Ἡ ἀθλιότης καὶ ἡ ἀνηθικότης ποὺ ἐπεκράτει εἰς τὴν κοινωνίαν ἦτο μεγάλη. Οὔτε δικαιοσύνη ὑπῆρχεν οὔτε ἀγάπη οὔτε σεβασμὸς οὔτε φιλάνθρωπία.

Οἱ πτωχοί, οἱ δυστυχεῖς καὶ οἱ ἀδύνατοι ἦσαν δοῦλοι τῶν πλουσίων καὶ τῶν ἰσχυρῶν. Πολλὰς φορὰς οἱ πτωχοὶ δὲν ἠμποροῦσαν νὰ πληρώσουν τὰ χρέη των καὶ τότε ἐγίνοντο δοῦλοι τῶν πλουσίων, οἱ ὁποῖοι τοὺς ἐπώλουν εἰς τὴν ἀγοράν, ὅπως ἡμεῖς πωλοῦμεν τὰ ζῶα.

Καμίαν βοήθειαν δὲν εὑρίσκον οἱ δυστυχεῖς καὶ καμίαν χαρὰν δὲν εἶχεν ὁ βίος των. Ἐλλειπεν ἀπὸ τὴν κοινωνίαν ἐκείνης τῆς ἐποχῆς ἡ ἀγάπη, ἡ ἀλληλοβοήθεια καὶ ἐβασίλευε παντοῦ ἡ παραλυσία καὶ ἡ περι-

φρόνησις διὰ τὴν ζωὴν τοῦ πλησίον. Ἡ ἀνθρωπότης ἐφαίνετο ὅτι ἐβάδιζε πρὸς τὴν καταστροφὴν.

Ὁ καλὸς Θεὸς ὁμως δὲν ἤθελε νὰ ἀφήσῃ τὰ πλάσματά Του εἰς τὴν διαφθορὰν καὶ τὴν ἀνομίαν, εἰς τὸ ψεῦδος καὶ εἰς τὴν πλάνην. Διὰ τοῦτο ἀπεφάσισε νὰ στείλῃ εἰς τὴν γῆν τὸν Μονογενῆ Του Υἱόν, διὰ νὰ σώσῃ τὸν κόσμον ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν.

Μίαν χειμωνιάτικην λοιπὸν νύκτα τοῦ ἔτους ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἀρχίζομεν νὰ χρονολογοῦμεν ἡμεῖς οἱ Χριστιανοί, ἐγεννήθη μέσα εἰς τὸ ταπεινὸν σπήλαιον τῆς Βηθλεὲμ ἀπὸ τὴν Παρθένον Μαρίαν διὰ Πνεύματος Ἁγίου ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου.

Ἀπὸ τὴν Τετάρτην τάξιν μᾶς εἶναι γνωστὴ ἡ ζωὴ τοῦ Κυρίου, ἡ διδασκαλίᾳ Του, τὰ θαύματά Του, ὁ σταυρικός Του θάνατος καὶ ἡ τριήμερος Ἀνάστασις Του. Εἰς τὴν πέμπτην τάξιν θὰ μάθωμεν τὴν Ἱστορίαν τοῦ Χριστιανισμοῦ ἀπὸ τῆς ιδρύσεώς του μέχρι σήμερον.

2. Ἑκκλησία καὶ Ἑκκλησιαστικὴ Ἱστορία

Ἡ λέξις ἐκκλησία εἶναι ἀρχαία Ἑλληνικὴ καὶ ἐσήμαινε κατὰ τὴν προχριστιανικὴν ἐκείνην ἐποχὴν τὴν συνάθροισιν τοῦ λαοῦ (Ἑκκλησία τοῦ Δήμου). Ὄταν ὁμως ἐνεφανίσθη εἰς τὸν κόσμον ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ οἱ ἄνθρωποι ἤρχισαν νὰ Τὸν ἀκολουθοῦν καὶ νὰ πιστεύουν εἰς τὴν διδασκαλίαν Του, ἀπὸ τότε πλέον ἡ λέξις ἐκκλησία ἐπῆρε διαφορετικὴν σημασίαν καὶ σημαίνει τὸ σύνολον τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι πιστεύουν ὡς Σωτῆρα καὶ Λυτρωτὴν τῶν τῶν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν. Ἐχοντες δὲ τὴν αὐτὴν πίστιν, κοινωνοῦν τῶν αὐτῶν Μυστηρίων καὶ διοικοῦνται ἀπὸ κληρικούς, οἱ ὅποιοι εἶναι κανονικοὶ διάδοχοι τῶν Ἀποστόλων. Ἡ λέξις ἐκκλησία σημαίνει ἐπίσης τὸ σύνολον τῶν Χριστιανῶν ἑνὸς κράτους, μιᾶς πόλεως κλπ. ἢ καὶ τὸ σύνολον τῶν Χριστιανῶν ὅλου τοῦ κόσμου.

Ἑκκλησιαστικὴ Ἱστορία λέγεται τὸ μάθημα ποὺ διδάσκει τὴν Ἱστορίαν τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἀπὸ τότε δηλαδὴ ποὺ ἤρχισαν οἱ Ἅγιοι Ἀπόστολοι τὸ ἔργον των μέχρι σήμερον.

Ἡ Ἑκκλησιαστικὴ Ἱστορία μᾶς διδάσκει πῶς οἱ Μαθηταὶ ἱδρυσαν τὰς πρώτας Χριστιανικὰς Ἑκκλησίας, ποῖος ἦτο ὁ βίος τῶν πρώτων Χριστιανῶν, ποῖα ἐμπόδια συνήντησεν ἡ διδασκαλίᾳ τοῦ Εὐαγγελίου. Μᾶς ὁμιλεῖ διὰ τοὺς διωγμούς, διὰ τοὺς Μάρτυρας καὶ τοὺς Ἅγίους,

διὰ τοὺς θείους Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας καὶ διὰ τοὺς αὐτοκράτορας, οἱ ὅποιοι ὑπεστήριξαν τὸν Χριστιανισμόν.

Ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία μᾶς ὁμιλεῖ ἐπίσης διὰ τὸ Σχίσμα τῆς Ἀνατολικῆς καὶ Δυτικῆς Ἐκκλησίας καὶ γενικῶς μᾶς διδάσκει δι' ὅλα ὅσα συνέβησαν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ ἀπὸ τότε πὺν ἰδρύθη μέχρι σήμερον.

Ἡμεῖς δὲ ἐφ' ὅσον θέλομεν νὰ εἴμεθα πραγματικοὶ Χριστιανοί, ἔχομεν ἱερὸν καθήκον νὰ γνωρίζωμεν καὶ τὴν Ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας μας.

Τοιοιτοτρόπως ἐνδυναμώνομεν τὴν πίστιν μας, διότι βλέπομεν ποῖα ἐμπόδια ὑπερῆνικησεν ἡ διδασκαλία τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου· βλέπομεν πόσον ἀνεπτύχθησαν καὶ ἀνυψώθησαν οἱ λαοί, οἱ ὅποιοι ἡσπάσθησαν τὴν νέαν θρησκείαν, καὶ κατανοοῦμεν καλλίτερον τὴν ἀξίαν καὶ τὴν δύναμιν τοῦ Χριστιανισμοῦ.

3. Αἱ περίοδοι τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας

Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἀπὸ τότε πὺν ἰδρύθη μέχρι σήμερον, δηλαδὴ εἰς τὸ διάστημα τῶν εἴκοσι αἰώνων, ἐπέρασεν ἀπὸ ὠρισμένα στάδια. Τὰ στάδια αὐτὰ εἶναι κυρίως τέσσαρα. Διὰ τοῦτο τὴν Ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας μας τὴν διαιροῦμεν εἰς τέσσαρας μεγάλας περιόδους.

Ἡ πρώτη περίοδος (33—313). Ἀρχίζει ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας καὶ φθάνει μέχρι τοῦ Μ. Κωνσταντίνου.

Ἡ δευτέρα περίοδος (313—867). Ἀρχίζει ἀπὸ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου καὶ φθάνει μέχρι τοῦ Σχίσματος τῶν Ἐκκλησιῶν.

Ἡ τρίτη περίοδος (867—1453). Ἀρχίζει ἀπὸ τοῦ Σχίσματος τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ φθάνει μέχρι τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀπὸ τοὺς Τούρκους.

Ἡ τετάρτη περίοδος (1453—σήμερον). Ἡ τελευταία περίοδος ἀρχίζει ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ φθάνει μέχρι τῶν ἡμερῶν μας.

Αὐτὴν τὴν σειράν τῶν περιόδων θὰ ἀκολουθήσωμεν καὶ ἡμεῖς εἰς τὸ βιβλίον τοῦτο τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας.

Π Ρ Ω Τ Η Π Ε Ρ Ι Ο Δ Ο Σ (33 — 313)

ΑΠΟ ΤΗΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΜΕΧΡΙ ΤΟΥ Μ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

1. Ἡ ἐπιφοίτησις τοῦ Ἀγίου Πνεύματος

(Πράξ. Β' Ι — 12)

Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὅταν κατήλθεν εἰς τὴν γῆν διὰ νὰ κηρύξη τὴν ἀλήθειαν καὶ νὰ μᾶς σώσῃ ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν, ἐγνώριζεν ὅτι δὲν θὰ ἔμενεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη εἰς τὸ κόσμον τοῦτον. Ἐγνώριζεν, ὡς Θεὸς ποὺ ἦτο, ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι θὰ τὸν συνελάβανον καὶ θὰ τὸν κατεδίκαζον εἰς τὸν σταυρικὸν θάνατον.

Ἀλλὰ διὰ νὰ συνεχισθῇ τὸ ἔργον Του μετὰ τὸν σταυρικόν Του θάνατον, ἐξέλεξε δώδεκα Μαθητάς, τοὺς ὁποίους εἶχε πάντοτε μαζί Του. Οἱ δώδεκα λοιπὸν αὐτοὶ Μαθηταὶ ἤκουσαν ὅλην τὴν διδασκαλίαν τοῦ Κυρίου καὶ ἀνέλαβον, μετὰ τὸν σταυρικόν Του θάνατον καὶ τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν Αὐτοῦ, νὰ τὴν διαδώσουν εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης. Ἀνέλαβον ἐπίσης νὰ μεταδώσουν καὶ τὴν χάριν τοῦ Ἀγ. Πνεύματος διὰ τῶν Μυστηρίων εἰς πάντας τοὺς πιστεύοντας εἰς τὸν Σωτῆρα Κύριον Ἰησοῦν.

Διὰ τοῦτο ἀκριβῶς ὁ Κύριος, πρὶν ἀκόμη χωρισθῇ ἀπὸ τοὺς ἀγαπημένους Του Μαθητάς, πρὶν δηλαδὴ ἀναληφθῇ εἰς τοὺς οὐρανοὺς, τοὺς

ἔδωσε μίαν ὑπόσχεσιν. Τοὺς ὑπεσχέθη ὅτι, ὅταν θὰ ἀνέβαινεν εἰς τοὺς οὐρανοὺς, θὰ παρεκάλει τὸν Οὐράνιον Του Πατέρα νὰ τοὺς στείλῃ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, διὰ νὰ τοὺς φωτίσῃ καὶ νὰ τοὺς δώσῃ τὴν δύναμιν νὰ κηρύξουν τὴν ἀληθινὴν θρησκείαν καὶ νὰ τὴν ἐξαπλώσουν εἰς ὅλον τὸν κόσμον.

Τοὺς συνεβούλευσε μάλιστα νὰ μὴ ἀπομακρυνθοῦν ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλήμ, ἀλλὰ νὰ μείνουν ἐκεῖ καὶ νὰ περιμένουν. Καὶ πραγματικά ἔμειναν καὶ ἐπερίμεναν ἕως τὴν πεντηκοστὴν ἡμέραν.

Εἰς τὸ διάστημα δὲ αὐτὸ τῶν πεντήκοντα ἡμερῶν οἱ ἑνδεκα Μαθηταὶ μὲ ἄλλους μαθητάς, ἐν συνόλῳ 120, ἐξέλεξαν διὰ κλήρου εἰς τὴν θέσιν τοῦ προδότου Ἰούδα τὸν εὐσεβέστατον Μαθθίαν, καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἔγιναν πάλιν δώδεκα.

Πεντήκοντα ἡμέρας ἔπειτα ἀπὸ τὸ Πάσχα ἐώρταζον οἱ Ἑβραῖοι τὴν Πεντηκοστὴν, μίαν ἀπὸ τὰς μεγαλυτέρας θρησκευτικὰς τῶν ἑορτῶν. Διὰ τοῦτο εἶχον ἔλθει ἐκεῖ εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ πολλοὶ Ἰουδαῖοι προσκυνηταί, οἱ ὅποιοι ἀνῆκον εἰς ἄλλα ἔθνη καὶ ὠμίλουν διαφόρους γλώσσας.

Τὴν ἡμέραν ἐκείνην οἱ Μαθηταὶ τοῦ Κυρίου εὐρίσκοντο ὅλοι συγκεντρωμένοι εἰς μίαν οἰκίαν τῆς ἁγίας Πόλεως. Εἶχον τὸν φόβον τῶν κακῶν Ἰουδαίων καὶ διὰ τοῦτο ἀπέφευγον νὰ κυκλοφοροῦν εἰς τοὺς δρόμους. Εἶχον κλείσει τὰς θύρας καὶ τὰ παράθυρα τῆς οἰκίας τῶν καὶ γονατιστοὶ προσήυχοντο. Ἦτο περίπου ἡ 9 πρωιῇ ὥρᾳ. Ἐξαφνα μία βοή ἠκούσθη, ὥσάν νὰ ἐφύσησεν ὀρμητικὸς ἄνεμος, καὶ συνετάραξεν ὅλοκληρον τὴν οἰκίαν. Τὴν ἰδίαν δὲ στιγμὴν δώδεκα πύριναι γλῶσσαι παρυσιάσθησαν ἐπάνω εἰς τὰς κεφαλὰς τῶν Ἀποστόλων.

Ἐλαμψεν ἀμέσως τὸ σκοτεινὸν δωμάτιον ἀπὸ τοῦ θείου φῶς. Αὐτὸ ἦτο τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, τὸ ὅποιον ἔστειλεν ὁ Θεὸς εἰς τοὺς Ἀποστόλους νὰ τοὺς φωτίσῃ καὶ νὰ τοὺς δώσῃ θάρρος διὰ τὸ μέγα ἔργον, τὸ ὅποιον θὰ ἀνελάμβανον.

Ἀπὸ τὴν ὥραν δὲ ἐκείνην οἱ ἅγιοι αὐτοὶ ἄνδρες ἤρχισαν νὰ ὁμιλοῦν διὰ τὴν δόξαν καὶ διὰ τὸ μεγαλεῖον τοῦ Θεοῦ ὃχι μόνον εἰς τὴν Ἑβραϊκὴν, ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλας ξένας γλώσσας.

Ἡ παράξενος ὅμως καὶ ἐξαφνικὴ ἐκείνη βοή ἠκούσθη καὶ εἰς ὅλην τὴν μεγάλην πόλιν τῆς Ἱερουσαλήμ. Τὴν ἤκουσαν καὶ οἱ ξένοι, Πάρθοι καὶ Μηδοὶ καὶ Πόντιοι καὶ Αἰγύπτιοι καὶ Ρωμαῖοι καὶ Κρήτες καὶ Ἄραβες κ.λ.π. Ὁλος αὐτὸς ὁ κόσμος ἀπὸ τὰ διάφορα σημεῖα τῆς Πόλεως ἔτρεχε περίεργος πρὸς τὸ μέρος ὅπου ἠκούσθη ἡ ταραχὴ.

2. Ἡ ὁμιλία τοῦ Πέτρου καὶ ἡ ἱδρυσις τῆς πρώτης Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας (Πράξ. Β' 12-42)

Ὅταν ἔφθασαν τὰ πλήθη εἰς τὸ μέρος ὅπου εὕρισκετο ἡ οἰκία τῶν Ἀποστόλων, ἤκουσαν τοὺς ἄνδρας ἐκείνους νὰ ὁμιλοῦν εἰς διαφόρους γλώσσας. Τὸ γεγονός αὐτὸ ἐκίνησε τὴν περιέργειαν τῶν Ἰουδαίων καὶ τῶν ξένων, οἱ ὅποιοι ἔλεγον μεταξύ των μὲ ἀπορίαν:

— Δὲν εἶναι οἱ ἄνδρες αὐτοὶ Γαλιλαῖοι; Πῶς λοιπὸν γνωρίζουν τὴν γλῶσσάν μας καὶ μᾶς ὁμιλοῦν εἰς αὐτὴν διὰ τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ;
Ἄλλοι δὲ πάλιν τοὺς περιέπαιζον καὶ ἔλεγον:
— Εἶναι μεθυσμένοι!

Ἡ περιέργεια καὶ ὁ θαυμασμὸς ὅλων εἶχε φθάσει εἰς τὸ κατακόρυφον, ἀλλὰ κανεὶς δὲν ἐγνώριζε τί ἀκριβῶς συνέβη.

Ἐκείνην τὴν στιγμήν ὁ Πέτρος κατὰ θεῖαν ἐμπνευσιν ἐπροχώρησεν εἰς τὸ μέσον, ἀνέβη ἐπάνω εἰς ἕνα βᾶθρον καὶ ἤρχισε νὰ κηρύττῃ πρὸς τὸ ἀνορίθμητον ἐκεῖνο πλήθος, τὸ ὁποῖον εἶχε συγκεντρωθῇ, ὡς ἐξῆς:

« Ἄνδρες Ἰουδαῖοι καὶ ὅλοι ὅσοι κατοικεῖτε εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, μὴ θαυμάζετε καὶ μὴ ἀπορεῖτε δι' ὅσα βλέπετε καὶ ἀκούετε. Μὴ νομίζετε ὅτι εἴμεθα μεθυσμένοι· ὄχι, δὲν εἴμεθα, διότι ἀκόμη εἶναι πρωί. Αὐτὰ τὰ ὁποῖα βλέπετε ἐνώπιόν σας τὴν ὥραν αὐτὴν εἶναι τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ.

Εἶναι ἡ δύναμις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τὸ ὁποῖον κατήλθεν ἐξ οὐρανοῦ καὶ μᾶς ἐφώτισε, καθὼς εἶχε προεῖπει ὁ Κύριος.

Ἄνδρες Ἰσραηλῖται, ἀκούσατε τοὺς λόγους τούτους: Σεῖς τὸν Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον, ὁ ὁποῖος μὲ θαύματα καὶ σημεῖα σᾶς ἀπέδειξεν ὅτι ἦτο ἀπεσταλμένος τοῦ Θεοῦ, σεῖς, Αὐτόν, τὸν συνελάβατε καὶ μὲ τὰ ἄνομα χέρια σας τὸν ἐσταυρώσατε καὶ τὸν ἐθανατώσατε. Naί, τὸν ἐθανατώσατε, ἀλλὰ ὁ Θεὸς τὸν ἀνέστησε καὶ τὸν ἐπῆρε μαζί Του εἰς τοὺς οὐρανούς.

Ὁ Ἰησοῦς λοιπὸν παρεκάλεσε τὸν Πατέρα Του καὶ μᾶς ἔστειλε τὸ Ἅγιον Πνεῦμα. Αὐτὸ μᾶς ἔδωσε τὴν δύναμιν καὶ τὴν φῶτισιν νὰ διδάσκωμεν, ὅπως μὲ τὰ ἴδια σας τὰ μάτια τώρα βλέπετε καὶ ὅπως ἀκούετε.

Ἄς τὸ γνωρίζῃ δὲ καλῶς ὅλος ὁ Ἰσραηλιτικὸς λαός, ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶναι Θεός. Καὶ σεῖς τὸν Κύριον καὶ Θεόν σας Τὸν ἐσταυρώσατε ».

Ὁ ἔσχατος αὐτὸς λόγος τοῦ Ἀποστόλου ἐπροξένησε βαθεῖαν συγκί-

νησιν εἰς τὰς καρδίας τῶν ἀκροατῶν, οἱ ὅποιοι ἤρχισαν νὰ ἐρωτοῦν ἀνήσυχοι τί πρέπει νὰ κάμουν, διὰ νὰ σωθοῦν.

Ὁ Πέτρος τότε τοὺς συνεβούλευσέ νὰ μετανοήσουν εἰλικρινῶς, νὰ πιστεύσουν καὶ νὰ βαπτισθοῦν. Καὶ πραγματικῶς τὴν ἱστορικὴν ἐκείνην ἡμέραν τρεῖς χιλιάδες ἄνθρωποι ἐπίστευσαν εἰς τὸν Χριστὸν καὶ ἐβαπτίσθησαν.

Ἀμέσως δὲ κατόπιν αὐτοὶ οἱ πρῶτοι ὁπαδοὶ τοῦ Χριστοῦ μὲ τὰς ὁδηγίας τῶν Ἀποστόλων ἱδρυσαν τὴν Χριστιανικὴν ὀργάνωσιν τῆς Ἱερουσαλήμ, ἡ ὁποία ὠνομάσθη Πρώτη Χριστιανικὴ Ἐκκλησία.

Τὴν ἐπιφοίτησιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἰς τοὺς Ἀποστόλους τὴν ἐορτάζομεν πεντήκοντα ἡμέρας ἔπειτα ἀπὸ τὸ Πάσχα. Εἶναι ἡ ἐορτὴ τῆς Πεντηκοστῆς. Τὴν Πεντηκοστὴν δὲ ψάλλεται τὸ ἀκόλουθον ἀπολυτίκιον :

*«Εὐλογητὸς εἶ, Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν,
ὁ πανσόφους τοὺς ἁλεῖς ἀναδείξας,
καταπέμψας αὐτοῖς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον,
καὶ δι' αὐτῶν τὴν οἰκουμένην σαγηνεύσας,
Φιλάνθρωπε, δόξα Σοι».*

Ἐξήγησις. Εὐλογημένος εἶσαι, Χριστὲ καὶ Θεὲ ἡμῶν, Σὺ, ὁ ὁποῖος ἀπέστειλεις τὸ Ἅγιόν Σου Πνεῦμα καὶ ἔκαμες πανσόφους τοὺς ἁλεῖς, δηλαδὴ τοὺς δώδεκα Μαθητάς. Μὲ αὐτοὺς ἔφερες πλησίον σου ὁλόκληρον τὴν οἰκουμένην. Δόξα εἰς Σὲ φιλάνθρωπε.

3. Τὰ πρῶτα θαύματα τῶν Ἀποστόλων.

Ὁ Πέτρος καὶ ὁ Ἰωάννης ἐνώπιον
τοῦ Συνεδρίου τῶν Ἰουδαίων

(Πράξ. Γ' 1 — 26 καὶ Δ' 1 — 32)

Οἱ μαθηταὶ τοῦ Κυρίου ἔλαβον τὴν υπόσχεσίν Του, ὅτι μετὰ τὴν ἐπιφοίτησιν τοῦ Ἁγ. Πνεύματος θὰ εἶναι ἱκανοὶ νὰ κάμουν καὶ θαύματα. Πράγμασι. Ὀλίγον μετὰ τὴν Πεντηκοστὴν ὁ Πέτρος μὲ τὸν Ἰωάννην ἐπήγαιναν εἰς τὸν Ναόν, διὰ νὰ προσευχηθοῦν. Εἰς τὰ πρόθυρα τοῦ Ναοῦ συνήντησαν ἕνα χωλὸν ποὺ ἐζήτηε ἐλεημοσύνην. Ἐζήτησε λοιπὸν καὶ ἀπὸ τοὺς δύο Ἀποστόλους. Τότε ὁ Πέτρος τοῦ εἶπε :

— Χρήματα δὲν ἔχω, Ἀλλὰ ἐκεῖνο ποὺ ἔχω σοῦ τὸ δίδω· ἐν ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Ναζωραίου σήκω καὶ περιπάτει.

Καὶ ἀφοῦ τὸν ἐπίασεν ἀπὸ τὸ χέρι, τὸν ἐσήκωσεν. Ὁ χωλὸς ἀμέσως ἐσηκώθη, εἰσῆλθε μαζί μὲ τοὺς δύο Ἀποστόλους εἰς τὸν Ναὸν καὶ ἐδόξαζε τὸν Θεόν.

Ὁ λαὸς ποὺ ἦτο εἰς τὸν Ναὸν καὶ εἶδε τὸ θαῦμα, συνεκεντρώθη καὶ παρεστήρει ἐκπληκτος τοὺς Ἀποστόλους. Ὁ δὲ Πέτρος ἤρχισε νὰ τοὺς διδάσκει περὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἐνῶ δὲ ὠμίλει, ὥρμησαν οἱ ἱερεῖς τοῦ Ναοῦ καὶ μερικοὶ φανατικοὶ Ἰουδαῖοι καὶ τοὺς συνέλαβον.

Πολλοὶ ὅμως ἀπὸ ἐκείνους οἱ ὁποῖοι εἶδον τὸ θαῦμα καὶ ἤκουσαν τὴν ὁμιλίαν τοῦ Πέτρου, ἐπίστευσαν εἰς τὸν Χριστὸν καὶ ἔτσι ἔφθασεν ὁ ἀριθμὸς τῶν πιστῶν εἰς πέντε χιλιάδας.

Τὴν ἄλλην ἡμέραν συνήλθον εἰς συμβούλιον οἱ πρεσβύτεροι, οἱ γραμματεῖς, οἱ ἀρχιερεῖς καὶ ὅσοι ἄλλοι ἀποτελοῦσαν τὸ Συνέδριον τῶν Ἰουδαίων. Ἐφεραν δὲ ἐκεῖ τὸν Πέτρον καὶ τὸν Ἰωάννην καὶ ἤθελον νὰ τοὺς καταδικάσουν, διότι ἐκήρυττον τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν ὁποῖον αὐτοὶ οἱ Ἰουδαῖοι κατεδίκασαν εἰς τὸν διὰ σταυροῦ θάνατον.

Ἀλλὰ δὲν ἐτόλμησαν νὰ ἀποφασίσουν τὴν καταδίκην τῶν δύο Ἀποστόλων, διότι τὸ θαῦμα εἶχε γίνει πλέον γνωστὸν εἰς ὅλους καὶ δὲν ἤμποροῦσε κανεὶς νὰ τὸ διαψεύσῃ. Ἐφοβοῦντο ἐπίσης τὸν λαόν, ὁ ὁποῖος ἦτο μὲ τὸ μέρος τῶν Ἀποστόλων. Διὰ τοῦτο διέταξαν τότε οἱ δικασταὶ τοὺς δύο Ἀποστόλους νὰ φύγουν καὶ τοὺς συνέστησαν νὰ μὴ διδάσκουν εἰς τὸ ἐξῆς διὰ τὸν Ἰησοῦν.

Ὁ Πέτρος καὶ ὁ Ἰωάννης, ἀφοῦ ἀπελύθησαν, ἦλθον εἰς τοὺς ἄλλους Ἀποστόλους καὶ τοὺς διηγήθησαν ὅσα συνέβησαν. Καὶ τότε ὅλοι μαζί προσηυχήθησαν καὶ ἠὺχαρίστησαν τὸν Θεὸν διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ Πέτρου καὶ τοῦ Ἰωάννου καὶ τὸν παρεκάλεσαν νὰ τοὺς διδῇ θάρρος καὶ δύναμιν, διὰ νὰ διδάσκουν καὶ νὰ κάμνουν θαύματα ἐν ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

4. Ἡ φυλάκισις τῶν Ἀποστόλων (Πράξ. Ε' 12 — 42)

Οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι, οἱ ὅποιοι παρηκολούθουν μὲ ἄγρυπνον βλέμμα τὴν καθημερινὴν ἐξάπλωσιν τῆς νέας θρησκείας, ἀπεφάσισαν νὰ λάβουν μέτρα, διὰ νὰ τὴν σταματήσουν. Διὰ τοῦτο συνέλαβον τοὺς Ἀποστόλους καὶ τοὺς ἐφυλάκισαν μὲ τὸν σκοπὸν νὰ τοὺς δικάσουν εἰς τὸ μέγα Συνέδριόν των.

Τὴν παραμονὴν ὅμως τῆς δίκης ἦλθεν ἄγγελος Κυρίου διὰ νυκτός, ἤνοιξε τὰς θύρας τῆς φυλακῆς καὶ ἠλευθέρωσε τοὺς Ἀποστόλους, χωρὶς νὰ τὸ ἀντιληφθοῦν καθόλου οἱ φύλακες.

Τὴν ἄλλην ἡμέραν ὁ ἀρχιερεὺς τῶν Ἰουδαίων διέταξε τοὺς ὑπηρέτας νὰ φέρουν ἀπὸ τὴν φυλακὴν τοὺς Ἀποστόλους εἰς τὸ Συνέδριον. Ἀλλὰ οἱ ὑπηρέται, ὅταν ἐπῆγαν εἰς τὴν φυλακὴν, δὲν εὔρον κανένα φυλακισμένον.

Οἱ Ἀπόστολοι ὅμως ἐσυνέχιζον νὰ κηρύττουν καὶ νὰ θαυματουργοῦν. Τὸ πρᾶγμα τοῦτο ἀνῆσυχσε τοὺς θρησκευτικοὺς ἀρχηγοὺς τῶν Ἰουδαίων, διότι ἔβλεπον ὅτι διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ ἠϋξανε ὁ ἀριθμὸς τῶν πιστῶν. Διέταξαν λοιπὸν τὴν σύλληψιν ὅλων τῶν Ἀποστόλων καὶ ἐμφάνισιν αὐτῶν ἐνώπιον τοῦ Συνεδρίου. Τὸ Συνέδριον ἔκαμεν αὐστηρὰς παρατηρήσεις εἰς τοὺς Ἀποστόλους, διότι ἐσυνέχιζον νὰ κηρύττουν τὴν διδασκαλίαν τοῦ Χριστοῦ. Ἀλλὰ ὁ Πέτρος καὶ οἱ ἄλλοι Ἀπόστολοι μὲ θάρρος ἀπελογήθησαν καὶ εἶπον, ὅτι δὲν δύνανται οἱ Ἀπόστολοι νὰ σταματήσουν τὸ θεῖον ἔργον των. Ἡμεῖς, εἶπον, πρέπει νὰ πειθαρχῶμεν εἰς τὸν Θεὸν περισσότερον παρὰ εἰς τοὺς ἀνθρώπους (« Πειθαρχεῖν δεῖ Θεῷ μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις », Πράξ. Ε' 29).

—Ὁ Θεός, προσέθεσαν οἱ Ἀπόστολοι, ἀνέστησε τὸν Ἰησοῦν, τὸν ὁποῖον σεῖς ἐσταυρώσατε καὶ ἐθανατώσατε. Τὸν Χριστὸν τὸν ἔστειλεν ὁ Θεὸς ἀρχηγὸν καὶ Σωτῆρα, διὰ νὰ κηρύξῃ μετάνοιαν εἰς τοὺς ἀπογόνους τοῦ Ἰσραὴλ καὶ νὰ δώσῃ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.

Οί Φαρισαῖοι μόλις ἤκουσαν τὴν ἀπάντησιν αὐτὴν, ἐθύμωσαν καὶ ἤθελον νὰ τοὺς θανατώσουν. Τότε ἐπενέβη ὁ σοφὸς νομοδιδάσκαλος Γαμαλιήλ καὶ ὠμίλησεν εἰς τοὺς δικαστάς, ἀφοῦ ἀπεμάκρυναν ἀπὸ τὴν αἵθουσαν τοὺς Ἀποστόλους.

— Προσέξατε, τοὺς εἶπεν. Ἐὰν ἡ διδασκαλία τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν δὲν εἶναι ἐκ τοῦ Θεοῦ δεδομένη, θὰ ἀποτύχουν, ὅπως ἀπέτυχον εἰς τὸ παρελθόν καὶ ἄλλοι ψευδοδιδάσκαλοι. Ἐὰν ὅμως ἡ διδασκαλία των ἐδόθη ἐκ τοῦ Θεοῦ, προσέξατε μήπως γίνετε Θεομάχοι.

Οἱ δικασταὶ ἐπείσθησαν μὲ τὰ λόγια αὐτὰ τοῦ Γαμαλιήλ καὶ ἄφησαν ἐλευθέρους τοὺς Ἀποστόλους. Τοὺς ἐμασίγωσαν μόνον πρὸς ἐκφοβισμόν, διὰ νὰ μὴ συνεχίσουν τὸ ἔργον των.

Οἱ Ἀπόστολοι κατόπιν ἡυχάριστήσαν τὸν Θεὸν διὰ τὴν σωτηρίαν των. Δὲν ἐφοβοῦντο πλέον τοὺς διωγμούς, ἀλλ' ἔχαιρον, διότι ἐνεθυμοῦντο τοὺς λόγους τοῦ Διδασκάλου των. Ἐκεῖνος δηλ. τοὺς προεῖπεν ὅτι θὰ διωχθοῦν, ἀλλὰ πρέπει νὰ χαίρουν, ἐπειδὴ ἐργάζονται διὰ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ.

5. Ὁ βίος τῶν πρώτων Χριστιανῶν

(Πράξ. Β' 42 — 47, Δ' 32 — 37, Ε' 1 — 17)

Ὁ ζῆλος τῶν Ἀποστόλων διὰ τὴν διάδοσιν τῆς διδασκαλίας, τὰ θαύματα καὶ τὰ σημεῖα πού ἔκαμνον μὲ τὴν δύναμιν τοῦ Ἀγίου Πνεύματος ἐπύκνωνον ἡμέραν μὲ τὴν ἡμέραν τοὺς πιστοὺς τῆς Ἐκκλησίας.

Οἱ πρῶτοι Χριστιανοὶ μὲ τὴν καθοδήγησιν τῶν Ἀποστόλων εἶχαν ὁργανωθῇ καὶ ἐξοῦσαν μίαν ζωὴν ἀληθινὰ χριστιανικὴν. Διότι ἐφρόντιζον νὰ ἀκολουθοῦν τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου, οἱ ὅποιοι ἔλεγον : « ἀγάπα τὸν πλησίον σου, ὅπως τὸν ἑαυτόν σου ».

Μεταξὺ τῶν πρώτων ἐκείνων ὁπαδῶν τῆς θρησκείας τοῦ Χριστοῦ, ἐνόμιζε κανεὶς ὅτι δὲν ὑπῆρχε παρὰ μία μόνον καρδιά καὶ μία μόνον σκέψις.

Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἦτο πάντοτε μαζί των. Ὅλος ὁ κόσμος ἔβλεπε τὴν ἀγάπην τὴν ὁποίαν εἶχον μεταξύ των καὶ τὴν ἀγνὴν ζωὴν των καὶ διὰ τοῦτο τοὺς ἐθαύμαζε καὶ ἔτρεχε νὰ τοὺς ἀκολουθήσῃ. Ἡ χάρις καὶ ἡ εὐλογία τοῦ Κυρίου τοὺς ἤνωνεν ὅλους, ὁ δὲ βίος των ἦτο ὑπόδειγμα εὐσεβείας καὶ ἀρετῆς.

Πρὶν γίνουιν Χριστιανοί, μετενόουν διὰ τὰ ἁμαρτήματά των, ἐπ-
στευον εἰς τὸν Χριστόν, ἐβαπτίζοντο καὶ ἐλάβανον τὸ Ἅγιον Πνεῦμα δι-
τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τῶν Ἀποστόλων.

Ὅλοι οἱ ἀνῆκοντες εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἦσαν ταπεινοί, ἄγνοι καὶ
ἅγιοι. Ἐξωμολογοῦντο τὰ ἁμαρτήματά των δημοσίως, δηλαδὴ ἐμπρο-
σθεν ὄλων τῶν πιστῶν καὶ τῶν κληρικῶν. Ἐνῆστευον δύο φορὰς καὶ
ἐβδομάδα, τὴν Τετάρτην καὶ τὴν Παρασκευὴν. Ἐώρταζον δὲ κατ' ἀρχὴν
δύο μεγάλας ἑορτάς, τὴν Κυριακὴν καὶ τὸ Πάσχα.

Ὅλοι εἶχον τὰ ἴδια ἰδανικὰ καὶ ἀπετέλουν μίαν πνευματικὴν κοι-
νωνίαν. Μερικοὶ μάλιστα ἀπὸ αὐτοὺς εἶχον τὸ χάρισμα νὰ κηρύττουν τὸ
λόγον τοῦ Θεοῦ, νὰ προφητεύουν ἢ νὰ κάμουν θαύματα.

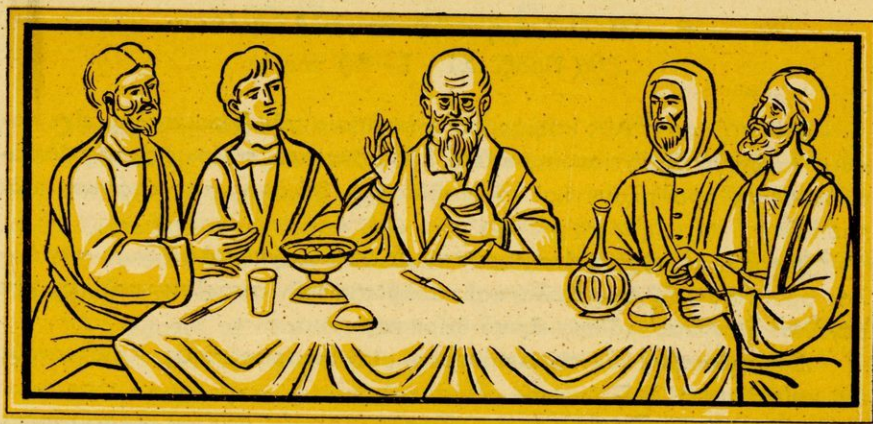
Ἐζων ἀγαπημένοι, ὥσαν νὰ ἦσαν ἀδελφοί. Ἐνόμιζες ὅτι ἀπετέλουν
μίαν οἰκογένειαν. Ναοὺς βεβαίως δὲν εἶχαν, ἀλλὰ καθημερινῶς συνεκεν-
τρῶνοντο εἰς ὠρισμένας εὐρυχώρους οἰκίας, εἰς τοὺς εὐκτηρίους οἴ-
κους, ὅπως τοὺς ἔλεγον. Ἐκεῖ προσηύχοντο, ἤκουον τὸ κήρυγμα τῶν
Ἀποστόλων καὶ ἔψαλλον διαφόρους ὕμνους.

Κατόπιν μὲ τὴν καρδίαν καθαρὰν, γεμάτην πίστιν καὶ καλωσύνην
ἐκάθητο εἰς κοινὰς τραπέζας, διὰ νὰ φάγουν. Ἡ ἀπλὴ καὶ κατανυκτικὴ
αὕτὴ τελετὴ τῶν πρώτων χριστιανῶν ὠνομάζετο Ἀγάπη.

Ἀμέσως μετὰ τὴν Ἀγάπην ἐγίνετο καὶ ἄλλη τελετὴ. Ἐτελεῖτο τὸ μυσ-
τήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας. Ἐνας δηλαδὴ ἀπὸ τοὺς Ἀπο-
στόλους ἠύλογει τὸν ἄρτον καὶ τὸν οἶνον, ὅπως ἀκριβῶς ἔκαμεν ὁ
Κύριος κατὰ τὴν νύκτα τοῦ Μυστικοῦ Δείπνου.

Μὲ τὴν δύναμιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ὁ ἄρτος καὶ ὁ οἶνος μετεβάλ-
λοντο εἰς σῶμα καὶ αἷμα τοῦ Κυρίου. Ἀπὸ αὐτὰ μετελάβανον ὅλοι οἱ πι-
στοὶ καὶ μὲ ἓνα ἀδελφικὸν φίλημα ἐτελείωνον τὰς συναθροίσεις των. Τέλος
ὅλοι μαζὶ εὐχαριστοῦσαν καὶ ἐδοξολογοῦσαν τὸν Θεόν.

Πρέπει δὲ νὰ εἰπῶμεν ὅτι οἱ Χριστιανοὶ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἦσαν
τόσον πολὺ ἀγαπημένοι μεταξύ των, ὥστε ὅλα των τὰ ὑπάρχοντα τὰ
ἐθεώρουν ὡς κοινά. Διὰ τοῦτο χωρὶς κανέναν δισταγμόν, ὅταν παρου-
σιάζετο ἀνάγκη, τὰ ἐπώλουν καὶ παρέδιδον τὰ χρήματα εἰς τοὺς Ἀπο-
στόλους. Πολλοὶ φιλάνθρωποι, μετοξὺ τῶν ὁποίων καὶ ἓνας ὀνομαζόμε-
νος Βαρνάβας ἀπὸ τὴν φυλὴν τοῦ Λευῖ, προσέφεραν σημαντικὰ χρημα-
τικὰ ποσὰ διὰ τὰς ἀνάγκας τῶν πτωχῶν. Οἱ δὲ Ἀπόστολοι μὲ τὰ χρή-
ματα αὐτὰ ἐφρόντιζον διὰ τὰ κοινὰ δεῖπνα, δηλαδὴ τὰς Ἀγάπας, καὶ
ἐβοήθουν τὰ ὀρφανὰ, τοὺς πτωχοὺς καὶ τοὺς ἀσθενεῖς.

Μίαν φοράν ὅμως ἓνας ὀνομαζόμενος Ἀνανίας ἐπώλησεν ἓνα κτήμα του καὶ ἐν γνώσει τῆς συζύγου του Σαπφείρης δὲν παρέδωκεν ὅλα τὰ χρήματα εἰς τοὺς Ἀποστόλους, ἀλλὰ ἐκράτησε μερικά.

Ὁ Πέτρος τὸν ἀντελήφθη καὶ διὰ τοῦτο τὸν ἐμάλωσεν αὐστηρὰ καὶ τοῦ εἶπεν, ὅτι μὲ τὴν ἀξιοκατάκριτον αὐτὴν πρᾶξιν τοῦ ἐφάνη ψεύστης ὄχι πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ πρὸς τὸν Θεόν.

Ὁ δὲ Ἀνανίας, ὅταν ἤκουσεν αὐτοὺς τοὺς λόγους, ἔπεσε καὶ ἐξεψύχησε. Τότε ὅλοι ὅσοι ἦσαν ἐκεῖ παρόντες ἐφοβήθησαν.

Μετὰ τρεῖς περίπου ὥρας ἦλθεν ἡ σύζυγος τοῦ Ἀνανία, χωρὶς νὰ γνωρίζῃ τί συνέβη. Καὶ ὅταν ὁ Πέτρος τὴν ἠρώτησε πόσον ἐπώλησαν τὸ κτήμα, ἐκείνη τοῦ ἔδωκε τὴν ἰδίαν ψευδῇ ἀπάντησιν.

Ὁ Πέτρος ἀμέσως τῆς λέγει :

— Διὰ τί συνεφωνήσατε νὰ εἰπῇτε ψέμματα; Ἴδου ἔρχονται ἐκεῖνοι πού ἐθαψάν τὸν ἄνδρα σου νὰ πάρουν καὶ σέ!

Τοιουτοτρόπως ἐτιμωρήθη καὶ ἡ Σαπφείρα. Ὅλοι δὲ ὅσοι ἤκουσαν αὐτά, κατεταράχθησαν.

Θαύματα ἔκαμνον ὄχι μόνον ὁ Πέτρος, ἀλλὰ καὶ οἱ ἄλλοι Ἀπόστολοι. Διὰ τοῦτο πολλοὶ ἀσθενεῖς καὶ ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ ἀπὸ τὰ περίχωρα ἤρχοντο πρὸς αὐτοὺς καὶ ὅλοι εὕρισκον θεραπείαν καὶ παρηγορίαν. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον οἱ πιστεύοντες εἰς τὸν Κύριον ἐπληθύνοντο συνεχῶς.

6. Ἡ ἐκλογή τῶν ἐπτὰ Διακόνων (Πράξ. ΣΤ' 1-8)

Δὲν ἐπέρασε πολὺς καιρὸς καὶ ἡ ἐκκλησία τῆς Ἱερουσαλὴμ εἶχε τοσούτους πολλοὺς Χριστιανούς, ὥστε ἦτο ἀδύνατον πλέον εἰς τοὺς Ἀποστόλους νὰ φροντίζουν καὶ νὰ ἐπιβλέπουν δι' ὅλας τὰς ἀνάγκας τῶν πιστῶν.

Ἐπρεπε νὰ εὐρεθῇ ἓνας τρόπος νὰ ἀπαλλαγοῦν ἀπὸ ὅλας τὰς ἄλλας φροντίδας οἱ Ἀπόστολοι καὶ νὰ ἀφοσιωθοῦν ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν μεγάλην των ἀποστολήν, εἰς τὸ θεῖον κήρυγμα.

Διὰ τοῦτο λοιπὸν προσεκάλεσαν μίαν ἡμέραν τοὺς Χριστιανούς καὶ τοὺς εἶπον :

— Σκεφθῆτε καὶ ἐκλέξατε μεταξύ σας μερικοὺς τιμίους καὶ φρονίμους ἀδελφούς καὶ θὰ ἀναθέσωμεν εἰς αὐτοὺς τὴν ὑπηρεσίαν νὰ φροντίζουν διὰ τὰ συσσίτια, διὰ τὰ ὀρφανὰ, τὰς χήρας, τοὺς πτωχοὺς καὶ τοὺς ἀσθενεῖς. Αὐτοὶ ἄς κρατοῦν τὸ κοινὸν ταμεῖον καὶ αὐτοὶ ἄς μοιράζονται τὰς ἐλεημοσύνας.

Οἱ ἀδελφοὶ Χριστιανοὶ εὗρον ὀρθὴν τὴν πρότασιν τῶν Ἀποστόλων καὶ πραγματικῶς ἐξέλεξαν ἀμέσως ἐπτὰ ἐναρέτους ἄνδρας, τοὺς ὁποίους παρουσίασαν εἰς τοὺς Ἀποστόλους. Οἱ δὲ Ἀπόστολοι, ἀφοῦ προσηυχήθησαν εἰς τὸν Θεόν, ἔθεσαν τὰς χεῖράς των ἐπάνω εἰς τὰς κεφαλὰς τῶν ἐπτὰ ἀνδρῶν, διὰ νὰ κατέλθῃ εἰς αὐτοὺς ἡ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, δηλαδὴ τοὺς ἐχειροτόνησαν.

Τοιοιτοτρόπως ἐχειροτονήθησαν οἱ ἐπτὰ Διάκονοι, οἱ ὅποιοι ἦσαν οἱ ἑξῆς : Ὁ Στέφανος, ὁ Φίλιππος, ὁ Πρόχορος, ὁ Νικάνωρ, ὁ Τίμων, ὁ Παρμενᾶς καὶ ὁ Νικόλαος.

Οἱ Διάκονοι, ἀφοῦ ἐπῆραν τὴν εὐλογίαν τῶν Ἀποστόλων, ἀνέλαβον μὲ προθυμίαν τὸ κοινὸν ταμεῖον, τὴν φροντίδα διὰ τὰς ἀγάπας καὶ τὰ ἄλλα καθήκοντα.

Μεταξὺ τῶν ἐπτὰ Διακόνων διεκρίνετο διὰ τὸν θεῖον του ζῆλον ὁ Φίλιππος, πρὸ πάντων δὲ ὁ δραστηριώτατος Στέφανος.

7. Ὁ Πρωτομάρτυς Στέφανος

(Πράξ. ΣΤ' 8 – 15, Ζ' 1 – 60)

Με μεγάλην ἀνησυχίαν ἔβλεπον ὠρισμένοι Ἰουδαῖοι τὴν καθημερινὴν ἐξάπλωσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἐφθάνουν τοὺς Χριστιανούς διὰ τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ὁμόνοιαν, τὴν ὁποίαν εἶχον μεταξύ των, καὶ τοὺς ἐμί-
σουν, διότι ἀπεμακρύνθησαν ἀπὸ τὴν Ἰουδαϊκὴν θρησκείαν.

Ὁ πρῶτος ὁ ὁποῖος ἐδοκίμασε τὴν ἀγρίαν μαρίαν τῶν ἀνόμων Ἰουδαίων ἦτο ὁ λαμπρὸς καὶ δραστήριος διάκονος Στέφανος.

Ὁ Στέφανος με παραδειγματικὴν ἀφοσίωσιν ὄχι μόνον τὰ καθήκον-
τα τῆς διακονίας ἐξετέλει, ἀλλὰ θαυματούργει καὶ ἐκήρυττε συχνὰ εἰς
τὰς συναγωγὰς. Ἐκεῖ με τὴν ἐνθουσιώδη διδασκαλίαν του συνεκίνει βα-
θέως πολλὰς ἀγνὰς ψυχὰς καὶ τὰς ὠδήγει ἀπὸ τὴν πλάνην εἰς τοὺς
κόλπους τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας.

Οἱ Γραμματεῖς ὁμως καὶ οἱ Φαρισαῖοι με ἄγρυπτον μῖσος παρηκο-
λοῦθουν τὴν μεγάλην ἐπιτυχίαν τῶν κηρυγμάτων τοῦ νέου διακόνου καὶ
διὰ τοῦτο ἀπεφάσισαν νὰ τὸν ἐξοντώσουν.

Με διαφόρους λοιπὸν ψευδεῖς κατηγορίας τὸν ἔφεραν διὰ τῆς βίας
εἰς τὸ Συνέδριόν των, διὰ νὰ τὸν δικάσουν. Ἐκεῖ εἰς τὸ Συνέδριον ὁ Στέ-
φανος, ὅταν ἐσηκώθη νὰ ἀπολογηθῇ, ἤρχισε με θάρρος νὰ λέγῃ :

« Ἄνδρες Ἰουδαῖοι, γνωρίζετε πόσα ὁ Θεὸς ἔκαμε διὰ σᾶς ἀπὸ τὸν
καιρὸν τοῦ Ἀβραάμ ἕως αὐτὴν τὴν ὥραν.

Δυστυχῶς ὁμως οἱ πρόγονοί σας ἐφάνησαν ἀχάριστοι. Κατεδίωξαν
τοὺς ἀπεσταλμένους τοῦ Θεοῦ καὶ ἐφόνευσαν τοὺς προφῆτας Του.

Σκληροτράχηλοι, ἀκαρδοὶ καὶ ἀναίσθητοι, σεῖς πάντοτε, ὅπως καὶ
οἱ πατέρες σας, δὲν ἐννοεῖτε νὰ ἀκολουθήσετε τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Ἐφά-
νητε ἀσεβέστατοι, ἐπροδώσατε καὶ σεῖς καὶ ἐσταυρώσατε τὸν ἴδιον τὸν
Χριστόν, τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ. Εἰσθε προδόται καὶ φονεῖς. Ἴδου ἐγὼ βλέ-
πω τώρα τοὺς οὐρανοὺς ἀνοικτοὺς καὶ τὸν Υἱὸν τοῦ Ἀνθρώπου νὰ
ῖσταται ἐκ δεξιῶν τοῦ Θεοῦ ».

Ἀπὸ τοὺς λόγους αὐτοὺς οἱ Φαρισαῖοι κατεταράχθησαν. Τοὺς κατέ-
λαβε φοβερὴ μαρμία. Ἐσχισαν τὰ ἱμάτιά των καὶ τρίζοντες τοὺς ὀδόντας
καὶ φωνάζοντες ὤρμησαν ἐναντίον τοῦ Στεφάνου, τὸν ἔσυρον ἀπὸ τὸ
Συνέδριον, πρὶν τοῦτο ἐκδώσῃ τὴν καταδικαστικὴν του ἀπόφασιν, τὸν
ὠδήγησαν ἔξω ἀπὸ τὴν πόλιν καὶ ἐκεῖ ἤρχισαν νὰ τὸν λιθοβολοῦν.

Ἐκεῖνος γονατισμένος ὑψωσε διὰ τελευταίαν φορὰν τὰς χεῖράς του

πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ παρεκάλεσε τὸν Θεόν, λέγων μὲ τὰς ὀλίγας δυνάμεις, αἱ ὁποῖαι τοῦ ἀπέμειναν : « Κύριε Ἰησοῦ, δέξου τὸ πνεῦμά μου καὶ συγχώρησέ τους ».

Κατόπιν ἔκυψε τὴν κεφαλὴν καὶ ἐκοιμήθη τὸν αἰώνιον ὕπνον ὁ πρῶτος αὐτὸς μάρτυς τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας.

Κατὰ τὸν λιθοβολισμὸν τοῦ Στεφάνου παρευρίσκειτο καὶ ἓνας νεανίας, ὀνομαζόμενος Σαούλ, ὁ ὁποῖος ἐφύλαττε τὰ ἐνδύματα ἐκείνων οἱ ὁποῖοι ἐλιθοβόλουν. Ὁ νεανίας αὐτός, ὅπως θὰ ἴδωμεν, ἐγένεν ἀργότερον Ἀπόστολος, εἶναι δὲ αὐτὸς ὁ Ἀπόστολος Παῦλος.

Ἡ Ἐκκλησία μας καθιέρωσε νὰ ἐορτάζεται ἡ μνήμη τοῦ πρωτομάρτυρος Στεφάνου εἰς τὰς 27 Δεκεμβρίου. Κατὰ τὴν ἡμέραν δὲ αὐτὴν ψάλλεται καὶ τὸ ἀκόλουθον ἀπολυτίκιον :

*Βασίλειον διάδημα ἐστέφθη σὴ κορυφῇ ἐξ ἄθλων,
ὧν ὑπέμεινας ὑπὲρ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ, μαρτύρων πρωτόαθλε·
σὺ γὰρ τὴν Ἰουδαίων ἀπελέγξας μανίαν, εἰδὲς σου τὸν Σωτῆρα
τοῦ Πατρὸς δεξιόθεν. Αὐτὸν οὖν ἐκδυσώπει αἰεὶ
ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν.*

8. Ὁ διάκονος Φίλιππος

(Πράξ. Η' 1—40)

Οἱ ἐξαγριωμένοι Ἰουδαῖοι δὲν ἱκανοποιήθησαν μὲ τὸν μαρτυρικὸν θάνατον τοῦ Στεφάνου. Ἐπέστρεψαν ἀμέσως εἰς τὴν πόλιν καὶ ἤρχισαν νὰ καταδιώκουν καὶ τοὺς ἄλλους Χριστιανούς.

Τότε πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ὁπαδοὺς τῆς νέας θρησκείας ἠναγκάσθησαν νὰ φύγουν ἀπὸ τὰ Ἱεροσόλυμα. Διεσκορπίσθησαν λοιπὸν εἰς τὰς διαφόρους γειτονικὰς πόλεις καὶ ἐκεῖ ἐσυνέχισαν τὴν διάδοσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ. Εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα εἶχον μείνει ὀλίγοι Χριστιανοὶ καὶ οἱ Ἀπόστολοι.

Τοιοῦτοτρόπως ὁ διωγμὸς τῶν Χριστιανῶν ἀντὶ νὰ βλάψῃ τὴν νέαν θρησκείαν, ἐγένεν ἀφορμὴ νὰ ἐξαπλωθῇ ἀκόμη περισσότερον εἰς ὅλην τὴν Παλαιστίνην.

Μεταξὺ ἐκείνων οἱ ὁποῖοι ἐφυγον ἀπὸ τὰ Ἱεροσόλυμα ἦτο καὶ ὁ γνωστός μας διάκονος Φίλιππος. Ὁ Φίλιππος κατέφυγεν εἰς τὴν Σαμαρείαν, ὅπου μὲ τὴν ὥραιαν του διδασκαλίαν καὶ μὲ τὰ θαύματά του

προσείλκυσε πολλούς ακροατὰς καὶ τοὺς ἔκαμε νὰ ἀσπασθοῦν τὸ Εὐαγγέλιον καὶ νὰ βαπτισθοῦν.

Ἡ ἀξιοθαύμαστος δρᾶσις τοῦ Φιλίππου ἔγινε γνωστὴ καὶ εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα. Τότε οἱ δύο κορυφαῖοι Μαθηταί, ὁ Πέτρος καὶ ὁ Ἰωάννης, ἀπεφάσισαν νὰ ἔλθουν εἰς Σαμάρειαν, διὰ νὰ ἐνθαρρύνουν τοὺς Χριστιανούς καὶ νὰ μεταδώσουν τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος με ἐπίθεσιν τῶν χειρῶν των. Ὁ Φίλιππος δὲν εἶχε τὸ δικαίωμα αὐτό, διότι ἦτο διάκονος.

Ἀπὸ τὴν Σαμάρειαν ὁ Φίλιππος κατὰ θεῖαν παραγγελίαν ἀνεχώρησε, διὰ νὰ μεταβῇ εἰς τὴν πόλιν Γάζαν. Εἰς τὸν δρόμον ὅμως ὅπου ἐπήγαινε, συνήντησεν ἕνα Αἰθίοπα, ὁ ὁποῖος ἐπέστρεφεν ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλὴμ εἰς τὴν πατρίδα του. Ὁ ξένος αὐτὸς εἶχε μεγάλην θέσιν, ἦτο θησαυροφύλας τῆς βασιλείσης τῶν Αἰθιόπων.

Τὸν εἶδε ὁ Φίλιππος μέσα εἰς τὴν πολυτελῆ του ἄμαξαν καὶ τὸν ἤκουσε πού ἀνεγίνωσκε τὸ βιβλίον τοῦ προφήτου Ἡσαΐου εἰς τὸ σημεῖον ἐκεῖνο τῆς προφητείας, ὅπου προλέγει τὰ πάθη καὶ τὴν ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου. Ἐπλησίασε τότε πρὸς τὴν ἄμαξαν καὶ ἠρώτησε τὸν Αἰθίοπα:

« Ἐννοεῖς αὐτὰ τὰ ὁποῖα ἀναγινώσκεις; ».

Ἐκεῖνος δὲ τοῦ ἀπήντησε :

« Θὰ τὰ ἐνοοῦσα, ἐὰν εἶχον ἕνα καλὸν ἐξηγητὴν ». Καὶ παρεκάλεσε τὸν Φίλιππον νὰ ἀναβῇ εἰς τὴν ἄμαξαν καὶ νὰ καθίσῃ πλησίον του.

Εὗρε τότε τὴν εὐκαιρίαν ὁ Φίλιππος καὶ ὠμίλησεν εἰς τὸν Αἰθίοπα διὰ τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ διὰ τὴν θεῖαν Του διδασκαλίαν. Καθὼς δὲ ἐπροχώρουν, συνήντησαν μίαν πηγὴν. Ἐκεῖ ἐσταμάτησαν καὶ ὁ Αἰθίοψ ἠρώτησε τὸν Φίλιππον :

« Τί μὲ ἐμποδίζει νὰ βαπτισθῶ ἐδῶ, ἀφοῦ πιστεύω ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι Υἱὸς τοῦ Θεοῦ; ».

Πραγματικῶς ὁ Φίλιππος ἐβάπτισεν εἰς τὴν πηγὴν ἐκείνην τὸν εὐσεβῆ Αἰθίοπα. Ἀμέσως δὲ Πνεῦμα Κυρίου ἤρπασε τὸν διάκονον καὶ ὁ ξένος τὸν ἔχασε ἀπὸ ἐμπρός του.

Ἐπειτα ἀπὸ τὸ θαῦμα αὐτὸ ἐπανευρίσκομεν τὸν Φίλιππον νὰ περιοδεύῃ καὶ νὰ κηρύττῃ εἰς διαφόρους πόλεις καὶ κώμας, ἕως ὅτου ἔφθασεν εἰς τὴν Καισάρειαν, ὅπου καὶ ἀπέθανε.

Τὴν μνήμην τοῦ διακόνου Φιλίππου τὴν ἐορτάζομεν εἰς τὰς 11 Ὀκτωβρίου.

9. Ὁ Ἀπόστολος Πέτρος

Ὁ Πέτρος πρὶν γίνῃ Μαθητὴς τοῦ Χριστοῦ, ἐλέγετο Σίμων. Ὃταν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἔκαμε τὴν ἐκλογὴν τῶν Μαθητῶν Του, ἐπέρασεν ἀπὸ τὴν λίμνην τῆς Γεννησαρέτ. Ἐκεῖ δὲ εἰς τὴν ἀκρογιαλίαν τῆς συνήντησε τὸν Ἀνδρέαν καὶ τὸν ἀδελφόν του Σίμωνα καὶ τοὺς ἐκάλεσε νὰ τὸν ἀκολουθήσουν καὶ νὰ γίνουν Μαθηταὶ Του. Οἱ δύο ἀδελφοὶ εὐχαρίστως ἐδέχθησαν τὴν πρόσκλησιν τοῦ Κυρίου, ἄφησαν τὰ δίκτυά των καὶ τὸν ἠκολούθησαν.

Ἀπὸ τὴν πρώτην στιγμήν ὁ Κύριος διέκρινεν εἰς τὸν Σίμωνα ζῆλον ἐξαιρετικὸν καὶ πίστιν ἀκλόνητον ὥς πέτραι καὶ διὰ τοῦτο ὠνόμασεν αὐτὸν Κηφᾶν, δηλαδὴ Πέτρον. Καὶ πραγματικῶς σιγὰ σιγὰ ἐλησμονήθη τὸ πρῶτόν του ὄνομα καὶ τὸν ὠνόμαζον ὅλοι Πέτρον.

Ὁ Κύριος ἠγάπα καὶ ἐξετίμα ἰδιαιτέρως τὸν Πέτρον. Ἦτο ὁ ἀχώριστος Μαθητὴς Του. Ἀλλὰ καὶ οἱ ἄλλοι Ἀπόστολοι τὸν ἐσέβοντο καὶ διὰ τοῦτο πάντοτε αὐτὸς ἐλάμβανε πρῶτος τὸν λόγον. Εἶδομεν δὲ ὅτι πρῶτος αὐτὸς μεταξὺ τῶν δώδεκα ὠμίλησεν εἰς τὰ πλήθη κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς.

Τὸ θαῦμα τῆς Ταβιθά (Πράξ. Θ' 36 — 44)

Ὁ Ἀπόστολος Πέτρος ἦτο ἀληθῶς θερμότατος κήρυξ τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας. Ἰδρυσεν τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ ἀκούραστος τὴν ἐνεθάρρυνε, τὴν ἐθέρμαινε, τὴν ὠργάνωνε καὶ τὴν ἐστερέωνεν.

Ἀλλὰ δὲν περιωρίσθη μόνον εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ. Περιώδευσε τὰς διαφόρους πόλεις τῆς Παλαιστίνης, ἐκήρυξε μὲ θάρρος τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Κυρίου, Ἰδρυσεν πολλὰς Ἐκκλησίας καὶ ἔκαμεν ἄρκετὰ θαύματα.

Εἰς τὴν πόλιν Λύδδαν ἐθεράπευσεν ἕνα παραλυτικόν, ὁ ὁποῖος ἦτο εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν ἐπὶ ὀκτῶ ἔτη.

Τὰς ἡμέρας ἐκείνας εἰς μίαν ἄλλην πλησίον πόλιν, τὴν Ἰόππην, εἶχεν ἀποθάνει μία Χριστιανὴ κόρη, ἡ Ταβιθά. Ἡ κόρη αὕτη ἦτο πολὺ φιλάνθρωπος καὶ μόνη τῆς ἔρραπτεν ἐνδύματα καὶ τὰ ἐμοίραζεν εἰς τὰς χήρας, τὰ ὄρφανὰ καὶ τοὺς πτωχοὺς. Διὰ τὸν θάνατόν της ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ τῆς πόλεως ἦσαν ἀπαρηγόρητοι.

Μόλις ἐπληροφόρηθη ὁ Πέτρος τὸ δυστύχημα ἔσπευσεν ἀμέσως ἀπὸ τὴν Λύδδαν καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Ἰόππην. Ἐκεῖ οἱ ἀδελφοὶ Χριστιανοὶ ἤρχισαν νὰ τοῦ διηγοῦνται μὲ δάκρυα τὰς φιλάνθρωπίας τῆς Ταβιθά.

Ὁ Πέτρος τότε συγκινημένος διέταξεν ὅλους νὰ ἐξέλουν ἀπὸ τὸ δωμάτιον καὶ ἀφοῦ ἐγονάτισε καὶ προσηυχήθη, ἔπειτα ἐστράφη πρὸς τὴν νεκρὰν καὶ εἶπε : « *Ταβιθά, ἀνάστηθι* ».

Ἀμέσως δὲ ἐκείνη ἀνεστήθη. Τὸ θαῦμα ἐγινε γνωστὸν εἰς ὅλην τὴν Ἰόππην καὶ πολλοὶ ἐπίστευσαν καὶ ἐδόξαζον τὸν Θεόν.

• **Ἡ μεταστροφή τοῦ χιλιάρχου Κορνήλιου** (Πράξ. Ι' 1 — 48)

Ἀπὸ τὴν Ἰόππην ὁ Πέτρος μετέβη εἰς τὴν Καισάρειαν, ὅπου ἔκαμε Χριστιανὸν τὸν Ρωμαῖον χιλιάρχον Κορνήλιον.

Ὁ Κορνήλιος καὶ ἡ οἰκογένειά του, ἂν καὶ ἦσαν εἰδωλολάτραι, ἐπίστευον εἰς τὸν ἀληθινὸν Θεὸν καὶ ἤκουον πολλάκις τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ εἰς τὰς συναγωγὰς τῶν Ἰουδαίων. Ἐκαμνον ἐπίσης καὶ πολλὰ καλὰ ἔργα εἰς τὸν λαὸν καὶ προσηύχοντο τακτικὰ εἰς τὸν Θεόν.

Μίαν ἡμέραν ὁ Κορνήλιος ἠξιώθη νὰ ἴδῃ ἕνα ὄραμα. Εἶδεν ἕνα ἄγγελον, ὁ ὁποῖος τοῦ ἔλεγε : « Κορνήλιε, ὁ Θεὸς ἐπρόσεξε τὰς ἐλεημοσύνας σου καὶ εἰσήκουσε τὰς προσευχάς σου. Νὰ ἀποστείλῃς ἄνδρας εἰς τὴν πόλιν Ἰόππην, διὰ νὰ φωνάξῃς τὸν Ἀπόστολον Πέτρον ».

Ὅταν ἐξύπνησεν ὁ Κορνήλιος, τὸν κατέλαβε μεγάλος φόβος. Ὑπήκουσεν εἰς τὰ λόγια τοῦ ἀγγέλου καὶ ἀμέσως ἀπέστειλε τρεῖς ἄνδρας εἰς τὴν Ἰόππην, διὰ νὰ συναντήσουν τὸν Πέτρον.

Προτοῦ ὅμως οἱ ἀπεσταλμένοι τοῦ Κορνηλίου φθάσουν εἰς Ἰόππην, ὁ Πέτρος μέσα εἰς μίαν οἰκίαν, ὅπου ἔμενεν, ἔβλεπε καὶ αὐτὸς μίαν ὀπτασίαν. Ἐβλεπε νὰ ἀνοίγεται ὁ οὐρανὸς καὶ ἀπὸ ἐκεῖ νὰ κατέρχεται μία μεγάλη σινδὼν, ἡ ὁποία ἐβαστάζετο ἀπὸ τὰ τέσσαρα ἅκρα τῆς. Μέσα εἰς αὐτὴν εὗρισκοντο ὅλα τὰ καθαρὰ καὶ ἀκάθαρτα ζῶα, δηλαδὴ τὰ τετράποδα τῆς γῆς καὶ τὰ θηρία καὶ τὰ ἔρπετα καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ. Ὁ Πέτρος τότε ἤκουσε φωνὴν νὰ τοῦ λέγῃ : « *Θυσίασε καὶ φάγε* ». Ἄν καὶ ὁ ἄγγελος τοῦ ἔδιδε ἐλευθερίαν νὰ φάγῃ ἀπὸ ὅποιοδήποτε ζῶον ἤθελεν, αὐτὸς ὅμως ἠρνεῖτο ἐπιμόνως, διότι ὁ Μωσαϊκὸς Νόμος ἀπηγόρευε νὰ τρώγουν οἱ Ἑβραῖοι τὰ ἄγρια ζῶα. Ὁ ἄγγελος τότε τὸν διεβεβαίωσεν, ὅτι καὶ τὰ ἄγρια ζῶα ἐκαθαρίσθησαν ἀπὸ τὸν Θεόν.

Μὲ τοὺς λόγους τούτους τοῦ ἀγγέλου ἡ σινδὼν μὲ τὰ ζῶα ἀνελήφθη εἰς τὸν οὐρανόν.

Ὁ Πέτρος μετὰ τὴν θαυμαστὴν αὐτὴν ὀπτασίαν συνῆλθε, χωρὶς ὅμως νὰ ἐννοήσῃ ἀμέσως τὴν σημασίαν τῆς. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην κατέφθασαν εἰς τὴν οἰκίαν του οἱ ἀπεσταλμένοι τοῦ Κορνηλίου καὶ εὐθὺς τὸ

Ἅγιον Πνεῦμα λέγει εἰς τὸν Πέτρον, ὅτι οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ ἦσαν ἀπεσταλμένοι ἀπὸ τὸν Θεόν.

Ὁ Πέτρος πληροφορηθεὶς ἀπὸ τοὺς τρεῖς ἄνδρας τὸν σκοπὸν τῆς ἐπισκέψεώς των, ἀμέσως ἐνόησε πλήρως τὴν σημασίαν τοῦ ὁράματος. Δὲν ἔπρεπε δηλαδὴ νὰ περιφρονῇ πλέον τοὺς εἰδωλολάτραις θεωρῶν αὐτοὺς ὡς ἀκάθαρτα ζῶα. Διότι εἶναι καὶ αὐτοὶ τέκνα τοῦ Θεοῦ καὶ ἦλθε πλέον ὁ καιρὸς νὰ σωθοῦν καὶ αὐτοὶ διὰ τῆς πίστεως εἰς τὸν ἄληθινόν Θεόν.

Ὁ Πέτρος ἀφοῦ ἐφιλοξένησε τοὺς τρεῖς ἄνδρας, ἀνεχώρησε τὴν ἐπομένην μαζί των καὶ ὅλοι ἐφθασαν εἰς τὴν Καισάρειαν.

Ὁ χιλιάρχος Κορνῆλιος μαζί με πολλοὺς ἄλλους ἐθνικοὺς, ποὺ ἐσέβοντο καὶ αὐτοὶ τὸν ἕνα Θεόν, ἀνέμενον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ με ἀγωνίαν τὴν ἐπιστροφήν τῶν τριῶν ἀνδρῶν του. Μόλις βλέπει αὐτοὺς καὶ τὸν Πέτρον με τοὺς συνοδοὺς του νὰ φθάνουν εἰς τὴν οἰκίαν του, ἔπεσε καὶ προσέκλυσσε τὸν Πέτρον. Ἄλλ' ὁ Πέτρος, ὡς δοῦλος καὶ αὐτὸς τοῦ Θεοῦ, δὲν ἐδέχθη τὴν προσκλήνυσιν αὐτὴν καὶ ἀνήγειρε τὸν Κορνῆλιον. Ἐκεῖ ὁ Πέτρος συμπεριεφέρθη με πολλὴν οἰκειότητα πρὸς ὅλους.

Ἦρχισε κατόπιν νὰ διδάσκη τὸν Χριστιανισμόν. Μετὰ τὴν διδασκαλίαν του κατὰ θαυμαστὸν τρόπον κατῆλθε τὸ Ἅγιον Πνεῦμα καὶ ἐφώτισεν ὅλους αὐτοὺς τοὺς εἰδωλολάτραις, οἱ ὅποιοι ἤκουον τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τὸν Πέτρον.

Οἱ συνευρισκόμενοι με τὸν Πέτρον Ἰουδαῖοι ἐξεπλάγησαν, ὅταν ἤκουον ὅτι οἱ πιστεύσαντες, πρῶν Ἑθνικοί, ἤρχισαν νὰ ὀμιλοῦν ξέναις γλώσσαις. Τέλος ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ Ἑθνικοὶ ἐβαπτίσθησαν. Ἀπὸ τὴν Καισάρειαν κατόπιν ὁ Πέτρος ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ.

Ἡ φυλάκισις τοῦ Πέτρου εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ καὶ τὸ τέλος του

Διὰ τὴν ἐξαιρετικὴν ἐπιτυχίαν ποὺ εἶχεν ὁ Πέτρος εἰς τὰ κηρύγματα του, ἐκίνησεν, ὅπως ἦτο ἐπόμενον, τὸ μῖσος τῶν Γραμματέων καὶ τῶν Φαρισαίων. Διὰ τοῦτο λοιπόν, ὅταν ἐπέστρεψεν, ἀπὸ τὴν περιοδείαν του, εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, ἐκεῖνοι οἱ ἄνομοι με τὸν Ἡρώδη Ἀγρίππαν ἐνήργησαν καὶ τὸν συνέλαβον. Τοιοῦτοτρόπως ὁ Πέτρος εὗρέθη δέσμιος εἰς τὴν φυλακὴν.

Ὁ Θεὸς ὅμως εἶδε τὴν ἀδικίαν καὶ δὲν τὸν ἐγκατέλειψε. Μίαν νύκτα ἐνῶ ἐκοιμᾶτο δεμένος με διπλᾶς ἀλυσίδας μεταξὺ δύο στρατιωτῶν, αἴφνης παρουσιάζεται ἄγγελος Κυρίου. Ἀμέσως τὸ δεσμωτήριον ἔλαμψεν ἀπὸ ἕνα παράδοξον φῶς. Ὁ ἄγγελος ἐξύπνησε τὸν Ἀπόστολον καὶ τοῦ εἶπε:

« Σήκω, Πέτρε, γρήγορα, βάλε την ζώνην σου, δέσε τὰ ὑποδήματά σου, φόρεσε τὸ ἱμάτιόν σου καὶ ἀκολούθησέ με ».

Τὴν ἰδίαν στιγμήν αἱ ἀλυσίδες του ἔπесαν. Ἦκολούθησε τότε τὸν ἄγγελον τοῦ Κυρίου, ἐπέρασεν ἔμπρὸς ἀπὸ τοὺς πρῶτους καὶ τοὺς δευτέρους φρουροὺς, οἱ ὅποιοι ἴσταντο ὡς ἀπολιθωμένοι, διέβη τὴν σιδηρὰν πύλην τῆς φυλακῆς καὶ ἐξῆλθεν.

Ἐλεύθερος πλέον ὁ Ἀπόστολος ἐπῆγεν ἀμέσως εἰς τὴν οἰκίαν τῆς Μαρίας, εἰς τὴν ὁποίαν εἶχον συγκεντρωθῆ ἄρκετοι Χριστιανοὶ καὶ προσήχοντο διὰ τὴν σωτηρίαν του. Εἰς αὐτοὺς ἐδιηγήθη τὸν μεγαλειώδη τρόπον τῆς σωτηρίας του ὑπὸ τοῦ Θεοῦ.

Δὲν ἦτο δυνατόν ὁμως νὰ παραμείνῃ εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ διὰ τοῦτο ἀνεχώρησεν. Ἐπῆγεν εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν καὶ ἀφοῦ περιώδευσεν ἀπὸ πόλιν εἰς πόλιν καὶ ἐκήρυξε τὸ Εὐαγγέλιον, ἐπέρασεν ἔπειτα ἀπὸ ἄρκετον χρόνον εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ κατέληξεν εἰς τὴν Ρώμην, πρωτεύουσαν τῆς αὐτοκρατορίας.

Εἰς τὴν Ρώμην ὁ Πέτρος εἰργάσθη μὲ μέγαλον ζῆλον διὰ τὴν ἐξάπλωσιν τῆς θρησκείας τοῦ Χριστοῦ καὶ διὰ τὴν ὁργάνωσιν τῆς Ἐκκλησίας τῆς μεγάλης αὐτῆς πόλεως.

Ἐπίσης ἀπὸ τὴν Ρώμην ὁ Πέτρος ἐπεκοινώνει καὶ μὲ τὰς διαφόρους ἄλλας Ἐκκλησίας. Σῶζονται μάλιστα καὶ δύο Ἐπιστολαὶ του, τὰς ὁποίας ἔστειλε πρὸς τοὺς Χριστιανούς τῆς Μ. Ἀσίας, διὰ νὰ τοὺς ἐνθαρρύνῃ καὶ νὰ τοὺς στερεώσῃ εἰς τὴν πίστιν πρὸς τὸν Κύριον.

Ὅταν τέλος ἔγινεν ὁ φοβερὸς διωγμὸς ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Νέρωνος, συνελήφθη καὶ ὁ Πέτρος μαζί μὲ τὸν ἄλλον κορυφαῖον Ἀπόστολον, τὸν Παῦλον, καὶ ἐμαρτύρησεν ἐκεῖ εἰς τὴν Ρώμην τὸ 67 μ. Χ.

Ἡ μνήμη τῶν δύο κορυφαίων Ἀποστόλων ἐορτάζεται εἰς τὰς 29 Ἰουνίου καὶ τότε ψάλλεται τὸ ἐξῆς ἀπολυτίκιον :

*« Οἱ τῶν Ἀποστόλων πρωτόθρονοι,
καὶ τῆς Οἰκουμένης διδάσκαλοι,
τῷ Δεσπότη τῶν ὅλων πρεσβεύσατε,
εἰρήνην τῇ οἰκουμένῃ δωρήσασθαι
καὶ ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν τὸ μέγα ἔλεος ».*

Ἐξήγησις : Σεῖς, οἱ πρῶτοι μεταξύ τῶν Ἀποστόλων καὶ τῆς οἰκουμένης διδάσκαλοι, παρακαλέσατε τὸν Δεσπότην τοῦ Σύμπαντος νὰ χαρίσῃ εἰρήνην εἰς τὸν κόσμον καὶ εἰς τὰς ψυχὰς ἡμῶν τὸ μέγα ἔλεος.

10. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος

(Πράξ. Θ' 1 — 20)

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἦτο Ἰουδαῖος καὶ ὠνομάζετο Σαοῦλ ἢ Σαῦλος. Εἶχε γεννηθῇ τὸ 5 μ. Χ. εἰς τὴν πόλιν Ταρσὸν τῆς Κιλικίας, ὅπου ἦσαν ἐγκατεστημένοι οἱ γονεῖς του.

Ὁ νεαρὸς Σαοῦλ ἀφοῦ ἤκουσε τὰ πρῶτα μαθήματα εἰς τὰ σχολεῖα τῆς Ταρσοῦ, ἦλθε κατόπιν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, διὰ νὰ συμπληρώσῃ τὰς σπουδὰς του εἰς τὸν Μωσαϊκὸν Νόμον. Ἐκεῖ ἐγινε μαθητὴς τοῦ περιφήμου νομοδιδασκάλου Γαμαλιήλ καὶ παρηκολούθησε μὲ ἐπιμέλειαν τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἰουδαϊκῆς θρησκείας. Εἶχε φλογερὰν καρδίαν καὶ βαθεῖαν θρησκευτικὴν πίστιν μέχρι φανατισμοῦ.

Ὁ φανατικὸς λοιπὸν αὐτὸς Ἰουδαῖος, ἐπειδὴ ἔβλεπεν ὅτι ἡ Χριστιανικὴ θρησκεία καθημερινῶς ἐξηπλώνετο, ἤρχισε νὰ καταδιώκῃ τοὺς Χριστιανούς τῆς Ἱερουσαλήμ μὲ μεγάλο πείσμα. Τοὺς ἀνεζήτηε παντοῦ, εἰς τὸν δρόμον, εἰς τὴν ἀγοράν, εἰς τὰς οἰκίας των ἀκόμη, τοὺς συνελάμβανεν, ἄνδρας καὶ γυναῖκας, καὶ σιδηροδεσμίους τοὺς παρέδιδε πρὸς τιμωρίαν ἢ τοὺς ἔκλειεν εἰς τὰς φυλακάς. Ἦτο παρὼν, ὅπως εἵπομεν, καὶ κατὰ τὸν λιθοβολισμὸν τοῦ διακόνου Στεφάνου.

Τόση ἦτο ἡ μανία του ἐναντίον τῶν Χριστιανῶν, ὥστε ἀπεφάσισε νὰ ὑπάγῃ καὶ εἰς ἄλλας πόλεις, ὅπου ὑπῆρχον Χριστιανικαὶ Ἐκκλησίαι, διὰ νὰ καταδιώξῃ τοὺς Χριστιανούς.

Μία ἀπὸ αὐτὰς ἦτο καὶ ἡ Ἐκκλησία τῆς Δαμασκοῦ.

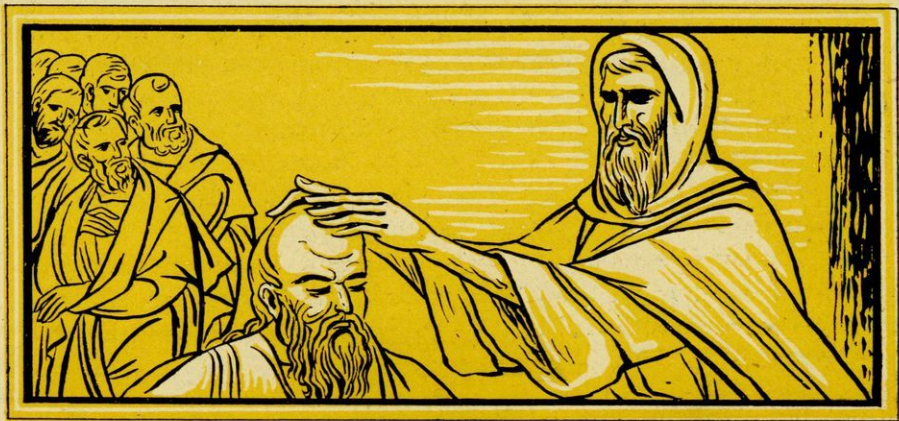
Παρουσιάσθη λοιπὸν μίαν ἡμέραν εἰς τὸν ἀρχιερέα ὁ Σαῦλος καὶ τοῦ ἐζήτησε τὴν ἄδειαν νὰ μεταβῇ εἰς τὴν Δαμασκόν, διὰ νὰ συλλάβῃ ὅσους Χριστιανούς θὰ εὑρίσκε καὶ νὰ τοὺς φέρῃ δεσμίους εἰς Ἱερουσαλήμ. Πραγματικῶς μόλις ἔλαβε τὴν ἄδειαν, ἐξεκίνησε μαζὶ μὲ τοὺς συντρόφους του, διὰ νὰ ἐκτελέσῃ τὸ σχέδιόν του.

Ὅταν ὁμως ἐπλησίαζε νὰ φθάσῃ εἰς τὴν Δαμασκόν, αἰφνιδίως ἤστραψε γύρω του ἓνα ἐκτυφλωτικὸν φῶς, τὸ ὁποῖον τὸν ἐθάμβωσεν. Ὁ τρόμος τοῦ παρέλυσεν τὰ γόνατα καὶ ἔπεσε καταγῆς. Τὴν ἰδίον δὲ στιγμὴν ἠκούσθη ἐξ οὐρανοῦ μία δυνατὴ φωνή, ποὺ ἔλεγε :

« Σαοῦλ Σαοῦλ, τί με διώκεις ; ».

Ἐκπληκτος ὁ Σαοῦλ ἠρώτησε τότε :

« Ποῖος εἶσαι, Κύριε ; ».

« Ἐγώ εἰμαι ὁ Ἰησοῦς, τὸν ὁποῖον σὺ διώκεις », ἀπήντησεν ἡ ἰδία φωνή.

Τυφλὸς καὶ τρέμων ὁ φοβερὸς διώκτης ἠρώτησε πάλιν :

« Καὶ τί θέλεις νὰ κάμω, Κύριε; ».

« Σήκω, εἶπεν ἡ φωνή, καὶ προχώρει εἰς τὴν πόλιν, ἐκεῖ θὰ σοῦ εἴπουν τί πρέπει νὰ κάμῃς ».

Οἱ ἄνδρες οἱ ὁποῖοι τὸν συνώδευον, ἔμειναν καὶ αὐτοὶ ἀπολιθωμένοι ἀπὸ τὸν φόβον των, διότι ἤκουον τὴν φωνήν, ἀλλὰ κανένα δὲν ἔβλεπον. Ἐν τῷ μεταξὺ συνήλθον καὶ ἐβοήθησαν τὸν Σαοὺλ νὰ σηκωθῇ. Οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ ἦσαν ἀνοικτοί, ἀλλὰ δὲν ἔβλεπε. Τὸ αἰφνίδιον καὶ δυνατὸν ἐκείνο φῶς τοῦ ἔσβησε τελείως τὴν ὄρασιν. Ἀλλὰ οἱ σύντροφοὶ τοῦ κρατοῦντες αὐτὸν ἀπὸ τὰς χεῖρας τὸν ὠδήγησαν εἰς τὴν Δαμασκόν, εἰς τὴν οἰκίαν ἑνὸς πού ὠνομάζετο Ἰούδας. Ἐκεῖ ἔμεινεν ὁ Σαοὺλ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, χωρὶς νὰ βλέπῃ, καὶ οὔτε ἔφαγεν, οὔτε ἔπιε τίποτε, ἀλλὰ προσήύχετο νὰ τὸν συγχωρήσῃ καὶ νὰ τὸν φωτίσῃ ὁ Θεός.

Μετὰ ἀπὸ τρεῖς ἡμέρας ἕνας εὐσεβέστατος Χριστιανὸς τῆς Δαμασκοῦ, ὀνομαζόμενος Ἀνανίας, ἦλθε κατὰ θεῖαν παραγγελίαν εἰς τὴν οἰκίαν ὅπου ἔμεινεν ὁ Σαοὺλ καὶ ἀφοῦ ἠπλώσε τὰς χεῖράς του ἐπάνω εἰς τὸν τυφλὸν Σαοὺλ, εἶπε :

« Σαοὺλ ἀδελφέ, μὲ ἔστειλεν ἐδῶ ὁ Κύριος, τοῦ ὁποίου τὴν φωνὴν ἤκουσες εἰς τὸν δρόμον πού ἤρχεσο, διὰ νὰ ἀναβλέψῃς ».

Ἀμέσως τότε ὁ Σαοὺλ ἐπανεῦρε τὸ φῶς του, ἐσηκώθη, συνήλθε καὶ μετανοημένος εἰλικρινῶς ἐπίστευσεν εἰς τὸν Χριστὸν καὶ ἐβαπτίσθη.

Ἀπὸ τότε ὁ Σαοὺλ ἔγινεν ὁ θερμὸς κήρυξ καὶ ὑπερασπιστὴς τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας, ὅπως θὰ ἴδωμέν εἰς τὰ ἀκόλουθα μαθήματα. Σὺν τῷ χρόνῳ δὲ ἑλησμονήθη τὸ παλαιὸν τοῦ ἐβραϊκὸν ὄνομα καὶ ὠνομάζετο πλέον Παῦλος.

11. Τὸ κήρυγμα τοῦ Παύλου εἰς τὴν Δαμασκὸν καὶ εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ

(Πράξ. Θ' 20 – 30)

Εἰς τὴν Δαμασκὸν ὁ Παῦλος ἔμεινεν ὀλίγας ἡμέρας, ἤρχισε δὲ μετὰ ζῆλον μεγάλον νὰ κηρύττῃ τὴν νέαν θρησκείαν τοῦ Θεανθρώπου καὶ ἀπεδείκνυνεν ὅτι Αὐτὸς ἦτο ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ.

Ἡ αἰφνιδία αὐτῇ ἀλλαγὴ τοῦ Σαοὺλ προεκάλεσεν, ὅπως ἦτο φυσικόν, τὴν ὀργὴν τῶν φανατικῶν Ἰουδαίων ἐναντίον του. Τότε ἐκεῖνος ἠναγκάσθη νὰ φύγῃ εἰς τὴν Ἀραβικὴν ἔρημον, ἵνα προπαρασκευασθῇ διὰ τὸ ἔργον του. Μετὰ δὲ ἀπὸ τρία περίπου ἔτη ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Δαμασκὸν καὶ ἤρχισε πάλιν τὰ ἐπιτυχῆ τοῦ κηρύγματος.

Οἱ Ἰουδαῖοι τῆς Δαμασκοῦ, ὅταν εἶδον τὸν ἐνθουσιασμὸν τοῦ Παύλου καὶ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς διδασκαλίας του, ἐθορυβήθησαν καὶ ἤρχισαν νὰ σκέπτωνται, μετὰ ποῖον τρόπον θὰ ἠμποροῦσαν νὰ τὸν ἐξοντώσουν.

Ὁ Παῦλος ὅμως ἐπληροφορήθη τοὺς κακούργους σκοποὺς, τοὺς ὁποίους εἶχον ἐναντίον του, ἔμαθε μάλιστα ὅτι ἐτοποθέτησαν ἀνθρώπους εἰς τὰς πύλας τοῦ φρουρίου, διὰ νὰ τὸν συλλάβουν, ἐὰν τυχὸν ἐδοκίμαζε νὰ φύγῃ.

Ἀλλὰ οἱ ἀδελφοὶ Χριστιανοὶ τῆς Δαμασκοῦ τὸν ἔσωσαν. Τὸν ἀνεβίβασαν τὴν νύκτα εἰς ἕνα ἀπόκεντρον σημεῖον τοῦ φρουρίου, τὸν ἔβαλαν μέσα εἰς ἕνα μεγάλον κάλαθον καὶ μετὰ σχοινία τὸν κατεβίβασαν ἔξω ἀπὸ τὰ τεῖχη. Τοιοῦτοτρόπως κατάρθρωσε καὶ ἔφυγε κρυφίως ὁ Παῦλος ἀπὸ τὴν Δαμασκὸν διὰ τὴν Ἱερουσαλήμ.

Μόλις ἔφθασεν εἰς τὴν Ἀγίαν Πόλιν, προσεπάθησε νὰ ἔλθῃ εἰς συνάντησιν μετὰ τοὺς Ἀποστόλους. Ἀλλὰ ἐκεῖνοι ἀπέφευγον νὰ τὸν συναντήσουν, διότι δὲν ἠμποροῦσαν ἀκόμη νὰ πιστεύσουν, ὅτι ὁ φοβερός των διώκτης εἶχε γίνῃ ἐν τῷ μεταξὺ Χριστιανός.

Εὐτυχῶς συνήντησεν ἐκεῖ εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ ἕνα παλαιὸν φίλον του Χριστιανόν, τὸν Βαρνάβαν. Ὁ Βαρνάβας τὸν ἔφερε τέλος εἰς τοὺς Ἀποστόλους, εἰς τοὺς ὁποίους διηγῆθη ὁ Παῦλος τὸ θαῦμα τῆς

Δαμασκοῦ. Τότε ἐκείνοι μὲ ἀπερίγραπτον χαρὰν τὸν ἐνηγκαλίσθησαν καὶ τὸν ἐκράτησαν πλησίον των.

Ἐνταῦθα εἶδον ὅτι ὁ Σαούλ, δηλαδὴ ὁ Παῦλος, ἐγκατέλειπε τὴν Ἰουδαϊκὴν θρησκείαν καὶ ἐπίστευσεν εἰς τὸν Χριστόν, ἐπροξένησε κατάπληξιν εἰς τοὺς Γραμματεῖς καὶ Φαρισαίους τῆς Ἱερουσαλὴμ. Αὐτὸ ποτὲ δὲν τὸ ἐπερίμεναν νὰ γίνη.

Ἐπειδὴ δὲ ἐγνώριζον τὴν μεγάλην του μόρφωσιν καὶ τὸν θρησκευτικόν του φανατισμόν, ἐστενοχωρήθησαν, διότι τὸν ἔχασαν. Ἡ στενοχωρία των μάλιστα αὐτὴ τοὺς ὠδήγησεν εἰς τὴν καταχθόνιον σκέψιν νὰ τὸν συλλάβουν καὶ νὰ τὸν θανατώσουν.

Οἱ Μαθηταὶ ὁμως ἀντελήφθησαν ἐγκαίρως τὰ κακοῦργα σχέδια τῶν Ἰουδαίων καὶ κρυφίως ἐφυγάδευσαν τὸν Παῦλον πρὸς τὴν παραλιακὴν Καισάρειαν τῆς Παλαιστίνης καὶ ἀπὸ ἐκεῖ τὸν ἐξαπέστειλαν εἰς τὴν πατρίδα του, τὴν Ταρσόν. (Εἰς τὴν Ταρσὸν ἦλθεν ἀργότερον καὶ τὸν συνήνησεν ὁ φίλος του Βαρνάβας· μαζὶ δὲ καὶ οἱ δύο κατόπιν ἔφθασαν εἰς τὴν Ἀντιόχειαν τῆς Συρίας.)

12. Ἡ πρώτη ἀποστολικὴ πορεία τοῦ Παύλου

(Πράξ. ΙΓ' 2 – 14, ΙΓ' 50, ΙΔ', ΙΕ' 1 – 22)

Εἰς τὴν Ἀντιόχειαν ὁ Παῦλος μὲ τὸν Βαρνάβαν ἔμειναν ἐπὶ ἓνα ὁλόκληρον ἔτος καὶ ἐδίδασκαν.

Ἡ διδασκαλία των εἶχεν ἄριστα ἀποτελέσματα, διότι πάρα πολλοὶ ἄνθρωποι μετενόησαν, ἐβαπτίσθησαν καὶ ἔγιναν ὁπαδοὶ τοῦ Κυρίου. Τοιοῦτοτρόπως ἰδρύθη ἡ λαμπρὰ Ἐκκλησία τῆς Ἀντιοχείας, ἡ ὁποία συνεχῶς ἐμεγάλωνε καὶ προώδευε. Μάλιστα εἰς τὴν πόλιν αὐτὴν διὰ πρώτην φοράν ὠνομάσθησαν οἱ ὁπαδοὶ τοῦ Χριστοῦ Χριστιανοί.

Ἐνῶ δὲ εὕρισκοντο εἰς τὴν Ἀντιόχειαν ὁ Παῦλος καὶ ὁ Βαρνάβας, ἔλαβον θεῖαν παραγγελίαν νὰ περιοδεύσουν καὶ εἰς ἄλλας πόλεις, διὰ νὰ κηρύξουν τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον.

Διὰ τοῦτο ἀπὸ ἐκεῖ ἤρχισεν ὁ Παῦλος τὰς μεγάλας του περιοδείας εἰς τὰ διάφορα ἔθνη, αἱ ὁποῖαι ὠνομάσθησαν ἀποστολικαὶ πορεῖαι τοῦ Παύλου.

Τὴν πρώτην ἀποστολικὴν του πορείαν τὴν ἤρχισε τὸ ἔτος 46 μ.Χ. μαζὶ μὲ τὸν Βαρνάβαν καὶ τὸν νεαρὸν τότε ἀνεψιὸν τοῦ Βαρνάβα, τὸν ὀνομασθέντα ἀργότερον Εὐαγγελιστὴν Μάρκον. Οἱ τρεῖς ἄνδρες μετέβη-

σαν κατ' ἀρχὰς εἰς τὴν πόλιν Σελεύκειαν καὶ ἀπὸ ἐκεῖ μὲ πλοῖον ἐπέρασαν εἰς τὴν μεγαλόνησον Κύπρον.

Τὸ θερμὸν κήρυγμά των εἶχε καὶ εἰς τὴν Κύπρον μεγάλην ἐπιτυχίαν. Περιώδευσεν ὁλόκληρον τὴν μεγαλόνησον ἀπὸ τὴν Σαλαμίνα ἕως τὴν Πάφον καὶ ἱδρυσεν παντοῦ Χριστιανικὰς Ἐκκλησίας. Εἰς τὴν Πάφον ὁ Παῦλος κατῴρθωσε καὶ αὐτὸν ἀκόμη τὸν Ῥωμαῖον διοικητὴν τῆς νήσου Σέργιον Παῦλον νὰ τὸν κάμῃ Χριστιανόν.

Ἀπὸ τὴν Κύπρον ὁ Παῦλος μαζί μὲ τοὺς βοηθοὺς του ἐπέρασεν εἰς τὴν Πέργην τῆς Μ. Ἀσίας, διὰ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὰς περιοδεῖας του καὶ τὰ κηρύγματά του. Ἀπὸ τὴν Πέργην ὁ Μάρκος, κουρασθεὶς, ἐπέστρεψεν εἰς Ἱεροσόλυμα, ὁ δὲ Παῦλος μὲ τὸν Βαρνάβαν ἐπροχώρησαν εἰς τὴν Ἀντιόχειαν τῆς Πισιδίας, εἰς τὸ Ἰκόνιον, τὰ Λύστρα καὶ τὴν Δέρβην.

Αἱ περιοδεῖαί του ὅμως δὲν ἐγένοντο χωρὶς κόπους καὶ χωρὶς κινδύνους. Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην δὲν ὑπῆρχον τὰ σημερινὰ μέσα συγκοινωνίας καὶ οἱ Ἀπόστολοι ἦσαν ἠναγκασμένοι νὰ πηγαίνουν ἀπὸ τὴν μίαν πόλιν εἰς τὴν ἄλλην πεζοί. Ἀλλὰ οἱ κόποι ἦσαν τὸ ὀλιγώτερον. Πολὺ μεγαλύτερος ἦτο ὁ κίνδυνος ἀπὸ τοὺς φανατικούς εἰδωλολάτρους καὶ πρὸ πάντων ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους, οἱ ὁποῖοι δὲν ἤθελον νὰ πᾶραδεχθοῦν, ὅτι ὁ Χριστὸς ἦτο ὁ Μεσσίας, ὁ ἀπεσταλμένος Υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτὴρ τῆς ἀνθρωπότητος.

Θὰ ἀναφέρωμεν τὸ ἐξῆς περιστατικόν, διὰ νὰ ἐννοήσωμεν πόσους φοβερὺς κινδύνους συνήντησεν ὁ Παῦλος εἰς τὰς διαφόρους χώρας, ὅπου ἐπέρασε καὶ ἐκήρυξεν.

Ὅταν ἔφθασεν ὁ Παῦλος μὲ τὸν Βαρνάβαν εἰς τὰ Λύστρα, μίαν πόλιν τῆς Μ. Ἀσίας, ἤρχισε νὰ διδάσκῃ καὶ νὰ κάμνῃ θαύματα. Οἱ εἰδωλολάτραι κάτοικοι τῶν Λύστρων ἐνόμισαν ὅτι οἱ δύο Ἀπόστολοι εἶναι θεοὶ τοῦ Ὀλύμπου. Τὸν Βαρνάβαν τὸν ὠνόμασαν Δία καὶ τὸν Παῦλον Ἑρμῆν. Ἦτοίμασαν μάλιστα καὶ στεφάνους, διὰ νὰ τοὺς στεφανώσουν καὶ ταύρους, διὰ νὰ προσφέρουν εἰς αὐτοὺς θυσίαν.

Οἱ δύο Ἀπόστολοι, ὅταν εἶδον τὰς ἐτοιμασίας, ἤρχισαν νὰ διαμαρτύρωνται, ὁ δὲ Παῦλος ἐπροχώρησεν εἰς τὸ μέσον αὐτῶν καὶ εἶπε:

— Ἄνδρες ἀδελφοί, δὲν εἴμεθα θεοί, ἀλλὰ ἄνθρωποι, ὅπως καὶ σεῖς ἤλθομεν δὲ εἰς τὴν πόλιν σας, διὰ νὰ κηρύξωμεν τὸν ἀληθινὸν Θεόν, ὁ ὁποῖος ἐδημιούργησε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ ὅλα ὅσα βλέπομεν γύρω μας. Ἐπομένως νὰ παύσετε νὰ προσφέρετε θυσίαν εἰς ἡμᾶς.

Τοιουτοτρόπως ὁ Παῦλος ἔπεισε τοὺς εἰδωλολάτραις. Ἐν τῷ μεταξύ ὁμως κατέφθασαν οἱ Ἰουδαῖοι, οἱ ὁποῖοι ἐξώργισαν τὰ πλήθη ἐναντίον τοῦ Παύλου. Τότε ὅλον ἐκεῖνο τὸ πλήθος ὥρμησε καὶ συνέλαβε τὸν ἄγιον Ἀπόστολον. Ἀμέσως δὲ τὸν ἔσυραν ἔξω τῆς πόλεως καὶ ἤρχισαν νὰ τὸν λιθοβολοῦν.)

Τέλος τὸν ἐγκατέλειψαν ἀναίσθητον, διότι ἐνόμισαν ὅτι ἦτο πλεόν νεκρός. Τότε ἐπλησίασαν ὁ Βαρνάβας μαζί με μερικοὺς ἄλλους Χριστιανούς, διὰ νὰ παραλάβουν τὸ σῶμά του καὶ νὰ τὸ θάψουν.

Ἀλλὰ με ἀπερίγραπτον χαρὰν εἶδον ὅτι ὁ θεῖος Ἀπόστολος ἦτο ἐν ζωῇ. Τὸν μετέφερον ἀμέσως εἰς τὴν πόλιν καὶ τὸν περιεποιήθησαν. Τὴν ἄλλην δὲ ἡμέραν μαζί με τὸν Βαρνάβαν ἔφυγαν ἀπὸ τὰ Λύστρα καὶ ἔφθασαν εἰς τὴν Δέρβην.)

Παρ' ὅλας ὁμως τὰς καταδιώσεις, τὰ μαρτύρια, τὰς μεγάλας πορείας καὶ τοὺς διαρκεῖς κόπους ὁ Παῦλος οὔτε στιγμήν δὲν ἐσταμάτησε τὸ θεῖόν του ἔργον. Περιῆλθεν ἀρκετὰς πόλεις τῆς Μ. Ἀσίας, ἵδρυσεν νέας Ἐκκλησίας, ὠργάνωσε καλλίτερον τὰς παλαιότερας καὶ ἐχειροτόνησεν ἐπισκόπους ἱκανοὺς νὰ τὰς διευθύνουν καὶ νὰ κηρύττουν τὸν θεῖον λόγον.

Εὐχαριστημένος τέλος διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ἀποστολῆς του κατέβη εἰς τὴν Ἀττάλειαν καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Ἀντιόχειαν τῆς Συρίας. Ἀπὸ τὴν Ἀντιόχειαν κατόπιν ἦλθεν εἰς Ἱερουσαλὴμ, διὰ νὰ λάβῃ μέρος εἰς Σύνοδον τῶν Ἀποστόλων.)

Ἡ Ἀποστολικὴ Σύνοδος (Πράξ. ΙΕ' 5 – 21)

Μετοξὺ τῶν ἐξ Ἰουδαίων καὶ τῶν ἐξ Ἑθνῶν (εἰδωλολατρῶν) Χριστιανῶν ἐδημιουργήθη ἓνα σοβαρὸν ζήτημα, ἐὰν δηλαδὴ ὤφειλον οἱ ἐξ Ἑθνῶν Χριστιανοὶ νὰ τηροῦν καὶ τὰς διατάξεις τοῦ Μωσαϊκοῦ Νόμου. Ἐπειδὴ τὸ ζήτημα τοῦτο ἔφερε μεγάλην ἀναταραχὴν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἀπεφάσισαν οἱ Ἀπόστολοι νὰ συνέλθουν εἰς Σύνοδον, διὰ νὰ δώσουν τὴν πρέπουσαν λύσιν.

Ἡ Σύνοδος αὕτῃ ἔγινε τὸ 52 μ.Χ. εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ ὠνομάσθη Ἀποστολική. Ἐλαβον μέρος εἰς αὐτήν, ἐκτὸς τῶν Ἀποστόλων, οἱ πρεσβύτεροι καὶ ὅλοι οἱ Χριστιανοί. Ἀφοῦ κατ' ἀρχὰς προσηυχήθησαν, ἔγινε μεγάλη συζήτησις.

Ἀπεφάσισε δὲ τέλος ἡ Σύνοδος, ὅτι δὲν εἶναι ὑποχρεωμένοι οἱ ἐξ εἰδωλολατρῶν Χριστιανοὶ νὰ τηροῦν τὰ Ἰουδαϊκὰ ἔθιμα, ἀλλὰ ὁμως ὅτι

πρέπει ὅπωςδήποτε νὰ ἀποφεύγουν τὸν ἀνήθικον καὶ ἄσωτον βίον. Ἡ ἀπόφασις αὕτη τῆς Συνόδου διηυκόλυνε πάρα πολὺ τὴν διάδοσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ εἰς τοὺς εἰδωλολάτραις.

Ὅταν ἐτελείωσαν αἱ ἐργασίαι τῆς Συνόδου, ὁ Παῦλος μαζὶ μετὰ τὸν Βαρνάβαν ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Ἀντιόχειαν.

13. Ἡ δευτέρα ἀποστολικὴ πορεία τοῦ Παύλου

α'. Ὁ Παῦλος εἰς τοὺς Φιλίππους. (Πράξ. ΙΣΤ' 4—40)

Εἰς τὴν Ἀντιόχειαν ὁ Παῦλος δὲν ἔμεινε πολλὰς ἡμέρας. Ἡ ἐπιθυμία του ἦτο νὰ ἐπισκεφθῇ καὶ πάλιν τὰς Ἐκκλησίας τῆς Μ. Ἀσίας.

Ἐπῆρε λοιπὸν μαζὶ του ὡς βοηθὸν τὸν Σίλαν καὶ ἐξεκίνησε. Κατ' ἀρχὰς ἔφθασεν εἰς Δέρβην τῆς Μ. Ἀσίας καὶ ἀπὸ ἐκεῖ εἰς τὰ Λύστρα, ὅπου εὗρεν ἄλλον ἄξιον βοηθὸν τὸν Τιμόθεον.

Μετὰ τοὺς δύο αὐτοὺς πιστοὺς του βοηθοὺς ὁ Παῦλος ἐπεσκέφθη τὰς παλαιὰς Ἐκκλησίας καὶ ἐνεθάρρυνε τοὺς ἀδελφοὺς Χριστιανοὺς. Ἀλλὰ δὲν ἐσταμάτησεν. Ἐπροχώρησεν εἰς τὰς διαφόρους ἐπαρχίας τῆς Μ. Ἀσίας, εἰς τὴν Φρυγίαν, εἰς τὴν Γαλατίαν, εἰς τὴν Μυσίαν, καὶ τέλος κατέβη εἰς τὴν Τρωάδα πλησίον εἰς τὸν Ἑλλήσποντον.

Ἐκεῖ εἰς τὴν Τρωάδα ὁ Παῦλος εἶδε τὴν νύκτα ἕνα σημαντικὸν ὄνειρον. Εἶδεν ὅτι ἕνας ἀνὴρ Μακεδὼν ἀπὸ τὴν ἀπέναντι παραλίαν τὸν παρεκάλεε καὶ τοῦ ἔλεγε: « Διαβὰς εἰς τὴν Μακεδονίαν, βοήθησέ μας ».

Τὸ ὄνειρον τοῦτο ὁ Ἀπόστολος Παῦλος τὸ ἐθεώρησεν ὅτι ἦτο θεία παραγγελία. Παίρνει λοιπὸν μαζὶ του, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Σίλαν καὶ τὸν Τιμόθεον, ὡς τρίτον βοηθὸν τὸν Λουκᾶν, ἐπιβιβάζονται εἰς ἕνα πλοῖον, περνοῦν ἀπὸ τὴν Σαμοθράκην καὶ τὴν Νεάπολιν καὶ τέλος φθάνουν εἰς τοὺς Φιλίππους. Διὰ πρώτην φοράν τότε ἐπατοῦσαν οἱ Ἀπόστολοι τὴν γῆν τῆς Εὐρώπης. Ἦρχισαν δὲ ἀμέσως τὸ ἔργον των.

Εἰς τοὺς Φιλίππους ἡ εὐσεβὴς Λυδία ἦτο ἡ πρώτη Εὐρωπαϊά γυνὴ πού ἡσπάσθη τὴν θρησκείαν τοῦ Χριστοῦ.

Ἡμέραν μετὰ τὴν ἡμέραν τὰ κηρύγματα τοῦ Παύλου καὶ τῶν συνεργατῶν του ἤρχισαν νὰ συγκεντρώνουν πολλὰ πλήθη λαοῦ καὶ εἰς ὅλιγον χρονικὸν διάστημα ἰδρύθη εἰς τοὺς Φιλίππους ἡ πρώτη Ἑλληνικὴ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία. Ἡ ἐξάπλωσις ὁμως τῆς νέας θρησκείας εἰς τοὺς

Φιλίππους εἶχεν ἐντὸς ὀλίγου καὶ τὰς συνεπειάς της, ἐξ αἰτίας τοῦ ἐξῆς γεγονότος, τὸ ὁποῖον ἐξήγειρε τοὺς εἰδωλολάτραις ἐναντίον τῶν Ἀποστόλων.

Μίαν ἡμέραν ὁ Παῦλος ἔκαμεν ἕνα θαῦμα. Ἐθεράπευσε μίαν νέαν, ἣ ὅποια εἶχε μέσα της πνεῦμα ἀκάθαρτον καὶ ἔκαμε μαντείας. Αὐτὴν τὴν νέαν ἐξεμεταλλεύοντο οἱ κύριοί της, οἱ ὅποιοι ἦσαν εἰδωλολάτραι, καὶ εἰσέπραττον χρήματα. Ὁ Παῦλος διέταξε τὸ ἀκάθαρτον Πνεῦμα νὰ ἐξέλθῃ καὶ ἡ νέα ἔγινε καλὰ.

Οἱ Ρωμαῖοι ἄρχοντες χωρὶς νὰ ἐξετάσουν ποῖα ἦσαν τὰ βαθύτερα ἐλατήρια τῆς κατηγορίας, συνέλαβον τὸν Παῦλον καὶ τὸν Σίλαν, διέταξαν νὰ τοὺς ραβδίσουν καὶ σιδηροδεσμούς νὰ τοὺς ρίψουν εἰς τὰς φυλάκας. Ὁ δεσμοφύλαξ μάλιστα τοὺς ἔκλεισεν εἰς τὸ βάθος τῆς φυλακῆς καὶ ἔδεσε στερεὰ τοὺς πόδας των εἰς ἕνα ξύλον, διὰ νὰ μὴ δραπετεύσουν.

Ἡ νύξ εἶχε προχωρήσει. Ἐφθασε τὸ μεσονύκτιον. Ὁ Παῦλος μὲ τὸν Σίλαν συνεχῶς προσηύχοντο καὶ ἐδοξολόγουν τὸν Θεόν, μὴ ὑπολογίζοντες τοὺς πόνους καὶ τὰ δεσμά των. Οἱ ἄλλοι φυλακισμένοι τοὺς ἤκουον μὲ ἀπορίαν.

Ἐξαφνα ὅμως ἐκείνην τὴν ὥραν τῆς νυκτὸς ἔγινεν ἕνας τρομερὸς σεισμός. Ἡ φυλακὴ ἐσείσθη ἐκ θεμελίων, αἱ πύλαι της ἠνοιχθήσαν καὶ τὰ δεσμά ὅλων τῶν φυλακισμένων ἐλύθησαν.

Ταραγμένος ὁ δεσμοφύλαξ ἐνόμισεν ὅτι οἱ φυλακισμένοι ἐδραπέτευσαν καὶ ἀπηλπισμένοι ἔσυρε τὸ ξίφος του νὰ σφαγῇ.

Ὁ Παῦλος ὅμως ἐπρόλαβε καὶ τὸν συνεκράτησε, λέγων :

« Μὴ κάμνης κακὸν εἰς τὸν ἑαυτὸν σου, διότι ὅλοι εἴμεθα ἐδῶ καὶ κανεὶς δὲν ἐδραπέτευσεν ».

Ἐνόησε τότε ὁ δεσμοφύλαξ, ὅτι οἱ δύο ἐκεῖνοι ἄνδρες εἶχον πραγματικῶς θεϊκὴν δύναμιν. Ἔπεσε λοιπὸν εἰς τὰ γόνατα, τοὺς ὑψαρίστησε μὲ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς, τοὺς ἐπῆρεν εἰς τὴν οἰκίαν του, διὰ νὰ τοὺς περιποιηθῇ καὶ τοὺς ἠρώτησε τί ἔπρεπε νὰ κάμῃ, διὰ νὰ σωθῇ. Καὶ ἐκεῖνοι τὸν συνεβούλευσαν νὰ πιστεύσῃ εἰς τὸν Κύριον καὶ νὰ βαπτισθῇ. Ὁ δὲ δεσμοφύλαξ πράγματι ἐπίστευσε καὶ ἐβαπτίσθη, καθὼς καὶ ὅλη ἡ οἰκογένειά του.

Τὴν ἄλλην ἡμέραν οἱ Ἀπόστολοι ἀπηλευθερώθησαν ἀπὸ τὴν φυλακὴν, ἀλλὰ παρεκλήθησαν νὰ φύγουν ἀπὸ τὴν πόλιν τῶν Φιλίππων.

Ἐπειτα ἀπὸ τὴν δοκιμασίαν αὐτὴν ὁ Παῦλος μὲ τοὺς τρεῖς βοηθοὺς του ἀνεχώρησεν ἀπὸ τοὺς Φιλίππους.

β'. Ὁ Παῦλος εἰς τὴν Θεσσαλονίκην καὶ εἰς τὴν Βέροϊαν

(Πράξ. ΙΖ' 1-16)

Ἀπὸ τοὺς Φιλίππους ὁ Παῦλος μαζί με τοὺς τρεῖς συνεργάτας του ἔφθασεν εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, μετὸν σκοπὸν νὰ διαδώσῃ καὶ ἐκεῖ τὴν νέαν θρησκείαν τοῦ Χριστοῦ.

Ὅπως εἶχε συνήθειαν, ὁ Παῦλος ἐπῆγαινε τακτικὰ εἰς τὴν συναγωγὴν καὶ ἐκήρυττε τὸ Εὐαγγέλιον. Τὰ θερμά του κηρύγματα ἔκαμνον ζωηρὰν ἐντύπωσιν καὶ ἄρκετοὶ Ἰουδαῖοι ἐπίστευον καὶ ἐγίνοντο Χριστιανοί. Ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς εἰδωλολάτραις ἐδίδασκεν ὁ Παῦλος συχνὰ με ἐξαιρετικὴν ἐπιτυχίαν.

Οἱ φανατικοὶ ὅμως Ἰουδαῖοι τῆς Θεσσαλονίκης, οἱ ὅποιοι δὲν ἤθελον νὰ παραδεχθοῦν ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ ἀναμενόμενος Μεσσίας, ἤρχισαν νὰ ἐξεγείρουν τὸν ἀμαθῆ ὄχλον ἐναντίον τοῦ Παύλου καὶ τῶν συνεργατῶν του.

Παρουσιάσθησαν μάλιστα καὶ εἰς τοὺς Ρωμαίους ἄρχοντας καὶ τὸν κατηγορήσαν, ὅτι δῆθεν μετὰ κηρύγματά του ἀναστατώνει τὸν λαόν.

Εἶδε τότε ὁ Παῦλος, ὅτι νέα δοκιμασία τὸν ἐπερίμενεν Ἥναγκάσθη λοιπὸν νὰ πάρῃ τὸν Σίλαν καὶ διὰ νυκτὸς νὰ φύγῃ εἰς τὴν Βέροϊαν, ὅπου ἔφθασεν ἀργότερον καὶ ὁ Τιμόθεος μετὸν Λουκᾶν.

Εἰς τὴν Βέροϊαν ἐσυνέχισε τὰ κηρύγματά του μετὰ ἐπιτυχίαν μεγάλην. Πολλοὶ ἐπίστευσαν καὶ ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους καὶ ἀπὸ τοὺς Ἑλληνας, ἄνδρες καὶ γυναῖκες.

Ἀλλὰ ἡ εἰδησις τῆς ἐπιτυχίας τοῦ κηρύγματος εἰς τὴν Βέροϊαν δὲν ἐβράδυνε νὰ φθάσῃ καὶ εἰς τὴν Θεσσαλονίκην. Μόλις τὸ ἔμαθον οἱ Ἰουδαῖοι τῆς Θεσσαλονίκης, ἔτρεξαν ἀμέσως εἰς τὴν Βέροϊαν καὶ προσεπάθουν νὰ ἐξεγείρουν καὶ ἐκεῖ τὸν ὄχλον ἐναντίον τοῦ Παύλου.

Τότε οἱ ἀδελφοὶ Χριστιανοὶ τῆς Βεροίας, διὰ νὰ προφυλάξουν τὸν Ἀπόστολον ἀπὸ νέον κίνδυνον, τὸν ἐφυγάδευσαν. Τὸν ὠδήγησαν ἕως τὴν θάλασσαν καὶ ἀφοῦ τὸν ἔβαλον εἰς ἕνα πλοῖον, τὸν ἔστειλαν μετὰ συνοδείαν μέχρι τῶν Ἀθηνῶν. Οἱ δὲ βοηθοὶ του ἔμειναν ἐκεῖ εἰς τὴν Βέροϊαν. Τοὺς ἄφησεν ὅμως ἐντολὴν νὰ καταβοῦν ἀργότερον καὶ νὰ τὸν συναντήσουν εἰς τὰς Ἀθήνας.

γ'. Τὸ κήρυγμα τοῦ Παύλου εἰς τὰς Ἀθήνας

(Πράξ. ΙΖ' 16 – 34)

Ὅταν ἔφθασεν ὁ Παῦλος εἰς τὴν ἑνδοξον πόλιν, ἡσθάνθη ζωηράν στενοχωρίαν, διότι ἔβλεπε τὴν πόλιν γεμάτην εἰδωλα. Ἀλλὰ αὐτὸ δὲν τὸν ἀπεγοήτευσεν.

Ἐπῆγαινε κατὰ τὴν συνήθειάν του τακτικὰ εἰς τὴν συναγωγὴν τῶν Ἰουδαίων καὶ ἐδίδασκεν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἀγορὰν ἐσύχναζεν, ὅπου συνεζήτει μὲ τοὺς Ἀθηναίους σοφοὺς καὶ τοὺς ἐκήρυττε περὶ τοῦ Ἰησοῦ.

Ἡ φλογερὰ διδασκαλία τοῦ Ἀποστόλου ἐκίνησε τὴν προσοχὴν πολλῶν Ἀθηναίων, οἱ ὅποιοι ἠύχαριστοῦντο νὰ ἀκούουν κάθε σοβαρὰν φιλοσοφικὴν ὁμιλίαν. Καὶ μερικοὶ μὲν ἀπὸ τοὺς ἀκροατὰς ἔλεγον, ὅτι διδάσκει ἀπίστευτα πράγματα, ἄλλοι δὲ ἔλεγον, ὅτι διδάσκει νέους θεοὺς καὶ ἤθελον νὰ τὸν ἀκούουν μὲ ἡσυχίαν. Διὰ τοῦτο παρεκάλεσαν τὸν ξένον νὰ ἀναβῇ εἰς τὸν Ἀρειον Πάγον καὶ νὰ τοὺς ὁμιλήσῃ μὲ λεπτομέρειαν διὰ τὴν θρησκείαν τοῦ Χριστοῦ.

Συνεκεντρώθησαν πραγματικῶς εἰς τὸν βράχον τοῦ Ἀρείου Πάγου πάρα πολλοὶ Ἀθηναῖοι, ἀλλὰ καὶ ἄρκετοὶ ξένοι, διὰ νὰ ἀκούσουν τὸ κήρυγμα τοῦ Ἀποστόλου.

Ἀνέβη τότε ὁ Παῦλος εἰς τὸ βῆμα καὶ ἤρχισε νὰ ὁμιλῇ ὡς ἑξῆς :

« Βλέπω, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅτι εἴσθε πολὺ θεοσεβεῖς, διότι ἔχετε εἰς τὴν ὥραίαν σας πόλιν πολλοὺς βωμοὺς, πολλὰ ἀγάλματα καὶ πολλοὺς ναοὺς ἀφιερωμένους εἰς τοὺς θεοὺς σας. Ἐνῶ ὅμως περιεπάτουν καὶ παρετήρουν τὰ ἱερά σας, εὔρον καὶ ἓνα βωμὸν μὲ τὴν ἐπιγραφὴν « Τῷ ΑΓΝΩΣΤῷ ΘΕῷ ». Αὐτὸν λοιπὸν τὸν Ἀγνωστον Θεόν, τὸν ὁποῖον σεῖς λατρεύετε, καίτοι δὲν Τὸν γνωρίζετε, Αὐτὸν ἐγὼ ἔρχομαι τώρα νὰ σᾶς φανερώσω.

Αὐτὸς εἶναι ὁ Θεός, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὁ ὁποῖος ἐδημιούργησε τὸν κόσμον καὶ εἶναι ὁ κύριος τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ἀλλὰ δὲν κατοικεῖ μέσα εἰς χειροποιήτους ναοὺς. Αὐτὸς μᾶς χαρίζει τὴν ζωὴν, τὴν υἰεῖαν καὶ ὅλα τὰ ἀγαθὰ. Αὐτὸς ἐπλάσε τὰ ἔθνη τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ ἓνα αἷμα, διὰ νὰ κατοικοῦν εἰς ὅλον τὸ πρόσωπον τῆς γῆς. Ἀλλὰ οἱ ἄνθρωποι τὸν ἐλησμόνησαν.

Ἐκεῖνος ὅμως μᾶς παραγγέλει νὰ μετανοήσωμεν καὶ νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὸν δρόμον τῶν ἐντολῶν Του, διότι μίαν ἡμέραν θὰ στείλῃ πᾶν τὸν Υἱόν Του, τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν ὁποῖον ὥρισε

ὡς κριτὴν τοῦ κόσμου ὅλου. Ὅτι δὲ ὁ Υἱὸς Του θὰ εἶναι ὁ κριτὴς ὅλου τοῦ κόσμου, μᾶς τὸ διεβεβαίωσεν ὁ Θεὸς ἀναστήσας Αὐτὸν ἐκ νεκρῶν ».

Ὁ λόγος τοῦ Παύλου ἔκαμε βαθεῖαν ἐντύπωσιν εἰς τοὺς ἀκροατάς, οἱ ὅποιοι διὰ πρώτην φοράν ἤκουον τοιοῦτο κήρυγμα.

Καὶ πολλοὶ μὲν, ὅταν ἤκουσαν διὰ τὴν ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου, ἤρχισαν νὰ σχολιάζουν τὸ σημεῖον αὐτὸ τῆς ὁμιλίας τοῦ Παύλου, διότι τοὺς ἐφάνη ἀπίστευτον. Μερικοὶ ὅμως ἔδειξαν πραγματικὴν μετάνοιαν, ἐπίστευσαν εἰς τὸν Χριστὸν καὶ ἐβαπτίσθησαν. Μεταξὺ αὐτῶν ἦτο καὶ ὁ Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος καὶ μία γυνή, λεγομένη Δάμαρις.

Οἱ Χριστιανοὶ αὗτοὶ ἀπετέλεσαν τὴν πρώτην Ἐκκλησίαν τῶν Ἀθηνῶν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐπίσκοπος ἐχειροτονήθη ὁ Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης.

Ἀργότερον ἢ πόλις τῶν Ἀθηνῶν ἐτίμησε τὸν ἅγιον Διονύσιον, τοῦ ἀφιέρωσεν ὥραϊον ναὸν καὶ τὸν θεωρεῖ ὡς πολιούχον της. Τὴν μνήμην του τὴν ἐορτάζομεν εἰς τὰς 3 Ὀκτωβρίου.

δ'. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Κορίνθου

(Πράξ. ΙΗ' 1—23)

Ἀπὸ τὰς Ἀθήνας ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἦλθεν εἰς τὴν Κόρινθον, ἡ ὁποία ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἦτο πόλις σημαντικὴ καὶ σπουδαῖον ἐμπορικὸν κέντρον.

Ἐκεῖ ἐγνωρίσθη μὲ ἓνα Ἰουδαῖον, ὀνομαζόμενον Ἀκύλαν, ὁ ὁποῖος κατεσκεύαζε σκηνάς. Ἐπειδὴ καὶ ὁ Παῦλος ἐγνώριζε τὴν τέχνην τῆς σκηνοποιίας, ἤρχισε νὰ ἐργάζεται εἰς τὸ ἐργαστήριον τοῦ συμπατριώτου του Ἀκύλα, διὰ νὰ ἐξοικονομῇ τὰ ἐξοδά του, χωρὶς νὰ ἐπιβαρύνῃ κανένα.

Τακτικὰ δὲ κάθε Σάββατον ἐπήγαιναν εἰς τὴν συναγωγὴν τῶν Ἰουδαίων καὶ ἐκήρυττεν. Ἐπειδὴ ὅμως οἱ Ἰουδαῖοι ἦσαν μὲ φανατισμὸν προσηλωμένοι εἰς τὴν παλαιάν των θρησκείαν καὶ δὲν ἤθελον νὰ πιστεύσουν εἰς τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ναζωραίου, διὰ τοῦτο ἀπεφάσισεν ὁ Παῦλος νὰ στραφῇ πρὸς τοὺς εἰδωλολάτρας.

Ἡ διδασκαλία του πρὸς τοὺς εἰδωλολάτρας, δηλαδὴ πρὸς τοὺς Ἑθνικοὺς, ὅπως τοὺς ὠνόμαζον τότε, εἶχε τόσην ἐπιτυχίαν, ὥστε μὲ μεγάλῃν εὐχαρίστησιν παρέμεινεν ἐκεῖ εἰς τὴν Κόρινθον καὶ ἐδίδασκεν ὁ ἅγιος Ἀπόστολος ἐπὶ ἓνα καὶ ἥμισυ ἔτος.

Ἐν τῷ μεταξύ ἔφθασαν ἀπὸ τὴν Βέροϊαν οἱ δύο συνεργάται του, ὁ Σίλας καὶ ὁ Τιμόθεος, οἱ ὁποῖοι τὸν ἐβοήθουν εἰς τὸ κήρυγμα. Ἀπὸ τὴν Κόρινθον ὁ Παῦλος ἐπεκοινώνει καὶ μετὰ τὰς Ἐκκλησίας τὰς ὁποίας εἶχεν ἰδρύσει κατὰ τὰς περιοδείας του εἰς τὰς διαφόρους πόλεις. Ἀπὸ ἐκεῖ μάλιστα ὁ θεῖος Ἀπόστολος ἔγραψε καὶ δύο Ἐπιστολάς μετὰ ὁδηγίας καὶ συμβουλὰς πρὸς τοὺς Χριστιανοὺς τῆς Θεσσαλονίκης.

Ἀλλὰ δυστυχῶς οἱ Ἰουδαῖοι δὲν τὸν ἄφησαν ἡσυχον καὶ εἰς τὴν Κόρινθον. Ὀλίγον καιρὸν πρὶν ἀποφασίσῃ νὰ φύγῃ, τὸν κατηγόρησαν εἰς τὸν Ῥωμαῖον διοικητὴν Γαλλίωνα, ὅτι κηρύττει εἰς τοὺς ὁμοεθνεῖς του νὰ μὴ λατρεύουν τὸν Θεόν, ὅπως ὀρίζει ὁ Μωσαϊκὸς Νόμος. Τὸν συνέλαβον μάλιστα καὶ τὸν παρουσίασαν ἐνώπιόν του, διὰ νὰ τὸν δικάσῃ.

Ἀλλὰ ὁ Γαλλίων ἐνόησε τὸν φθόνον τῶν Ἰουδαίων κατὰ τοῦ Παύλου καὶ διὰ τοῦτο τὸν ἀφῆκεν ἐλεύθερον.

Ὁ Παῦλος ἦτο ἰδιαιτέρως εὐχαριστημένος ἀπὸ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ἔργου του εἰς τὴν Κόρινθον. Ἰδρυσεν ἐκεῖ μίαν ἀπὸ τὰς μεγαλυτέρας χριστιανικὰς Ἐκκλησίας καὶ συχνὰ τὴν ἐπεσκέπτετο, ὅπως φαίνεται καὶ ἀπὸ τὰς δύο Ἐπιστολάς του, τὰς ὁποίας ἔστειλεν ἀργότερον πρὸς τοὺς Κορινθίους.

Τέλος ἀνεχώρησεν ἀπὸ τὴν Κόρινθον μετὰ τὸν Ἀκύλαν καὶ τὴν γυναικα ἐκείνου Πρίσκιλλαν, ἐπέρασε μετὰ πλοῖον τὸ Αἰγαῖον πέλαγος καὶ ἔφθασεν εἰς τὴν Ἐφεσον τῆς Μ. Ἀσίας. Ἀπὸ ἐκεῖ ἐπῆγε διὰ μέσου τῆς Καισαρείας τῆς Παλαιστίνης εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ κατόπιν ἦλθεν εἰς τὴν Ἀντιόχειαν. Τοιοῦτοτρόπως ἐτελείωσε τὴν δευτέραν ἀποστολικήν του πορείαν.

14. Ἡ τρίτη ἀποστολική πορεία τοῦ Παύλου

(Πράξ. ΙΗ' 23—24, ΙΘ', Κ', ΚΑ' 1—14)

α'. Ὁ Παῦλος εἰς Ἐφεσον καὶ Μίλητον

Ὁ ἀκαταπόνητος Ἀπόστολος, ἀφοῦ ἔμεινεν ὀλίγον καιρὸν εἰς τὴν Ἀντιόχειαν, ἤρχισε νέαν πορείαν. Ἐπεσκέφθη τὴν Γαλατίαν καὶ τὴν Φρυγίαν καὶ ἐπέρασεν ἀπὸ τὰς ἄλλας Ἐκκλησίας τῆς Μ. Ἀσίας, διὰ νὰ τὰς ἐνθαρρύνῃ. Τέλος δὲ ἦλθεν εἰς τὴν Ἐφεσον.

Εἶναι πραγματικῶς ἀξιοθαύμαστος ἡ δύναμις, ἡ ἀντοχή καὶ ὁ ζήλος τοῦ Ἀποστόλου αὐτοῦ, ὁ ὁποῖος δὲν ἐγνώριζεν οὔτε ἡσυχίαν οὔτε

ἀνάπαυσιν, προκειμένου νὰ διαδώσῃ τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Κυρίου καὶ νὰ στηρίξῃ τὴν νεαρὰν τότε Ἐκκλησίαν.

Ἐδῶ εἰς τὴν Ἐφεσον ὁ Παῦλος ἔμεινε τρία σχεδὸν ἔτη. Ἐδί-
δασκε συνεχῶς τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ κατ' ἀρχὰς εἰς τὴν συναγωγὴν τῶν
Ἰουδαίων καὶ ἔπειτα εἰς τὴν σχολὴν ἑνὸς πού ὠνομάζετο Τύραννος.
Μὲ τὸ κήρυγμα καὶ τὰ ἱκανοποιήματα θαύματά του πολλοὶ ἐπίστευσαν
εἰς τὸν Χριστὸν καὶ ἐβαπτίσθησαν. Ἐδωκεν ἐπίσης εἰς ὠρισμένους πι-
στοὺς ἰδιαίτερα χαρίσματα. Μὲ ἐπίθεσιν δηλ. τῶν χειρῶν του ἐπὶ τῶν
βαπτισθέντων κατήλθεν ἐπ' αὐτῶν τὸ Ἅγιον Πνεῦμα καὶ ἤρχισαν νὰ λα-
λοῦν ξένας γλώσσας καὶ νὰ προφητεύουν.

Καὶ εἰς τὴν Ἐφεσον δὲν ἔπαυσεν ὁ Παῦλος νὰ ἀγωνίζεται κατὰ
τῶν Ἰουδαίων καὶ νὰ κινδυνεύῃ ἀπὸ τοὺς εἰδωλολάτρες, ἀλλὰ τίποτε
νὰ μὴ φοβῆται διὰ τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ.

Ἐκεῖ εἰς τὴν Ἐφεσον ὑπῆρχεν ἓνας περίφημος ναὸς τῆς θεᾶς Ἀρτέ-
μιδος, εἰς τὸν ὁποῖον ἤρχοντο οἱ εἰδωλολάτραι ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τοῦ
κόσμου νὰ προσκυνήσουν. Οἱ δὲ ἀγαματοποιοὶ τῆς πόλεως ἐπώλουν
εἰς τοὺς προσκυνητὰς μικρὰ ἀργυρᾶ ἀγαλμάτια τῆς θεᾶς.

Οἱ εἰδωλολάτραι αὐτοὶ ἀγαματοποιοὶ ἐγνώριζον καλῶς, ὅτι ὁ
Παῦλος εἶχε προσελκύσει εἰς τὸν Χριστιανισμὸν πολλοὺς κατοίκους τῆς
Ἐφέσου καὶ ἄλλων Ἀσιατικῶν μερῶν. Μὲ τὸ κήρυγμα τοῦ Παύλου ἐναν-
τίον τῶν εἰδωλολατρικῶν θεῶν ἐκινδύνουν οἱ ἀγαματοποιοὶ νὰ χάσουν
τὰ συμφέροντά των. Διὰ τοῦτο ἐξηγέρθησαν ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν ἑνὸς
ἀγαματοποιοῦ Δημητρίου καὶ ἤθελον νὰ θανατώσουν τὸν Παῦλον.

Τότε ἠναγκάσθη ὁ Ἀπόστολος νὰ φύγῃ ἀπὸ τὴν Ἐφεσον καὶ με-
τέβη εἰς τὴν Μακεδονίαν καὶ εἰς τὴν νότιον Ἑλλάδα. Ἀπὸ ὅπου διήρ-
χετο, ἐκήρυττε τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, ἔδιδε θάρρος εἰς τοὺς ἀδελφοὺς
Χριστιανούς, ἐστήριζε τὰς παλαιὰς Ἐκκλησίας καὶ ἵδρυε νέας.

Τρεῖς μῆνας περιοδεύει ὁ Παῦλος καὶ χύνει τὸ Ἀποστολικόν του
φῶς εἰς τὴν ἱστορικὴν μας χώραν. Τέλος ἐπιστρέφει ἀπὸ τὴν Μακεδο-
νίαν εἰς τὴν Τρωάδα, διέρχεται τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου καὶ κατευθύ-
νεται εἰς τὴν Μίλητον.

Ἐκεῖ προσεκάλεσε τοὺς πρεσβυτέρους τῆς Ἐφέσου, τοὺς ἐνεθάρρυνε
καὶ τοὺς ἔδωκε διαφόρους συμβουλὰς. Τοὺς συνεβούλευσε νὰ
προσέχουν εἰς τοὺς λόγους καὶ εἰς τὰς πράξεις των, διότι ὁ κόσμος θὰ
παραδειγματίζεται ἀπ' αὐτούς. Τοὺς συνεβούλευσεν ἐπίσης νὰ ὀδηγοῦν
τὸ ποίμνιόν των εἰς τὴν εὐσέβειαν καὶ εἰς τὴν εἰρήνην. Τοὺς εἶπε τέλος

νά ἐπαγρυπνοῦν ἐπὶ τοῦ ποιμνίου, διότι, ὅπως προβλέπει, μετὰ τὴν ἀναχώρησίν του θὰ ἔλθουν « *λύκοι βαρεῖς* », δηλαδή αἰρετικοὶ διδάσκαλοι, οἱ ὅποιοι θὰ βλάψουν τὰς ψυχὰς τῶν πιστῶν. Ὅσον μέγας εἶναι ὁ κίνδυνος διὰ τοὺς πιστοὺς, τόσον μέγας πρέπει νὰ εἶναι τὸ ἐνδιαφέρον καὶ ἡ ἐπαγρύπνησις τῶν πρεσβυτέρων τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ τῶν πιστῶν. Παράδειγμα ἀγρύπνου παρακολουθήσεως προβάλλει ὁ Παῦλος τὸν ἑαυτὸν του, ὁ ὁποῖος ἐπὶ τριετίαν νύκτα καὶ ἡμέραν μὲ διδασκαλίας καὶ προσευχὰς ἐστήριζε τὰς ψυχὰς καὶ αὐτῶν τῶν πρεσβυτέρων καὶ ὄλων τῶν Χριστιανῶν. Τέλος τοὺς προέτρεπε νὰ ἐργάζωνται, διὰ νὰ εἰσὶ εἰς θέσιν νὰ βοηθοῦν καὶ ὑλικῶς τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην.

Ἀπὸ τὴν Μίλητον ὁ Παῦλος μὲ πλοῖον ἐπέρασεν εἰς τὴν Κῶ, κατόπιν εἰς τὴν Ρόδον καὶ ἀπὸ ἐκεῖ εἰς τὴν Τύρον τῆς Συρίας καὶ τὴν Πτολεμαῖδα. Ἀπὸ τὴν Πτολεμαῖδα ἐπῆγεν εἰς τὴν Καισάρειαν.

Μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἦλθεν εἰς τὴν Καισάρειαν ἓνας προφήτης ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλήμ, ὀνομαζόμενος Ἄγαθος. Ὁ Ἄγαθος προεῖπεν εἰς τὸν Παῦλον ὅτι, ὅταν μεταβῇ εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, θὰ τὸν συλλάβουν οἱ Ἰουδαῖοι, θὰ τὸν δέσουν καὶ θὰ τὸν παραδώσουν εἰς τοὺς εἰδωλολάτρας.

Τότε οἱ ἀδελφοὶ Χριστιανοὶ τῆς Καισαρείας παρεκάλεσαν τὸν Παῦλον νὰ μὴ ὑπάγῃ εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ. Ἀλλὰ ἐκεῖνος τοὺς ἀπήντησεν :

« Ἐγὼ εἶμαι ἕτοιμος ὅχι μόνον νὰ δεθῶ, ἀλλὰ καὶ νὰ ἀποθάνω διὰ τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ. Ἄς γίνῃ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ».

Κατόπιν τοὺς ἀπεχαιρέτησε καὶ ἀνεχώρησεν.

β'. Ἡ σύλληψις καὶ ἡ φυλάκισις τοῦ Παύλου

(Πράξ. ΚΑ' 15 – 40, ΚΒ', ΚΓ', ΚΔ')

Μὲ ἀπερίγραφτον χαρὰν οἱ ἀδελφοὶ Χριστιανοὶ τῆς Ἱερουσαλήμ ὑπεδέχθησαν τὸν Ἀπόστολον τῶν Ἑθνῶν πάλιν πλησίον των. Τὴν ἄλλην ἡμέραν ἐπῆγεν ὁ Παῦλος εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Ἰακώβου, ὅπου συνεκεντρώθησαν καὶ ὅλοι οἱ πρεσβύτεροι. Ἐκεῖ ὁ Ἀπόστολος γεμάτος συγκίνησιν τοὺς ἐνηγκαλίσθη, τοὺς ἡσπάσθη ὅλους καὶ τοὺς διηγῆθη, ὅτι μὲ τὰ κηρύγματά του μυριάδες ἐπίστευσαν εἰς τὸν Χριστόν. Διηγῆθη ἐπίσης καὶ τὰς ταλαιπωρίας του εἰς τὰ διάφορα ἔθνη, τὰ ὁποῖα περιώδευσεν.

Ἀλλὰ ἡ εἰδησις ὅτι ἐπέστρεψεν ὁ Παῦλος εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, κατετάραξε τοὺς Γραμματεῖς καὶ τοὺς Φαρισαίους. Ἦρχισαν λοιπὸν νὰ σκέπτωνται πῶς νὰ τὸν ἐξοντώσουν.

Δὲν εἶχον περάσει ἀκόμη ἑπτὰ ἡμέραι καὶ ἰδοὺ ἐξέσπασεν ἡ νέα δοκιμασία. (Ὁ Ἀπόστολος εἶχεν ἔλθει εἰς τὸν ναὸν τοῦ Σολομῶντος, διὰ νὰ προσευχηθῇ καὶ νὰ κηρύξῃ.) Μόλις τὸν εἶδον μερικοὶ φανατικοὶ Ἰουδαῖοι, ὥρμησαν ἐναντίον του ὠργισμένοι καὶ μὲ θόρυβον καὶ φωνὰς ἐξηγειρον τὸν ἀμαθῆ ὄχλον κατὰ τοῦ Ἀποστόλου, λέγοντες ὅτι ὁ Παῦλος διδάσκει ἀδιακόπως ἐναντίον τοῦ Μωσαϊκοῦ Νόμου, ἐναντίον τῆς θρησκείας των.

(Ταραχὴ μεγάλη ἐγίνε τότε μέσα εἰς τὸν Ναόν. Οἱ πλέον ἐξηγριωμένοι συνέλαβον τὸν Παῦλον, τὸν ἔσυρον ἔξω ἀπὸ τὸν Ναόν, τὸν ἐκτύπουν, τὸν ὕβριζον καὶ ἐζήτουν νὰ τὸν θανατώσουν.)

Εὐτυχῶς ὅμως ἐπρόλαβε καὶ κατέφθασεν ἐκεῖ ὁ Ῥωμαῖος χιλιάρχος, ἀρχηγὸς τῆς φρουρᾶς, μὲ τοὺς στρατιώτας του καὶ τὸν συνέλαβεν.

(Ἐπειδὴ δὲ ἔβλεπεν ὅτι ὁ ὄχλος ἦτο πολὺ ἐξηγριωμένος καὶ τοῦ ἐζήτηι νὰ τὸν φονεύσῃ, ἠναγκάσθη ὁ χιλιάρχος, διὰ νὰ προστατεύσῃ τὸν Ἀπόστολον, νὰ τὸν ὀδηγήσῃ δέσμιον εἰς τὸ φρουραρχεῖον.)

Ἐκεῖ ὁ Παῦλος ἔλαβε τὴν ἄδειαν ἀπὸ τὸν χιλιάρχον καὶ ἀπελογήθη εἰς τοὺς συμπατριώτας του. Μὲ τὴν ὁμιλίαν του ἐσκόπευε νὰ τοὺς κάμῃ νὰ πιστεύσουν εἰς τὸν Χριστόν. Αὐτοὶ ὅμως μὲ τὰς σκοπίμους κραυγὰς των ἐματαιώσαν τὸν σκοπὸν του.

(Ἄλλ' οὔτε καὶ ἐκεῖ εἰς τὸ φρουραρχεῖον ἦτο ἀσφαλὴς ὁ Παῦλος.) Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ὁ χιλιάρχος τὸν ἔστειλε διὰ νυκτὸς μὲ ἰσχυρὰν συνοδείαν ἱππέων λογχοφόρων καὶ πεζῶν στρατιωτῶν εἰς τὴν Καισάρειαν πρὸς τὸν ἡγεμόνα Φήλικα.)

Ὁ Φήλις τὸν ἐκλείσεν εἰς τὴν φυλακὴν καὶ τὸν ἄφησεν ἐκεῖ δύο ὁλόκληρα ἔτη, χωρὶς νὰ τὸν δικάσῃ. Ἦλπιζε νὰ λάβῃ χρήματα ἀπὸ τὸν Παῦλον, διὰ νὰ τὸν ἀφήσῃ ἐλεύθερον. Τέλος ἔφυγεν ὁ Φήλις καὶ ἐγίνεν ἡγεμὼν ὁ Φῆστος. Τότε ὁ Παῦλος ἐζήτησεν ἀπὸ τὸν νέον ἡγεμόνα νὰ τὸν στείλῃ εἰς τὴν Ρώμην, διὰ νὰ δικασθῇ ἐνώπιον τοῦ αὐτοκράτορος. Ἦτο Ῥωμαῖος πολίτης ὁ Παῦλος καὶ εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ ζητήσῃ αὐτὸ τὸ πρᾶγμα.

γ'. Ὁ Παῦλος φθάνει εἰς τὴν Ρώμην

(Πράξ. ΚΖ' ΚΗ')

(Ὁ ἡγεμὼν Φῆστος εὐχαρίστως ἐδέχθη τὴν αἴτησιν τοῦ Παύλου, διότι εἶδεν ὅτι ἦτο ἀθῶος καὶ βεβαίως δὲν ἤθελε νὰ καταδικάσῃ ἕνα ἀθῶον. Ἀλλὰ δὲν ἤθελε νὰ δυσареστήσῃ καὶ τοὺς Ἰουδαίους.)

Τὸν παρέδωσε λοιπὸν μαζί με τοὺς ἄλλους κρατούμενους εἰς ἓνα ἑκατόνταρχον, διὰ νὰ τοὺς ὀδηγήσῃ διὰ θαλάσσης εἰς τὴν Ρώμην.

Τὸ πλοῖον εἰς τὸ ὁποῖον ἐπεβίβασθησαν, ἐπέρασεν ἀπὸ τὴν Κύπρον καὶ ἔφθασεν εἰς τὴν Κρήτην. Ἐκεῖ ἐσταμάτησεν ἀρκετὰς ἡμέρας, ἕως ὅτου διορθωθῇ ὁ καιρὸς, καὶ κατόπιν ἐξεκίνησε με κατεύθυνσιν πρὸς τὴν Ἰταλίαν. Δὲν εἶχον προλάβει ὅμως νὰ προχωρήσουν πολὺ εἰς τὴν ἀνοικτὴν θάλασσαν καὶ ἐξέσπασε φοβερὰ τρικυμία. Οἱ ἄνεμοι καὶ τὰ κύματα παρέσυρον τὸ πλοῖον εἰς τὸ πέλαγος καὶ τὸ ἐπῆγαινον ὅπου ἤθελον. Ἡ κακοκαιρία ἐξηκολούθει καὶ οἱ ἐπιβάται ἤρχισαν νὰ χάνουν κάθε ἐλπίδα σωτηρίας. Ἀλλὰ ὁ Παῦλος τοὺς ἐδίδε θάρρος καὶ τοὺς ἔλεγεν, ὅτι ὁ Κύριος δὲν θὰ τοὺς ἄφηνε νὰ χαθοῦν.

Τέλος ἔπειτα ἀπὸ ἀγωνίαν 14 ἡμερῶν, με συντετριμμένον τὸ πλοῖον, ἐναυάγησαν εἰς τὴν νῆσον Μελίτην, τὴν σημερινὴν Μάλταν, νηστικοί, καταταλαιπωρημένοι ὅλοι, 276 ψυχάι.

Εἰς τὴν Μελίτην τοὺς ὑπεδέχθησαν οἱ κάτοικοι με μεγάλην φιλοφροσύνην καὶ τοὺς ἤναψαν πυράν, διὰ νὰ ζεσταθοῦν. Εἰς μίαν στιγμὴν ὁ Παῦλος ἐπῆρεν ἓνα δεμάτι φρύγανα καὶ τὸ ἔρριπεν εἰς τὴν πυράν. Ἀλλὰ μία ἔχιδνα, ἡ ὁποία ἦτο μέσα εἰς τὰ φρύγανα, ἐπῆδησε καὶ περιετυλίχθη εἰς τὴν χεῖρα τοῦ Ἀποστόλου. Οἱ δὲ κάτοικοι ἔλεγον ὅτι θὰ τὸν ἐδάγκανε, διότι ἀσφαλῶς ἦτο κακὸς ἄνθρωπος.

Ὁ Παῦλος ὅμως ἀπετίναξε τὴν ἔχιδναν, χωρὶς νὰ πάθῃ τίποτε. Τότε ὅλοι μετέβαλον γνώμην καὶ ἔμειναν ἐκστατικοί.

Ἐπίσης ἐκεῖ εἰς τὴν Μελίτην ἐθεράπευσε τὸν πατέρα τοῦ ἄρχοντος τῆς νήσου, ὁ ὁποῖος ἦτο κατάκοιτος ἀπὸ πυρετόν. Ὁ Παῦλος ἔθεσεν ἐπ' αὐτοῦ τὰς χεῖράς του καὶ ἀφοῦ προσηυχῆθη, τὸν ἐθεράπευσε. Τότε δὲ καὶ ἄλλοι ἀσθενεῖς ἤρχοντο εἰς τὸν Ἀπόστολον, διὰ νὰ τοὺς θεραπεύσῃ ἀπὸ τὰς διαφόρους ἀσθενείας των.

Εἰς τὴν Μελίτην ἔμειναν οἱ ναυαγοὶ τρεῖς μῆνας, ἕως ὅτου ἐπέρασεν ὁ χειμὼν καὶ τὴν ἀνοιξὶν με ἄλλο πλοῖον ἔφθασαν πλέον εἰς τὴν Ρώμην.

Ὁ Παῦλος ἔμεινεν εἰς τὴν Ρώμην φυλακισμένος ἐπὶ δύο ἀκόμη ὀλόκληρα ἔτη. Ἀλλὰ ἡ φυλάκισις του δὲν ἦτο αὐστηρά. Δὲν τοῦ ἐπέτρεπον βεβαίως νὰ κυκλοφορῇ εἰς τὴν πόλιν, ἀλλὰ ἔμενεν εἰς μίαν οἰκίαν καὶ ἐκεῖ ἐδέχετο τοὺς ἀδελφοὺς Χριστιανούς, οἱ ὁποῖοι ἤθελον νὰ τὸν ἐπισκεφθοῦν, νὰ ἀκούσουν τὴν διδασκαλίαν καὶ τὰς συμβουλὰς του.

Ἐδίδασκε τοιοῦτοτρόπως εἰς τὴν οἰκίαν του τὸ θεῖον Εὐαγγέλιον καὶ διέδιδε τὴν νέαν θρησκείαν, χωρὶς κανεὶς νὰ τὸν ἐνοχλῇ. Διὰ τοῦτο

καὶ πολὺν καρποφόρα ἦσαν τὰ δύο αὐτὰ ἔτη τῆς διδασκαλίας του εἰς τὴν Ῥώμην. Πολυάριθμοι ἄκροαταὶ του Ἰουδαῖοι καὶ εἰδωλολάτραι ἐπίστευσαν εἰς τὴν νέαν θρησκείαν καὶ ἐβαπτίσθησαν.

Μετὰ δύο ἔτη τέλος ἐκάλεσεν ὁ αὐτοκράτωρ τὸν Παῦλον, διὰ νὰ τὸν δικάσῃ. Ἐπειδὴ ὅμως εἶδεν ὅτι δὲν εἶχε κάμει κανένα ἐγκλημα, τὸν ἠθώωσε καὶ τὸν ἄφησεν ἐλεύθερον.

15. Ἡ τετάρτη ἀποστολικὴ πορεία

Ἡ ἀθώωσις ἔδωκεν εἰς τὸν Παῦλον νέα πτερά. Ὁ φλογερὸς Ἀπόστολος τοῦ Κυρίου, ὁ ὁποῖος δὲν ὑπελόγιζεν εἰς τὴν ζωὴν τοῦ οὔτε κόπους οὔτε ταλαιπωρίας οὔτε φόβον, σχεδιάζει πάλιν νέαν περιοδεῖαν.

Ἀναχωρεῖ ἀπὸ τὴν Ῥώμην, ἐπισκέπτεται τὰς Ἐκκλησίας τῆς Μ. Ἀσίας. Εἰς τὴν Ἐφεσον τοποθετεῖ ὡς ἐπίσκοπον τὸν συνεργάτην του Τιμόθεον. Ἐπισκέπτεται κατόπιν τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Νικοπόλεως εἰς τὴν Ἡπειρον, τῆς Κορίνθου κ.λ.π. καὶ ἀποβιβάζεται εἰς τὴν Κρήτην. Ἐκεῖ ἰδρύει νέας Ἐκκλησίας καὶ ἀφήνει ὡς ἐπίσκοπον τὸν μαθητὴν του Τίτον.

Δὲν γνωρίζομεν ποῦ ἄλλοῦ ἐπῆγεν ὁ Ἀπ. Παῦλος. Μερικοὶ νομίζουν ὅτι ἐκήρυξε τὸν Χριστιανισμόν καὶ εἰς τὴν Ἰσπανίαν. Τὸ τέλος τοῦ ταξιδείου του ἦτο ἡ Ῥώμη. Ἐδῶ ἐφυλακίσθη ὁ Παῦλος καὶ πάλιν, ἀλλὰ τὴν φορὰν αὐτὴν κατεδικάσθη πλέον εἰς θάνατον καὶ ἀπεκεφαλίσθη.

Τώρα πλέον ἡμποροῦμεν νὰ ἐκτιμήσωμεν τὴν μεγίστην ὑπηρεσίαν ποὺ προσέφερεν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος εἰς τὸν Χριστιανισμόν. Τριάντα καὶ πλέον ἔτη ὁ ἀκαταπόνητος αὐτὸς κήρυξ τῆς θείας Ἀληθείας εἰργάσθη ὅσον κανεὶς ἄλλος, χωρὶς νὰ ὑπολογίσῃ οὔτε διωγμούς οὔτε φυλακίσεις οὔτε ραβδισμούς οὔτε ταλαιπωρίας οὔτε ταπεινώσεις.

Μεταφέρει ἀπὸ τὴν Ἰουδαίαν τὸ φῶς τοῦ Εὐαγγελίου εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης, ἰδρύει παντοῦ χριστιανικὰς Ἐκκλησίας καὶ θέτει τὰς βάσεις τοῦ ἐκχριστιανισμοῦ τῆς ἀνθρωπότητος.

Ἀγωνίζεται κατὰ τῶν Ἰουδαίων καὶ κατὰ τῶν εἰδωλολατρῶν. Παντοῦ ὑπερνικᾷ τὰ ἐμπόδια καὶ παντοῦ ἀφήνει τὸν σπόρον τῆς θείας διδασκαλίας.

Τὸ Ἀποστολικόν του ἔργον εἶχε μεγαλυτέραν ἐπιτυχίαν εἰς τοὺς ἔθnikούς, δηλαδὴ εἰς τοὺς εἰδωλολάτρας. Διὰ τοῦτο τὸν ὀνομάζομεν Ἀπόστολον τῶν Ἑθνῶν.

Ἡμεῖς δὲ οἱ Ἕλληνες ἰδιαίτέρως τὸν εὐγνωμονοῦμεν, διότι ὑπῆρξεν

ὁ πρῶτος ἐλθὼν εἰς τὴν χώραν μας Ἀπόστολος τοῦ Χριστοῦ.

Γενικῶς τὸ λαμπρὸν Ἀποστολικὸν του ἔργον, τὸ ὁποῖον ἐπεσφράγισε διὰ τοῦ τιμίου του αἵματος, συγκινεῖ κάθε χριστιανικὴν καρδίαν καὶ μένει ὡς μέγα παράδειγμα πίστεως καὶ ἀφοσιώσεως εἰς τὸν Θεόν.

Ἡ Ἐκκλησία μας ἐκτιμῶσα τὰς ὑπερέχουσας ὑπηρεσίας τοῦ Παύλου, τὸν ὠνόμασε κορυφαῖον καὶ ἐορτάζει τὴν μνήμην του μαζὶ μετὰ τὴν μνήμην τοῦ ἄλλου κορυφαίου, τοῦ Πέτρου, εἰς τὰς 29 Ἰουνίου, ὁπότε ψάλλεται καὶ τὸ ἀκόλουθον ἀπολυτίκιον :

*« Ἐθνῶν σε κήρυκα καὶ φωστῆρα τρισμέγιστον,
Ἀθηναίων διδάσκαλον, οἰκουμένης ἀγλάϊσμα,
εὐφροσύνως γεραίρομεν τοὺς ἀγῶνας τιμῶμεν,
καὶ τὰς βασάνους διὰ Χριστόν, τὸ σεπτὸν σου μαρτύριον,
Ἄγιε Παῦλε Ἀπόστολε· πρόσβενε Χριστῷ τῷ Θεῷ
σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν ».*

Ἐξηγήσις : Σέ, τὸν κήρυκα τῶν Ἐθνῶν καὶ τὸν τρισμέγιστον φωστῆρα, τὸν διδάσκαλον τῶν Ἀθηναίων, τὸ κόσμημα τῆς οἰκουμένης δοξάζομεν μετὰ χαρὰν μεγάλην. Τιμῶμεν τοὺς ἀγῶνάς σου, τὰς βασάνους σου καὶ τὸ σεπτὸν σου μαρτύριον διὰ τὸν Χριστόν, Ἄγιε Παῦλε Ἀπόστολε. Σέ ἱκετεύομεν δὲ νὰ μεσιτεύης εἰς τὸν Χριστόν καὶ Θεὸν νὰ σώσῃ τὰς ψυχὰς μας.

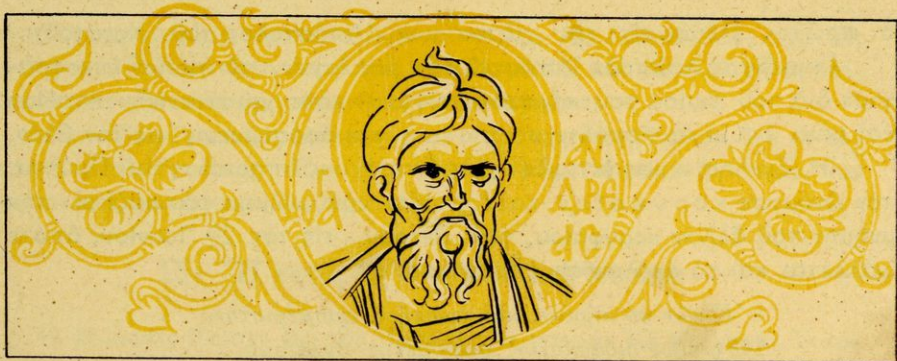
16. Ὁ Ἀπόστολος Ἀνδρέας

Ὁ Ἀπόστολος Ἀνδρέας, ὅπως εἴπομεν, ἦτο ἀδελφὸς τοῦ Πέτρου. Καὶ οἱ δύο ἦσαν πολὺ θεοσεβεῖς καὶ τακτικὰ ἄφηνον τὰ δίκτυά των καὶ ἐπήγαινον νὰ ἀκούσουν τὰ κηρύγματα τοῦ Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ.

Ὁ Κύριος ὅταν ἐξῆλθε νὰ κάμῃ τὴν ἐκλογὴν τῶν Μαθητῶν του, τοὺς συνήνητησε, καθὼς γνωρίζομεν, εἰς τὰς ὄχθας τῆς λίμνης Γεννησαρέτ, ὅπου οἱ δύο ἀδελφοὶ ἡσυχολοῦντο εἰς τὴν ἀλιεῖαν. Πρῶτον δὲ ἐκάλεσε τὸν Ἀνδρέαν καὶ διὰ τοῦτο τὸν ἐπωνομάзоμεν **πρωτόκλητον**.

Ἐπειτα ἀπὸ τὴν ἐπιφοίτησιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἔμεινε καὶ ὁ Ἀνδρέας μαζὶ μετὰ τοὺς ἄλλους Μαθητὰς εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ, ὅπου ἐδίδασκε καὶ ἐβοήθησε διὰ τὴν ὁργάνωσιν τῆς πρώτης χριστιανικῆς Ἐκκλησίας τῆς ἁγίας αὐτῆς πόλεως.

Ἀργότερον ὁμως ἀκολουθῶν τὴν ἐντολὴν τοῦ Κυρίου καὶ τὸ παράδειγμα τῶν ἄλλων Ἀποστόλων, ἐγκατέλειπε τὴν ἁγίαν πόλιν καὶ ἦλθε

νά κηρύξη τὴν θρησκείαν τοῦ Θεανθρώπου εἰς τὰ παράλια τοῦ Πόντου. Ἀπὸ ἐκεῖ ἐπέρασεν εἰς τὴν Σκυθίαν, κατέβη εἰς τὴν Θράκην, ἐπροχώρησε πρὸς τὴν Μακεδονίαν καὶ τέλος κατέληξεν εἰς τὰς Πάτρας.

Ἡ περιοδεία του αὐτῇ διήρκεσε πολλὰ ἔτη, διότι, ὅταν ἔφθασεν εἰς τὰς Πάτρας, ἦτο πλέον γέρον.

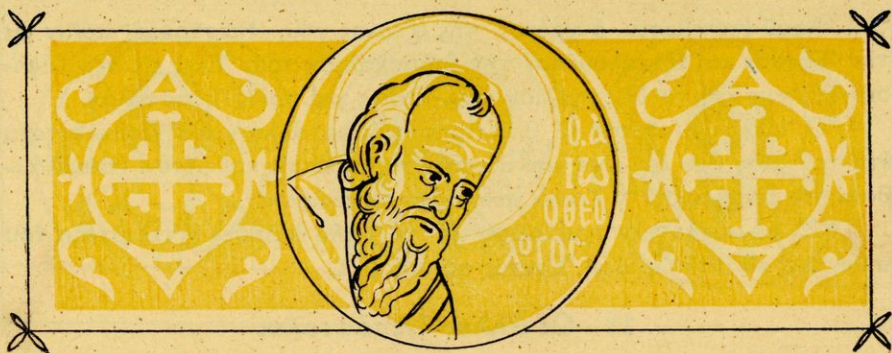
Ἐκεῖ δὲ εἰς τὸς Πάτρας μεταξύ ἄλλων ἔκαμε χριστιανὴν καὶ τὴν γυναῖκα τοῦ Ρωμαίου διοικητοῦ τῆς Ἀχαΐας. Ὅταν ὅμως τὸ ἔμαθεν αὐτὸ ὁ διοικητής, τόσο ἐξωργίσθη, ὥστε διέταξε νὰ θανατώσουν τὸν γηραιὸν Ἀπόστολον. Ὁ θάνατός του ὑπῆρξε μαρτυρικός· ἐσταυρώθη εἰς ἓνα σταυρὸν σχήματος Χ.

Εἰς τὸν τόπον τοῦ μαρτυρίου του ἔκτισαν ἀργότερον οἱ Χριστιανοὶ καὶ τοῦ ἀφιέρωσαν μέγαν καὶ ὡραιότατον ναόν. Ἀπὸ τότε δὲ ὁ Ἀπόστολος Ἀνδρέας θεωρεῖται ὡς προστάτης καὶ πολιούχος τῶν Πατρῶν.

Ἡ Ἐκκλησία μας ἑορτάζει τὴν μνήμην του εἰς τὰς 30 Νοεμβρίου. Τότε ψάλλομεν καὶ τὸ ἑξῆς ἀπολυτίκιον :

« Ὡς τῶν Ἀποστόλων πρωτόκλητος
καὶ τοῦ κορυφαίου ἀδτάδελφος,
τῷ Δεσπότη τῶν ὅλων, Ἀνδρέα, ἰκέτευε
εἰρήνην τῇ οἰκουμένῃ δωρήσασθαι
καὶ ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν τὸ μέγα ἔλεος ».

Ἐξήγησις : Σύ, ἅγιε Ἀνδρέα, ὁ πρωτόκλητος ἀπὸ ὅλους τοὺς Ἀποστόλους, ὁ ὁποῖος εἶσαι καὶ ἀδελφὸς τοῦ κορυφαίου, τοῦ Πέτρου, παρακάλεσε τὸν Δεσπότην τοῦ σύμπαντος νὰ χαρίσῃ εἰρήνην εἰς τὴν οἰκουμένην καὶ εἰς τὰς ψυχὰς ἡμῶν τὸ μέγα ἔλεος.

17. Ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης

Ὁ πλέον ἡγαπημένος Μαθητὴς τοῦ Ἰησοῦ ἦτο ὁ Ἰωάννης. Εἰς αὐτὸν ἐνεπιστεύθη ὁ Κύριος τὴν μητέρα Του, τὴν Παναγίαν, τὴν στιγμήν κατὰ τὴν ὁποίαν ἐπάνω εἰς τὸν σταυρὸν τοῦ μαρτυρίου ἐπλησίαζε νὰ παραδώσῃ τὸ πνεῦμά του.

Ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης ἦτο ἀδελφὸς τοῦ Ἰακώβου καὶ ὁ πατὴρ των ἐλέγετο Ζεβεδαῖος. Κατήγοντο ἀπὸ τὴν Γαλιλαίαν καὶ ὡς ἐπάγγελμα εἶχον τὴν ἀλιείαν.

Μίαν ἡμέραν διερχόμενος ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τὴν παραλίαν τῆς Γεννησαρέτ, τοὺς εἶδε καὶ τοὺς τρεῖς, δηλαδὴ τὸν πατέρα καὶ τοὺς δύο υἱούς, νὰ διορθῶνουν τὰ δίκτυά των μέσα εἰς τὸ πλοιάριόν των. Ἐκάλεσε τότε ὁ Ἰησοῦς τοὺς δύο ἀδελφούς νὰ Τὸν ἀκολουθήσουν. Καὶ πραγματικῶς ἐκεῖνοι Τὸν ἠκολούθησαν καὶ ἔγιναν ἀφωσιωμένοι Μαθηταί Του.

Ἐπειτα ἀπὸ τὴν ἐπιφοίτησιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ὁ Ἰωάννης ἔμεινε καὶ ἐδίδασκεν ἐπὶ ἄρκετὰ ἔτη εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ. Κατόπιν ὅμως ἀνεχώρησε καὶ αὐτὸς εἰς περιοδεῖαν. Περιῆλθε καὶ ἐκήρυξεν εἰς διαφόρους πόλεις τῆς Παλαιστίνης καὶ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Τέλος ἔφθασεν εἰς τὴν Ἔφεσον, ὅπου καὶ ἐσυνέχισε τὰ κηρύγματά του.

Ὅταν ὁ χριστιανομάχος Ρωμαῖος αὐτοκράτωρ Δομιτιανὸς ἔκαμε διωγμὸν ἐναντίον τῶν Χριστιανῶν, διέταξε νὰ ἐξορισθῇ καὶ ὁ Ἰωάννης εἰς τὴν νῆσον Πάτμον.

Ἐξόριστος εἰς τὴν Πάτμον ὁ Ἰωάννης ἔγραψε τὴν « Ἀποκάλυψιν », βιβλίον εἰς τὸ ὁποῖον προφητεύει τὸν θρίαμβον τῆς θρησκείας τοῦ Ἰησοῦ καὶ τὴν ταχείαν ἐξάπλωσίν της εἰς ὅλοκληρον τὸν κόσμον.

Ἀφοῦ ἐτελείωσεν ὁ χρόνος τῆς ἐξορίας του, ἐπέστρεψε πάλιν εἰς τὴν Ἑφεσον καὶ ἐξηκολούθησε τὴν διδασκαλίαν του. Ἐκεῖ εἰς τὴν Ἑφεσον ἔγραψε καὶ τὸ Εὐαγγέλιόν του, καθὼς καὶ τρεῖς Ἐπιστολάς.

Ὁ Ἰωάννης ἔφθασεν εἰς βαθύτατον γῆρας, ἀλλὰ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τοῦ βίου του δὲν εἶχε τὴν δύναμιν νὰ κηρύττῃ καὶ μόνον ἐπανελάμβανε τὴν συμβουλὴν « *Τεκνία μου, ἀγαπᾶτε ἀλλήλους* ».

Καὶ μὲ αὐτὴν τὴν συμβουλὴν εἰς τὰ χεῖλη ἔσβησεν ἡ τελευταία του πνοὴ ἐκεῖ εἰς τὴν ὥραίαν Ἑφεσον τὸ 101 μ.Χ.

18. Οἱ ἄλλοι Ἀπόστολοι

Ὅλοι γενικῶς οἱ Μαθηταὶ τοῦ Κυρίου εἰργάσθησαν μὲ ζῆλον καὶ προθυμίαν, διὰ νὰ διαδώσουν τὸ φῶς τῆς ἀληθείας κατὰ τὴν παραγγελίαν τὴν ὁποίαν τοὺς ἔδωσεν Ἐκεῖνος: « *Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος* ».

Εἰς τὴν ἀποστολὴν τῶν ὅμως αὐτὴν συνήντησαν μεγάλας δυσκολίας, ὑπέφερον πολλὰ, κατεδιώχθησαν, ἐξωρίσθησαν, ἐφυλακίσθησαν, ἐβασανίσθησαν, ἐταπεινώθησαν καὶ τέλος ἐπεσφράγισαν τὸ θεῖόν των ἔργον μὲ τὸν μαρτυρικὸν των θάνατον.

Διὰ τὴν δρᾶσιν ὅμως τῶν ἄλλων Ἀποστόλων δὲν ἔχομεν πολλὰς καὶ βεβαίας μαρτυρίας.

Ὁ Ἰάκωβος, υἱὸς τοῦ Ζεβεδαίου καὶ ἀδελφὸς τοῦ Ἰωάννου, ἦτο ἓνας ἀπὸ τοὺς τρεῖς ἡγαπημένους Μαθητὰς τοῦ Κυρίου. Ἐκήρυξεν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, ἀλλὰ ἐφονεύθη ὑπὸ τοῦ Ἡρώδου τοῦ νεωτέρου τὸ 44 μ.Χ.

Ὁ Φίλιππος, διάφορος τοῦ διακόνου Φιλίππου, ἐκήρυξε τὸ Εὐαγγέλιον εἰς τὴν Φρυγίαν τῆς Μ. Ἀσίας, ὅπου κατεδικάσθη εἰς θάνατον ἀπὸ τοὺς εἰδωλολάτρας.

Ὁ Ναθαναὴλ ἐδίδασκε τὸν θεῖον λόγον εἰς τὴν Ἀραβίαν, εἰς τὰς Ἰνδίας καὶ τέλος ἐμαρτύρησεν εἰς τὴν Ἀρμενίαν.

Ὁ Ἰάκωβος τοῦ Ἀλφαίου ἐλέγετο « μικρός », διὰ νὰ διακρίνεται ἀπὸ τὸν ἄλλον Ἰάκωβον, ὁ ὁποῖος ἦτο υἱὸς τοῦ Ζεβεδαίου. Ἐδίδοξε τὸ Εὐαγγέλιον εἰς τὴν νοτιοδυτικὴν Παλαιστίνην καὶ ἔπειτα εἰς τὴν Αἴγυπτον, ὅπου καὶ ἀπέθανε μαρτυρικὸν θάνατον.

Ὁ Θωμᾶς ἐκήρυξεν εἰς τὴν Περσίαν καὶ εἰς ἄλλας χώρας τῆς Ἀσίας

Ὁ Ματθαῖος ἔγραψε τὸ «κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον». Ἐδίδαξεν εἰς τὴν Παλαιστίνην καὶ εἰς τὴν Αἰθιοπίαν, ὅπου καὶ ἔμαρτύρησεν.

Ὁ Σίμων ὁ Κανανίτης ἐκήρυξεν εἰς τὴν Μεσοποταμίαν, τὴν Αἴγυπτον, τὴν Βόρειον Ἀφρικὴν καὶ Μ. Βρεττανίαν καὶ ἐκεῖ ἔμαρτύρησεν.

Ὁ Ματθίας, ὁ ὁποῖος ἐξελέγη εἰς τὴν θέσιν τοῦ Ἰούδα τοῦ Ἰσκαριώτου, ἐκήρυξεν εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ τὴν Αἰθιοπίαν, ὅπου ἔμαρτύρησεν.

Οἱ ἀδελφόμενοι Ἰάκωβος καὶ Ἰούδας. Οἱ δύο αὐτοὶ Ἀπόστολοι ὠνομάζοντο ἁ δ ε λ φ ό θ ε ο ι, ἐπειδὴ ἦσαν τέκνα τοῦ Ἰωσήφ, πρὶν αὐτὸς μνηστευθῆ τὴν Θεοτόκον.

Ὁ Ἰάκωβος ἔγινε πρῶτος ἐπίσκοπος τῆς Ἱερουσαλήμ. Οἱ Χριστιανοὶ εἶχον μεγάλην ἐκτίμησιν εἰς τὸ πρόσωπόν του διὰ τὰς ἀρετάς του καὶ τὸν ὠνομάζον δίκαιον. Ὁ Παῦλος ἐπίσης ὠνομάζεν αὐτὸν καὶ τὸν Πέτρον καὶ τὸν Ἰωάννην σ τ ύ λ ο υ ς τ ῆ ς Ἑ κ κ λ η σ ί α ς. Ἐγραψε μίαν Ἐπιστολὴν χάριν τῶν Χριστιανῶν, ἡ ὁποία λέγεται Κ α θ ο λ ι κ ῆ Ἐ π ι σ τ ο λ ῆ. Ἐπίσης ἔγραψε καὶ τὴν πρώτην θεϊαν Λειτουργίαν. Ἀπέθανε μαρτυρικὸν θάνατον διὰ λιθοβολισμοῦ.

Ὁ Ἰούδας, ὁ ἐπονομαζόμενος Θαδδαῖος καὶ Λεββαῖος, ἀδελφὸς τοῦ Ἰακώβου τοῦ ἀδελφοθέου, ἐκήρυξε τὸ Εὐαγγέλιον εἰς τὴν Παλαιστίνην. Ἐγραψε καὶ αὐτὸς μίαν Ἐπιστολὴν πρὸς πάντας τοὺς πιστοὺς.

Τὴν μνήμην ἑνὸς ἐκάστου τῶν δώδεκα Ἀποστόλων ἑορτάζει ἡ Ἐκκλησία μας εἰς τὰς 30 Ἰουνίου. Τότε ψάλλεται καὶ τὸ ἐξῆς ἀπολυτίκιον:

« Ἀπόστολοι ἅγιοι, πρεσβεύσατε τῷ ἐλεήμονι Θεῷ,
ἵνα πταισμάτων ἄφεσιν παράσχη ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν ».

19. Οἱ Εὐαγγελισταὶ Μάρκος καὶ Λουκᾶς

Ὁ Εὐαγγελιστὴς Μάρκος κατήγετο ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ ἐκεῖ ἔμενε μὲ τὴν μητέρα του, τὴν Μαρίαν, ἡ ὁποία ἦτο ἀφωσιωμένη μαθήτρια τοῦ Χριστοῦ.

Ἐπειτα ἀπὸ τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου οἱ Μαθηταὶ συνεκεντρῶντο συχνὰ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Μάρκου. Ἀπὸ τότε δὲ καὶ ὁ Μάρκος ἤρχισε νὰ δεικνύῃ ἰδιαίτερον ζῆλον διὰ τὴν νέαν θρησκείαν, νὰ βοηθῇ τοὺς Ἀποστόλους, ἰδίως τὸν Πέτρον καὶ τὸν Παῦλον, εἰς τὸ κήρυγμα καὶ εἰς ὅλας τὰς ἄλλας ὑπηρεσίας τῆς Ἐκκλησίας.

Κατόπιν ἀνεχώρησε διὰ τὴν Αἴγυπτον, ὅπου ἐδίδασκε μὲ ἐπιτυχίαν καὶ ἵδρυσε τὴν πρώτην χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἀλεξανδρείας. Εἰς τὴν Ἀλεξανδρείαν ὅμως οἱ εἰδωολάτραι τὸν συνέλαβον καὶ ἀφοῦ τὸν ἐβασάνισαν, τέλος τὸν ἐφόνευσαν. Διὰ τὰς μεγάλας ὑπηρεσίας τὰς ὁποίας προσέφερεν ὁ Μάρκος πρὸς ἐξάπλωσιν τῆς διδασκαλίας τοῦ Κυρίου καὶ διὰ τὸ «κατὰ Μάρκον Εὐαγγέλιον» τὸ ὁποῖον ἔγραψε, τὸν κατέταξεν ἡ Ἐκκλησία μας μετὰ τῶν Ἀποστόλων. Τὴν δὲ μνήμην του τὴν ἑορτάζει εἰς τὰς 25 Ἀπριλίου.

Ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς πρὶν γίνῃ Χριστιανός, ἦτο ἰατρὸς εἰς τὴν Ἀντιόχειαν τῆς Συρίας. Ὅταν ἐπέρασεν ἀπὸ τὴν πόλιν αὐτὴν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος καὶ ἐκήρυξε, τὸν ἤκουσε καὶ ὁ Λουκᾶς.

Ἡ διδασκαλία τοῦ κορυφαίου Ἀποστόλου ἔκαμε τόσῃ μεγάλῃ ἐντύπωσιν εἰς τὸν Ἀντιοχέα ἰατρόν, ὥστε ἀμέσως ἐπίστευσεν οὗτος εἰς τὸν Χριστὸν καὶ ἐβαπτίσθη. Ἀπὸ τὴν στιγμήν ἐκείνην ἐγένινεν ὁ Λουκᾶς ἀφω-

σιωμένος μαθητής, βοηθός και συνεργάτης του Παύλου, τὸν ὁποῖον καὶ ἠκολούθησεν εἰς τὰς Ἀποστολικὰς του πορείας.

Ἐγράψε δὲ τὸ «κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγέλιον», καθὼς καὶ τὰς «Πράξεις» τῶν Ἀποστόλων, τὸ βιβλίον ὅπου ἐξιστορεῖ τὸ τί ἔπραξαν οἱ Ἀπόστολοι, διὰ νὰ διαδώσουν τὴν χριστιανικὴν διδασκαλίαν. Πρὸ παντὸς ὁμως περιγράφει τὸ ἔργον τῶν Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου.

Ἡ ἐκκλησιαστικὴ παράδοσις λέγει, ὅτι ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς ἦτο ἄριστος ζωγράφος, ὅτι πρῶτος ἐζωγράφισε τὴν Θεοτόκον καὶ ὅτι μερικαὶ ἀπὸ τὰς εἰκόνας του σώζονται μέχρι σήμερον.

Ἡ ἰδίᾳ παράδοσις ἀναφέρει, ὅτι ὁ Λουκᾶς ἐμαρτύρησεν εἰς τὰς Θήβας καὶ ὅτι τρεῖς οἰῶνας ἀργότερον ὁ αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου Κωνσταντῖος μετεκόμισε τὸ ἅγιόν του λείψανον εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν.

Ἡ Ἐκκλησία μας κατέταξε τὸν Εὐαγγελιστὴν Λουκᾶν μεταξὺ τῶν Ἀποστόλων καὶ ἑορτάζει τὴν μνήμην του εἰς τὰς 18 Ὀκτωβρίου.

20. Ἡ ὁργάνωσις τῶν πρώτων Ἐκκλησιῶν

Τὴν πρώτην χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἱερουσαλὴμ, καθὼς εἶδομεν, τὴν ἱδρυσαν οἱ Ἀπόστολοι. Μόνοι των δὲ τὴν διηύθυνον, μόνοι των ἐδίδασκον τὸν θεῖον λόγον καὶ μόνοι των ἐφρόντιζον δι' ὅλας τὰς ἀνάγκας τῶν ἀδελφῶν Χριστιανῶν.

Ὅταν ὁμως οἱ πιστοὶ ἐπληθύνθησαν, τότε πλέον δὲν ἤμποροῦσαν οἱ Ἀπόστολοι νὰ ἐκτελέσουν ὅλας αὐτὰς τὰς ὑπηρεσίας καὶ διὰ τοῦτο ἐζήτησαν βοηθοὺς. Ἐξελέγησαν δὲ ὡς βοηθοὶ των οἱ ἑπτὰ διάκονοι. Τοιοῦτοτρόπως οἱ Ἀπόστολοι περιορίσθησαν εἰς τὴν κυρίαν των ἀποστολήν, δηλαδὴ εἰς τὸ κήρυγμα.

Ἀλλὰ δὲν ἔμειναν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ. Ἦρχισαν τὰς περιοδεΐας. Ἐπεσκέπτοντο τὰς διαφόρους πόλεις, ἐκήρυττον τὸ Εὐαγγέλιον, ἐβάπτιζον καὶ ἱδρουν συνεχῶς νέας Ἐκκλησίας. Πρὶν φύγουν ἀπὸ τὴν μίαν πόλιν, διὰ νὰ μεταβοῦν εἰς τὴν ἄλλην, διώριζον ἓνα μορφωμένον, ἱκανὸν καὶ εὐσεβεῖ Χριστιανόν, διὰ νὰ διευθύνῃ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς πόλεως. Αὐτὸν ἔχειροτόνουν ἐπίσκοπον τῆς Ἐκκλησίας. Οἱ Ἀπόστολοι ἔχειροτόνουν ἐπίσης καὶ πρεσβυτέρους.

Ὁ ἐπίσκοπος εἶχε τὴν ἑδραν του εἰς τὴν κεντρικωτέραν πόλιν καὶ ἀπὸ ἐκεῖ διηύθυνεν ὅλας τὰς μικροτέρας Ἐκκλησίας τῶν κωμοπόλεων καὶ τῶν χωρίων τῆς περιφερείας του. Εἰς κάθε μίαν ἀπὸ τὰς μικροτέρας αὐτὰς Ἐκκλησίας ἔχειροτόνουν οἱ ἐπίσκοποι ἀπὸ ἓνα πρεσβύτερον

(ιερέα), ὁ ὁποῖος ἦτο ἐπὶ κεφαλῆς τῆς Ἐκκλησίας τῆς κωμοπόλεως ἡ τοῦ χωρίου του.

Ἐπειδὴ ὁμως τὰ ἱερὰ καθήκοντα τῶν ἐπισκόπων καὶ τῶν πρεσβυτέρων ἦσαν πολλά, ἐχειροτονοῦντο καὶ βοηθοὶ των, οἱ διάκονοι.

Τοιοιουτρόπως καθιερώθησαν οἱ τρεῖς βαθμοὶ τῶν κληρικῶν, ὁ βαθμὸς τοῦ ἐπισκόπου, ὁ βαθμὸς τοῦ πρεσβυτέρου καὶ ὁ βαθμὸς τοῦ διακόνου.

Οἱ ἐπίσκοποι ἐθεωροῦντο ὡς ἀντιπρόσωποι τῶν Ἀποστόλων καὶ ἐκανόνιζον ὅλα τὰ ζητήματα τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς ἐπισκοπῆς των, δηλαδὴ τῆς περιφερείας των.

Οἱ πρεσβύτεροι ἐξετέλουν τὰ καθήκοντα τῆς λατρείας, ὅπως καὶ οἱ σημερινοὶ ἱερεῖς.

Οἱ διάκονοι ἦσαν βοηθοὶ τῶν ἐπισκόπων καὶ τῶν πρεσβυτέρων εἰς τὰς μεγαλυτέρας Ἐκκλησίας.

Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς διακόνους ὑπῆρχον καὶ διάκονοι, αἱ ὁποῖαι ἐφρόντιζον νὰ κατηχοῦν καὶ νὰ βαπτίζουν τὰς γυναικας ποὺ ἐπίστευον καὶ ἤθελον νὰ γίνουν Χριστιαναί.

Εἰς διάστημα ὀλίγων ἐτῶν ἡ νέα θρησκεία ἐξήπλωσε τὸ φῶς τῆς Ἀληθείας παντοῦ. Δὲν ὑπῆρχε μέρος, τὸ ὁποῖον νὰ μὴ εἶχε μεγάλην ἢ μικρὰν χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν.

Ὁ ἄγνός βίος, ἡ εὐσέβεια, ἡ ἀγάπη καὶ ἡ ἀλληλοβοήθεια, τὴν ὁποίαν ἐδείκνουν οἱ Χριστιανοὶ μεταξύ των, ἐπροξένει μεγάλην ἐντύπωσιν εἰς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι ἔζων εἰς τὴν ἀπιστίαν καὶ εἰς τὴν πλάνην. Διὰ τοῦτο καθημερινῶς ἐπυκνοῦντο αἱ τάξεις τῶν πιστῶν.

Ὅλοι αἱ ἄγναι ψυχαὶ ἔτρεχον νὰ εὔρουν εἰς τοὺς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ τὴν παρηγορίαν καὶ τὴν σωτηρίαν των.

21. Αἱ Ἀποστολικαὶ Ἐκκλησίαι αἱ Σύνοδοι καὶ τὰ Πατριαρχεῖα

Αἱ Ἀποστολικαὶ Ἐκκλησίαι. Εἶδομεν εἰς τὰ προηγούμενα μαθήματα, ὅτι οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι περιώδευσαν τὰς σπουδαιότερας πόλεις τῆς Ἀσίας, τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀφρικῆς, ὅπου ἐδίδαξαν καὶ ἱδρυσαν χριστιανικὰς Ἐκκλησίας. Αὐτὰς τὰς πρώτας Ἐκκλησίας τὰς ὁποίας ἱδρυσαν οἱ ἴδιοι οἱ Ἀπόστολοι, τὰς ὀνομάζομεν Ἀποστολικὰς Ἐκκλησίας.

Πρέπει δὲ νὰ τονίσωμεν ὅτι αἱ Ἀποστολικάι αὐταὶ Ἐκκλησίαι ἔπαιξαν σπουδαῖον ρόλον, διότι ἀπετέλεσαν τὰ πρῶτα κέντρα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα διεδόθη σιγὰ σιγὰ ὁ Χριστιανισμὸς εἰς τὰς κωμοπόλεις καὶ τὰ χωρία τῆς ὑπαίθρου.

Αἱ Ἀποστολικάι Ἐκκλησίαι μὲ τὴν ἀδελφικὴν των ἀγάπην, τὴν ἀδιάκοπον φροντίδα διὰ τοὺς Χριστιανοὺς καὶ τὸν ἀπεριόριστον ζήλόν των ἐπύκνωνον τὰς τάξεις τῶν ὁπαδῶν τοῦ Κυρίου καὶ συνεχῶς ἱδρουν νέας Ἐκκλησίας.

Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἐπισκόπους τῶν Ἀποστολικῶν αὐτῶν Ἐκκλησιῶν διέπρεψαν ὡς καλοὶ ποιμένες καὶ ὡς ἔξοχοι ἐκκλησιαστικοὶ συγγραφεῖς. Ἐγραψαν σοφὰ ἐκκλησιαστικὰ συγγράμματα, ἠγωνίσθησαν κατὰ τῆς εἰδωλολατρίας καὶ τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ καὶ ὑπεστήριξαν μὲ σθένος τὸ νεαρὸν δένδρον τοῦ Χριστιανισμοῦ. Διὰ τοῦτο ἡ Ἐκκλησία μας τοὺς ἀνδρας αὐτοὺς τοὺς ὠνόμασεν Ἀποστολικοὺς Πατέρας, ὅπως τὸν Κλήμεντα ἐπίσκοπον Ῥώμης, τὸν Ἰγνάτιον ἐπίσκοπον Ἀντιοχείας, τὸν Πολύκαρπον ἐπίσκοπον Σμύρνης κλπ.

Αἱ Σύνοδοι. Μεταξὺ τῶν ἔργων τοῦ ἐπισκόπου, ὅπως ἐμάθομεν, ἦτο καὶ ἡ διοίκησις τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς πόλεως εἰς τὴν ὁποίαν εἶχε τὴν ἔδραν του, καθὼς καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς περιφερείας του. Οἱ ἐπίσκοποι δηλαδὴ, ὡς προϊστάμενοι, ἐκανόνιζον καὶ ἐτακτοποιοῦν ὅλα τὰ ζητήματα τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς ἐπισκοπῆς των. Ὅταν δὲ παρουσιάζετο κανένα σοβαρώτερον ζήτημα, τότε ἐζήτουν τὴν γνώμην τῶν Ἀποστόλων.

Ἐπειτα ὅμως ἀπὸ τὸν θάνατον τῶν Ἀποστόλων, ὅταν παρουσιάζοντο τοιοῦτα σοβαρὰ ζητήματα, συνεκεντρώνοντο ὅλοι οἱ πλησιέστεροι ἐπίσκοποι, διὰ νὰ συζητήσουν καὶ νὰ δώσουν εἰς αὐτὰ τὴν καλλιτέραν λύσιν. Συνεκεντρώνοντο δὲ εἰς τὴν ἔδραν τῆς μεγαλυτέρας καὶ σπουδαιοτέρας ἐπισκοπῆς καὶ ἔκαμνον ἐπαρχιακὴν Σύνοδον. Πρόεδρος τῆς Συνόδου ὠρίζετο συνήθως ὁ ἐπίσκοπος τῆς πόλεως ταύτης, ὁ ὁποῖος καθιερώθη νὰ λέγεται μητροπολίτης.

Ἀργότερον, ἀπὸ τῆς 4 ἑκατονταετηρίδος, παρουσιάσθησαν ἀκόμη σοβαρώτερα ζητήματα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ διὰ τὴν λύσιν των ἔγιναν μεγάλαι Σύνοδοι, εἰς τὰς ὁποίας ἐλάμβανον μέρος ἐπίσκοποι ἀπὸ ὅλην τὴν οἰκουμένην. Διὰ τοῦτο αἱ Σύνοδοι αὐταὶ ὠνομάσθησαν Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι.

Τὰ Πατριαρχεῖα. Ἀπὸ ὅλους τοὺς μητροπολίτας ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι ἀπέκτησαν τὴν μεγαλυτέραν ἐκτίμησιν καὶ ἐπιρροήν, ἦσαν οἱ μητροπολίται τῶν τριῶν σπουδαιότερων πόλεων τοῦ γνωστοῦ τότε κόσμου.

Οἱ μητροπολίται δηλ. Ρώμης, Ἀντιοχείας καὶ Ἀλεξανδρείας ὠνομάσθησαν τιμητικῶς Πατριάρχαι.

Τὸν τίτλον αὐτὸν ἔλαβον ἀργότερον καὶ ἄλλοι δύο, ὁ Πατριάρχης τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ὁ Πατριάρχης τῶν Ἱεροσολύμων. Τοιοῦτοτρόπως τὰ Πατριαρχεῖα ἐγίναν πέντε. Δηλαδή τὸ Πατριαρχεῖον τῶν Ἱεροσολύμων, τῆς Ἀντιοχείας, τῆς Ἀλεξανδρείας, τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς Ρώμης.

Κάθε Πατριαρχεῖον εἶχε τὴν ἰδικήν του περιφέρειαν καὶ κανεὶς Πατριάρχης δὲν ἀνεμιγνύετο εἰς τὰς ὑποθέσεις τοῦ ἄλλου Πατριαρχείου. Ἦσαν ὅμως καὶ οἱ πέντε Πατριάρχαι ἡνωμένοι, ἡγαπημένοι καὶ ἴσοι μεταξύ των.

22. Οἱ διωγμοὶ ἐναντίον τῶν Χριστιανῶν

Ὁ Χριστιανισμὸς καὶ οἱ Ἰουδαῖοι. Γνωρίζομεν ἀπὸ τὴν Καινὴν Διαθήκην, ὅτι τὴν θρησκείαν τῆς Ἀληθείας, τὴν ὁποίαν ἐδίδασκεν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, δὲν ᾔθελσαν νὰ τὴν παραδεχθοῦν οἱ Ἰουδαῖοι. Καὶ μάλιστα συνέλαβον τὸν Σωτῆρα Κύριον Ἰησοῦν καὶ τὸν ἐσταύρωσαν, διότι ἐνόμισαν ὅτι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον θὰ ἐξηφάνιζον Αὐτὸν καὶ τὴν διδασκαλίαν Του. Ἀλλ' ὁ Ἰησοῦς ἀνέστη καὶ ἀπέστειλεν, καθὼς εἶχεν ὑποσχεθῆ, τὸ Ἅγιον Πνεῦμα εἰς τοὺς Μαθητὰς καὶ Ἀποστόλους Αὐτοῦ.

Ἐπειτα ἀπὸ τὴν ἐπιφοίτησιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, φωτισθέντες ἀνέλαβον οἱ δώδεκα Ἀπόστολοι νὰ συνεχίσουν τὴν διδασκαλίαν τοῦ Κυρίου, ἡ ὁποία ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης τῆς Πεντηκοστῆς ἤρchiσε νὰ ἐξαπλώνεται ταχέως.

Ματαίως οἱ ἡγανακτησμένοι Ἰουδαῖοι κατεδίωκον τοὺς ὁπαδοὺς τοῦ Ἰησοῦ. Ματαίως τοὺς συνελάμβανον, τοὺς ἐδίκαζον, τοὺς ἐφυλάκιζον, τοὺς ἐβασάνιζον καὶ τοὺς ἐλιθοβολοῦν. Ἐκεῖνοι δὲν ἐδειλιάζον. Διότι εἶχον βαθέως εἰς τὴν καρδίαν των ἐρριζομένην τὴν πίστιν, ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ ἀπεσταλμένος Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ κόσμου.

Τίποτε δὲν ἦτο ἱκανὸν νὰ τοὺς ἀπομακρύνῃ ἀπὸ τὴν πίστιν τοῦ Κυρίου. Οὔτε τὰς τιμὰς οὔτε τὰ πλούτη οὔτε τὴν ζωὴν των ὑπελόγι-

ζον οἱ Χριστιανοί. Ὅλα τὰ ἐθυσίαζον διὰ τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ, διὰ τὴν ἐξάπλωσιν καὶ τὸν θρίαμβον τῆς χριστιανικῆς πίστεως.

Βλέπομεν λοιπὸν ὅτι οἱ διωγμοί, τοὺς ὁποίους ἔκαμον οἱ Ἰουδαῖοι ἐναντίον τῶν Χριστιανῶν, ἔφερον ἀντίθετα ἀποτελέσματα. Ἀντὶ δηλαδὴ νὰ ἐξαφανίσουν τὴν νέαν θρησκείαν, ἀπεναντίας τὴν κάμνουν νὰ ἐξαπλώνεται καθημερινῶς, νὰ ριζοβολῇ καὶ νὰ ἀνθίξῃ.

Ὁ Χριστιανισμὸς καὶ τὸ Ρωμαϊκὸν Κράτος. Ὁ Χριστιανισμὸς ἔμελλε νὰ γνωρίσῃ ἐκτὸς τῶν Ἰουδαίων καὶ ἄλλους ἐχθρούς. Αὐτοὶ ἦσαν οἱ Ρωμαῖοι. Ὅπως γνωρίζομεν, οἱ Ρωμαῖοι ἔζων βίον θρησκευτικῶς καὶ ἠθικῶς τελειῶς διάφορον ἀπὸ τοὺς Χριστιανούς. Οἱ ἄρχοντες ἐν πρώτοις εἶχον τὴν ἀξίωσιν ἀπὸ τοὺς ὑπηκόους τῆς Ρώμης νὰ λατρεύουν ἐκτὸς τῶν ἰδικῶν των θεῶν καὶ τοὺς θεοὺς τῆς Ρώμης. Χάρις εἰς τοὺς θεοὺς των, ἐνόμιζον, ἐμεγαλύνθη τὸ Ρωμαϊκὸν Κράτος. Δὲν ἠρκέσθησαν ὁμῶς οἱ ἄρχοντες εἰς τοῦτο μόνον, ἀλλὰ ἠξίωσαν ἀπὸ τοὺς ὑπηκόους των καὶ τὴν λατρείαν τῶν αὐτοκρατόρων των. Κάθε ἄνθρωπος ποὺ ἠρνεῖτο τὴν λατρείαν τῶν θεῶν καὶ τῶν αὐτοκρατόρων, ἐθεωρεῖτο ὡς ἐχθρὸς τοῦ Κράτους καὶ κατεδιώκετο. Οἱ Χριστιανοὶ βεβαίως ἐσέβοντο καὶ ἐτίμων τοὺς αὐτοκράτορας. Τὴν λατρείαν ὁμῶς τῶν Θεῶν καὶ τῶν αὐτοκρατόρων δὲν ἤμποροῦσαν νὰ ἀνεχθοῦν, διότι τοῦτο ἦτο καθαρὰ εἰδωλολογία.

Τὴν ἄρνησιν ταύτην τῶν Χριστιανῶν δὲν συνεχώρουν οἱ Ρωμαῖοι. Ὅσακις μάλιστα θεομηνίαι ἢ ἄλλα ἀτυχήματα ἔφερον καταστροφὰς εἰς τὸ κράτος, ἐθεώρουν ταῦτα ὡς ἀγανάκτησιν τῶν θεῶν καὶ αἰτίους τῶν καταστροφῶν τοὺς Χριστιανούς.

Ἀλλὰ καὶ οἱ φιλόσοφοι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἦσαν ἐχθροὶ τῆς νέας θρησκείας. Λόγῳ τοῦ ἐγωῖσμοῦ των, δὲν κατεδέχοντο καὶ νὰ ἀσχοληθοῦν μὲ τὴν διδασκολίαν τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἐνόμιζον ὅτι αὐτοὶ μόνον γνωρίζουν τὴν πραγματικὴν δῆθεν σοφίαν. Ἐξ ἄλλου οἱ φιλόσοφοι, ὅπως καὶ ὁ λαός, ἐδείκνυνον τελείαν περιφρόνησιν πρὸς τοὺς Ἑβραίους, τοὺς ὁποίους ἐμίσουν, συνεπῶς καὶ πρὸς τὸν Χριστιανισμόν, τὸν ὁποῖον ἐθεώρουν ὡς μίαν αἵρεσιν Ἰουδαϊκὴν.

Ἐκτὸς τῶν φιλοσόφων ὑπῆρχον καὶ ἄλλαι τάξεις ἀνθρώπων ποὺ ἐστράφησαν ἐναντίον τοῦ Χριστιανισμοῦ, διότι ἐβλάπτοντο τὰ συμφέροντά των. Αὐτοὶ ἦσαν οἱ εἰδωλολάτραι ἱερεῖς, μάντις κ.λ.π.

Ἀλλὰ καὶ ὁ βίος τῶν εἰδωλολατρῶν ἦτο διάφορος τοῦ βίου τῶν Χριστιανῶν.

Οἱ Χριστιανοὶ ἔζων μίαν ζωὴν αὐστηρὰν καὶ ἀγνήν, μίαν ζωὴν τὴν ὁποίαν ἐχαρακτήριζεν ἡ εὐσέβεια, ἡ ἀγάπη καὶ ἡ ἀλληλοβοήθεια. Εἰς αὐτὴν δὲ τὴν ἐνάρετον ζωὴν προσεπάθουν οἱ Χριστιανοὶ νὰ φέρουν ὅλους τοὺς ἀνθρώπους· νὰ τοὺς φέρουν μὲ τὴν διδασκαλίαν των καὶ τὸ καλὸν παράδειγμά των. Αὐτὸ ὅμως δὲν τὸ ἤθελον οἱ διεφθαρμένοι εἰδωλολάτραι, οἱ ὁποῖοι ἦσαν βυθισμένοι εἰς τὴν ἀνηθικότητα, εἰς τὴν ἀκολασίαν καὶ τὴν ἁμαρτίαν.

Ὁ Χριστιανισμὸς λοιπὸν προσεπάθει νὰ καλλιτερεύσῃ τὸν βίον τῶν ἀνθρώπων, προσεπάθει νὰ δημιουργήσῃ μίαν ζωὴν ἀνωτέραν καὶ ἠθικώτερον, προσεπάθει νὰ φέρῃ μίαν ἀλλαγὴν καὶ μίαν πρόδον εἰς τὴν κοινωνίαν.

Τὴν σημασίαν ὅμως καὶ τὴν δύναμιν τοῦ Χριστιανισμοῦ δὲν ἤμποροῦσαν νὰ τὴν ἐννοήσουν οἱ Ρωμαῖοι αὐτοκράτορες. Διὰ τοῦτο ἐθεώρησαν τοὺς Χριστιανούς ὡς ἐχθροὺς τοῦ Κράτους καὶ ἀπεφάσισαν νὰ τοὺς καταδιώξουν καὶ νὰ τοὺς ἐξοντώσουν. Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ τότε εὗρέθη εἰς τὴν μεγαλυτέραν τῆς δοκιμασίαν καὶ ἡ δοκιμασία αὕτῃ διήρκεσε περίπου τριακόσια ἔτη.

23. Οἱ μεγαλύτεροι διωγμοὶ

Καὶ ἡ πλεον ζωηρὰ φαντασία εἶναι ἀδύνατον νὰ δώσῃ μίαν ἀκριβῆ περιγραφὴν τῶν μεθόδων, τὰς ὁποίας ἐχρησιμοποίησαν οἱ διεστραμμένοι εἰδωλολάτραι, διὰ νὰ βασανίσουν τοὺς ὁπαδοὺς τῆς θρησκείας τοῦ Χριστοῦ.

Συνελάμβανον τοὺς Χριστιανούς, τοὺς ἔσυρον εἰς τὰ δικαστήρια, τοὺς ἐφυλάκιζον, τοὺς ἐμαστίγωνον, τοὺς ἤρπαζον τὰς περιουσίας, τοὺς ἐξώριζον, τοὺς ἔρριπτον μέσα εἰς τὰ ἀμφιθέατρα, διὰ νὰ τοὺς κατασπαράξουν τὰ ἄγρια θηρία, τοὺς ἐπρίονιζον ἢ τοὺς ἤλειφον μὲ πίσσαν καὶ τοὺς ἔκαιον.

Ἡ πίστις ὅμως τῶν Χριστιανῶν ἦτο ἕνας ἀσάλευτος βράχος, ἐπάνω εἰς τὸν ὁποῖον συνετρίβοντο τὸ μῖσος καὶ ἡ θηριωδία τῶν ἐχθρῶν τῆς θρησκείας τοῦ Κυρίου.

Μυριάδες μυριάδων Χριστιανοὶ ἐθυσιάσθησαν κατὰ τὴν φοβερὰν ἐκείνην περίδον τῶν διωγμῶν καὶ ἐπότισαν μὲ τὸ αἷμά των τὰς ρίζας τοῦ νεαροῦ τότε δένδρου τοῦ Χριστιανισμοῦ, διὰ νὰ τὸ στερεώσουν καὶ τὸ μεγαλώσουν. Αὐτοὶ εἶναι οἱ ἄ γ ι ο ι Μ ἄ ρ τ υ ρ ε ς, τοὺς ὁποίους κοθημερινῶς μνημονεύει ἡ Ἐκκλησία μας.

Κατὰ τοὺς δυσκόλους ἐκείνους καιροὺς πολλοὶ Χριστιανοὶ κατέφευγον εἰς τὰ ὄρη, εἰς τὰ σπήλαια καὶ εἰς τὰς ἐρήμους.

Οἱ Χριστιανοὶ τῶν πόλεων συχνὰ κατέφευγον εἰς τὰς κ α τ α κ ό μ β α ς καὶ ἐκεῖ συνεκεντρώνοντο, διὰ νὰ προσευχηθοῦν. Αἱ κατακόμβαι ἦσαν βαθεῖαι μυστικαὶ ὑπόγειαι στοαί, τὰς ὁποίας εἶχον κατασκευάσει οἱ εἰδωλολάτραι καὶ ἰδίως οἱ Χριστιανοὶ καὶ τὰς ἐχρησιμοποιοῦν ὡς κοινὰ νεκροταφεῖα.

Τὸν πρῶτον μεγάλον διωγμὸν τὸν ἔκαμεν ὁ αἰμοχαρὴς καὶ περιβόητος διὰ τὴν ἁμαρτωλὴν του ζωὴν αὐτοκράτωρ Νέρων τὸ ἔτος 67 μ.Χ. Χιλιάδες ἀθῶοι Χριστιανοὶ εὗρον τότε μαρτυρικὸν θάνατον. Μεταξὺ δὲ αὐτῶν, καθὼς εἶδομεν, ἐμαρτύρησαν καὶ οἱ δύο κορυφαῖοι Ἀποστόλοι Πέτρος καὶ Παῦλος. Ἡ μνήμη τῶν κορυφαίων τούτων Ἀποστόλων ἑορτάζεται ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας μας τὴν 29ην Ἰουνίου.

Ἄλλος διωγμὸς σκληρὸς ἐγένεν ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Δομιτιανοῦ (81 — 96 μ.Χ.). Τότε οἱ Χριστιανοὶ ἐθεωροῦντο ὡς ἄθεοι καὶ κατεδικάζοντο.

Ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Τραϊανοῦ (98 — 117 μ.Χ.) αἱ χριστιανικαὶ Ἐκκλησίαι ἐθεωροῦντο ὡς ἑταιρεῖαι παράνομοι διὰ τὸ Κράτος καὶ συνεπῶς κατεδιώκοντο τὰ μέλη τῶν ἑταιρειῶν, δηλ. οἱ Χριστιανοί. Τότε ἐθανατώθη διὰ σταυρικοῦ θανάτου ὁ ἐπίσκοπος Ἱεροσολύμων Συμεών. Ἐπίσης τότε ἐμαρτύρησε καὶ ὁ ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας Ἰγνάτιος, ὁ ὁποῖος ὠδηγήθη εἰς Ρώμην καὶ ἐρρίφη εἰς τὰ ἄγρια θηρία. Ἡ μνήμη του ἑορτάζεται τὴν 20ὴν Δεκεμβρίου.

Ὁ Μάρκος Αὐρήλιος (151 — 180 μ.Χ.) κατεδίωξε καὶ αὐτὸς σκληρῶς τοὺς ὁπαδοὺς τοῦ Χριστοῦ. Ἐπὶ Αὐρηλίου ἐμαρτύρησεν ὁ μαθητὴς τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου καὶ ἐπίσκοπος τῆς Σμύρνης Πολύκαρπος, ὁ τελευταῖος μαθητὴς τῶν Ἀποστόλων. Ἡ μνήμη του ἑορτάζεται τὴν 23ην Φεβρουαρίου.

Ἐπὶ τῶν αὐτοκρατόρων Σεπτιμίου Σεβήρου καὶ Δεκίου ἐγένιναν ἐπίσης φοβεροὶ διωγμοί.

Ὁ Δέκιος ἐκάλεσεν ὅλους τοὺς Χριστιανοὺς νὰ θυσιάσουν εἰς τὰ εἰδωλα. Καὶ ἂν κανεὶς δὲν ἤθελε νὰ θυσιάσῃ, κατεδικάζετο εἰς θάνατον καὶ ἡ περιουσία του ἐδημεύετο.

Ὁ τελευταῖος σκληρὸς διωγμὸς ἐγένεν ἀπὸ τὸν αὐτοκράτορα Διοκλητιανὸν (249 μ.Χ.). Ὁ Διοκλητιανὸς διέταξε νὰ καταστραφῶν οἱ χριστιανικοὶ ναοί, νὰ καοῦν τὰ ἱερά των βιβλία καὶ νὰ ἐξαναγκασθοῦν

οἱ ὁπαδοὶ τοῦ Χριστοῦ νὰ θυσιάσουν εἰς τὰ εἰδωλα. Κατὰ τὸν διωγμὸν οὗτον ἐμαρτύρησεν ὁ τροπαιοφόρος ἅγιος Γεώργιος καὶ ὁ μυροβλήτης ἅγιος Δημήτριος.

Ποῖον ὅμως ἦτο τὸ ἀποτέλεσμα ὧν αὐτῶν τῶν φοβερῶν διωγμῶν; Ἦτο ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετον ἀπὸ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐπεδίωξαν οἱ ὑποκινηταὶ των.

Ὁ κόσμος τῆς εἰδωλολατρίας, τῆς πλάνης καὶ τῆς ἁμαρτίας, παρ' ὅλην τὴν βίαν τὴν ὁποίαν ἤσκησεν ἐναντίον τοῦ Χριστιανισμοῦ, δὲν ἠμπόρεσε νὰ τὸν ἐξαφανίσῃ.

Ἡ θρησκεία τῆς Ἀληθείας καὶ τῆς Ἀγάπης κατῴρθωσε τέλος ἔπειτα ἀπὸ τρεῖς αἰῶνας διωγμῶν νὰ θριαμβεύσῃ καὶ ὡς τεράστιον δένδρον νὰ ἀπλώσῃ τὴν προστατευτικὴν τῆς σκιὰν καὶ νὰ σκεπάσῃ τὴν οἰκουμένην.

24. Ὁ μεγαλομάρτυς Ἅγιος Γεώργιος

Ὁ μεγαλομάρτυς ἅγιος Γεώργιος ὁ τροπαιοφόρος εἶναι ἀπὸ τοὺς περισσότερον τιμημένους ἁγίους τῆς χριστιανικῆς θρησκείας.

Ὁ ἅγιος Γεώργιος ἐγεννήθη εἰς τὴν Καισάρειαν τῆς Καππαδοκίας ἀπὸ γονεῖς πλουσίους καὶ εὐγενεῖς. Ἀπὸ νεαρᾶς ἡλικίας διεκρίνετο διὰ τὴν εὐφυΐαν του καὶ διὰ τὰ φιλόφθονα αἰσθήματά του. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ διδασκαλία τοῦ Εὐαγγελίου εὗρε κατάλληλον ἔδαφος εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Γεωργίου. Ἐδέχθη δηλαδὴ οὗτος τὴν θρησκείαν τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἔγινεν ἑνωρὶς Χριστιανός.

Ὅταν ἐμεγάλωσε, καιετάχθη εἰς τὸν Ρωμαϊκὸν στρατὸν καὶ πολὺ συντόμως προήχθη καὶ ἐφθασεν εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ χιλιάρχου. Οἱ στρατιῶταί του τὸν ἠγάπων καὶ τὸν ἐπωνόμαζον τροπαιοφόρον, διότι εἰς τὰς μάχας ἐδείκνυν ἐξιοθαύμαστον γενναιότητα καὶ πάντοτε κατετρόπωνε τοὺς ἐχθρούς.

Ἀργότερον, ὅταν οἱ γονεῖς του ἀπέθανον, ἐμοίρασε τὴν μεγάλην του περιουσίαν εἰς τοὺς πτωχοὺς καὶ ἠλευθέρωσεν ὅλους τοὺς δούλους του.

Ὁ Γεώργιος εἶχε φιλόφθονον καρδίαν. Οἱ δυστυχεῖς ἔτρεχον πλησίον του διὰ νὰ εὗρουν παρηγορίαν, οἱ καταδικώμενοι διὰ νὰ εὗρουν προστασίαν, οἱ ἀσθενεῖς ἀνακούφισιν καὶ οἱ αἰχμάλωτοι ἐλευθερίαν.

Συχνὰ ἐλάμβανε διαταγὰς ἀπὸ τὸν αὐτοκράτορα Διοκλητιανὸν νὰ καταδιώξῃ τοὺς Χριστιανοὺς. Αὐτὸς ὅμως ὄχι μόνον τὰς διαταγὰς τοῦ αὐτοκράτορος δὲν ἐξετέλει, ἀλλὰ προσεπάθει καὶ ἄλλους ἀκόμη νὰ κάμῃ ὁπαδοὺς τῆς νέας θρησκείας.

Όταν έπληροφορήθη ό Διοκλητιανός τός αντίθέτους αὐτᾶς ένεργείας τοῦ χιλιάρχου του, ώργίσθη. Ἐπειδή όμως ξετίμα ιδιαιτέρως τόν ανδρείον τοῦτον άξιωματικόν του, προσεπάθησε μέ διαφόρους συμβουλᾶς καί ύποσχέσεις νά τόν επαναφέρει εἰς τήν ειδωλολατρίαν.

Ἄλλὰ ό Γεώργιος ἔδειξε περιφρόνησιν διά τὰ πλούτη, τὰς τιμᾶς καί τὰ άξιώματα, τὰ όποία τοῦ ύπέσχετο ό αὐτοκράτωρ, ἔμεινε δέ άκλόνητος εἰς τήν πίστιν τοῦ Χριστοῦ.

Τότε ό Διοκλητιανός διέταξε νά τόν φυλακίσουν. Ἄλλὰ οὔτε ή φυλακή ἔφερε κανένα άποτέλεσμα. Διέτοξε κατόπιν νά τόν βασανίσουν. Οὔτε όμως καί τὰ βασανιστήρια τόν ἔκλόνισαν. Τέλος ό αὐτοκράτωρ, τυφλωμένος άπό τήν όργήν του, ἔδωσε διαταγήν νά άποκεφαλίσουν τόν Γεώργιον (303 μ.Χ.).

Ἐπειδή ό άγιος Γεώργιος ὑπῆρξε γενναίος καί πιστός εἰς τόν Χριστόν άξιωματικός, τιμᾶται ἑξαιρετικά ὑπό τοῦ στρατοῦ μας. Διά τοῦτο αἱ σημαῖαι τοῦ στρατοῦ φέρουν τήν εἰκόνα του.

Ἡ Ἐκκλησία μας ἐκήρυξε τὸν τροπαιοφόρον Γεώργιον μεγαλο-
μάρτυρα καὶ ἐορτάζει τὴν μνήμην του εἰς τὰς 23 Ἀπριλίου. Τότε
ψάλλεται καὶ τὸ ἀκόλουθον ἀπολυτίκιον τοῦ Ἁγίου :

« Ὡς τῶν αἰχμαλώτων ἐλευθερωτῆς
καὶ τῶν πτωχῶν ὑπερασπιστῆς,
ἀσθενούντων ἰατρός, βασιλέων ὑπέρμαχος,
τροπαιοφόρε μεγαλομάρτυς Γεώργιε,
πρέσβευε Χριστῷ τῷ Θεῷ
σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν ».

Ἐξήγησις : Ἐπειδὴ εἶσαι ἐλευθερωτῆς τῶν αἰχμαλώτων καὶ ὑπερα-
σπιστῆς τῶν πτωχῶν, ἰατρός τῶν ἀσθενούντων καὶ ὑπέρμαχος τῶν
βασιλέων, τροπαιοφόρε μεγαλομάρτυς Γεώργιε, παρακάλεσε Χριστὸν
τὸν Θεὸν νὰ σώσῃ τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

(25. Ὁ μυροβλήτης Ἅγιος Δημήτριος)

Ἕνας ἀπὸ τοὺς μεγάλους ἁγίους τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μας
εἶναι καὶ ὁ μυροβλήτης ἅγιος Δημήτριος. Ὁ Δημήτριος ἐγεννήθη εἰς
τὴν Θεσσαλονίκην ἀπὸ πλουσίους καὶ εὐσεβεῖς γονεῖς. Νέος ἀκόμη κατε-
τάχθη εἰς τὸν Ρωμαϊκὸν στρατόν. Καὶ ἐπειδὴ εἶχε σπάνια στρατιωτικὰ
προτερήματα, πολὺ γρήγορα ἔλαβε προαγωγὴν καὶ ἐγένετο ἕνας διακε-
κριμένος ἀξιωματικός.

Ὅλοι τὸν ἐξετίμων διὰ τὴν γενναιότητά του καὶ διὰ τὴν καλω-
σύνην του.

Ἀλλὰ ὁ λαμπρὸς αὐτὸς ἀξιωματικὸς ἦτο καὶ θερμὸς ὀπαδὸς τῆς
θρησκείας τοῦ Ναζωραίου. Ἀπὸ τὴν ὑψηλὴν του θέσιν ἐπροστάτευε
πάντοτε τοὺς Χριστιανούς, συχνὰ ἐκήρυττε τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ
παρεκκίνησε τοὺς στρατιώτας του καὶ ὅλους τοὺς νέους νὰ ἀσπασθοῦν τὴν
θρησκείαν τῆς Ἀληθείας.

Οἱ χρόνοι ὅμως ἐκεῖνοι ἦσαν οἱ φοβεροὶ χρόνοι τῶν μεγάλων διω-
γμῶν. Ὅταν δὲ ὁ αὐτοκράτωρ ἔμαθε τὴν συμπεριφορὰν τοῦ Δημητρίου,
διέταξε νὰ τὸν ρίψουν εἰς τὰς φυλακάς, διὰ νὰ τὸν ἐξαναγκάσῃ νὰ μετα-
νοήσῃ καὶ νὰ ἀπαρνηθῇ τὸν Χριστιανισμόν. Ματαίως ὅμως, διότι ὁ Δη-
μήτριος ὄχι μόνον δὲν ἐφοβήθη, ἀλλ' ἀπεναντίας καὶ μέσα εἰς τὴν φυλα-

κὴν ἐξηκολούθει νὰ κηρύττῃ τὸ Εὐαγγέλιον. Οὐτε τὰ δεσμὰ οὐτε τὰ βασανιστήρια ἐκλόνισαν τὴν πίστιν του.

Ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἐγίνοντο τακτικὰ εἰς τὸ στάδιον τῆς Θεσσαλονίκης παλαιστικοὶ ἀγῶνες. Μίαν δὲ ἡμέραν ἦλθεν εἰς τὸ στάδιον τῆς Θεσσαλονίκης ἓνας γιγαντόσωμος εἰδωλολάτρης παλαιστής, ὀνομαζόμενος Λυαῖος, ὁ ὁποῖος προεκάλει τοὺς Χριστιανοὺς νὰ παλαίσουν μαζί του. Κανεὶς ὅμως Χριστιανὸς δὲν ἐτόλμα νὰ ἀγωνισθῇ μετὰ τὸν μεγάλου σωμον ἐκεῖνον εἰδωλολάτρην.

Τότε ἓνας Χριστιανὸς νεανίας, ὀνομαζόμενος Νέστωρ, ἐπῆρε τὴν ἀπόφασιν νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὸν γιγαντόσωμον Λυαῖον. Ἐτρεξε τότε ἀμέσως εἰς τὴν φυλακὴν καὶ ἐζήτησε τὴν εὐλογίαν τοῦ Δημητρίου. Κατόπιν ὥπλίσθη, ἔκαμε τὸν σταυρόν του καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ στάδιον.

Τὸ ἐνδιαφέρον τῶν θεατῶν εἶχε κορυφωθῇ, διότι ὁ ἀγὼν ἐγίνετο μεταξὺ ἐνὸς εἰδωλολάτρου καὶ ἐνὸς Χριστιανοῦ. Θὰ ἦτο πάλη μετοξὺ δύο θρησκειῶν.

Μόλις ὁ γίγας Λυαῖος ἀντίκρουσε τὸν μικρόσωμον Νέστορα, ἐγέλασε περιφρονητικῶς. Ὁ τολμηρὸς ὅμως μαθητὴς τοῦ Δημητρίου, ὁ ὁποῖος ἐστηρίζετο εἰς τὴν πίστιν τοῦ Θεοῦ καὶ ὄχι εἰς τὴν σωματικὴν του δύναμιν, κατάρθωσε μετὰ ἓνα ἐπιδέξιον κτύπημα νὰ ρίψῃ καταγῆς τὸν γιγαντόσωμον εἰδωλολάτρην.

Ἡ ἀπροσδόκητος νίκη τοῦ Νέστορος ἐξηγρίωσε τοὺς εἰδωλολάτρους καὶ πρὸ πάντων αὐτὸν τὸν αὐτοκράτορα Μαξιμιανόν, ὁ ὁποῖος κατὰ τύχην εὕρισκετο εἰς τὴν Θεσσαλονικὴν καὶ ἦλθε νὰ παρακολουθήσῃ τὸν ἀγῶνα. Ὅταν μάλιστα ἔμαθεν ὅτι ὁ Νέστωρ, πρὶν μονομαχίῃ, εἶχε ζητήσῃ τὴν εὐλογίαν τοῦ Δημητρίου, ἐξηγρίωθῃ ἀκόμη περισσότερο καὶ διέταξε νὰ ἀποκεφαλίσουν ἀμέσως καὶ τὸν Δημήτριον καὶ τὸν Νέστορα (306 μ. Χ.).

Οἱ Χριστιανοὶ κατόπιν ἔλαβον τὰ ἅγια λείψανα κρυφίως καὶ τὰ ἔθαψαν. Ἡ παράδοσις λέγει, ὅτι ἀπὸ τὸν τάφον τοῦ ἁγίου Δημητρίου ἀνέβλυζε μία πηγὴ μετὰ μύρον, διὰ τοῦτο καὶ ἐπωνομάσθη ὁ Δημήτριος **μυροβλήτης**.

Ἀργότερον ἐπάνω εἰς τὸν τάφον του ἐκτίσθη μεγαλοπρεπὴς ναὸς, ὁ ὁποῖος ἐσώζετο ἕως τὸ 1917. Τότε ἐκἀκὴ ἀπὸ μίαν μεγάλην πυρκαϊάν, ἀλλὰ ἐκτίσθη καὶ πάλιν, ὅπως ἦτο πρότερον.

Οἱ Θεσσαλονικεῖς θεωροῦν τὸν ἅγιον Δημήτριον ὡς πολιοῦχον καὶ

προστάτην των. Ἡ Ἐκκλησία μας τιμᾷ τὴν μνήμην τοῦ εἰς τὰς 26 Ὀκτωβρίου καὶ τότε ψάλλεται τὸ ἀπολυτίκιόν του:

« Μέγαν εὗρατο ἐν τοῖς κινδύνοις
σὲ ὑπέρμαχον ἢ οἰκουμένη,
ἀθλοφόρε, τὰ ἔθνη τροπούμενον.
Ὡς οὖν Λυαίου καθεῖλες τὴν ἔπαρσιν
ἐν τῷ στάδιῳ θαρρόνας τὸν Νέστορα,
οὕτως, ἅγιε μεγαλομάρτυς Δημήτριε,
Χριστὸν τὸν Θεὸν ἱκέτευε
δωρήσασθαι ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος ».

Ἑξήγησις : Μέγαν ὑπερασπιστὴν σὲ εὗρεν ἡ οἰκουμένη εἰς τοὺς κινδύνους, ὦ ἀθλοφόρε, διότι κατετρόπωσες τοὺς ἐθνικούς, τοὺς εἰδωλολάτρας. Ὅπως ἀκριβῶς ἔδωσες θάρρος εἰς τὸν Νέστορα καὶ ἐταπείνωσε τὸν ὑπερήφανον Λυαῖον μέσα εἰς τὸ στάδιον, τοιοῦτοτρόπως, ἅγιε μεγαλομάρτυς Δημήτριε, παρακάλεσε Χριστὸν τὸν Θεὸν νὰ μᾶς χαρίσῃ τὴν μεγάλην Του εὐσπλαχνίαν.

ΔΕΥΤΕΡΑ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (313 - 867)

ΑΠΟ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΜΕΧΡΙ ΤΟΥ ΣΧΙΣΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ

1. Ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος

Ἐὰν θελήσωμεν νὰ ἐμβαθύνωμεν εἰς τὰ γεγονότα τῶν διωγμῶν ἔαν δηλαδὴ σκεφθῶμεν ἀφ' ἑνὸς τὴν σοβορὰν δοκιμασίαν περὺ ὑπέστη ὁ Χριστιανισμὸς κατὰ τοὺς τρεῖς πρώτους αἰῶνας καὶ ἀφ' ἑτέρου τὴν τραγίαν του ἐξάπλωσιν, θὰ καλήξωμεν εἰς ἓνα μεγάλο δίδαγμα. Τὸ δίδαγμα δὲ εἶναι τοῦτο : Ὅτι τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ δὲν ἤμποροῦν νὰ τὸ σταματήσουν οἱ κακοὶ ἄνθρωποι, ὅσον ἰσχυροὶ καὶ ἂν εἴναι, ὅσα χρόνια καὶ ἂν προσπαθήσουν, οἰαδήποτε σατανικὰ μέσα καὶ ἂν μεταχειρισθοῦν. Εἰς τὸ τέλος τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ θὰ ὑπερισχύσῃ.

Καὶ ἰδοὺ ὅτι, μετὰ τὴν πολυχρόνιον δοκιμοσίαν, ἔφθασε πλέον ὁ καιρὸς διὰ τὸν Χριστιανισμὸν νὰ κατοσυντρίψῃ τὰς σκοτεινὰς δυνάμεις τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ καὶ τῆς εἰδωλολατρίας. Ἰδοὺ λοιπὸν ὅτι ἔφθασεν ἡ εὐλογημένη ὥρα τῆς νίκης τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Ὁ διωγμὸς τοῦ Διοκλητιανοῦ ὑπῆρξεν ὁ τελευταῖος. Διότι κατόπιν ἀνατέλλει διὰ τὸν Χριστιανισμὸν ἡ ἐποχὴ τῆς νίκης, ἡ ἐποχὴ τοῦ θριάμβου, τὴν ὁποίαν ἐνεκαινίασεν ὁ φιλόχριστος αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος ὁ Μέγας.

Ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος ἦτο υἱὸς τῆς ἁγίας Ἑλένης καὶ τοῦ αὐτο-

κράτορος Κωνσταντίου τοῦ Χλωροῦ. Νέος ἀκόμη ὁ Κωνσταντῖνος κατετάχθη εἰς τὸν στρατόν, ὅπου γρήγορα διεκρίθη διὰ τὰ ἔξοχα στρατιωτικά του προσόντα καὶ προήχθη εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ στρατηγοῦ.

Ἐκείνην τὴν ἐποχὴν τὸ ἀπέραντον Ρωμαϊκὸν Κράτος εἶχε διαιρεθῆ εἰς τέσσαρα τμήματα καὶ κάθε τμήμα εἶχε τὸν ἰδικὸν του αὐτοκράτορα. Εἰς τὸ τμήμα τῆς δυτικῆς Εὐρώπης ἦτο αὐτοκράτωρ ὁ Κωνσταντῖνος ὁ Χλωρός. Μετὰ δὲ τὸν θάνατον αὐτοῦ ὁ στρατὸς ἀνεκήρυξεν εἰς τὴν θέσιν του ὡς αὐτοκράτορα τὸν υἱὸν του Κωνσταντῖνον (306 μ. Χ.). Ὁ αὐτοκράτωρ ὁμως τῆς Ρώμης Μαξέντιος ἀπὸ ἀντιζηλίαν δὲν ἤθελε νὰ ἀναγνωρίσῃ τὸν Κωνσταντῖνον ὡς αὐτοκράτορα καὶ διὰ τοῦτο ἐκήρυξεν ἐναντίον του πόλεμον.

Τότε ὁ Κωνσταντῖνος, χωρὶς νὰ χάσῃ καιρόν, συνεκέντρωσε τὸν ὀλιγάριθμον, ἀλλὰ ἀφωσιωμένον στρατόν του καὶ ἐπροχώρησεν ἐναντίον τῆς Ρώμης, ὅπου εὕρισκετο ὁ Μαξέντιος. Ὅταν ὁμως ἐπέρασε τὰς Ἀλπεῖς καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν Ἰταλίαν, ἤρχισε νὰ τὸν καταλαμβάνῃ ἀνησυχία, διότι ἔβλεπεν ὅτι δὲν εἶχεν ἰσχυρὰς δυνάμεις.

Ἦτο μεσημβρία, λέγει ἡ παράδοσις, καὶ ὁ Κωνσταντῖνος εὕρισκετο βυθισμένος εἰς μεγάλην σκέψιν. Διὰ μίαν ὁμως στιγμὴν ἐσήκωσε τοὺς ὀφθαλμούς του ὑψηλὰ εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ τί βλέπει! Βλέπει ἕνα ὀλοφώτεινον σταυρόν, ὁ ὁποῖος εἰς τὸ μέσον εἶχε γραμμένην τὴν φράσιν

« ΕΝ ΤΟΥΤῳ ΝΙΚΑ ».

Τὸ παράδοξον αὐτὸ ὄραμα συνεκίνησε βαθύτατα τὸν Κωνσταντῖνον, διότι τὸ ἐθεώρησεν ὡς θεῖον σημεῖον. Ἀμέσως λοιπὸν διέτοξε νὰ ἐτοιμάσουν μίαν μεγάλην σημαίαν, ἕνα λ α β α ρ ο ν, καὶ νὰ κεντήσουν ἐπάνω μὲ χρυσᾶ γράμματα τὴν φράσιν « ΕΝ ΤΟΥΤῳ ΝΙΚΑ » Εἰς τὴν κορυφὴν δὲ τοῦ κοντοῦ νὰ στερεώσουν χρυσοῦν στέφανον μὲ τὸ μονόγραμμα τοῦ Χριστοῦ. Τὸ λάβαρον αὐτὸ ἐστήθη εἰς τὸ μέσον τοῦ στρατοπέδου.

Μόλις τὸ εἶδον οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ οἱ στρατιῶται, ἡσθάνθησαν νὰ τοὺς καταλαμβάνῃ μία ἱερὰ συγκίνησις, διότι οἱ περισσότεροι ἦσαν κρυφοὶ Χριστιανοί. Ἐκλαιοι ἀπὸ τὴν χοράν των, διότι ἔβλεπον ὅτι τὸ ἱερὸν σύμβολον τῆς θρησκείας των θὰ τοὺς ὠδήγῃ πλέον εἰς τὴν νίκην. Καὶ ἡ νίκη των ἀσφαλῶς θὰ ἦτο καὶ νίκη τοῦ Χριστιανισμοῦ κατὰ τῆς ἐιδωλολατρίας.

Ἀλλὰ καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ αὐτοκράτορος ἐπλημμύρισαν ἀπὸ δάκρυα. Ἦτο πράγματι μία στιγμὴ συγκινητικῇ. Ὅμως δὲν ἦτο καιρὸς διὰ χρονοτριβὴν. Διατάσσει λοιπὸν ὁ Κωνσταντῖνος τὰ στρατεύματά του νὰ

προχωρήσουν άμέσως έναντίον του έχθρου. Είς τὰ πρόθυρα τῆς Ρώμης συνήντησαν τὸν Μαξέντιον μὲ τὰς δυνάμεις του.

Ὁ χριστιανικὸς στρατὸς δὲν συγγρατεῖται. Ὡς θύελλα ὁρμᾷ, συντρίβει τὴν ἀντίστασιν τοῦ Μαξεντίου, διαλύει τὰς δυνάμεις του καὶ νικτῆς πλέον εἰσέρχεται εἰς τὴν πρωτεύουσαν.

Τοιοῦτοτρόπως ὁ Κωνσταντῖνος ἔγινε κύριος καὶ εἰς τὰ δύο δυτικὰ τμήματα τοῦ Ρωμαϊκοῦ Κράτους (312 μ. Χ.). Ἀλλὰ ὁ θρίαμβός του ἦτο καὶ θρίαμβος τοῦ Χριστιανισμοῦ. Διότι ὁ Κωνσταντῖνος μὲ τὸ φωτισμένον του πνεῦμα κατενόησεν, ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς ἦτο μία τεραστία δύναμις, ἡ ὁποία θὰ ἀνενέωνε καὶ θὰ ἐξύψωνε τὴν ἀνθρωπότητα. Ἦτο ἡ θρησκεία τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἀγνότητος, ἡ ὁποία κατὰ θεῖαν θέλησιν θὰ ἐπεκράτει εἰς τὸν κόσμον. Διὰ τοῦτο ἀπεφάσισε νὰ τὴν προσταύσῃ.

2. Ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος προστάτης τῶν Χριστιανῶν

Ὁ Κωνσταντῖνος ἀφοῦ ἐστερέωσε τὸν αὐτοκρατορικὸν του θρόνον εἰς τὴν Δύσιν, ἀμέσως ἔδειξε τὴν συμπάθειάν του πρὸς τοὺς Χριστιανούς. Πρώτη του δὲ ἐνέργεια ἦτο νὰ ἀπαγορεύσῃ τοὺς διωγμούς.

Ἀλλὰ αὐτὸ δὲν τὸ ἐθεώρησεν ἄρκετόν. Τὸ ἐπόμενον ἔτος (313 μ. Χ.) μετέβη εἰς τὸ Μεδιόλανον τῆς ἄνω Ἰταλίας καὶ ἐκεῖ συνηντήθη μὲ τὸν Λικίνιον, ὁ ὁποῖος ἦτο αὐτοκράτωρ εἰς τὰ δύο ἀνατολικά τμήματα τοῦ Ρωμαϊκοῦ κράτους. Εἰς Μεδιόλανον ὁ Κωνσταντῖνος μαζί μὲ τὸν Λικίνιον ἀπεφάσισαν νὰ ἀπαγορεύσουν τελείως τοὺς διωγμούς ἐναντίον τῶν Χριστιανῶν εἰς ὁλόκληρον τὴν αὐτοκρατορίαν, δηλαδή καὶ εἰς τὴν Δύσιν καὶ εἰς τὴν Ἀνατολήν.

Εἰς τὴν ἱστορικὴν των δὲ αὐτὴν ἀπόφασιν, ἡ ὁποία ὠνομάσθη Διάταγμα τῶν Μεδιολάνων, γράφουν τὰ ἑξῆς:

« Ἡμεῖς οἱ αὐτοκράτορες Κωνσταντῖνος καὶ Λικίνιος ἀπεφασίσαμεν νὰ δώσωμεν εἰς τοὺς Χριστιανούς καὶ εἰς ὅλους τοὺς ἄλλους τὴν ἐλευθερίαν νὰ ἀκολουθοῦν τὴν θρησκείαν τὴν ὁποίαν προτιμοῦν, διὰ νὰ εἶναι ὁ Θεός, ὁ ὁποῖος ἔχει τὴν ἔδραν Του εἰς τοὺς οὐρανοὺς, εὐσπλαχνικὸς καὶ εὐμενὴς καὶ εἰς ἡμᾶς καὶ εἰς ὅλους ὅσοι ζοῦν εἰς τὸ κράτος μας ».

Ἀλλὰ ὁ Λικίνιος ἀμετανόητος εἰδωλολάτρης δὲν ἐτήρησε τὴν ἀπόφασιν τῶν Μεδιολάνων καὶ ἤρχισε νὰ καταδιώκῃ πάλιν τοὺς Χριστιανούς.

νούς. Διὰ τοῦτο ἐκηρύχθη νέος πόλεμος. Ἀπὸ τὴν μίαν παράταξιν ἦτο ὁ Κωνσταντῖνος· μετὰ τοὺς Χριστιανούς καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλην ὁ Λικίνιος μετὰ τοὺς εἰδωλολάτρους. Καὶ κατὰ τὸν ἀγῶνα αὐτὸν ὁ σταυρὸς ἐξῆλθε πάλιν νικητής. Τοιουτοτρόπως ὁ Κωνσταντῖνος ἔμεινεν ὁ μόνος αὐτοκράτωρ εἰς τὸ ἀπέραντον Ρωμαϊκὸν κράτος.

Ἡ εὐσεβὴς ὁμως ψυχὴ τοῦ Κωνσταντίνου ἡσθάνετο ὅτι ἡ γηραιὰ Ρώμη, ἡ βυθισμένη εἰς τὴν εἰδωλολατρίαν, δὲν ἦτο κατάλληλος νὰ γίνῃ πρωτεύουσα ἐνὸς χριστιανικοῦ κράτους, ὅπως τὸ ὀνειρεύετο αὐτός. Διὰ τοῦτο ἀπεφάσισε νὰ μεταφέρῃ τὴν ἔδραν τῆς αὐτοκρατορίας του εἰς τὸ ἀρχαῖον Βυζάντιον. Ἐκεῖ λοιπὸν ἔκτισε τὴν νέαν του πρωτεύουσαν, τὴν χριστιανικὴν Κωνσταντινούπολιν. Τὴν ἐστόλισε δὲ μετὰ ὥραϊα οἰκοδομήματα, μετὰ παλάτια καὶ μετὰ μεγαλοπρεπεῖς ναοὺς, μετὰ τῶν ὁποίων διεκρίνετο ἡ Ἁγία Σοφία καὶ οἱ Ἅγιοι Ἀπόστολοι.

Κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους βαθυτάτην συγκίνησιν ἐπροξένησεν εἰς τὸν χριστιανικὸν κόσμον καὶ ἡ ἀνεύρεσις τοῦ Τιμίου Σταυροῦ.

Ἡ εὐσεβὴς μήτηρ τοῦ Μ. Κωνσταντίνου ἁγία Ἑλένη εἶχε μετοβῆ εἰς τὴν Πολαιστίνην, διὰ νὰ προσκυνήσῃ τοὺς Ἁγίους Τόπους. Ὄταν δὲ ἔφθασεν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, τῆς ἦλθεν ἡ ἰδέα νὰ κάμῃ ἀνασκαφάς, διὰ νὰ ἀνακαλύψῃ τὸν Τιμιον Ζύλον, εἰς τὸ ὅποιον εἶχε σταυρωθῇ ὁ Κύριος.

Ἡ παράδοσις λέγει ὅτι εἰς ἓνα μέρος τοῦ Γολγοθᾶ ἐφύτρωνε τακτικὰ ἓνας βασιλικός, ὁ ὁποῖος εὐωδίαζεν, ἀλλὰ οἱ Ἰουδαῖοι συνεχῶς ἐπήγαινον καὶ τὸν κατέστρεφον. Αὐτὸ ἔκαμιν ἐντύπωσιν εἰς τὴν εὐσεβῆ αὐτοκράτειραν καὶ διέταξε νὰ σκάψουν εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο. Καὶ πράγματι, ἀφοῦ ἔσκαψαν ἀρκετά, εὗρον ἐκεῖ θαμμένον τὸν Τιμιον Σταυρόν.

Πλημμυρισμένη ἀπὸ θρησκευτικὴν συγκίνησιν ἡ γηραιὰ βασίλισσα ἐγονυπέτησε καὶ ἐφίλησε τὸν Τιμιον Ζύλον. Κατόπιν ἔδωσε διαταγὴν νὰ κτίσουν μετὰ βασιλικά χρήματα ναόν, τὸν ναὸν τῆς Ἀναστάσεως, μέσα εἰς τὸν ὅποιον μετὰ τὰ ἴδια τῆς τὰ χέρια ἔστησε τὸ ἱερώτατον σύμβολον τοῦ Χριστιανισμοῦ, τὸν Σταυρόν, διὰ νὰ τὸ προσκυνοῦν οἱ πιστοί.

Πρὶν τελειώσωμεν τὸ κεφάλαιον τοῦτο, πρέπει νὰ προσθέσωμεν ὅτι ὁ Μ. Κωνσταντῖνος ἔκαμε καὶ διαφόρους νόμους προστατευτικούς διὰ τοὺς Χριστιανούς καὶ διὰ τὴν Ἐκκλησίαν.

Ἐκαλλιτέρευσε τὴν θέσιν τῶν δούλων, ἐπέτρεπεν εἰς τοὺς Χριστιανούς νὰ λαμβάνουν στρατιωτικὰ ἀξιώματα, ὥρισε τὴν Κυριακὴν ὡς ἡμέραν ἀργίας καὶ ἱδρυσε πλείστους χριστιανικοὺς ναοὺς.

Δι' ὅλους αὐτοὺς τοὺς λόγους ἀνεδείχθη ὁ Κωνσταντῖνος μέγας

προστάτης τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἡ δὲ Ἐκκλησία μας τὸν ἀνεκήρυξεν ἅγιον καὶ ἰσάποστολον.

Ὁ Μ. Κωνσταντῖνος ἀπέθανεν εἰς τὴν Νικομήδειαν (τὸ 337 μ. Χ.). Πρὶν ἀποθάνῃ, ἐζήτησε καὶ ἐβαπτίσθη. Τὸ λείψανόν του τὸ μετέφερον μὲ βασιλικὰς τιμὰς καὶ τὸ ἔθαψαν εἰς τὸν ναὸν τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν.

Τὴν μνήμην τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου καὶ τῆς μητρὸς του ἁγίας Ἑλένης τὴν ἑορτάζομεν τὴν 21ην Μαΐου, ὁπότε ψάλλομεν καὶ τὸ ἑξῆς ἀπολυτίκιον :

*« Τοῦ σταυροῦ σου τὸν τύπον
ἐν οὐρανῷ θεασάμενος
καὶ ὡς ὁ Παῦλος τὴν κλῆσιν
οὐκ ἐξ ἀνθρώπων δεξάμενος,
ὁ ἐν βασιλεῦσιν Ἀπόστολός Σου, Κύριε,
βασιλεύουσιν πόλιν τῇ χειρὶ Σου παρέθετο·
ἦν περίσῳζε διὰ παντὸς ἐν εἰρήνῃ,
προσβείαις τῆς Θεοτόκου, μόνη φιλάνθρωπε ».*

Ἑξήγησις : Ἀφοῦ εἶδε τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἀφοῦ ἐγίνε Χριστιανός, ὅπως ἀκριβῶς ἐγίνε καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ὄχι ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, αὐτός, Κύριε, ὁ βασιλεὺς Ἀπόστολός Σου (ὁ Κωνσταντῖνος) ἔθεσεν εἰς τὴν ἐξουσίαν Σου τὴν βασιλεύουσιν πόλιν, τὴν ὁποίαν μὲ τὰς παρακλήσεις τῆς Θεοτόκου νὰ διαφυλάττῃς πάντοτε ἐν εἰρήνῃ, Σὺ, ὁ ὁποῖος εἶσαι ὁ μόνος φιλάνθρωπος.

3. Ἡ πρώτη καὶ ἡ δευτέρα Οἰκουμένηκὴ Σύνοδος

Μὲ τὴν προστασίαν τοῦ φιλοχρίστου αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου, ὅπως εἴπομεν, ἔπαυσαν τελείως οἱ διωγμοὶ καὶ ὁ Χριστιανισμὸς ἐθρι-
άμρευσεν.

Ἡ Ἐκκλησία ὁμως δὲν εὗρε τὴν ἡσυχίαν της. Ἦρχισε νὰ συντα-
ράσσεται ἀπὸ νέους ἐχθροὺς, ἐσωτερικοὺς πλέον. Διότι παρουσιά-
σθησαν κληρικοί, οἱ ὁποῖοι ἐδίδασκον ἰδέας ἀντιθέτους πρὸς τὴν καθα-
ρὰν διδασκαλίαν τῆς θρησκείας μας. Αὐτὸ βεβαίως τὸ ἔκαμον ἀπὸ
πλάνην.

Οἱ ὁπαδοὶ τῶν λανθασμένων αὐτῶν διδασκαλιῶν ὠνομάσθησαν αἱρετικοί, αἱ δὲ διδασκαλίαι των αἱρέσεις.

Ἡ πρώτη μεγάλη αἵρεσις παρουσιάσθη κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Μ. Κωνσταντίνου. Ἀρχηγὸς τῆς αἱρέσεως αὐτῆς ἦτο ὁ πρεσβύτερος (ἱερεὺς) τῆς Ἀλεξανδρείας Ἀρειος, διὰ τοῦτο καὶ ἡ αἵρεσις του ὠνομάσθη ἀρειανισμός.

Ὁ Ἀρειος ἐπρέσβευεν ὅτι ὁ Χριστὸς δὲν ὑπῆρχε πρὸ πάντων τῶν αἰώνων, ὅτι δὲν εἶναι ὁμοούσιος τῷ Πατρὶ καὶ ἐπομένως δὲν εἶναι τέλειος Θεός, ἀλλὰ κτίσμα τοῦ Θεοῦ, τὸ τελειότερον ἀπὸ ὅλα τὰ κτίσματα Του.

Ἡ αἵρεσις τοῦ Ἀρείου ἔλαβε τοιαύτην ἐξάπλωσιν εἰς τὴν Ἀνατολήν, ὥστε ἐκινδύνευεν ἡ Ἐκκλησία νὰ χωρισθῇ εἰς δύο μεγάλας παρατάξεις, εἰς τοὺς Ἀρειανούς καὶ εἰς τοὺς Ὀρθοδόξους.

Εἰς τὴν κρίσιμον αὐτὴν περίστασιν ὁ Μ. Κωνσταντῖνος, διὰ νὰ ἐπαναφέρῃ τὴν ἡσυχίαν καὶ τὴν ἐνότητα εἰς τὸ χριστιανικὸν ποιμνιον, συνέκάλεσε μεγάλην Σύνοδον ἀπὸ ὅλους τοὺς ἐπισκόπους τῆς οἰκουμένης εἰς τὴν Νίκαιαν τῆς Βυθινίας τὸ ἔτος 325 μ. Χ. Αὕτῃ ἦτο ἡ πρώτη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, εἰς τὴν ὁποίαν ἔλαβον μέρος 318 θεοφόροι Πατέρες.

Εἰς τὴν Σύνοδον παρευρέθη καὶ ὁ ἴδιος ὁ Μ. Κωνσταντῖνος, ὁ ὁποῖος ὠμίλησε καὶ συνέστησεν εἰς τοὺς ἐπισκόπους νὰ ἔχουν ὁμόνοιαν καὶ νὰ ἐμπνέωνται ἀπὸ τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον, διὰ νὰ εὕρουν τὴν ἀλήθειαν.

Αἱ συζητήσεις τῆς Συνόδου ἐκράτησαν πολλὰς ἡμέρας. Ἰδιαιτέραν δὲ ἐντύπωσιν ἐπροξένησαν οἱ λόγοι τοῦ Μεγάλου Ἀθανασίου, ὁ ὁποῖος διὰ τῶν ἀκαταμαχῆτων καὶ πειστικῶν ἐπιχειρημάτων του κατεκεράυνωσε τὸν Ἀρειον καὶ ἀνεδείχθη μέγιστος ὑπερασπιστὴς τῆς Ὀρθοδοξίας.

Τέλος ἡ αἵρεσις τοῦ Ἀρείου κατεδικάσθη ὡς ἐσφαλμένη. Ὁ Χριστὸς ἀνεκηρύχθη ὅτι εἶναι Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὁμοούσιος τῷ Πατρὶ, Θεὸς ἀληθινὸς καὶ ὅτι ἐγεννήθη ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ πρὸ πάντων τῶν αἰώνων.

Τὴν ἀπόφασίν των δὲ αὐτὴν τὴν συνέταξαν οἱ θεόπνευστοι ἐκεῖνοι Πατέρες περιληπτικῶς εἰς ἑπτὰ ἄρθρα. Ταῦτα εἶναι τὰ ἑπτὰ πρῶτα ἄρθρα τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως.

Ἡ πρώτη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος καθώρισεν ἐπίσης καὶ τὴν χρονολογίαν τοῦ ἑορτασμοῦ τοῦ Πάσχα. Οἱ Χριστιανοὶ θὰ ἑορτάζουν τὸ Πάσχα τὴν πρώτην Κυριακὴν μετὰ τὴν πρώτην πανσέληνον τῆς ἐαρινῆς ἰσημερίας.

Ἡμισυ περίπου αἰῶνα ἀργότερον, ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ αὐτοκράτορος Θεοδοσίου τοῦ Μεγάλου, ἐνεφανίσθη ἄλλος αἵρετικός, ὁ ἐπίσκοπος Μακεδόνιος. Ὁ Μακεδόνιος δὲν παρεδέχετο ὅτι τὸ Ἅγιον Πνεῦμα εἶναι Θεός, ὅπως ὁ Πατὴρ καὶ ὁ Υἱός. Ὑπεστήριζεν ὅτι τὸ Ἅγιον Πνεῦμα εἶναι κτίσμα τοῦ Θεοῦ.

Ἡ αἵρεσις αὕτη τοῦ Μακεδονίου ἤρχισεν ἐντὸς ὀλίγου νὰ λαμβάνη σοβαρὰν ἑκτασιν, οἱ δὲ ὁπαδοὶ τῆς, διότι κατεπολέμουν τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, ὠνομάσθησαν πνευματομάχοι.

Νέα λοιπὸν ἀναταραχὴ παρουσιάσθη εἰς τοὺς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας. Τότε ὁ αὐτοκράτωρ Θεοδόσιος, κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Μ. Κωνσταντίνου, συνεκάλεσεν εἰς Κωνσταντινούπολιν τὸ ἔτος 381 μ.Χ. τὴν δευτέραν Οἰκουμενικὴν Σύνοδον.

Εἰς τὴν Σύνοδον αὐτὴν ἔλαβον μέρος 150 θεοφόροι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας. Πρόεδρος δὲ αὐτῆς ἦτο ὁ τότε ἐπίσκοπος τῆς Κωνσταντινουπόλεως Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνός. Ἡ Σύνοδος αὕτη συνεζήτησε καὶ κατεδίκασε τὴν διδασκαλίαν τοῦ Μακεδονίου ὡς αἵρετικὴν. Τὴν ἀπόφασιν δὲ αὐτῆς τὴν διετύπωσε περιληπτικῶς εἰς πέντε ἄρθρα, μὲ τὰ ὁποῖα συνεπληρώθη τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεώς μας. Τοιοιυτρόπως τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως ἀπετελέσθη ἀπὸ δώδεκα ἐν ὅλῳ ἄρθρα.

Ἀργότερον βεβαίως παρουσιάσθησαν καὶ ἄλλοι αἵρετικοὶ καὶ ἐδημιουργήθησαν νέαι αἵρέσεις, αἱ ὁποῖαι ὅμως ἦσαν μικροτέρας σημασίας. Καὶ αὗται βεβαίως συνεζητήθησαν καὶ κατεδικάσθησαν ἀπὸ νεωτέρας Οἰκουμενικᾶς Συνόδους.

Ἡ κυριωτέρα ἐκ τῶν αἱρέσεων αὐτῶν ὑπῆρξεν ἡ αἵρεσις τῶν λεγομένων μονοφυσιτῶν, ὁπαδοὶ τῆς ὁποίας ἐξακολουθοῦν καὶ σήμερον νὰ ὑπάρχουν εἰς τὴν Συρίαν, τὴν Αἴγυπτον καὶ τὴν Ἀβησσυνίαν.

4. Τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως

Αἱ δύο πρῶται Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι, ὅπως εἶδομεν, συνέταξαν τὰ δώδεκα βασικὰ ἄρθρα τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως, εἰς τὰ ὁποῖα καθώρισαν περιληπτικῶς τί πρέπει νὰ πιστεύῃ κάθε ἀληθινὸς Χριστιανός.

Τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως ἀναγιγνώσκεται πάντοτε κατὰ τὴν Θεϊαν Λειτουργίαν καὶ εἰς διαφόρους ἄλλας Ἱεροτελεστίας. Περιέχει δὲ τοῦτο ἐν συντομίᾳ τὰς δογματικὰς διδασκαλίας τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας.

Τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως

1. Πιστεύω εἰς ἓνα Θεόν, Πατέρα, παντοκράτορα ποιητὴν οὐρανοῦ, καὶ γῆς, ὁρατῶν τε πάντων καὶ ἀοράτων.

2. Καὶ εἰς ἓνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, τὸν μονογενῆ, τὸν ἐκ τοῦ πατρὸς γεννηθέντα πρὸ πάντων τῶν αἰώνων, Φῶς ἐκ Φωτός, Θεὸν ἀληθινόν, ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ, γεννηθέντα οὐ ποιηθέντα, ὁμοούσιον τῷ Πατρί, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο.

3. Τὸν δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα ἐκ τῶν οὐρανῶν καὶ σαρκωθέντα ἐκ πνεύματος Ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς Παρθένου καὶ ἐνανθρωπήσαντα.

4. Σταυρωθέντα τε ὑπὲρ ἡμῶν ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου καὶ παθόντα καὶ ταφέντα.

5. Καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ κατὰ τὰς γραφάς.

6. Καὶ ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ καθεζόμενον ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρὸς.

7. Καὶ πάλιν ἐρχόμενον μετὰ δόξης κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς, οὗ τῆς βασιλείας οὐκ ἔσται τέλος.

8. Καὶ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, τὸ Κύριον, τὸ ζωοποιόν, τὸ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορευόμενον, τὸ σὺν Πατρί καὶ Υἱῷ συμπροσκυνούμενον καὶ συνδοξαζόμενον, τὸ λαλῆσαν διὰ τῶν προφητῶν.

9. Εἰς μίαν, Ἁγίαν, Καθολικὴν καὶ Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν.

10. Ὁμολογῶ ἐν βάπτισμα εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.

11. Προσδοκῶ ἀνάστασιν νεκρῶν.

12. Καὶ ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. Ἀμήν.

5. Ἰουλιανὸς ὁ Παραβάτης

Ὅλοι οἱ διάδοχοι τοῦ Μ. Κωνσταντίνου, εἰς τὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἦσαν Χριστιανοὶ καὶ ἐπροστάτευσαν τὴν θρησκείαν τοῦ Χριστοῦ. Μόνον ἓνας, ὁ Ἰουλιανός, ἀπεστάτησεν ἀπὸ τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν καὶ διὰ τοῦτο ἐπωνομάσθη εἰς τὴν Ἱστορίαν Παραβάτης ἢ Ἀποστάτης.

Ὁ Ἰουλιανὸς ἦτο ἀνεψιὸς τοῦ Μ. Κωνσταντίνου. Ἀπὸ μικρὸς ἐδείκνυνεν ἰδιαιτέραν συμπάθειαν διὰ τὰ ἀρχαῖα γράμματα καὶ τὴν ἐιδωλολατρικὴν θρησκείαν.

Οἱ ἰδικοὶ του, διὰ νὰ τὸν κάμουν νὰ ἀγαπήσῃ τὸν Χριστιανισμόν, τὸν ἔστειλαν εἰς ἓνα μοναστήριον τῆς Καππαδοκίας καὶ ἐσχεδιάζον νὰ τὸν κάμουν κληρικόν.

Ὁ νεαρὸς Ἰουλιανὸς ὅμως ὑπεκρίνετο τὸν Χριστιανόν, διότι κάτω ἀπὸ τὸ ἄθῳν ράσον τοῦ ἔκρυπτεν ἓνα φλογερὸν ἐιδωλολάτριν.

Ἀργότερον τὸν ἔστειλαν εἰς τὰς Ἀθήνας, διὰ νὰ συμπληρώσῃ τὰς σπουδὰς του. Εἰς τὰς Ἀθήνας ἀπὸ τὴν διδασκαλίαν τῶν φιλοσόφων καὶ ἀπὸ τὴν μελέτην τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων ὁ νεαρὸς σπουδαστὴς ἐσχημάτισε τὴν ιδέαν, ὅτι ἡ ἐιδωλολατρία εἶναι ἀνωτέρα ἀπὸ ὅλας τὰς θρησκειάς. Καὶ τὴν ιδέαν του αὐτὴν ἠθέλησε νὰ τὴν ἐπιβάλῃ εἰς τοὺς ὑπηκόους του, ὅταν ἔπειτα ἀπὸ ὀλίγα ἔτη ἔγινεν αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου. Τότε ἀπεφάσισε νὰ ἐπαναφέρῃ τὴν παλαιὰν θρησκείαν τῶν ἐιδώλων, διότι ἐνόμιζεν ὅτι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον θὰ ἤμποροῦσε νὰ ἀναστήσῃ τὸν ἀρχαῖον ἑλληνικὸν πολιτισμὸν εἰς τὴν αὐτοκρατορίαν του.

Ἦρχισε λοιπὸν νὰ ἐπιδιορθώῃ τοὺς ἀρχαίους ἐρειπωμένους ναοὺς, νὰ ἰδρῇ νέους, νὰ στήνῃ ἀγάλματα καὶ βωμοὺς, νὰ συντηρῇ τὰ μαντεῖα μὲ βασιλικὰς δωρεὰς καὶ νὰ προσφέρῃ μεγαλοπρεπεῖς θυσίας εἰς τοὺς Ὀλυμπίους θεοὺς.

Ἀλλὰ ἡ προσπάθειά του νὰ ἀναζωογονήσῃ τὴν ψυχορραγοῦσαν πλέον θρησκείαν τῶν ἐιδώλων ἦτο ματαία καὶ κατεδικασμένη.

Ἡ βασιλεία του δὲν διήρκεσε παρὰ μόνον τρία ἔτη. Τὸ τρίτον ἔτος εἰς τὸν πόλεμον ἐναντίον τῶν Περσῶν ἐπληγώθη θανάσιμως. Τὴν τελευταίαν ἐκείνην στιγμήν συνηθάνθη τὸ σφάλμα του καὶ μετανοήμενος ἀνεφώνησε: « Νε νίκη κας με Ναζωραϊε ».

Καὶ πράγματι τὸ ἔργον του δὲν εὔρε συνεχιστάς, διότι ὁ διάδοχός του αὐτοκράτωρ ἐπανεφέρειν εἰς τὸ κράτος τὸν Χριστιανισμόν, τὴν θρησκείαν τῆς Ἀληθείας.

6. Οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας

Ἡ χριστιανικὴ θρησκεία, ἀφοῦ ἀπηλλάγη ἀπὸ τοὺς διωγμούς, καθὼς εἶδομεν, εὐρέθη ἐμπρὸς εἰς νέας μεγάλας δυσκολίας, τὰς ὁποίας προεκάλεσαν αἱ αἱρέσεις.

Ἀλλὰ καὶ τὰς δυσκολίας αὐτὰς κατώρθωσε νὰ τὰς ὑπερνικήσῃ. Καὶ τὰς ὑπερνίκησε, διότι παρουσιάσθησαν τὴν ἐποχὴν ἐκείνην κατὰ Θεῖαν Πρόνοιαν ἄνδρες εὐσεβεῖς καὶ φωτισμένοι, μὲ ἐνάρτετον βίον, οἱ ὅποιοι μὲ τὰ θεόπνευστα κηρύγματα τῶν διέλυσαν τὰς πλάνας τῶν αἰρετικῶν καὶ ἀπέδειξαν ποία πρέπει νὰ εἶναι ἡ ἀληθινὴ πίστις, δηλαδὴ ἡ Ὁρθοδοξία.

Οἱ ἐπιφανεῖς αὐτοὶ διδάσκαλοι ἠγωνίσθησαν μέγαν ἀγῶνα ἐναντίον τῶν αἰρετικῶν καὶ ἐναντίον τῶν εἰδωλολατρῶν μὲ τὴν δύναμιν τοῦ κηρύγματος καὶ μὲ τὰ ὥραῖα ἐκκλησιαστικά τῶν συγγράμματα. Ἠκολούθησαν πιστῶς τὰ δόγματα τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου καὶ τὴν ἱερὰν Παράδοσιν καὶ ἐστήριξαν ἐπάνω εἰς ἀδιάσειστα θεμέλια τὴν κλονιζομένην Ἐκκλησίαν. Διὰ τοῦτο καὶ δικαίως ἐπωνομάσθησαν ἀπὸ τὴν ἱστορίαν Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας.

Ἀπὸ τοὺς θεῖους αὐτοὺς Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας οἱ σπουδαιότεροι εἶναι ὁ Μέγας Ἀθανάσιος, ὁ Μέγας Βασίλειος, ὁ Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνὸς καὶ ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος.

7. Ὁ Μέγας Ἀθανάσιος (295 - 373 μ.Χ.)

Ὁ Μέγας Ἀθανάσιος ἐγεννήθη εἰς τὴν Ἀλεξανδρείαν ἀπὸ εὐσεβεῖς γονεῖς καὶ ἐκεῖ ἀνετράφη καὶ ἐμορφώθη. Ὄταν δὲ ἐτελείωσε τὰς σπουδὰς του, ἐχειροτονήθη διάκονος.

Ὁ νεαρὸς διάκονος ἦτο προικισμένος μὲ ἀρετὰς καὶ σπάνια πνευματικὰ χαρίσματα. Εἶχεν ἐπίσης πίστιν ἀκλόνητον καὶ βαθεῖαν γνώσιν τῆς Ἀγίας Γραφῆς, ὑπῆρξε δὲ καὶ θαυμάσιος ρήτωρ.

Διὰ τοῦτο, ὅταν ὁ ἐπίσκοπος τῆς Ἀλεξανδρείας Ἀλέξανδρος ἦλθεν εἰς τὴν πρώτην Οἰκουμενικὴν Σύνοδον τῆς Νικαίας, ἐπῆρε μαζί του καὶ τὸν διάκονον Ἀθανάσιον, τὸν ὅποιον ἐξετίμα ὑπερβολικῶς.

Εἰς τὴν Σύνοδον ἐκείνην ὁ νεαρὸς διάκονος μὲ τὴν ἐξαιρετικὴν του εὐγλωττίαν καὶ μὲ τὰ σοφὰ του ἐπιχειρήματα κατεπολέμησε μὲ σθένος τὸν Ἀρειον καὶ ἀπέδειξε τὴν διδασκαλίαν του ἐσφαλμένην. Ἀπὸ τότε

ὁ Ἀθανάσιος ἐφημίσθη εἰς ὅλην τὴν Χριστιανοσύνην ὡς μέγας στυλοβάτης τῆς Ὁρθοδοξίας.

Ὅλῖγα ἔτη ἀργότερον ἀπέθανεν ὁ γηραιὸς ἐπίσκοπος Ἀλέξανδρος, ὁ δὲ λαὸς καὶ ὁ κληρὸς μὲ μίαν γνώμην ἐξέλεξαν τὸν Ἀθανάσιον ὡς ἐπίσκοπον τῆς Ἀλεξανδρείας. Ἀπὸ τὴν θέσιν αὐτὴν ὁ Ἀθανάσιος ἠγωνίσθη ἐπὶ 46 ὁλόκληρα ἔτη κατὰ τῶν ἀρειανῶν, ὑποστηρίζων μὲ ἄφθαστον ρητορικὴν δεινότητα καὶ ἀκλόνητον πίστιν τὰ ὀρθὰ δόγματα τῆς χριστιανικῆς θρησκείας.

Ἀλλὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην οἱ ἀρειανοὶ ἦσαν πολλοὶ καὶ μερικοὶ μάλιστα κατεῖχον σπουδαίας θέσεις εἰς τὸ κράτος. Ὅλοι αὐτοὶ ἦσαν ἄσπονδοι ἐχθροὶ τοῦ Ἀθανασίου καὶ κατώρθωσαν πέντε φορές νὰ τὸν ἐξορίσουν ἀπὸ τὸν ἐπισκοπικὸν θρόνον τῆς Ἀλεξανδρείας. Ὁ λαὸς ὁμως τὸν ἠγάπα καὶ τὸν ἀνεκάλει πάλιν ἐκ τῆς ἐξορίας.

Δέκα ἔξ καὶ πλέον ἔτη ἐξῆσεν ὁ λαμπρὸς ἱεράρχης εἰς τὴν ἐξορίαν, ἀλλὰ ἕως τὴν τελευταίαν στιγμὴν τῆς ζωῆς του παρέμεινεν ἀγωνιστὴς ἀκλόνητος εἰς τὴν ἀληθινὴν πίστιν.

Ὡς ἐξόριστος ἔμεινεν ὁ Ἀθανάσιος καὶ εἰς τὴν Ρώμην, ὅπου διέδωσε τὸν μοναχικὸν βίον, τὸν ὁποῖον ἐγνώρισαν διὰ πρώτην φοράν οἱ Χριστιανοὶ τῆς Δύσεως.

Διὰ τοὺς πολυχρονίους του ἀγῶνας, διὰ τὴν ρητορικὴν του δεινότητα καὶ διὰ τὰ σοφὰ του συγγράματα, διὰ τῶν ὁποίων ὑπεστήριξε τὴν Ὁρθοδοξίαν, ἡ Ἐκκλησία μας ἐτίμησε τὸν Ἀθανάσιον καὶ τὸν ἐπωνόμασε Μέγαν.

Τὴν δὲ μνήμην του τὴν ἐορτάζομεν εἰς τὰς 18 Ἰανουαρίου, ὁπότε ψάλλομεν καὶ τὸ ἐξῆς ἀπολυτίκιον :

« Στυλὸς γέγονας ὀρθοδοξίας,
θείοις δόγμασιν ὑποστηρίζων τὴν Ἐκκλησίαν,
Ἱεράρχα Ἀθανάσιε·
τῷ γὰρ Πατρὶ τὸν Υἱὸν
ὁμοούσιον ἀνακηρύξας,
κατήσχυνας Ἄρειον.
Πάτερ ὅσιε, Χριστὸν τὸν Θεὸν ἱκέτευε
δωρῆσασθαι ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος ».

Ἐξήγησις : Ἐγίνες στῦλος τῆς Ὁρθοδοξίας, Ἱεράρχα Ἀθανάσιε, καὶ ὑπεστήριξες τὴν Ἐκκλησίαν μὲ θείας διδασκαλίας, διότι ἀνεκήρυξες τὸν Υἱὸν ὁμοούσιον πρὸς τὸν Πατέρα καὶ κατετρώπωσες τὸν Ἄρειον. Πάτερ Ἄγιε, ἰκέτευε Χριστὸν τὸν Θεὸν νὰ χαρίσῃ εἰς ἡμᾶς τὴν μεγάλην Του εὐσπλαχνίαν.

8. Ὁ Μέγας Βασίλειος (330 - 379 μ.Χ.)

Ὁ Μέγας Βασίλειος εἶναι ὁ πλέον ἡγαπημένος ἅγιος τῶν παιδιῶν. Ἡ ἑορτὴ του σκορπίζει χαρὰν καὶ εὐτυχίαν εἰς τὰς τρυφεράς των καρδίας καὶ δίδει μὲ τὴν εὐκαιρίαν τῆς προσφορᾶς τῶν δώρων ἓνα μεγάλο παράδειγμα χριστιανικῆς συμπεριφορᾶς.

Διότι πραγματικῶς εἰς τὴν ζωὴν του ὁ μέγιστος ἐκεῖνος ἱεράρχης ἐσκορπίζε τὴν καλωσύνην, τὴν παρηγορίαν, τὴν χαρὰν, τὰ πλούτη του καὶ τὰ ὑπάρχοντά του διὰ τὴν εὐτυχίαν τῶν ἀνθρώπων.

Ὁ Βασίλειος ἐγεννήθη εἰς τὴν Καισάρειαν τῆς Καππαδοκίας, ὅπου ἔμαθε καὶ τὰ πρῶτα γράμματα. Ἡ εὐσεβὴς μήτηρ του Ἐμμέλεια τοῦ ἔδωσε χριστιανικωτάτην ἀνατροφὴν καὶ τὸν ἔστειλε κατόπιν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ μετὰ εἰς τὰς Ἀθήνας διὰ ἀνωτέρας σπουδᾶς.

Εἰς τὰς Ἀθήνας ὁ νεαρὸς Βασίλειος συνεδέθη ἀδελφικῶς μὲ τὸν συμπατριώτην του Γρηγόριον τὸν Ναζιανζηνὸν καὶ ἐγνωρίσθη μὲ τὸν Ἰουλιανὸν τὸν Παραβάτην. Ἦσαν καὶ οἱ τρεῖς σπουδασταὶ τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς φιλοσοφίας.

Ὅταν ἐτελείωσε τὰς σπουδὰς του ὁ Βασίλειος, ἐπέστρεψεν εἰς τὴν πατρίδα του Καισάρειαν καὶ ἐξήσκησε δι' ὀλίγον καιρὸν τὸ ἐπάγγελμα τοῦ δικηγόρου. Ἐνωρὶς ὁμῶς ἐγκατέλειψε τὸ ἐπάγγελμα του καὶ ἀπεσύρθη εἰς ἓνα πατρικὸν του κτῆμα πλησίον τοῦ Πόντου. Ἐκεῖ ἦλθε καὶ τὸν συνήνητησεν ὁ ἀδελφικὸς του φίλος Γρηγόριος.

Εἰς τὸ ἐρημικὸν ἐκεῖνο κτῆμα τοῦ Πόντου οἱ δύο νέοι ἀσκηταὶ ἀφωσιώθησαν εἰς τὴν μελέτην τῆς Ἀγίας Γραφῆς καὶ ὅλων τῶν σοφῶν ἐκκλησιαστικῶν συγγραμμάτων.

Τέλος ὁ Βασίλειος ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Καισάρειαν καὶ ἐχειροτονήθη ἐπίσκοπος τῆς πόλεως ταύτης.

Ἀπὸ τότε ἀρχίζει καὶ ἡ λαμπρὰ ποιμαντορικὴ του δρᾶσις. Δίδει πρῶτος τὸ παράδειγμα τῆς εὐσεβείας, τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἀγάπης πρὸς τὸν πλησίον. Ἦτο ἀκλόνητος εἰς τὴν πίστιν του, θαρραλέος εἰς τοὺς ἀγῶνάς του καὶ ἀκαταπόνητος εἰς τὸ ἔργον του. Τὰ ἐνδύματά του ἦσαν ἀπλᾶ, ἡ κατοικία του πτωχικὴ καὶ ἡ τροφή του λιτὴ καὶ ὀλίγη. Τὸ κυριώτερον φαγητὸν του ἦσαν τὰ χόρτα.

Ὅλην του τὴν προσοχὴν τὴν εἶχεν εἰς τὸ ποίμνιόν του. Καὶ πραγματικῶς ἀνεδείχθη μέγας ποιμενάρχης. Μόλις ἀνῆλθεν εἰς τὸν ἐπίσκοπικὸν θρόνον, ἐπώλησεν ὅλην του τὴν πατρικὴν περιουσίαν καὶ μὲ τὰ χρήματα ποὺ συνεκέντρωσεν, ἵδρυσεν ἓνα ἀπέραντον πτωχοκομεῖον μὲ τρία χωριστὰ τμήματα: νοσκοκομεῖον, γηροκομεῖον καὶ ὀρφανοτροφεῖον. Τὸ ἱδρυμα αὐτὸ ἦτο τόσον μεγάλο, ὥστε ὁμοίαζε μὲ ἀληθινὴν πόλιν, διὰ τοῦτο καὶ ὁ λαὸς τὸ ὠνόμασε Β α σ ι λ ε ι ᾶ δ α.

Ὁ Βασίλειος ὠμίλει μὲ ἀφθαστον εὐγλωττίαν καὶ μὲ σθένος ἀ-
ξιοθαύμαστον. Ὑπεστήριξε τὴν Ὁρθοδοξίαν κατὰ τὰ δύσκολα ἐκεῖνα
χρόνια μὲ ὀλην τὴν δύναμιν τῆς ψυχῆς του καὶ δὲν ἐφοβήθη κανένα
ἰσχυρὸν οὔτε καὶ αὐτὸν ἀκόμη τὸν αὐτοκράτορα.

Κάποτε ὁ ἀρειανὸς αὐτοκράτωρ Οὐάλης ἔστειλε τὸν ἀντιπρόσω-
πὸν του Μόδεστον εἰς τὸν ἱεράρχην Βασίλειον, διὰ νὰ τὸν πείσῃ νὰ
ἐγκαταλείψῃ τὴν Ὁρθοδοξίαν καὶ νὰ γίνῃ ἀρειανός.

Ὁ ὀρθόδοξος ὁμως ἱεράρχης ἠρνήθη νὰ ὑποκύψῃ.

« Καὶ δὲν φοβεῖσαι τὸν αὐτοκράτορα ; », ἠρώτησε μὲ ἀπορίαν ὁ Μό-
δεστος. « Ἡμπορεῖ νὰ σὲ τιμωρήσῃ, νὰ σοῦ δημεύσῃ τὴν περιουσίαν,
νὰ σὲ ἐξορίσῃ, νὰ σὲ βασανίσῃ καὶ νὰ σὲ θανατώσῃ ἀκόμη ».

Ἀτάραχος ὁ ἱεράρχης Βασίλειος ἀπήντησε :

« Μόδεστε, διατί νὰ φοβηθῶ ; Περιουσίαν δὲν ἔχω, παρὰ μόνον
ὀλίγα τριμμένα ράσα καὶ μερικά βιβλία. Τὴν ἐξορίαν δὲν τὴν φοβοῦμαι,
διότι εἰς τὸν κόσμον αὐτὸν εἶμαι ξένος. Τὰ μαρτύρια δὲν τὰ ὑπολο-
γίζω, διότι τὸ ἀσθενικόν μου σῶμα δὲν θὰ ἀνθέξῃ καὶ θὰ ὑποκύψω
ἀμέσως. Τὸν θάνατον τὸν περιμένω, διότι θὰ μὲ φέρῃ γρηγορώτερον
πλησίον τοῦ Κυρίου. Ἡμεῖς οἱ ἀληθινοὶ Χριστιανοί, ὥ Μόδεστε, ὅταν
πρόκειται διὰ τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ, δὲν φοβοῦμεθα τίποτε. Οὔτε τὸ
πῦρ οὔτε τὸ ξίφος οὔτε τὰ θηρία οὔτε τὰ βασανιστήρια ὑπολογίζο-
μεν. Ἄς τὰ μάθῃ αὐτὰ ὁ αὐτοκράτωρ ».

Ὁ Οὐάλης, ὅταν ἔμαθε τὴν ἀπάντησιν αὐτὴν, ἔμεινε κατάπληκτος
ἀπὸ τὴν θαρραλέαν στάσιν τοῦ ἁγίου Βασιλείου καὶ οὐδέποτε πλέον
τὸν ἠνόχλησεν.

Ὁ Μέγας Βασίλειος δὲν ἦτο μόνον ὑπέροχος ρήτωρ, ἀλλὰ καὶ
θαυμάσιος ἐκκλησιαστικὸς συγγραφεύς. Τὰ συγγράμματά του εἶναι
σοφὰ καὶ γραμμένα μὲ ἐξαιρετικὴν χάριν. Ἐγραψεν ἐπίσης ὁ ἱεράρχης
μας καὶ μίαν Ἀκολουθίαν τῆς θείας Λειτουργίας, ἣ ὁποία τελεῖται δέκα
φορὰς τὸ ἔτος : τὴν 1ην Ἰανουαρίου, ἡμέραν τῆς ἐορτῆς του, τὴν πα-
ραμονὴν τῶν Χριστουγέννων καὶ τὴν παραμονὴν τῶν Φώτων, τὰς πέντε
πρώτας Κυριακὰς τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, τὴν Μεγάλην Πέμπτην
καὶ τὸ Μέγα Σάββατον.

Αἱ διαρκεῖς φροντίδες διὰ τὸ Καλὸν τοῦ ποιμνίου του καὶ οἱ συνε-
χεῖς ἀγῶνές του διὰ τὴν πίστιν καὶ τὴν Ὁρθοδοξίαν πολὺ συντόμως ἐ-
ξησθένησάν τὸν σεπτὸν ἱεράρχην. Εἰς ἡλικίαν 50 περίπου ἐτῶν ἀνεχώ-
ρησε διὰ τὴν αἰωνίαν του κατοικίαν.

Ἡ Ἐκκλησία μας ποὺ ἀνεγνώρισε τὸ ἐξαιρετικόν του ἔργον, τὸν ὠνόμασε Μ έ γ α ν καὶ ἑορτάζει τὴν μνήμην του τὴν 1ην Ἰανουαρίου, ψάλλει δὲ τὸ ἑξῆς ἀπολυτίκιον :

*« Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγος σου,
ὡς δεξαμένην τὸν λόγον σου, δι' οὗ θεοπρεπῶς ἐδογματίσας,
τὴν φύσιν τῶν ὄντων ἐτρένωσας, τὰ τῶν ἀνθρώπων
ἤβη κατεκόσμησας. Βασιλεῖον ἱεράτευμα, πάτερ ὅσιε,
πρέσβευε Χριστῷ τῷ Θεῷ σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν ».*

Ἐξήγησις: Ὁ λόγος σου διεδόθη εἰς ὅλην τὴν γῆν, ποὺ ἐδέχθη τὴν διδασκαλίαν σου, ἱεράρχα Βασιλεῖε, διὰ τῆς ὁποίας καθώρισες τὸς θείας ἀληθείας τῆς χριστιανικῆς πίστεως, τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων τὴν ἔκαμες σαφῆ καὶ ἐστόλισες τὰ ἦθη τῶν ἀνθρώπων. Πάτερ ὅσιε νὰ ἱκετεύης Χριστὸν τὸν Θεὸν νὰ σώσῃ τὰς ψυχὰς μας.

9. Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνός (329 – 390 μ.Χ.)

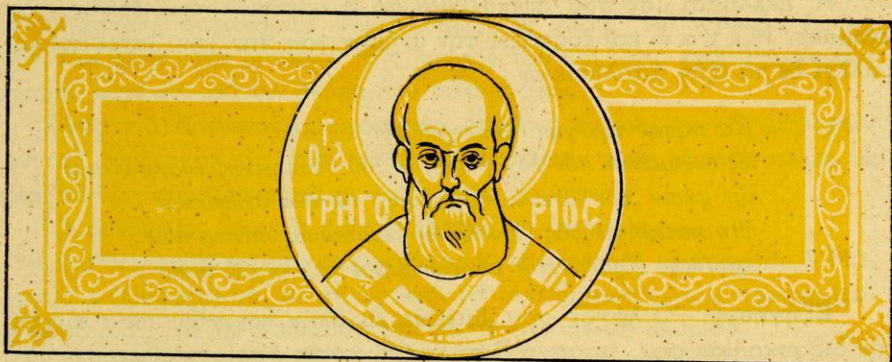
Ὁ Γρηγόριος ἦτο φίλος καὶ συμμαθητὴς τοῦ Μ. Βασιλείου, κατήγετο δὲ ἀπὸ τὴν Ἀριανζόν, πόλιν τῆς Καππαδοκίας, ποὺ εὑρίσκεται πλησίον εἰς τὴν Ναζιανζόν. Διὰ τοῦτο καὶ ἐπωνομάσθη Ναζιανζηνός.

Οἱ εὐσεβεῖς γονεῖς του τὸν ἀνέθρεψαν μὲ χριστιανικὰς ἀρχάς. Καὶ ὅταν ἀπεφοίτησεν ἀπὸ τὰ σχολεῖα τῆς πατρίδος του, ἐπῆγε νὰ συμπληρώσῃ τὰς σπουδὰς του εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν καὶ κατόπιν εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἐκεῖ, ὅπως εἶδομεν, ἐγνωρίσθη μὲ τὸν συμπατριώτην του Βασιλεῖον καὶ ἔγιναν ἀδελφικοὶ φίλοι.

Ὅταν ἐτελείωσε τὰς σπουδὰς του, ἐπέστρεψεν ὁ Γρηγόριος εἰς τὴν πατρίδα του, ἀλλὰ δὲν ἔμεινεν ἐκεῖ πολὺν καιρόν. Ἐφυγε καὶ ἐπῆγεν εἰς τὸν Πόντον, εἰς τὸ ἐρημητήριον τοῦ Βασιλείου, ὅπου καὶ οἱ δύο ἀφωσιώθησαν εἰς τὴν μελέτην τῶν ἱερῶν βιβλίων.

Τέλος τὸν ἀνεκάλεσεν ἀπὸ ἐκεῖ ὁ γηραιὸς πατὴρ του, ὁ ὁποῖος ἦτο ἐπίσκοπος εἰς τὴν Ναζιανζόν καὶ τὸν ἐχειροτόνησε πρεσβύτερον.

Ὡς πρεσβύτερος, ὁ Γρηγόριος ἐξετέλει ὄχι μόνον τὰ ἱερατικά του καθήκοντα, ἀλλὰ καὶ ἐκήρυττε μὲ τόσῃν ἰκανότητι, ὥστε πολὺ γρήγορα ἡ φήμη του διεδόθη εἰς ὅλην τὴν Ἀνατολήν. Ἀπὸ παντοῦ τὸν ἐζήτουν, διὰ νὰ τὸν κάμουν ἐπίσκοπον. Τέλος ἡ φήμη του ἔφθασε καὶ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν.

Ἐκείνην ἀκριβῶς τὴν ἐποχὴν ἣ Ὁρθοδοξία εὗρίσκετο εἰς δύσκολον θέσιν, διότι ὁ αὐτοκράτωρ Οὐάλης ὑπεστήριζε τοὺς ἀρειανούς. Εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν μάλιστα εἶχον ἀπομείνει ὀλίγοι ὀρθόδοξοι.

Οἱ ὀλίγοι λοιπὸν αὐτοὶ ὀρθόδοξοι ἐκάλεσαν τὸν Γρηγόριον, ὁ ὁποῖος ἐν τῷ μεταξύ εἶχε χειροτονηθῇ ἐπίσκοπος, νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ νὰ ἀγωνισθῇ, διὰ νὰ ἐπικρατήσουν πάλιν τὰ ὀρθόδοξα δόγματα. Καὶ πραγματικῶς, χωρὶς νὰ διστάσῃ ὁ λαμπρὸς ἐκείνος ἱεράρχης, ἀνεχώρησεν ἀμέσως.

Ὅταν ἔφθασεν εἰς τὴν πρωτεύουσαν, εἶδεν ὅτι οἱ ἀρειανοὶ ἦσαν πολλοὶ καὶ κατεῖχον ὅλους τοὺς ναοὺς τῆς πόλεως, ἐνῶ οἱ ὀλίγοι ἀπομείναντες ὀρθόδοξοι εἶχον μόνον τὸν μικρὸν ναὸν τῆς Ἀγίας Ἀναστασίας.

Ἀπὸ αὐτὸ ὁμως δὲν ἀπεθαρρύνθη ὁ Γρηγόριος. Ἀπεναντίας γεμᾶτος θεῖον ζῆλον ἤρχισεν εἰς τὸν μικρὸν ἐκεῖνον ναὸν τὰ ὠραῖα καὶ σοφὰ του κηρύγματα, τὰ ὁποῖα τόσον συνεκίνησαν τὰ πλήθη, ὥστε ἀπὸ τὰ τέσσαρα ἄκρα τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἔτρεχον νὰ τὸν ἀκούσουν.

Ἐκεῖ τότε ἐξεφώνησε καὶ τὰς πέντε περιφήμους ὁμιλίας του, μὲ τὰς ὁποίας ἀπέδειξεν, ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ, Θεὸς ἀληθινός. Διὰ τοῦτο καὶ ἐπωνομάσθη ὁ Γρηγόριος Θεολόγος.

Ὅταν ἀργότερον ἐγίνεν αὐτοκράτωρ ὁ ὀρθόδοξος Θεοδοσίος, ἀνεκήρυξε τὸν Γρηγόριον Πατριάρχην καὶ τὸν διώρισε πρόεδρον τῆς Β' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἡ ὁποία συνήλθεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν τὸ 381 μ.Χ. καὶ κατεδίκασε πάλιν τὴν αἵρεσιν τοῦ Ἀρείου, καθὼς καὶ τὴν αἵρεσιν τοῦ Μακεδονίου.

Τέλος, ἀφοῦ ἀπὸ πολλοὺς ἀγῶνας ἐπανέφερε τὴν Ὁρθοδοξίαν καὶ τὴν εἰρήνην εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἀπεσύρθη, γέρων πλέον, ὁ σεμνὸς ἱεράρχης εἰς τὴν πατρίδα του εἰς ἓνα ἐρημικὸν κτῆμα, ὅπου ἔζησε τὰ ὀλίγα ὑπόλοιπα χρόνια τῆς ζωῆς του μὲ προσευχὰς καὶ μελέτην.

Ὁ ἱεράρχης Γρηγόριος δὲν ἦτο μόνον ὑποδειγματικὸς ποιμὴν τῆς Ἐκκλησίας καὶ θρησκευτικὸς ρήτωρ, ἀλλὰ καὶ λαμπρότατος συγγραφεὺς καὶ ποιητής.

Ἡ Ἐκκλησία μας τὸν ἐτίμησε διὰ τὰς μεγάλας του ὑπηρεσίας καὶ τὸν ἀνεκήρυξεν ἅγιον, ἐορτάζει δὲ τὴν μνήμην του εἰς τὰς 25 Ἰανουαρίου.

(10. Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος) (345 - 407 μ.Χ.)

Ἐπειτα ἀπὸ τὸν Μέγαν Βασίλειον καὶ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον ἄλλος μέγιστος φωστήρ, ὁ ὅποιος ἔλαμψεν εἰς τὸ στερέωμα τῆς χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, ἦτο ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος. Ὁ Ἰωάννης κατήγετο ἀπὸ τὴν Ἀντιόχειαν τῆς Συρίας. Μικρὸς ἔμεινεν ὀρφανός, ἀλλὰ ἡ εὐσεβεστάτη του μήτηρ Ἀνθοῦσα τοῦ ἔδωκε λαμπρὰν χριστιανικὴν ἀνατροφὴν. Ἐκεῖ εἰς τὴν Ἀντιόχειαν ὁ Ἰωάννης ἐγίνε μαθητὴς τοῦ περιφήμου ρητοροδιδασκάλου Λιβανίου. Ὡς μαθητής, διέπρεψε, διὰ τὴν ἐπιμέλειάν του. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Λιβάνιος ἔλεγε ὅτι θὰ ἄφινε διάδοχον εἰς τὴν σχολὴν του τὸν Ἰωάννην, ἐὰν δὲν ἦτο Χριστιανός.

Ἀφοῦ ἐτελείωσε τὰς σπουδὰς του ὁ Ἰωάννης, ἐξήσκησεν ὀλίγον τὸ ἐπάγγελμα τοῦ δικηγόρου. Κατόπιν ὅμως ἐγκατέλειπε τὸ ἐπάγγελμα

του και ἔγινεν ἀσκητής. Ὡς ἀσκητής, ἐμελέτησε κατὰ βάθος τὴν Ἀγίαν Γραφήν καὶ τὰ ἄλλα ἱερὰ βιβλία τῶν ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων.

Τέλος ἐπέστρεψε πάλιν εἰς τὴν Ἀντιόχειαν καὶ ἐχειροτονήθη πρεσβύτερος. Προικισμένος μὲ σπανίαν ρητορικὴν ἰκανότητα καὶ πλουτισμένος μὲ ἀπεράντους φιλοσοφικὰς καὶ θρησκευτικὰς γνώσεις, πολὺ συντόμως διέλαμψεν ὡς θερμὸς κήρυξ τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου.

Ἐντὸς ὀλίγου χρονικοῦ διαστήματος ἔγινε διάσημος εἰς τὴν Ἀνατολήν καὶ εἰς τὴν Δύσιν. Ὑπόδειγμα μιμήσεως ἦτο ἡ ἀρετὴ του καὶ ἡ ἀπαράμιλλος δύναμις τοῦ λόγου του.

Χριστιανοί, Ἰουδαῖοι καὶ εἰδωλολάτραι ἀκόμη ἔτρεχον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, διὰ νὰ ἀκούσουν τὸν Ἰωάννην. Τόσῃν γλυκύτητι εἶχεν ἡ διδασκαλία του, ὥστε ἔλεγον ὅτι ἀπὸ τὸ στόμα του ἔρρεε χρυσός. Διὰ τοῦτο καὶ ἐπωνομάσθη Χρυσόστομος.

Ἡ μεγάλη του φήμη ἔφθασε τέλος καὶ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Τὸ ἔτος 397 ὁ αὐτοκράτωρ Ἀρκάδιος τὸν προσεκάλεσεν εἰς τὴν πρωτεύουσάν καὶ τὸν ἀνεβίβασεν εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον. Ἀπὸ τὴν ἐξέχουσάν αὐτὴν θέσιν ὁ Ἰωάννης διηύθυνε τὴν Ἐκκλησίαν ὡς τέλειος ποιμενάρχης.

Ἦγωνίσθη μὲ σθένος κατὰ τῶν αἰρετικῶν, ἐφρόντισε νὰ διαδοθῇ τὸ Εὐαγγέλιον εἰς τοὺς βαρβάρους λαούς, ἐπροστάτευσε τοὺς πτωχοὺς καὶ τοὺς δυστυχεῖς καὶ διέθεσεν ὅλα του τὰ εἰσοδήματα διὰ φιλανθρωπικοὺς σκοποὺς.

Ἐπειδὴ ὁμως εἰς τὰ κηρύγματά του ἐκαυτηρίαζε μὲ θάρρος ὅλους ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἔζων ἀντιχριστιανικὴν ζωὴν, ἀκόμη καὶ αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους τοῦ παλατίου, διὰ τοῦτο ἐπροκάλεσεν ἐναντίον του τὴν ὀργὴν ὅλων αὐτῶν, καὶ μάλιστα τῆς αὐτοκρατείας Εὐδοξίας.

Ἡ ἀσεβὴς ἐκείνη αὐτοκρατεία κατῴρθωσε διὰ συκοφαντιῶν νὰ ἐξορίσῃ δύο φορὰς τὸν ἐνάρετον Πατριάρχην. Τὴν δευτέραν ὁμως φορὰν ὁ Ἰωάννης, ἐνῶ ἐβάδιζε πρὸς τὸν Πόντον, τὸν τόπον τῆς ἐξορίας του, ἀσθενὴς καὶ ἐξηντημένος, δὲν ἠμπόρεσε νὰ ἀνθέξῃ εἰς τὴν ταλαιπωρίαν καὶ ἀπέθανεν εἰς ἡλικίαν 60 ἐτῶν.

Ἀργότερον ὁ αὐτοκράτωρ Θεοδόσιος ὁ Β' μετέφερε τὸ λείψανον τοῦ Ἀγίου εἰς τὸν ναὸν τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων.

Ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος θεωρεῖται ὡς ὁ μεγαλύτερος ἐκκλησιαστικὸς ρήτωρ τῶν αἰώνων. Ἐγραψε πολλὰ ἐκκλησιαστικὰ συγγράμματα, εἰς τὰ ὁποῖα θαυμάζομεν τὴν ρητορικὴν του τέχνην, τὰς ὑψηλὰς

ιδέας καὶ τὴν φλογεράν του πίστιν. Ἐγραψεν ἐπίσης καὶ τὴν Ἀκολουθίαν τῆς θείας Λειτουργίας, ἡ ὁποία τελεῖται κάθε Κυριακὴν καὶ κάθε ἑορτὴν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μας.

Τὴν μνήμην του ἑορτάζομεν εἰς τὰς 13 Νοεμβρίου.

Οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι. Ὁ μέγας Βασίλειος, ὁ Θεολόγος Γρηγόριος καὶ ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ὀνομάζονται Τρεῖς Ἱεράρχαι, διότι εἶναι οἱ μεγαλύτεροι Οἰκουμενικοὶ Διδάσκαλοι. Καὶ οἱ τρεῖς ἐζησαν κατὰ τὸν τέταρτον μ. Χ. αἰῶνα. Μὲ τὴν διδασκαλίαν των οἱ ἅγιοι αὐτοὶ ἄνδρες καὶ μὲ τὰ συγγράμματά των ἐστήριξαν τὴν Ὁρθοδοξίαν καὶ ἐλάμπρυναν τὰ χριστιανικὰ γράμματα. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ τέταρτος μ. Χ. αἰὼν λέγεται *Χ ρ υ σ ο ὕ ς α ἰ ὶ ὠ ν τ ῶ ν Ἑ λ λ η ν ι κ ῶ ν Χ ρ ι σ τ ι α ν ι κ ῶ ν γ ρ α μ μ ᾶ τ ω ν*.

Ἡ Ἐκκλησία μας, διὰ νὰ τιμήσῃ τοὺς Τρεῖς Ἱεράρχας, ἑορτάζει τὴν μνήμην των εἰς τὰς 30 Ἰανουαρίου.

Τὴν ἰδίαν ἡμέραν ἑορτάζουν καὶ τὰ σχολεῖα τῆς Ἑλλάδος τὴν ἑορτὴν τῶν γραμμάτων. Διότι οἱ τρεῖς Οἰκουμενικοὶ Διδάσκαλοι θεωροῦνται ὡς προστάται τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων.

Τὸ ἀπολυτίκιον τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν εἶναι τὸ ἑξῆς :

*« Τοὺς τρεῖς μεγίστους φωστῆρας τῆς τρισηλίου Θεότητος,
τοὺς τὴν Οἰκουμένην ἀκτίσει δογμάτων θείων πυρσεύσαντας,
τοὺς μελιρρότους ποταμοὺς τῆς σοφίας,
τοὺς τὴν κτίσιν πᾶσαν θεογνωσίας νάμασι καταρδεύσαντας,
Βασίλειον τὸν Μέγαν καὶ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον
σὺν τῷ κλεινῷ Ἰωάννῃ τῷ τὴν γλυῦτταν χρυσορρήμονι,
πάντες οἱ τῶν λόγων αὐτῶν ἐρασταὶ
συνελθόντες ὕμνοις τιμήσωμεν
αὐτοὶ γὰρ τῇ Τριάδι ὑπὲρ ἡμῶν ἀεὶ πρεσβεύουσιν ».*

Ἐξήγησις : Τοὺς τρεῖς μεγίστους φωστῆρας τῆς τρισηλίου Θεότητος (τῆς Ἁγίας Τριάδος), οἱ ὁποῖοι ἐφώτισαν τὴν οἰκουμένην μὲ τὰς ἀκτῖνας τῶν θείων διδασκαλιῶν των, τοὺς πτόταμοὺς τῆς γλυκυτάτης σοφίας, ποὺ ἐπότισαν τὸν κόσμον μὲ τὰ θεῖα ὕδατα τῆς Θεογνωσίας, τὸν Βασίλειον τὸν Μέγαν, τὸν Θεολόγον Γρηγόριον καὶ τὸν ἐξοχον Ἰωάννην, ἀπὸ τὴν γλῶσσαν τοῦ ὁποίου ἔρρεε χρυσός, ὅλοι ἡμεῖς οἱ ὁποῖοι θαυμάζομεν τοὺς λόγους των, ἃς συγκεντρωθῶμεν καὶ ἃς τοὺς τιμήσωμεν μὲ ὕμνους· διότι αὐτοὶ πάντοτε μεσιτεύουν εἰς τὴν Ἁγίαν Τριάδα διὰ τὴν σωτηρίαν ἡμῶν.

11. Ὁ Μέγας Θεοδόσιος

Ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος, ὅπως εἶδομεν, ἔθεσε τὰς βάσεις τοῦ πρώτου εἰς τὸν κόσμον χριστιανικοῦ κράτους, δηλαδή τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας. Ὅλοι δὲ οἱ διάδοχοί του, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Ἰουλιανὸν τὸν Παραβάτην, ἦσαν Χριστιανοί.

Ὑπεστήριξαν ὅλοι τὴν θρησκείαν τοῦ Χριστοῦ, χωρὶς ὅμως νὰ καταδιώξουν τοὺς εἰδωλολάτραις, διότι ἔβλεπον ὅτι σιγὰ σιγὰ ἡ παλαιὰ θρησκεία τῶν εἰδώλων θὰ ἔσβηνε μόνη της.

Αὐτὴν τὴν τακτικὴν ἐχάραξεν ὁ Μ. Κωνσταντῖνος καὶ ἠκολούθησαν οἱ διάδοχοί του. Ὄταν ὅμως τὸ 379 μ.Χ. εἰς τὸν θρόνον ἀνῆλθεν ὁ αὐτοκράτωρ Θεοδόσιος, ἡ Ἐκκλησία εὗρίσκετο εἰς σκληρὸν ἀγῶνα ἐναντίον δύο ἰσχυρῶν ἐχθρῶν, τῶν αἰρετικῶν καὶ τῶν εἰδωλολατρῶν. Διὰ τοῦτο ἀπεφάσισε νὰ τὴν βοηθήσῃ.

Τὸ ἔτος 381 μ.Χ. ὅπως εἶπομεν, ἐκάλεσεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν τὴν Β' Οἰκουμενικὴν Σύνοδον, διὰ νὰ κανονίσῃ τὸ ζήτημα τῶν αἰρέσεων. Τὴν ἀπόφασιν τῆς Συνόδου ἠθέλησεν ὁ φιλόθρησκος Θεοδόσιος νὰ τὴν ἐφαρμόσῃ καὶ διὰ τῆς βίας ἀκόμη, μὲ τὸν σκοπὸν νὰ ἐνώσῃ ὅλους τοὺς ὑπηκόους του εἰς μίαν Ἐκκλησίαν καὶ εἰς μίαν πίστιν.

Ὁ σκοπὸς του δὲ αὐτὸς τὸν ὥθησε νὰ λάβῃ ὠρισμένα μέτρα καὶ κατὰ τῶν αἰρετικῶν καὶ κατὰ τῶν εἰδωλολατρῶν.

Κατὰ τῶν αἰρετικῶν ἐξέδωκε τὸ ἔτος 380 μ.Χ. τὸ περὶ πίστεως διάταγμα, διὰ τοῦ ὁποίου ὠρίζετο ὡς ἐπίσημος θρησκεία τῆς αὐτοκρατορίας ὁ Χριστιανισμὸς ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἦτο σύμφωνος μὲ τὴν Ἀποστολικὴν Παράδοσιν.

Δι' ἄλλου δὲ διατάγματος ἀπηγόρευεν εἰς τοὺς εἰδωλολάτραις νὰ ἔχουν ναοὺς καὶ νὰ θυσιάζουν εἰς τὰ εἴδωλα.

Τὸ διάταγμα τοῦτο ὥριζεν ἐπίσης καὶ ἄλλα μέτρα ἀρκετὰ αὐστηρὰ ἐναντίον τῶν ὁπαδῶν τῆς θρησκείας τῶν εἰδώλων, ἀλλὰ τὰ μέτρα ταῦτα ἐθεωρήθησαν ὑπὸ τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας ὡς βίαια καὶ κατεκρίθησαν.

Τὰ μέτρα τοῦ Θεοδοσίου, τὰ ὅποια ἐφήρμοσαν καὶ οἱ διάδοχοί του, ἔφερον διὰ τὴν Ἐκκλησίαν τὰ ἀναμενόμενα ἀποτελέσματα. Αἱ αἵρέσεις σχεδὸν ἐσταμάτησαν καὶ οἱ εἰδωλολάτραι περικρίθησαν.

Τὸ τελευταῖον ὅμως κτύπημα ἐναντίον τῆς εἰδωλολατρίας τὸ ἔδωκεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανός.

12. Ὁ Ἰουστινιανός

Τὸ τέλος τῆς εἰδωλολατρίας. Ἡ ζωὴ καὶ τὰ ἔργα τοῦ ἐνδόξου αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ εἶναι γνωστὰ ἀπὸ τὴν Ἱστορίαν τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν θὰ περιορισθῶμεν νὰ ἀναφέρωμεν ἐδῶ ἐκεῖνα μόνον τὰ σημεῖα τῆς δράσεώς του, τὰ ὁποῖα ἔχουν σχέσιν μὲ τὸν Χριστιανισμόν. Διότι ὁ φρόνιμος αὐτὸς καὶ δραστήριος αὐτοκράτωρ δὲν ὑπῆρξε μόνον ὑπέροχος πολιτικός, ἀλλὰ καὶ μέγας προστάτης τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ.

Ὁ Ἰουστινιανὸς ἀπὸ τὴν στιγμὴν ποὺ ἀνῆλθεν εἰς τὸν θρόνον τοῦ Βυζαντίου, εἶχεν ὡς ὄνειρόν του νὰ κάμῃ ἓνα κράτος ἐκτεταμένον καὶ ἐντελῶς χριστιανικόν.

Ὑπῆρχον ὅμως κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην μέσα εἰς τὴν αὐτοκρατορίαν του ἄρκετοὶ ἀκόμη εἰδωλολάτραι. Ἡ εἰδωλολατρία δηλαδὴ, παρ' ὅλας τὰς πιέσεις καὶ τοὺς διωγμούς, δὲν εἶχεν ἐξαφανισθῇ. Καὶ δὲν εἶχεν ἐξαφανισθῇ, διότι ὑπῆρχον εἰς τὰς κυριωτέρας ἀρχαίας πόλεις, ἰδίως εἰς τὰς Ἀθήνας, εἰδωλολατρικὰ κέντρα, τὰ ὁποῖα διετήρουν ἄσβεστον τὴν δᾶδα τῆς παλαιᾶς λατρείας.

Τὰ κέντρα αὐτὰ ἦσαν αἱ φιλοσοφικαὶ σχολαί, τὰ τελευταῖα ἀκλόνητα στήριγμα τῆς εἰδωλολατρίας. Αἱ φιλοσοφικαὶ αὐταὶ σχολαὶ προσέφερον βεβαίως τὰ φῶτα τῶν γραμμάτων καὶ τῶν ἐπιστημῶν εἰς τοὺς νέους σπουδαστάς, ἀλλὰ συγχρόνως ἐξήσκουν σφοδρότάτην πολεμικὴν κατὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ ἐνεθεθάρρυνον τοὺς ὁπαδοὺς τῆς εἰδωλολατρίας.

Ὁ φιλόχριστος ὅμως αὐτοκράτωρ δὲν ἐδίστασε νὰ δώσῃ τὸ τελειωτικὸν κτύπημα ἐναντίον τοῦ στήριγματος τούτου τῆς θρησκείας τῶν εἰδῶλων. Διέταξε λοιπὸν νὰ κλείσουν ὅλαι αἱ φιλοσοφικαὶ σχολαὶ καὶ ὑπεχρέωσε τοὺς εἰδωλολάτραις τῆς αὐτοκρατορίας του νὰ βαπτισθῶν. Συγχρόνως ἔστειλεν ἱεραποστόλους καὶ εἰς τὰ πλεον ἀπομακρυσμένα μέρη τοῦ βασιλείου του νὰ κηρύξουν τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Κυρίου καὶ νὰ οδηγήσουν ὅλους τοὺς ὑπηκόους εἰς τοὺς κόλπους τῆς χριστιανικῆς Ἐκκλησίας.

Τοιοιουτρόπως ὁ Ἰουστινιανὸς ἐξηφάνισε ἀπὸ τὸ κράτος του καὶ τὰ τελευταῖα ὑπολείμματα τῆς θρησκείας τῶν δώδεκα θεῶν τοῦ Ὀλύμπου καὶ ἤνωσε ὅλους τοὺς λαοὺς τῆς αὐτοκρατορίας του εἰς μίαν πίστιν καὶ εἰς μίαν Ἐκκλησίαν.

Ὁ ναὸς τῆς Ἀγίας Σοφίας. Ὁ Ἰουστινιανὸς ἐλάμπρυνε τὴν βασιλείαν του μὲ πλεῖστα ἔξοχα ἔργα. Τὸ ὠραιότερον ὅμως ἀπὸ ὅλα του τὰ ἔργα ὑπῆρξεν ὁ σεπτὸς ναὸς τῆς Ἀγίας Σοφίας εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν.

Ἡ Ἀγία Σοφία ἐκτίσθη διὰ πρώτην φοράν ἀπὸ τὸν Μέγαν Κωνσταντῖνον. Ἐπειτα ἀπὸ ἐνεήκοντα περίπου ἔτη ὁ ναὸς αὐτὸς ἐπυρπολήθη, ἀλλὰ ἐκτίσθη ἐκ νέου ἀπὸ τὸν αὐτοκράτορα Θεοδόσιον τὸν Β'.

Κατὰ τὰ πρῶτα ὅμως ἔτη τῆς βασιλείας τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ὅπως γνωρίζομεν ἀπὸ τὴν Βυζαντινὴν Ἱστορίαν, ἔγινεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν μία μεγάλη ἐπανάστασις, ἡ ὁποία ὠνομάσθη Στάσις τοῦ Νίκα. Οἱ ἐπαναστάται ἔκαμον τότε πολλὰς καταστροφὰς εἰς τὴν πρωτεύουσαν καὶ μεταξὺ τῶν ἄλλων ἔκαυσαν καὶ τὸν ναὸν τῆς Ἀγίας Σοφίας.

Ὁ Ἰουστινιανός, ἀφοῦ κατέπνιξε τὴν ἐπανάστασιν αὐτὴν, ἀπεφάσισε νὰ κτίσῃ νέον ναὸν πρὸς τιμὴν τῆς Σοφίας τοῦ Θεοῦ, ἄξιον τοῦ ὀνόματός του, ἄξιον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἄξιον τοῦ μεγάλου του κράτους καὶ κόσμημα τῆς Χριστιανοσύνης.

Δύο διάσημοι ἀρχιτέκτονες, ὁ Ἀνθέμιος καὶ ὁ Ἰσίδωρος ἠτοίμασαν τὰ σχέδια τοῦ νέου ναοῦ καὶ ἀμέσως αἱ ἐργασίαι ἤρχισαν. Ὁ αὐτοκράτωρ ἤνοιξε τὸ βασιλικὸν θησαυροφυλάκιον καὶ ἔδωκε χρήματα ἄφθονα. Δέκα χιλιάδες ἐργάται καὶ τεχνῖται ἐργάζονται καὶ τὸ ἔργον προχωρεῖ μὲ γοργὸν ρυθμόν. Συχνὰ δὲ ἔρχεται καὶ αὐτὸς ὁ Ἰουστινιανὸς καὶ παρακολουθεῖ τὰς ἐργασίας.

Ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τῆς αὐτοκρατορίας μεταφέρουν τὰ καλλίτερα ὑλικά καὶ ἔπειτα ἀπὸ ἐξ περίπου ἔτη ὁ ναὸς εἶναι ἐτοιμος.

Ἡ ἀφάνταστος μεγαλοπρέπεια καὶ ἡ κομψότης του δὲν περιγράφονται. Εἰς τὸ κέντρον τῆς ὀροφῆς εἶχεν ἓνα μέγαν θόλον μὲ τὴν εἰκόνα τοῦ Παντοκράτορος καὶ περίξ τοῦ θόλου ἑκατὸν καὶ πλέον παράθυρα μὲ πολυχρώμους ὑαλοπίνακας, διὰ τῶν ὁποίων ἐχύνετο εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἄπλετον φῶς. Ὁ θόλος ἐστηρίζετο ἐπάνω εἰς τέσσαρας μεγάλους κίονας, οἱ ὁποῖοι συνεδέοντο μὲ τόξα.

Οἱ τοῖχοι ἦσαν σκεπασμένοι μὲ πολύχρωμα μάρμαρα καὶ μὲ ψηφιδωτὰ θαυμασίας τέχνης. Εἰς τὸ δάπεδον ἤστραπτον τὰ μωσαϊκά, εἰς τὸ Ἱερὸν ἔλαμπεν ἡ χρυσὴ Ἀγία Τράπεζα. Ἀπὸ ἄργυρον ἦτο ὁ ἄμβων καὶ τὸ εἰκονοστάσιον μὲ τὰ ἐπιβλητικὰ πρόσωπα τοῦ Χριστοῦ, τῆς Θεοτόκου καὶ τῶν Ἀγίων.

Τρεῖς χιλιάδες κανδήλια καὶ μανουάλια, ὅταν ἤναπτον, ἔδιδον εἰς τὸν ναὸν τῆς Σοφίας τοῦ Θεοῦ ἕνα μεγαλεῖον ἀσύληπτον.

Ὅποιος τὴν ἔβλεπεν, ὠμολογοῦσεν ὅτι δὲν εἶχεν ἶδει ποτὲ ὠραιότεραν Ἐκκλησίαν εἰς τὸν κόσμον. Καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ Ἰουστινιανός, ὅταν ἐπῆγεν εἰς τὰ ἐγκαίνια, συνεκινήθη τόσον πολὺ ἀπὸ τὴν μεγαλοπρέπειάν της, ὥστε ἐγονυπέτησεν ἐμπρὸς εἰς τὸ Ἱερὸν καὶ ἀνεφώνησε: « Νενίκηκά σε Σολομών.

Τὸ κόσμημα αὐτὸ τῆς χριστιανικῆς τέχνης, τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν, κατὰ τὸ 1453 μ. Χ. τὴν ἐληλάτησαν οἱ Τοῦρκοι καὶ τὴν μετέβαλον εἰς τζαμίον. Πρὸ ἐτῶν δὲ τὴν μετέτρεψαν εἰς μουσεῖον τῆς Βυζαντινῆς τέχνης.

Ἡ Ἀγία Σοφία μένει πάντοτε εἰς τὴν καρδίαν τῶν Ἑλλήνων ὡς σύμβολον τῆς Ἐθνικῆς ἐνότητος, σύμβολον τῆς Ὁρθοδοξίας, ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία, ἡ ὁποία περιμένει τοὺς πιστοὺς της, διὰ νὰ λειτουργηθοῦν.

13. Ὁ Ἡράκλειος καὶ ὁ Ἀκάθιστος Ὑμνος

Οἱ διάδοχοι τοῦ Ἰουστινιανοῦ δὲν ἦσαν ἱκανοὶ κυβερνῆται καὶ τὸ Βυζαντινὸν κράτος ἤρχισε νὰ χάνῃ τὴν δυνάμιν του. Οἱ ἐξωτερικοὶ ἐχθροὶ ἐκύκλωνον τὴν αὐτοκρατορίαν ἀπὸ ὅλα τὰ σημεῖα καὶ ἐκυρίευσαν τὰς ἀκραίας ἐπαρχίας της, τὴν μίαν κατόπιν τῆς ἄλλης.

Ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς αὐτοὺς ἰσχυρότεροι ἦσαν οἱ Ἀβαιοι, οἱ ὁποῖοι εἶχον εἰσέλθει εἰς τὰς ἀνατολικὰς ἐπαρχίας. Ὁ κίνδυνος τῆς αὐτοκρατορίας ἦτο σοβαρός, ἀλλὰ εὐτυχῶς εἰς τὴν δύσκολον αὐτὴν περίστασιν ἀνῆλθεν εἰς τὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὁ γενναῖος αὐτοκράτωρ Ἡράκλειος.

Τὸ πρῶτον ἔργον τοῦ νέου αὐτοκράτορος, μόλις ἀνῆλθεν εἰς τὸν θρόνον, ἦτο νὰ ἀναδιοργανώσῃ τὰς δυνάμεις τῆς αὐτοκρατορίας, τὸν στρατὸν καὶ τὸν στόλον. Χρήματα ὅμως δὲν ὑπῆρχον εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον.

Τότε ὁ Πατριάρχης Σέργιος, ἀληθινὸς πατριώτης, ἐπέτρεψεν εἰς τὸν αὐτοκράτορα, νὰ χρησιμοποιήσῃ τοὺς θησαυροὺς τῶν Ἐκκλησιῶν, διὰ νὰ σώσῃ τὸ κράτος καὶ τὴν θρησκείαν ἀπὸ τοὺς βαρβάρους.

Ἐν τῷ μεταξύ ὅμως οἱ Πέρσαι κατέλαβον τοὺς Ἀγίους Τόπους, ἐπυρπόλησαν τὴν Ἱερουσαλήμ, ἠχμαλώτισαν τὸν Πατριάρχην Ζαχα-

ρίαν, ἤρπασάν τὸν Τίμιον Σταυρὸν καὶ τὸν μετέφερον ὡς λάφυρον εἰς τὴν πρωτεύουσάν των Κτησιφῶνα.

Ἡ ἀπροσδόκητος αὐτῇ εἰδησις συνεκλόνησεν ὅλους τοὺς ἀπανταχοῦ Χριστιανούς. Ὁ Ἡράκλειος πανέτοιμος τότε πλέον ἐκήρυξεν ἱερὸν πόλεμον κατὰ τῶν ἀπίστων Περσῶν. Ἐπὶ κεφαλῇ τῶν δυνάμεών του διέρχεται τὴν Μ. Ἀσίαν καὶ προχωρεῖ πρὸς Ἀνατολάς. Συντρίβει τοὺς Περσικοὺς στρατοὺς καὶ νικητὴς φθάνει ἕως τὸν Εὐφράτην ποταμόν. Ἀλλὰ ὁ πόλεμος δὲν ἐτελείωσε, διότι οἱ Πέρσαι ἦσαν ἀντίπαλοι ἰσχυροί.

Τὴν ἐποχὴν ἀκριβῶς ἐκείνην οἱ ἐχθροὶ τοῦ Βορρᾶ, οἱ ἄπιστοι Ἀβάροι, ἐνόμισαν ὅτι ἡ Κωνσταντινούπολις ἦτο ἀπροστάτετος, ἐπεὶ δὲ ἔλειπεν ὁ αὐτοκράτωρ. Κατῆλθον λοιπὸν εἰς τὴν Θράκην καὶ μὲ τὰ ἀναριθμητὰ στίφη των καὶ τὰ ἀμέτρητα μονόξυλά των ἔφθασαν πρὸ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τὴν ὁποίαν ἤρχισαν ἀμέσως νὰ πολιορκοῦν ἀπὸ ξηρᾶς καὶ ἀπὸ θαλάσσης. Εἰς βοήθειάν των μάλιστα εἶχεν ἔλθει καὶ μία Περσικὴ στρατιά, ἡ ὁποία ἐστρατοπέδευσε εἰς τὴν ἀπέναντι ὄχθην τοῦ Βοσπόρου.

Υπῆρχον ὁμως τότε εἰς τὴν πρωτεύουσάν δύο ἄξιοι καὶ γενναῖοι πατριῶται, ὁ Πατριάρχης Σέργιος καὶ ὁ πρωθυπουργὸς Βῶννος. Οἱ δύο αὐτοὶ ἄνδρες γεμάτοι θάρρος καὶ πίστιν ὠργάνωσαν τὴν ἄμυναν τῆς πόλεως, ἐνεψύχωσαν τὴν ὀλιγάριθμον φρουράν της καὶ ἐκάλεσαν ὅλους τοὺς κατοίκους νὰ βοηθήσουν εἰς τὸν ἀγῶνα, διὰ νὰ σώσουν τὴν « Βασιλεύουσάν ».

Ἀκούραστοι οἱ δύο ἐκεῖνοι ἄνδρες περιήρχοντο τὰ τεῖχη, ἀνέβαινον εἰς τὰς ἐπάλξεις, ἔδιδον θάρρος, ἔδιδον ὁδηγίας καὶ ἐνεφύτευον εἰς τὰς ψυχὰς τῶν πολεμιστῶν τὴν πεποίθησιν, ὅτι ἡ Θεοτόκος ἐπροστάτευε τὴν πόλιν της καὶ τελειωτικὰ θὰ τὴν ἔσωζεν ἀπὸ τοὺς βαρβάρους.

Ματαίως οἱ Ἀβάροι ἔθετον εἰς ἐνέργειαν τὰς πολιορκητικὰς των μηχανάς, ματαίως ἔκαμνον σφοδρὰς ἐφόδους. Ὅλοι ἀπεκρούοντο, ὅλοι συνετρίβοντο ἀπὸ τοὺς ἀνδρείους μαχητὰς τῆς Θεοφυλάκτου πόλεως.

Τέλος ὁ Βυζαντινὸς στόλος μὲ μίαν θυελλώδη ἐπίθεσίν του κατεβύθισε τὰ μονόξυλα τῶν ἐπιδρομέων καὶ ἠλευθέρωσε τὸν Βόσπορον. Οἱ Πέρσαι ὅταν εἶδον τὴν καταστροφὴν τῶν Ἀβαρικῶν μονοξύλων, μὲ τὰ ὁποῖα θὰ ἐπερνοῦσαν εἰς τὴν Θρακικὴν ὄχθην τοῦ Βοσπόρου, ἠναγκάσθησαν νὰ ἐγκαταλείψουν τοὺς συμμαχοὺς των Ἀβάρους καὶ νὰ φύγουν. Τότε πλέον καὶ οἱ Ἀβάροι ἔχασαν κάθε ἐλπίδα καὶ κατεινωμένοι ἔλυσαν

τὴν πολιορκίαν καὶ ἔφυγον πρὸς Βορρᾶν ἄπρακτοι. Ἡ Κωνσταντινούπολις ἐσώθη (626 μ. Χ.).

Τὴν σωτηρίαν τῆς ὁμῶς ὁ εὐσεβῆς λαὸς καὶ ὁ στρατὸς τὴν ἀπέδωσαν εἰς τὴν Θεοτόκον, τὴν μεγάλην των προστάτιν. Διὰ τοῦτο συνεκεντρώθησαν ὅλοι, λαὸς καὶ στρατός, εἰς τὸν ἱερὸν ναὸν τῶν Βλαχερνῶν καὶ ἔπαλλον ἀκάθιστοι, δηλαδὴ ὄρθιοι, ὕμνον πρὸς τὴν Παναγίαν.

Ὁ ὠραιότατος αὐτὸς ὕμνος ὠνομάσθη Ἀκάθιστος Ὕμνος καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ 24 τροπάρια. Κάθε τροπάριον ἀρχίζει κατὰ σειρὰν μὲ ἓνα ἀπὸ τὰ γράμματα τοῦ Ἀλφαβήτου, ἀπὸ τὸ Α ἕως τὸ Ω.

Ὁ Ἀκάθιστος Ὕμνος ψάλλεται καὶ σήμερον εἰς τὰς ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας κατὰ τὰς πέντε πρώτας Παρασκευὰς τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς. Τότε ψάλλομεν καὶ τὸ θαυμάσιον κοντάκιον τῆς Θεοτόκου:

*« Τῇ ὑπερμάχῳ στρατηγῷ τὰ νικητήρια,
ὥς λυτρωθεῖσα τῶν δεινῶν εὐχαριστήρια
ἀναγράφω Σοι ἡ πόλις Σου, Θεοτόκε.
Ἄλλ' ὥς ἔχουσα τὸ κράτος ἀπροσμάχητον,
ἐκ παντοίων μὲ κινδύνων ἐλευθέρωσον,
ἵνα κράζω Σοι, χαῖρε Νύμφη ἀνύμφευτε ».*

Ἑξήγησις: Εἰς Σὲ τὴν ὑπέρμαχον στρατηγόν, ἡ ὁποία μὲ ἡλευθέρωσες ἀπὸ τὸν κίνδυνον, ἀποδίδω τὰς εὐχαριστίας μου διὰ τὴν νίκην ἐγὼ ἡ πόλις Σου, ὦ Θεοτόκε, Ἀλλ' ἐπειδὴ ἔχεις δύναμιν ἀκατανίκητον, ἐλευθέρωσέ με καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ἀπὸ κάθε νέον κίνδυνον, διὰ νὰ Σὲ ὕμνολογῶ, ὦ Νύμφη ἀνύμφευτε.

14. Ἡ ἀνάκτησις τοῦ Τιμίου Σταυροῦ

Ὁ Ἡράκλειος, ὁ ὁποῖος εὕρισκετο εἰς τὰ ἀνατολικά σύνορα τῆς αὐτοκρατορίας, ὅταν ἐπληροφορήθη ὅτι οἱ Ἀβάροι συνετρίβησαν καὶ ὅτι ἐσώθη ἡ Κωνσταντινούπολις, λαμβάνει νέον θάρρος καὶ μὲ τὰ στρατεύματά του προχωρεῖ πρὸς τὴν καρδίαν τῆς Περσίας.

Κανεὶς δὲν ἤμπορεῖ νὰ συγκρατήσῃ τὴν ὁρμὴν του. Κυριεύει πόλεις ἀναριθμήτους μὲ ἀμυθήτους θησαυροὺς καὶ τέλος κατανικᾷ τὸν βασιλέα τῶν Περσῶν καὶ διαλύει τελείως τὸν ἐχθρικὸν στρατόν.

Ταπεινωμένοι οἱ Πέρσαι τότε ἐζήτησαν εἰρήνην. Ὁ αὐτοκράτωρ ἐδέχθη τὴν εἰρήνην, μὲ τὴν συμφωνίαν νὰ τοῦ παραδώσουν τὸν Τίμιον

Σταυρόν, τοὺς Χριστιανοὺς αἰχμαλώτους καὶ ὅλα τὰ λάφυρα, τὰ ὅποια εἶχον ἀρπάσει.

Ἀφοῦ λοιπὸν ὁ Ἡράκλειος κατενίκησε τοὺς ἐχθροὺς τῆς πίστεως καὶ τῆς αὐτοκρατορίας, ἀπεφάσισε νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν.

Ἡ εἰδησις ὅτι ἔρχεται ὁ νικητὴς αὐτοκράτωρ μὲ τὸ Τίμιον Ζύλον, ἐσκόρπισεν εἰς τὴν Βασιλεύουσαν χαρὰν ἀπερίγραπτον. Ὁ Πατριάρχης Σέργιος μὲ ὁλόκληρον τὸ ἱερατεῖον, ἡ κυβέρνησις, οἱ ἄρχοντες, ἡ φρουρὰ καὶ σύσσωμος ὁ λαὸς ἐξῆλθον νὰ προὔπαντήσουν τὸν ἐνδοξον στρατηλάτην καὶ τὸν Τίμιον Σταυρόν.

Αἱ καρδίαι ὅλων ἦσαν πλημμυρισμέναι ἀπὸ ἱερὰν συγκίνησιν. Μετ' ὀλίγον ἡ πομπὴ ἐπλησίασε. Προεπορεύετο ὁ Τίμιος Σταυρός, ἡκολούθει τὸ ἄρμα τοῦ αὐτοκράτορος, ποὺ τὸ ἔσυρον τέσσαρες ἐλέφαντες, καὶ ὀπίσω ἦρχετο ὁ νικηφόρος στρατός. Ἡ πομπὴ κατηυθύνθη εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀγίας Σοφίας, ὅπου ἐγινε μεγάλη δοξολογία.

Ἐκεῖ εἰς τὴν Ἀγίαν Σοφίαν ἐστήθη τὸ ἱερὸν σύμβολον τῆς χριστιανικῆς πίστεως ἐπὶ ἓνα ὁλόκληρον ἔτος καὶ χιλιάδες Χριστιανοὶ προσῆλθον καὶ τὸ προσεκύνησαν.

Τὸ ἐπόμενον ἔτος, 629, ὁ εὐσεβὴς Ἡράκλειος μετέφερε μὲ μεγάλην πομπὴν τὸν Τίμιον Σταυρόν πάλιν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ τὸν ὕψωσεν εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν, ὅπου τὸν εἶχε στήσει ἄλλοτε ἡ Ἀγία Ἑλένη. Εἰς τὴν πανηγυρικὴν αὐτὴν τελετὴν εἶχον συγκεντρωθῇ ἀμέτρητα πλήθη Χριστιανῶν, τὰ ὅποια μαζὶ μὲ τοὺς ἱερεῖς ἔφαλλον μὲ κατάνυξιν :

*« Σῶσον, Κύριε, τὸν λαόν Σου
καὶ εὐλόγησον τὴν κληρονομίαν Σου,
νίκας τοῖς βασιλεῦσι κατὰ βαρβάρων δωρούμενος
καὶ τὸ Σὸν φυλάττων διὰ τοῦ Σταυροῦ Σου πολίτευμα ».*

Ἐξήγησις : Κύριε, σῶσε τὸν λαόν Σου καὶ εὐλόγησον αὐτόν, ὁ ὅποιος εἶναι κληρονόμος τῆς βασιλείας Σου. Δώρισε νίκας εἰς τοὺς βασιλεῖς ἐναντίον τῶν βαρβάρων καὶ διαφύλαξε τὴν χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Σταυροῦ Σου.

Τὴν ὕψωσιν τοῦ Τιμίου Σταυροῦ τὴν ἐορτάζει ἡ Ἐκκλησία μας εἰς τὰς 14 Σεπτεμβρίου.

✓ 15. Οἱ ἀσκηταὶ καὶ οἱ μοναχοὶ

Ἀπὸ τὰ πρῶτα χριστιανικὰ χρόνια πολλοὶ εὐσεβεῖς ὁπαδοὶ τῆς θρησκείας τοῦ Ἰησοῦ, ἐπειδὴ ἤθελον νὰ ἔχουν τὴν ψυχὴν των περισσότερον καθαρὰν ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας, ἐγκατέλειπον τελείως τὰς ἀπολαύσεις τοῦ κόσμου καὶ ἀφωσιώνοντο εἰς τὸν Θεόν. Ἡ ζωὴ των ἦτο μία διαρκὴς νηστεία, προσευχὴ καὶ μελέτη τῆς Ἀγίας Γραφῆς.

Τοιοιουτοτρόπως ἤσκουν τὴν ψυχὴν των εἰς τὴν ἀγνότητα καὶ ἀφιέρωνον ὅλην των τὴν σκέψιν εἰς τὸν Θεόν. Διὰ τοῦτο καὶ ὠνομάσθησαν ἀσκηταί.

Οἱ ἀσκηταὶ αὐτοὶ κατ' ἀρχὰς ἔμενον εἰς τὰς πόλεις ἢ εἰς τὰ χωρία των. Κατόπιν ὅμως ἐπρωτίμων νὰ ἀπομακρύνωνται ἀπὸ τὴν κοινωνίαν τῶν ἀνθρώπων καὶ ἀπεσύροντο εἰς τὰ ὄρη, εἰς τὰ σπήλαια καὶ εἰς τὰς ἐρήμους.

Ὁ πρῶτος ἀσκητὴς ὁ ὁποῖος διήλθεν ὅλην του τὴν ζωὴν εἰς τὴν ἔρημον, ἦτο ὁ Παῦλος ἀπὸ τὴν Θηβαίδα τῆς Αἰγύπτου. Ἡ παράδοσις ἀναφέρει ὅτι ὁ ἀσκητὴς αὐτὸς ἐξησεν 97 ὁλόκληρα χρόνια μέσα εἰς ἓνα σπήλαιον τῆς ἐρήμου καὶ ἐκεῖ ἐτελείωσε τὸν βίον του.

Ὁ σπουδαιότερος ὅμως ἀπ' ὅλους τοὺς ἀσκητὰς ἦτο ὁ ἅγιος Ἀντώνιος. Ὁ Ἀντώνιος κατήγετο ἀπὸ πλουσίαν οἰκογένειαν καὶ εἶχε βαθεῖαν μόρφωσιν. Ἀλλὰ ὁ διεφθαρμένος βίος τῆς κοινωνίας τοῦ ἐφαίνετο ἀφόρητος. Διὰ τοῦτο ἐγκατέλειπε τὰ ἐπίγεια ἀγαθὰ, ἐμοίρασε τὴν περιουσίαν του εἰς τοὺς πτωχοὺς καὶ κατόπιν ἀπεσύρθη εἰς τὴν ἔρημον τῆς Αἰγύπτου, διὰ νὰ ἀσκητεύσῃ.

Ἡ φήμη του ὡς θαυματουργοῦ ἀγίου καὶ σοφοῦ ἀσκητοῦ εἶχε διαδοθῇ εἰς ὅλας τὰς γύρω χώρας καὶ πολλοὶ εὐσεβεῖς Χριστιανοὶ τὸν ἐπεσκέπτοντο, διὰ νὰ θεραπευθοῦν, νὰ ζητήσουν τὴν εὐλογίαν του καὶ τὰς συμβουλὰς του. Μὲ τὴν μεγάλην του μόρφωσιν ἐστήριξε καὶ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἀλεξανδρείας, ὅταν ἐκινδύνευsen ἀπὸ τοὺς Ἀρειανούς, διότι δὲν ἦτο μόνον ἀσκητὴς, ἀλλὰ καὶ μαχητὴς ὑπερασπίζων μὲ σθένος τὴν Ὀρθοδοξίαν.

Ὁ ἅγιος Ἀντώνιος ἐξῆσε μέχρι βαθυτάτου γήρατος καὶ ἀπέθανε τὸ ἔτος 356 μ. Χ.

Ἄλλος περίφημος ἀσκητὴς ὑπῆρξεν ὁ μαθητὴς τοῦ Ἀντωνίου Παχώμιος. Ὁ ἀσκητὴς αὐτὸς συνεκέντρωσεν εἰς μίαν νησίδα τοῦ Νείλου ποταμοῦ τῆς Αἰγύπτου ἑπτὰ χιλιάδας ἀσκητὰς καὶ ἱδρυσεν ἐκεῖ τὸ

πρώτον μοναστήριον. Κατόπιν ιδρύθησαν καὶ ἄλλα ὅμοια μοναστήρια. Οἱ ἀσκηταὶ αὐτοὶ οἱ ὁποῖοι ἔζων πολλοὶ μαζί εἰς τὰ μοναστήρια, ὠνομάσθησαν μοναχοί.

Ἀργότερον ὁ Μ. Βασίλειος συνέταξε τοὺς κανόνας τοῦ βίου τῶν μοναχῶν καὶ τῶν μοναστηρίων, ὅπως ἐξακολουθοῦν νὰ τηροῦνται καὶ σήμερον ἀκόμη εἰς τὰ μοναστήρια τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μας.

Οἱ κανόνες αὐτοὶ ὁρίζουν, ὅτι οἱ μοναχοὶ πρέπει νὰ ὑπακούουν εἰς τὸν ἡγούμενον, νὰ μὴ ἔχουν περιουσίαν ἀτομικὴν καὶ νὰ εἶναι ἐγκρατεῖς.

Δὲν συνεκεντρώθησαν ὅμως ὅλοι οἱ ἀσκηταὶ εἰς τὰ μοναστήρια, διότι ἀρκετοὶ ἐξηκολούθουν νὰ ζοῦν ἐντελῶς μόνοι. Μερικοὶ μάλιστα ἀπὸ αὐτοὺς ὑπέβαλλον τὸ σῶμά των εἰς ὑπερβολικὰς στερήσεις καὶ ταλαιπωρίας, ὅπως π.χ. οἱ στυλῖται, οἱ ὁποῖοι ἔζων ἐπάνω εἰς στύλους. Διάσημος ὑπῆρξεν ὁ Συμεὼν ὁ Στυλῖτης, ὁ ὁποῖος ἔζησεν ἐπάνω εἰς ἓνα στύλον πλησίον τῆς Δαμασκοῦ, ἀσκητεύων καὶ κηρύττων τὴν μετάνοιαν ἐπὶ τριάκοντα ἔτη.

Πρέπει δὲ νὰ ἀναφέρωμεν ἐδῶ, ὅτι ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία καὶ ὁ Ἑλληνισμὸς χρεωστοῦν μεγάλας εὐεργεσίας εἰς τοὺς μοναχοὺς καὶ εἰς τὰ μοναστήρια. Διότι πολλοὶ μοναχοὶ ἐγιναν ἱεραπόστολοι καὶ ἐδίδαξαν τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον εἰς τοὺς ἀλλοθρήσκους. Ἄλλοι κατεπολέμησαν τὰς αἵρέσεις καὶ ὑπεστήριξαν τὴν Ὁρθοδοξίαν. Ἄλλοι ὑπερασπίσθησαν τὰς ἀγίας εἰκόνας κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν εἰκονομαχιῶν. Ἄλλοι τέλος ἀνεδείχθησαν ἐπιφανεῖς κήρυκες τοῦ Θεοῦ λόγου.

Ἐπίσης εἰς τὰ διάφορα μεγάλα μοναστήρια εἶχον ἰδρυθῇ πλου-

σιώταται βιβλιοθήκαι, όπου οι ἐγγράμματοι μοναχοὶ ἀντέγραφον ὄχι μόνον τὰ ἐκκλησιαστικά βιβλία, ἀλλὰ καὶ τὰ συγγράμματα τῶν ἀρχαίων ποιητῶν, τῶν φιλοσόφων καὶ τῶν πεζογράφων.

Τοιοιυτρόπως διεσώθησαν οἱ ἀνεκτίμητοι θησαυροὶ τῆς σοφίας τῶν Ἀρχαίων μας προγόνων.

Πρέπει τέλος νὰ σημειώσωμεν, ὅτι εἰς τὰ μοναστήρια ἐλειτούργησαν τὰ κρυφὰ σχολεῖα τοῦ Γένους κατὰ τοὺς σκοτεινοὺς ἐκείνους χρόνους, κατὰ τοὺς ὁποίους ἡ πατρίς μας ἦτο ὑποδουλωμένη εἰς τοὺς Τούρκους.

16. Αἱ εἰκονομαχίαι

Οἱ Χριστιανοὶ ἀπὸ τὴν ἐποχὴν ἀκόμη ποὺ δὲν εἶχον ναοὺς καὶ συνεκεντρώνοντο διὰ νὰ προσευχηθοῦν κρυφίως, εἴτε εἰς εὐρύχωρα δωμάτια, τοὺς λεγομένους οἴκους προσευχῆς, εἴτε εἰς τὰς ὑπογείους κατὰ κόμβας, ἐστόλιζον τοὺς τοίχους των μὲ διαφόρους συμβολικὰς εἰκόνας, π.χ. τὸ πλοῖον, ποὺ ἐσυμβόλιζε τὴν Ἐκκλησίαν, τὸν ἰχθύν, ποὺ ἐσυμβόλιζε τὸν Χριστὸν κλπ.

Κατόπιν ἤρχισαν νὰ ζωγραφίζουν εἰκόνας ἀπὸ τὴν Παλαιὰν Διαθήκην καὶ ἀργότερον εἰκόνας τοῦ Χριστοῦ, τῆς Θεοτόκου καὶ τῶν Ἀγίων. Τὰς εἰκόνας δὲ αὐτὰς οἱ Χριστιανοὶ τὰς ἐσέβοντο καὶ τὰς ἐτίμων, διότι παρίστανον θεῖα καὶ ἱερὰ πρόσωπα.

Καὶ ὅμως κατὰ τὸν 8ον αἰῶνα μ.Χ. πολλοὶ Χριστιανοί, πρὸ πάντων οἱ ἀμόρφωτοι, παρεξήγησαν τὴν σημασίαν τῶν ἁγίων εἰκόνων καὶ ἀντὶ νὰ τὰς σέβωνται καὶ νὰ τὰς τιμοῦν, ἤρχισαν νὰ τὰς λατρεύουν καὶ νὰ πιστεύουν, ὅτι αἱ εἰκόνες αὐταὶ εἶχον πράγματι θεῖαν δύναμιν.

Ἦτο ἐπομένως φανερόν, ὅτι ἐγένετο μία τελεία παρανόησις τοῦ ὀρθοῦ τρόπου τῆς λατρείας καὶ τὸ κακὸν αὐτὸ ἔπρεπε νὰ σταματήσει. Διὰ τοῦτο πολλοὶ μορφωμένοι Χριστιανοὶ ἤρχισαν τότε νὰ διαμαρτύρωνται καὶ προσεπάθουν νὰ διαφωτίσουν τοὺς ἀμαθεῖς, ὅτι μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον τῆς λατρείας ἡ χριστιανικὴ θρησκεία θὰ καταντήσει νὰ γίνῃ εἰδωλολατρική.

Πρῶτος ὁ αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου Λέων Γ' ὁ Ἰσαυρος ἠθέλησε νὰ ἐπαναφέρῃ τὴν λατρείαν εἰς τὸ ὀρθὸν νόημά της. Τὰ μέτρα ὅμως ποὺ ἐχρησιμοποίησεν ὁ αὐτοκράτωρ δὲν ἦσαν τὰ πρέποντα. Ἀντὶ δευλαδὴ νὰ διαφωτίσῃ τὸν λαόν, αὐτὸς διέταξε νὰ ἀφαιρέσουν τὰς ἁγίας εἰκόνας ἀπὸ τοὺς ναοὺς.

Ἡ διαταγή τοῦ αὐτοκράτορος, ὅπως ἦτο ἐπόμενον, προεκάλεσε μεγάλην δυσἀρέσκειαν, ἰδίως εἰς τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ εἰς τὸν ἀμόρφτον λαόν.

Πολλοὶ μάλιστα μοναχοί, φανατικοὶ ὑπερασπισταὶ τῶν εἰκόνων, περιήρχοντο τὰς πόλεις καὶ τὰ χωρία καὶ προσεπάθουν νὰ ἐξεγείρουν τὰ πλήθη ἐναντίον τοῦ αὐτοκράτορος καὶ ἐναντίον ὅλων ἐκείνων, οἱ ὅποιοι ἐπεζήτουν τὴν κατάργησιν τῶν εἰκόνων.

Τοιοιούτῳ ὅπως οἱ Χριστιανοὶ τῆς αὐτοκρατορίας ἐχωρίσθησαν εἰς δύο παρατάξεις. Τὴν μίαν τὴν ἀπετέλουν οἱ μεταρρυθμισταί, ἐκείνοι δηλαδὴ οἱ ὅποιοι ἐμάχοντο τὰς εἰκόνας, καὶ ὠνομάσθησαν εἰκονομαχοί. Εἰς τὴν ἄλλην παρατάξιν εἶχον ταχθῇ οἱ ὑπερασπισταὶ τῶν εἰκόνων, οἱ ὅποιοι ὠνομάσθησαν εἰκονολάτραι. Ἡ δὲ φιλονεικία μεταξὺ εἰκονομάχων καὶ εἰκονολατρῶν λέγεται εἰς τὴν Ἱστορίαν Εἰκονομαχία.

(17. Ἡ Θεοδώρα καὶ ἡ Ὁρθοδοξία)

Ἡ φιλονεικία μεταξὺ τῶν εἰκονομάχων καὶ τῶν εἰκονολατρῶν ἐκράτει ἀνάστατον ὁλόκληρον τὴν κοινωνίαν τῆς αὐτοκρατορίας.

Ὁ διάδοχος τοῦ Λέοντος Ἰσαύρου Κωνσταντῖνος ὁ Ε' ἠθέλησε νὰ ἐφαρμόσῃ αὐστηροτέρας διαταγὰς κατὰ τῶν ἁγίων εἰκόνων. Ἀπηγόρευσε λοιπὸν τελείως τὴν λατρείαν τῶν καὶ ἐκήρυξε διωγμὸν κατὰ τῶν φανατικῶν μοναχῶν, διότι αὐτοὶ διηύθυνον τοὺς εἰκονολάτραις. Ἄλλους ἐξ αὐτῶν ἐφυλάκισεν, ἄλλους ἐξώρισεν, ἔκλεισε τὰ μοναστήρια καὶ διέλυσε τὰ σχολεῖά τῶν.

Ἡ λατρεία ὅμως τῶν εἰκόνων εἶχε βαθεῖας τὰς ρίζας τῆς εἰς τὴν καρδίαν τοῦ λαοῦ καὶ διὰ τοῦτο ὁ ἅγων μεταξὺ τῶν δύο παρατάξεων διήρκεσεν ἑκατὸν εἰκοσι περίπου ἔτη (726 - 843 μ. Χ.).

Κατὰ τὴν περίοδον αὐτὴν ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀνατολῆς συνεταράχθη ἐκ θεμελίων, διότι αἱ φιλονεικίαι, αἱ ταραχαί, τὸ μῖσος καὶ ὁ φανατισμὸς μεταξὺ τῶν δύο παρατάξεων ἐφθασεν εἰς ἀφάνταστον σημεῖον.

Τέλος ἡ εὐσεβὴς αὐτοκράτειρα Εἰρήνη ἡ Ἀθηναία συνεκάλεσε τὴν ἐβδόμην καὶ τελευταίαν Οἰκουμένην Σύνοδον (787 μ. Χ.). Ἡ Σύνοδος αὕτῃ κατέπαυσε τὰς φιλονεικίας αὐτὰς τῶν Χριστιανῶν καὶ ὥρισεν ὅτι τὰς ἁγίας εἰκόνας πρέπει νὰ τὰς ἀσπαζώμεθα καὶ νὰ τὰς τιμῶμεν, ὅχι ὅμως καὶ νὰ τὰς λατρεύωμεν. Ὅταν δὲ τιμητικῶς προσκυνοῦμεν αὐ-

τάς, ἡ σκέψις νὰ ἀναβαίνη εἰς τὸ τιμώμενον διὰ τῆς εἰκόνης πρόσωπον. Λατρεῖαν ὀφείλομεν μόνον πρὸς τὸν Θεόν.

Τοιοιουτρόπως ἐφάνη δι' ὀλίγα ἔτη, ὅτι ἐτελείωσεν αὐτὴ ἡ ἐσωτερικὴ διαίρεσις, ἡ ὁποία συνεκλόνησε τὴν Ἐκκλησίαν.

Δυστυχῶς ὁμως μετὰ τὸν θάνατον τῆς Εἰρήνης ἀνέβησαν εἰς τὸν θρόνον αὐτοκράτορες, οἱ ὁποῖοι κατεπολέμησαν καὶ πάλιν τὰς εἰκόνας, καὶ ἡ διαμάχη ἤρχισε νὰ ἀνανεοῦται.

Τὸ ὀριστικὸν τέρμα εἰς τὴν πολυχρόνιον αὐτὴν διαμάχην τὸ ἔδωκε ἡ αὐτοκρατεῖρα Θεοδώρα τὸ ἔτος 843 μ. Χ. Ἡ Θεοδώρα ἀνεστείλωσε τὰς ἀγίας εἰκόνας καὶ ἐπανέφερεν ὀριστικῶς πλεον τὴν γαλήνην εἰς τὴν ταραχθεῖσαν Ἐκκλησίαν, ὅπως τὸ ἐπεθύμουν ὅλοι οἱ συνετοὶ Χριστιανοί.

Ὁφείλομεν τέλος νὰ ἀναφέρωμεν ὅτι ὑπὲρ τῶν ἀγίων εἰκόνων ἡγωνίσθησαν καὶ δύο μεγάλοι Ἅγιοι τῆς Ἐκκλησίας μας, ὁ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς καὶ ὁ Θεόδωρος ὁ Στουδίτης. Ὁ πρῶτος μὲ τὰ συγγράμματά του ἀπεδείκνυνεν, ὅτι ἀνέκαθεν ἡ Ἐκκλησία εἶχε τὰς ἀγίας εἰκόνας καὶ ὅτι εἰς αὐτὰς ἀρμόζει ἐκ μέρους τῶν πιστῶν τιμὴ διὰ τὰ πρόσωπα ποὺ παριστάνουν. Εἰς τὴν διδασκαλίαν μάλιστα τοῦ Δαμασκηνοῦ ἐστηρίχθη ἡ Ζ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος καὶ καθώρισε τὴν τιμητικὴν προσκύνησιν τῶν ἀγίων εἰκόνων. Τοὺς ἰδίους ἐπίσης ἀγῶνας ἔκαμε καὶ ὁ Θεόδωρος ὁ Στουδίτης, ἔνεκα τῶν ὁποίων ἐρραβδίσθη, ἐφυλακίσθη καὶ ἐξωρίσθη ὑπὸ τῶν εἰκονομάχων.

Τὸ γεγονός τῆς ἀναστηλώσεως τῶν εἰκόνων τὸ ἐορτάζει πανηγυρικῶς ἡ Ἐκκλησία μας τὴν πρώτην Κυριακὴν τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, ἡ ὁποία ὀνομάζεται Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας. Τότε ψάλλεται καὶ τὸ ἐξῆς ἀπολυτίκιον :

*« Τὴν ἄχραντον εἰκόνα Σου προσκυνοῦμεν, Ἀγαθέ,
αἰτούμενοι συγχώρησιν τῶν πταισμάτων ἡμῶν,
Χριστέ ὁ Θεός·*

*βουλήσει γὰρ ἡὐδόκησας
σαρκὶ ἀνελθεῖν ἐν τῷ Σταυρῷ,
ἵνα ρύσῃ οὖς ἔπλασας ἐκ τῆς δουλείας τοῦ ἐχθροῦ.
Ὅθεν εὐχαρίστως βοῶμέν Σοι·
χαρᾶς ἐπλήρωσας τὰ πάντα, ὁ Σωτὴρ ἡμῶν,
παραγενόμενος εἰς τὸ σῶσαι τὸν κόσμον ».*

Ἑξήγησις : Τὴν ἁγίαν Σου εἰκόνα προσκυνοῦμεν, Ἀγαθέ, καὶ παρακαλοῦμεν νὰ συγχωρήσῃς τὰ ἁμαρτήματά μας, Χριστέ ὁ Θεός, διότι κατεδέχθης νὰ σταυρωθῇς, διὰ νὰ σώσῃς τὰ πλάσματά σου ἀπὸ τὴν δουλείαν τοῦ πονηροῦ. Διὰ τοῦτο εὐχαρίστως ἀναφωνοῦμεν εἰς Σέ ἐγέμισες τὰ πάντα μὲ χαρὰν Σὺ, ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, ὅταν ἦλθες εἰς τὴν γῆν, διὰ νὰ σώσῃς τοὺς ἀνθρώπους.

ΤΡΙΤΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (867 - 1453)

ΑΠΟ ΤΟΥ ΣΧΙΣΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ ΜΕΧΡΙ ΤΗΣ ΑΛΩΣΕΩΣ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

1. Ἡ Ἐκλογὴ τοῦ Φωτίου καὶ ὁ Πάπας

Ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τῶν Μεγάλων Πατέρων τὴν ἐπίβλεψιν τῶν χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν τὴν εἶχον ἀναλάβει οἱ πέντε Πατριάρχαι. Ὁ Πατριάρχης τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὁ Πατριάρχης τῆς Ἀντιοχείας, ὁ Πατριάρχης τῶν Ἱεροσολύμων, ὁ Πατριάρχης τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ ὁ Πατριάρχης τῆς Ρώμης, ὁ ὁποῖος ἐλέγετο καὶ Πάπας. Ὁ καθένας Πατριάρχης ἐπέβλεπε τὰς Ἐκκλησίας τῆς περιφέρειας του, χωρὶς νὰ ἀναμειγνύεται εἰς τὰ ζητήματα τῶν ἄλλων Πατριαρχείων.

Ὁ Πατριάρχης ὁμως τῆς Ρώμης, ὁ Πάπας, δὲν περιωρίζετο μόνον εἰς τὸ Πατριαρχεῖόν του, ἀλλὰ ἐπεζήτει διαρκῶς καὶ εὗρισκεν εὐκαιρίας, διὰ νὰ ἀναμειγνύεται εἰς τὰς ὑποθέσεις τῶν ἄλλων Πατριαρχείων, ὡσὰν νὰ ἦτο αὐτὸς ὁ προϊστάμενος ὅλων τῶν Πατριαρχείων, ὅλης δηλαδὴ γενικῶς τῆς χριστιανικῆς Ἐκκλησίας.

Τοῦτο βεβαίως δὲν τὸ ἤθελον οἱ ἄλλοι τέσσαρες Πατριάρχαι καὶ ὑπῆρχε κάποια ψυχρότης μεταξύ αὐτῶν καὶ τοῦ Πάπα. Ἡ ψυχρότης δὲ αὕτη ἔλαβε σοβαρωτάτας διαστάσεις κατὰ τὰ μέσα τοῦ 9ου αἰῶνος μ.Χ. ἀπὸ τὸ ἀκόλουθον γεγονός.

Κατὰ τὸ ἔτος 842 μ. Χ. ἀνῆλθεν εἰς τὸν θρόνον τοῦ Βυζαντίου ὁ αὐτοκράτωρ Μιχαὴλ ὁ Γ'. Ἐπειδὴ δὲ ἦτο ἀνήλικος, ἐκυβέρνησα τὴν αὐτοκρατορίαν ἡ μήτηρ του Θεοδώρα. Ἀργότερον ὅμως, ὅταν ὁ Μιχαὴλ ἔγινεν ἐνήλικος, ἐπῆρεν ὡς βοηθόν του εἰς τὴν κυβέρνησιν τοῦ κράτους καὶ τὸν θεῖόν του Βάρδα, ἀδελφὸν τῆς μητρὸς του Θεοδώρας, διότι ὁ ἴδιος ἦτο ἀδυνάτου χαρακτῆρος.

Ἀλλὰ ὁ Βάρδας ἠθέλησε νὰ ἀποξενώσῃ τὴν βασιλομήτορα Θεοδώραν ἀπὸ τὸν θρόνον, διὰ νὰ διοικῇ ὅπως αὐτὸς ἐπιθυμοῦσε. Καὶ πράγματι κατῴρθωσε καὶ τὴν ἔκλεισεν εἰς ἓνα μοναστήριον.

Τὴν ἀνάρμοστον αὐτὴν διαγωγὴν τοῦ Βάρδα τὴν κατέκρινεν αὐστηρῶς ὁ τότε Πατριάρχης Ἰγνατίος. Ὁ Βάρδας διὰ τοῦτο ὠργίσθη ἐναντίον τοῦ Ἰγνατίου, τὸν ὁποῖον καθήρεσεν ἀπὸ τὸν οἰκουμενικὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τὸν ἐξώρισεν. Εἰς τὴν θέσιν του δὲ ἀνεβίβασεν ὡς Πατριάρχην τὸν Φώτιον (858 μ. Χ.).

Ὁ Φώτιος ἦτο ὁμολογουμένως ἓνας ἀπὸ τοὺς σοφωτέρους ἄνδρας τοῦ Βυζαντίου κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην. Ἡ ἐκλογή του ὅμως ἐθεωρήθη ὡς ἀντικανονικὴ, διότι εἰς διάστημα ὀλίγων ἡμερῶν ἔλαβεν ὅλους τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς βαθμοὺς καὶ ἀπὸ λαϊκὸς ἔφθασε νὰ γίνῃ Πατριάρχης.

Διὰ τὴν ἐκλογὴν λοιπὸν αὐτὴν, ἡ ὁποία ἐθεωρήθη ὡς ἀντικανονικὴ, διηρέθη ὁ κλῆρος καὶ ὁ λαὸς τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἰς δύο ἀντιθέτους παρατάξεις. Ἡ μία ὑπεστήριζε τὸν Φώτιον καὶ ἡ ἄλλη τὸν Ἰγνάτιον.

Τότε ὁ Φώτιος, διὰ νὰ καταπαύσῃ τὸν θόρυβον, σενεκάλεσεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν Σύνοδον (861 μ. Χ.), ἡ ὁποία καὶ ἐπεκύρωσε τὴν ἐκλογὴν του.

Ἀλλὰ οἱ φίλοι τοῦ Ἰγνατίου, οἱ ὁποῖοι ὑπεστήριζον ὅτι ἡ ἐκλογὴ αὐτὴ δὲν ἦτο κανονικὴ, ἐζήτησαν τὴν ἐπέμβασιν τοῦ Πάπα τῆς Ρώμης.

Τὴν ἐποχὴν ἀκριβῶς ἐκείνην Πάπας τῆς Ρώμης ἦτο ὁ Νικόλαος ὁ Α', ἀνὴρ ὑπερήφανος καὶ βίαιος. Αὐτὸς ἐθεώρησε κατάλληλον τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἀναμιχθῇ εἰς τὰ πράγματα τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας καὶ προσεπάθησε νὰ ἀκυρώσῃ τὴν ἀντικανονικὴν δῆθεν ἐκλογὴν τοῦ Φωτίου. Ἐπειδὴ ὅμως δὲν ἐπέτυχεν εἰς τὸν σκοπὸν του, ἐκάλεσε Σύνοδον εἰς τὴν Ρώμην καὶ ἀνεθεμάτισε τὸν Φώτιον.

Ἡ ἐνέργεια αὐτὴ τοῦ Πάπα Νικολάου Α' προεκάλεσε μεγάλον ἐρεθισμόν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἀλλὰ ὁ συνετὸς Φώτιος ἐθεώρησεν

θὸν νὰ μὴ δώσῃ εἰς τὸ ζήτημα σπουδαίαν σημασίαν, διὰ νὰ ἀποφύγῃ τὸ Σχίσμα τῆς Ἐκκλησίας. Ἐνόμισεν ὅτι μὲ τὸν καιρὸν τὸ ζήτημα αὐτὸ θὰ ἐλησμονεῖτο.

Δυστυχῶς ὁμως αἱ ἐπεμβάσεις τοῦ Πάπα δὲν ἐσταμάτησαν, ὅπως θὰ ἴδωμεν εἰς τὸ ἐπόμενον μᾶθημα.

2. Ὁ ἐκχριστιανισμὸς τῶν Σλαύων

Τὴν ἐποχὴν κατὰ τὴν ὁποίαν ἦτο αὐτοκράτωρ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ὁ Μιχαὴλ Γ' (842 — 867 μ. Χ.), συνέβη ἓνα πολὺ ἀξιόλογον γεγονός εἰς τὰ βόρεια σύνορα τῆς αὐτοκρατορίας. Οἱ Σλαυικοὶ λαοί, οἱ ὅποιοι κατῴκουν εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα, ἦσαν ἕως τότε εἰδωλόατρες. Εἶχον ὁμως συχνὴν ἐπικοινωνίαν μὲ τὸ Βυζάντιον καὶ ἐπληροφοροῦντο διὰ τὰ θεῖα διδάγματα τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου, διὰ τὸ μεγαλεῖον τῆς χριστιανικῆς θρησκείας καὶ διὰ τὴν ἀπαράμιλλον λάμπιν τοῦ ἑλληνοχριστιανικοῦ πολιτισμοῦ.

Διὰ τοῦτο ἠθέλησαν καὶ αὐτοὶ νὰ γίνουν Χριστιανοί. Ἔστειλαν λοιπὸν πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν πρέσβεις εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ εἶπον εἰς τὸν αὐτοκράτορα :

« Ἡμεῖς οἱ Σλαῦοι, μεγαλειότατε, εἴμεθα λαὸς ἀπλοϊκὸς καὶ δὲν ἔχομεν κανένα, διὰ νὰ μᾶς διδάξῃ τὴν ἀλήθειαν τοῦ Θεοῦ.

Ὑπόδειξέ μας, ἐνδοξότατε βασιλεῦ, ἓνα ἄνθρωπον ἄξιον καὶ φρόνιμον νὰ μᾶς διδάξῃ τὴν ἀληθινὴν πίστιν ».

Τότε ὁ αὐτοκράτωρ Μιχαὴλ Γ' ἀνέθεσεν εἰς δύο πολὺ μορφωμένους καλογήρους ἀπὸ τὴν Θεσσαλονίκην, τοὺς ἀδελφούς Κύριλλον καὶ Μεθόδιον, νὰ μεταβοῦν εἰς τὴν χώραν τῶν Σλαύων καὶ νὰ διδάξουν τὸν Χριστιανισμόν.

Οἱ δύο αὐτοὶ καλόγηροι μὲ πραγματικὸν ζῆλον ἤρχισαν τὰ κηρύγματα τῶν εἰς τοὺς ἀγραμμάτους καὶ ἀπολιτίστους ἐκείνους λαούς. Τοὺς ἔκαμον τὸ σλαυικὸν ἀλφάβητόν μὲ ἑλληνικὰ γράμματα, κατόπιν τοὺς μετέφρασαν τὸ Εὐαγγέλιον καὶ τὰ ἄλλα ἱερὰ βιβλία εἰς τὴν σλαυικὴν γλῶσσαν, τοὺς ἐμόρφωσαν ἱερεῖς καὶ τοὺς ὠργάνωσαν τὴν Ἐκκλησίαν.

Τοιοιτοτρόπως ὁ Κύριλλος καὶ ὁ Μεθόδιος ἤνοιξαν τὰς πύλας τοῦ ἐκπολιτισμοῦ εἰς τοὺς εἰδωλόατρους καὶ βαρβάρους Σλαυικοὺς λαούς. Διὰ τοῦτο καὶ ὠνομάσθησαν ἀπόστολοι τῶν Σλαύων.

Κατόπιν ὁ Πατριάρχης Φώτιος ἐφρόντισε νὰ διαδοθῇ ὁ Χριστιανισ-

σμός και εις τοὺς Βουλγάρους, οἱ ὅποιοι δὲν εἶχον γίνεи ὅλοι ἀκόμη Χριστιανοί. Ἔστειλεν ἱεροκῆρυκας, διὰ νὰ τοὺς κατηχήσουν, καὶ κληρικούς, διὰ νὰ τοὺς ὀργανώσουν τὴν Ἐκκλησίαν.

Ἡ ἀποστολὴ εἶχε τοιαύτην ἐπιτυχίαν, ὥστε καὶ αὐτὸς ὁ ἡγεμὼν τῶν Βουλγάρων Βόγορις ἐγινε Χριστιανὸς καὶ ἐβαπτίσθη. Τὸ παράδειγμα δὲ τοῦ ἡγεμόνος τὸ ἠκολούθησε καὶ ὁλόκληρος ὁ Βουλγαρικὸς λαὸς (864 μ. Χ.).

Εἰς αὐτὸ τὸ σημεῖον ἦσαν τὰ πράγματα, ὅταν ὁ Πάπας τῆς Ρώμης Νικόλαος Α' ἔστειλε δυτικούς ἱερεῖς εἰς τὴν Βουλγαρίαν, μετὸν σκοπὸν νὰ ἀποσπᾷσῃ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖον τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ νὰ τὴν πάρῃ εἰς τὴν ἰδικήν του δικαιοδοσίαν.

Ὅταν ἐφθασαν εἰς τὴν Βουλγαρίαν, οἱ Λατίνοι ἱερεῖς ἤρχισαν νὰ συμπεριφέρονται μετὰ ὕβριστικὸν τρόπον πρὸς τοὺς ὀρθοδόξους κληρικούς, νὰ τοὺς καταβιβάζουν ἀπὸ τοὺς ἁμβωνας, νὰ τοὺς ἐκδιώκουν ἀπὸ τοὺς ναοὺς καὶ νὰ τοὺς συκοφαντοῦν εἰς τὰ πλήθη.

Ἐπίσης ἐκήρυττον πολλὰς αὐθαιρέτους καὶ ἐσφαλμένας διδασκαλίας· ὅτι τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἐκπορεύεται καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ, ὅτι τὸ Βάπτισμα πρέπει νὰ γίνεи διὰ ραντισμοῦ, ὅτι ὁ ἄρτος τῆς θείας Κοινωνίας πρέπει νὰ εἶναι ἄζυμος, ὅτι οἱ λαϊκοὶ πρέπει νὰ κοινωνοῦν μόνον μετὰ ἄρτον κ.λ.π.

Ἡ κατάστασις λοιπὸν εἶχε φθάσει εἰς σημεῖον κρίσιμον.

3. Τὸ Σχίσμα μεταξὺ Ἀνατολικῆς καὶ Δυτικῆς Ἐκκλησίας

Ὁ Φώτιος, ὁ ὁποῖος ἕως ἐκείνην τὴν ἐποχὴν τὰ εἶχεν ὑπομείνει ὅλα, διὰ νὰ διατηρήσῃ τὴν ἐνότητα καὶ τὴν εἰρήνην εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἠναγκάσθη νὰ καταγγεῖλῃ τὰς παραλόγους καὶ ἀντικανονικὰς ἐνεργείας τοῦ Πάπα. Συνέκάλεσε δὲ πρὸς τοῦτο καὶ Σύνοδον εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν (867 μ. Χ.), ἀπὸ ἐπισκόπων καὶ τῶν τεσσάρων ἀνατολικῶν Πατριαρχείων.

Ἡ Σύνοδος αὐτὴ κατεδίκασε τὴν ἀξίωσιν τῶν Παπῶν νὰ ἀναμιγνύωνται εἰς τὰς ὑποθέσεις τῶν ἄλλων Πατριαρχείων, ἀπέρριψε τὴν διδασκαλίαν ὅτι τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἐκπορεύεται καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ, καθὼς καὶ ὅλας τὰς ἄλλας ἐσφαλμένας διδασκαλίας τῶν Δυτικῶν καὶ τέλος ἀνεθεμάτισε τὸν Πάπαν.

Τοιουτοτρόπως ἐγινεν ὁ χωρισμὸς τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, τῆς Ἀνα-

τολικῆς καὶ τῆς Δυτικῆς, ὁ ὁποῖος εἰς τὴν Ἱστορίαν ὠνομάσθη Σχίσμα τῶν Ἐκκλησιῶν.

Ἀλλὰ καὶ μετὰ ἀπὸ τὸ Σχίσμα αἱ δύο Ἐκκλησίαι ἐξηκολούθουν νὰ ἔχουν σχέσεις μεταξύ των καὶ ὑπῆρχεν ἡ ἐλπίς νὰ συμφιλιωθοῦν καὶ νὰ ἐνωθοῦν πάλιν.

Προσεπάθουν δὲ συνεχῶς καὶ αἱ δύο νὰ διαδώσουν τὸν Χριστιανισμόν εἰς τοὺς βαρβάρους λαούς, ἡ Παπικὴ πρὸς τὴν Δύσιν καὶ ἡ Ἀνατολικὴ πρὸς Βορρᾶν. Ὁρθόδοξοι ἱεραπόστολοι διέδωσαν τὸν Χριστιανισμόν εἰς τοὺς Ρώσους, καὶ μάλιστα κατὰ τὸ ἔτος 988 μ. Χ. κατῴρθωσαν καὶ αὐτὸν τὸν ἡγεμόνα των Βλαδίμηρον νὰ τὸν κατηχήσουν εἰς τὸν Χριστιανισμόν καὶ νὰ τὸν βαπτίσουν.

Διακόσια περίπου ἔτη ἔπειτα ἀπὸ τὸ Σχίσμα ὁ αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου Κωνσταντῖνος Θ' ὁ Μονομάχος ἔκαμε προσπάθειαν νὰ ἐνώσῃ τὰς δύο Ἐκκλησίας καὶ προέτεινεν εἰς τὸν Πάπαν νὰ στείλῃ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἀντιπροσώπους του, διὰ νὰ συζητήσουν περὶ τῆς ἐνώσεως.

Οἱ ἀντιπρόσωποι ὁμῶς τοῦ Πάπα ὄχι μόνον ἐφέρθησαν ὕβριστικῶς καὶ ὑπεστήριζον κατὰ τὴν συζήτησιν ἐντελῶς παραλόγους ἀξιώσεις, ἀλλὰ εἶχον τὸ θράσος νὰ τολμήσουν κάτι πρωτάκουστον. Εἰσῆλθον δηλαδὴ κατὰ τὴν ὥραν τῆς θείας Λειτουργίας εἰς τὴν Ἀγίαν Σοφίαν καὶ ἄφησαν ἐπάνω εἰς τὴν Ἀγίαν Τράπεζαν ἓνα ἀφορισμὸν ἐναντίον τοῦ Πατριάρχου καὶ τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ ὕβριστικὴ αὕτῃ πρᾶξις κατετάραξεν ὅλους τοὺς Ὁρθοδόξους Χριστιανούς τῆς Ἀνατολῆς. Τότε ὁ Πατριάρχης Μιχαὴλ ὁ Κηρουλάριος ἐκάλεσε Σύνοδον εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἣ ὁποία ἀνεθεμάτισε τοὺς συντάξαντας τὸ ἀφοριστικὸν ἔγγραφον καὶ τοὺς δεχομένους τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ, κατέκρινε δὲ αὐστηρῶς τὰς ἀντικανονικὰς ἐνεργείας τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας.

Ἀπὸ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τὸ Σχίσμα ἔγινε πλέον ὀριστικόν, τὸ ἔτος 1054 μ. Χ.

Ἀργότερον πολλοὶ αὐτοκράτορες τοῦ Βυζαντίου ἠθέλησαν νὰ ἐπαναφέρουν τὴν ἐνότητα μεταξύ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ δὲν τὸ κατώρθωσαν.

Ἡ σπουδαιότερα προσπάθεια ἐγένετο εἰς τὴν Σύνοδον τῆς Φλωρεντίας τὸ ἔτος 1439 μ. Χ. Τὴν προσπάθειαν αὐτὴν τὴν ἔκαμεν ὁ αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου Ἰωάννης Η' ὁ Παλαιολόγος.

Ἐκεῖ εἰς τὴν Φλωρεντίαν πράγματι ἀπεφασίσθη νὰ γίνῃ ἡ ἔνωσις. Ὁ κλῆρος ὁμως καὶ ὁ λαὸς τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας δὲν ἤθελε κατ' οὐδένα τρόπον νὰ γίνῃ ἔνωσις ταπεινωτικῇ.

Κατεπολέμησαν λοιπὸν τὴν ἀπόφασιν τῆς Συνόδου τῆς Φλωρεντίας καὶ ἀνεθεμάτισαν ὅλους ἐκείνους τοὺς ἄνδρας, πολιτικούς καὶ κληρικούς, οἱ ὅποιοι ὑπεστήριξαν τὴν ἔνωσιν. Διότι ἔβλεπον καθαρὰ οἱ Ὁρθόδοξοι, ὅτι μία τοιαύτη ἔνωσις θὰ τοὺς ὠδήγει γρήγορα ἢ ἀργὰ ὅλους εἰς τὸν Παπισμὸν καὶ εἰς τὴν πλάνην.

4. Ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία μετὰ τὸ Σχίσμα

Μὲ τὸ Σχίσμα, ὅπως εἶδομεν, ἡ Μεγάλῃ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία διηρέθη εἰς δύο :

α) Εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν.

β) Εἰς τὴν Δυτικὴν Ἐκκλησίαν, ἡ ὁποία λέγεται καὶ Παπικὴ Ἐκκλησία.

Καὶ πρῶτον ἅς ἐξετάσωμεν, τί ἔγινεν εἰς τὴν Δυτικὴν Ἐκκλησίαν ἔπειτα ἀπὸ τὸ Σχίσμα.

Ὁ Πάπας ἀφοῦ διέκοψεν ὀριστικῶς τὰς σχέσεις του μετὰ τὴν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν, ἐπεζήτησε νὰ αὐξήσῃ τὴν ἐξουσίαν του καὶ τὴν δύναμιν του εἰς ὁλόκληρον τὴν Δύσιν. Ἐφρόντισε λοιπὸν μετὰ τοὺς ἱεραποστόλους του νὰ διαδώσῃ τὸν Χριστιανισμὸν καὶ εἰς τοὺς ὑπολοίπους εἰδωλολατρικούς λαοὺς τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, κατῴρθωσε δὲ νὰ τοὺς ἐνώσῃ ὅλους μέσα εἰς τοὺς κόλπους τῆς Παπικῆς Ἐκκλησίας.

Ἀλλὰ κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους εἰς τὴν Δύσιν ἡ διδασκαλία ἐγίνετο μόνον εἰς τὴν λατινικὴν γλῶσσαν. Ἐπίσης ἡ Ἁγία Γραφή καὶ ὅλα τὰ θρησκευτικὰ βιβλία ἦσαν γραμμένα εἰς τὴν λατινικὴν. Διὰ τοῦτο ὅλοι ὅσοι δὲν ἐγνώριζον λατινικά, καὶ πρὸ πάντων ὁ ἀμόρφωτος λαός, οὔτε τὸ κήρυγμα ἤμποροῦσαν νὰ καταλάβουν οὔτε τὰ θεῖα διδάγματα τοῦ Εὐαγγελίου νὰ ἐννοήσουν.

Ὅλοι λοιπὸν αὐτοὶ οἱ λαοὶ τῆς Εὐρώπης ἔζων εἰς μίαν τελείαν θρησκευτικὴν ἀμάθειαν. Ἐπίστευον δὲ ὅτι ὁ Πάπας εἶναι ὁ μόνος ἀντιπρόσωπος τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ τὸν ἐθεώρουν ὥς τὸν ἀλάθητον νομοθέτην τῆς θρησκείας. Ἐπομένως ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ ἔπρεπε νὰ ἐκτελοῦν τὰς διαταγὰς του καὶ νὰ παραδέχωνται τὰς ἀποφάσεις του χωρὶς καμμίαν συζήτησιν, διότι δῆθεν ἦσαν ὅλοι ὀρθοί.

Αἱ ἀντιλήψεις ὁμως αὐταὶ ὠδήγησαν τὸν Πάπαν καὶ τὴν Δυτικὴν Ἐκκλησίαν εἰς μεγάλα σφάλματα. Διότι ἤρχισαν νὰ διδάσκουν πράγματα, τὰ ὁποῖα δὲν συνεφώνουν οὔτε μὲ τὴν Ἀγίαν Γραφήν οὔτε μὲ τὰς ἀποφάσεις τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων.

Ἐδίδασκεν, ὅπως εἶπομεν, ὅτι τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἐκπορεύεται καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ, ὅτι τὸ Βάπτισμα πρέπει νὰ γίνεται διὰ ραντισμοῦ, ὅτι κατὰ τὴν θείαν Κοινωνίαν νὰ δίδεται εἰς τοὺς λαϊκοὺς μόνον ἄζυμος ἄρτος, εἰς δὲ τοὺς κληρικοὺς ἄρτος καὶ οἶνος, ὅτι αἱ ἁμαρτίαι συγχωροῦνται μὲ τὰ συγχωροχάρτια.

Καὶ ὥσάν νὰ μὴ ἔφθانون ὅλα αὐτά, συνέβαινε καὶ τοῦτο, ὅτι ὁλος ὁ ἀνώτερος κλήρος καὶ ὁ ἴδιος ὁ Πάπας ἔζων ζῶν πολυτελεῖ καὶ ἄσωτον. Ἀπεμακρύνθησαν ἀπὸ τὸν ἀπλοῦν χριστιανικὸν βίον, ἔκαμνον ἀσυγχωρήτους παρεκτροπὰς καὶ ἦσαν βυθισμένοι εἰς ἀφάνταστον διαφθοράν. Τοιοῦτοτρόπως ἔδιδον τὸ κακὸν παράδειγμα εἰς τοὺς Χριστιανούς.

Διὰ τὴν ἀθλίαν αὐτὴν κατάστασιν τοῦ κλήρου καὶ τῆς Ἐκκλησίας ἐξηγέρθησαν πολλοὶ μορφωμένοι χριστιανοὶ θεολόγοι τῆς Δύσεως. Διεμαρτύροντο δι' ὅλας τὰς παρεκτροπὰς τοῦ Πάπα καὶ τοῦ κλήρου καὶ ἐζήτουν τὴν μεταρρύθμισιν, τὴν καλλιτέρευσιν δηλαδὴ τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἤρχισε νὰ παρουσιάζεται κάποια ἀντίδρασις ἐναντίον τῆς παπικῆς Ἐκκλησίας.

Ὁ Πάπας ὁμως ἐγκαίρως κατενόησε τὸν κίνδυνον καὶ ἔλαβε τὰ ἀνάλογα μέτρα. Ἐχαρακτήρισε λοιπὸν ὅλους αὐτοὺς, οἱ ὁποῖοι διεμαρτύροντο ὡς αἰρετικούς καὶ τοὺς κατεδίωξε σκληρότατα. Πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον ἵδρυσεν εἰς τὰς κυριωτέρας Εὐρωπαϊκὰς πόλεις ἱερὰ δικαστήρια, εἰς τὰ ὁποῖα διώρισε ἰδικούς του ἀφωσιωμένους καὶ φανατικούς μοναχοὺς ὡς δικαστάς. Οἱ δικασταὶ αὗτοι δὲν εἶχον τίποτε τὸ χριστιανικὸν μέσα εἰς τὴν ψυχὴν των.

Ἀλλοίμονον εἰς τὸν Χριστιανὸν ὁ ὁποῖος θὰ κατηγορεῖτο, ὅτι ἦτο αἰρετικός. Ἀμέσως συνελαμβάνετο καὶ παρεδίδετο εἰς τὰ δικαστήρια αὐτά, εἰς τὴν λεγομένην Ἱερὰν Ἐξέτασιν. Ἐκεῖ οἱ σκληρόκαρδοι μοναχοὶ δικασταὶ ἐξηνάγκαζον μὲ σκληρὰ βασανιστήρια τὸν κατηγορούμενον νὰ ὁμολογήσῃ δῆθεν τὴν ἀλήθειαν καὶ τέλος τὸν κατεδίκαζον εἰς θάνατον ἐπὶ τῆς πυρᾶς.

Πολλαὶ χιλιάδες Χριστιανῶν εὗρον τότε ἀπάνθρωπον καὶ ἄδικον τέλος ἀπὸ τὰ σατανικὰ ἐκεῖνα δικαστήρια τῆς Ἱερᾶς Ἐξετάσεως. Καὶ ὁμως ἡ φωνὴ τῆς διαμαρτυρίας δὲν κατεπνίγη τελικῶς, ὅπως θὰ ἴδωμεν.

5. Ἡ ἐξέγερσις τοῦ Λουθήρου

Ἡ θλιβερά κατάπτωσις τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας ἔφθασεν εἰς τὸ ἀπροχώρητον σημεῖον κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 16ου αἰῶνος, ὅταν ἐγινε πάπας ὁ Λέων ὁ 10ος. Ὁ ἀσεβὴς ἐκεῖνος Πάπας, ἐπειδὴ εἶχεν ἀνάγκην πολλῶν χρημάτων ἀφ' ἐνὸς μὲν διὰ τὴν ἄσωτον καὶ σπάταλον ζωὴν του, ἀφ' ἑτέρου δὲ διότι ἤθελε νὰ οἰκοδομήσῃ τὸν μέγαν ναὸν τοῦ Ἀγίου Πέτρου ἐν Ρώμῃ, ἔκαμε τὸ ἐξῆς ἀνήκουστον: Ἐξαπέστειλε μοναχοὺς εἰς ὅλην τὴν Εὐρώπην καὶ τοὺς ἐφωδίασε μὲ συγχωροχάρτια, διὰ νὰ τὰ πωλοῦν εἰς τοὺς Χριστιανούς.

Ἐὰν παραδείγματος χάριν ἓνας Χριστιανὸς ἤθελε νὰ λάβῃ συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν του καὶ νὰ σώσῃ τὴν ψυχὴν του, ἤμποροῦσε νὰ ἀγοράσῃ ἓνα συγχωροχάρτιον ὑπογεγραμμένον ἀπὸ τὸν Πάπαν. Αὐτὸ τὸ συγχωροχάρτιον ἔσβηνεν ὅλας τὰς ἁμαρτίας του. Ὅσον μάλιστα ἀκριβώτερον συγχωροχάρτιον ἠγόραζε κανεῖς, τόσον καλλιτέραν θέσιν θὰ ἐξησφάλιζεν εἰς τὸν παράδεισον.

Εἰς αὐτὸ τὸ χαμηλὸν ἐπίπεδον κατέρριψε τὴν ὑψηλοτέραν καὶ ἀγιωτέραν ὑπόθεσιν τῆς θρησκείας, δηλαδὴ τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς τοῦ Χριστιανοῦ, ὁ τότε Πάπας τῆς Ρώμης.

Μίαν ἡμέραν ἓνας ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς μοναχοὺς τοῦ Πάπα, ὀνομαζόμενος Τέτσελος, ἔφθασεν εἰς τὴν πόλιν Βιττεμβέργην τῆς Γερμανίας, διὰ νὰ πωλήσῃ συγχωροχάρτια. Ἐκεῖ ὑπηρέτει τότε ὡς καθηγητὴς τοῦ πανεπιστημίου τῆς πόλεως ὁ Μαρτίνος Λούθηρος, ἀνὴρ μὲ πίστιν καὶ ἀγάπην πρὸς τὴν ἀλήθειαν.

Μόλις ἐπληροφόρηθῃ ὁ φιλελεύθερος καθηγητὴς τὸ αἰσχρὸν ἔργον τοῦ ἀσεβοῦς μοναχοῦ, δηλαδὴ τὴν ἐκμετάλλευσιν τῆς θρησκείας μὲ τὴν πώλησιν τῶν συγχωροχαρτίων, ἀπεφάσισε νὰ ἀναλάβῃ φανερόν καὶ θαρραλέον πλεόν ἄγωνα ἐναντίον ὅλων τῶν καταχρήσεων τοῦ Πάπα.

Διεκήρυξε λοιπὸν δημοσίως ὅτι ἡ πώλησις συγχωροχαρτίων εἶναι ἀντίθετος πρὸς τὴν ὀρθὴν διδασκαλίαν τοῦ Κυρίου. Μάλιστα ἐτοιχοκόλλησεν εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ ναοῦ τῆς Βιττεμβέργης 95 ἄρθρα, δηλαδὴ κατηγορίας ἐναντίον τῶν καταχρήσεων καὶ τῆς ἐκμεταλλεύσεως τῆς θρησκείας ὑπὸ τοῦ Πάπα (1517 μ. Χ.).

Τὰ 95 ἄρθρα τοῦ Λουθήρου ἀμέσως ἐτυπώθησαν καὶ εἰς ὀλίγον χρονικὸν διάστημα ἐγιναν γνωστὰ καὶ ἀνεγνώσθησαν μὲ προσοχὴν εἰς ὁλόκληρον τὴν Εὐρώπην. Αὐτὸ βεβαίως ἐνέβαλεν εἰς μεγάλην ἀνησυ-

χίαν τὸν πάπαν Λέοντα, ὁ ὁποῖος ἐκάλεσε τὸν Λούθηρον νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν Ρώμην, διὰ νὰ ἀπολογηθῇ.

Ὁ Λούθηρος ὅμως δὲν ὑπήκουσε, διότι ἐγνώριζε τί τὸν ἐπερίμενεν, ἐὰν ἤρχετο εἰς τὴν Ρώμην. Ὁ Πάπας τότε, διὰ νὰ τὸν τιμωρήσῃ, τὸν ἀφώρισε. Ἀλλὰ ὁ φιλελεύθερος καθηγητὴς μόλις ἐπῆρε τὸ ἔγγραφον τοῦ ἀφορισμοῦ, ἤλθε συνοδευόμενος ἀπὸ τοὺς φοιτητάς του ἕως τὴν πύλην τῆς πόλεως καὶ ἐκεῖ ἐνώπιον τοῦ πλήθους ἔκαυσεν ἐπιδεικτικῶς τὸν ἀφορισμόν, τὸν ὁποῖον τοῦ ἔστειλεν ὁ Πάπας (1520 μ. Χ.).

6. Ἡ διδασκαλία τοῦ Λουθήρου

Ἀπὸ τὴν ἐποχὴν πλέον ἐκείνην ἤρχισεν ὁ Λούθηρος μὲ ζῆλον νὰ ὁμιλῇ, νὰ γράφῃ καὶ νὰ διαδίδῃ τὰς ιδέας του.

Εἰς ὀλίγον διάστημα χρόνου ἡ διδασκαλία του ἔλαβε τοιαύτην ἐξάπλωσιν, ὥστε οἱ Χριστιανοὶ τῶν χωρῶν ἐκείνων ἐχωρίσθησαν εἰς δύο παρατάξεις. Ἡ μία ποράτοξις ἔμεινε πιστὴ εἰς τὸν Πάπαν, ἡ δὲ ἄλλη ἠκολούθησε τὸν Λούθηρον. Μεταξύ των αἱ δύο παρατάξεις ἐφιλονεῖουν μὲ θρησκευτικὸν πείσμα καὶ φανατισμόν.

Τότε ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας, θέλων νὰ ἐπαναφέρῃ τὴν τάξιν καὶ τὴν ἀγάπην εἰς τὴν παραγμένην Ἐκκλησίαν τῆς χώρας του, ἐκάλεσεν εἰς συνέδριον τοὺς Γερμανοὺς ἡγεμόνας καὶ τοὺς ἀνωτέρους κληρικούς. Ἐκάλεσε δὲ εἰς τὸ συνέδριον καὶ τὸν καθηγητὴν Λούθηρον, διὰ νὰ τὸν πείσῃ νὰ ἀρνηθῇ τὴν διδασκαλίαν του.

Ὁ Λούθηρος ὁμως ὑπεστήριξε μὲ πίστιν τὰς ἰδέας του ἐνώπιον τοῦ συνεδρίου ἐκείνου τῶν Γερμανῶν ἡγεμόνων καὶ τῶν ἀνωτέρων κληρικῶν. Αἱ σπουδαιότεραι ἀρχαὶ τοῦ Λουθήρου εἶναι αἱ ἀκόλουθοι:

1. Μόνον ἡ Ἁγία Γραφή εἶναι πηγὴ τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας καὶ πρέπει νὰ μεταφρασθῇ εἰς τὴν λαϊκὴν γλῶσσαν, διὰ νὰ τὴν ἐννοοῦν ὅλοι οἱ Χριστιανοί. Τὴν Ἱερὰν Παράδοσιν ὁμως δὲν τὴν παραδέχεται ὁ Λούθηρος.

2. Αἱ ἁμαρτίαι δὲν συγχωροῦνται μὲ τὰ συγχωροχάρτια, τὰ ὅποια πωλεῖ ὁ Πάπας, ἀλλὰ μόνον μὲ τὴν ἀληθινὴν πίστιν εἰς τὸν Χριστόν.

3. Ἡ Θεία Λειτουργία πρέπει νὰ γίνεταί εἰς ἀπλὴν γλῶσσαν, διὰ νὰ τὴν ἐννοοῦν ὅλοι οἱ πιστοί.

4. Νὰ καταργηθῇ ὁ μοναχικὸς βίος καὶ νὰ κλείσουν τὰ μοναστήρια.

5. Νὰ καταργηθῇ ἡ προσκύνησις τῶν εἰκόνων.

2. Δύο μόνον εἶναι τὰ Μυστήρια, τὰ ὅποια πρέπει νὰ τελοῦνται εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, τὸ Βάπτισμα καὶ ἡ θεία Εὐχαριστία.

7. Εἰς τὴν Ἐκκλησίαν θὰ ὑπάρχουν μόνον πρεσβύτεροι καὶ διάκονοι. Ἐπίσκοποι ὁμως ὄχι.

Ἡ μεταρρυθμιστικὴ, δηλαδὴ ἡ νεωτεριστικὴ αὕτὴ διδασκαλία τοῦ Λουθήρου δὲν ἔγινε δεκτὴ ἀπὸ τὸ συνέδριον, ἀλλὰ κατεδικάσθη ὡς αἰρέτικὴ καὶ ἀπηγορεύθη. Διέταξαν δὲ νὰ καύσουν ὅλα τὰ συγγράματα τοῦ τολμηροῦ καθηγητοῦ.

Ἀλλὰ ἐπειδὴ ἡ μεταρρύθμισις καθημερινῶς ἀπέκτα καὶ νέους ὁπαδούς, ἔγινεν ἔπειτα ἀπὸ μερικὰ χρόνια ἄλλη σύνοδος εἰς τὸ Σπάϋερ τῆς Γερμανίας, ἡ ὁποία ἀπεφάσισε νὰ ἀπαγορευθῇ τελείως ἡ διδασκαλία τοῦ Λουθήρου.

Δι' αὐτὴν τὴν ἀπόφασιν ὁ Λούθηρος καὶ οἱ ὁπαδοί του διεμαρτυρήθησαν ἐντόνως καὶ ἀπὸ τότε ὠνομάσθησαν Διαμαρτυρόμενοι ἢ Προτεστάνται.

Ἀλλὰ καὶ πάλιν ἡ μεταρρύθμισις ἐξηκολούθει νὰ κερδίζῃ ἔδαφος. Τέλος τὸ ἔτος 1555 μ.Χ. ἔγινε νέον συνέδριον εἰς τὴν πόλιν Αὐγούσταν. Τὸ συνέδριον αὐτὸ διὰ συνθήκης ἀνεγνώρισεν εἰς τοὺς Διαμαρτυρομένους τὸ δικαίωμα νὰ ὀργανώσουν ἐλευθέρως τὴν Ἐκκλησίαν των σύμφωνα μὲ τὰς ἀρχὰς τοῦ Λουθήρου.

7. Ἡ Ἐκκλησία τῶν Διαμαρτυρομένων

Ὀλίγα ἔτη ἔπειτα ἀπὸ τὸν Λούθηρον παρουσιάσθη εἰς τὴν Ἑλβετίαν ἄλλος ἱεροκέρυξ, ὁ Ζβίγγλιος, ὁ ὁποῖος ἐδίδασκε περίπου τὰ ἴδια μὲ τὸν Γερμανὸν καθηγητὴν Λούθηρον.

Ἡ διάδοσις ὅμως τῆς διδασκαλίας τοῦ Ζβίγγλιου εἰς τὴν Ἑλβετίαν συνήνητσε μεγάλα ἐμπόδια. Οἱ Παπικοὶ ἀντέδρασαν μὲ φανατισμόν, καὶ μάλιστα εἰς μίαν αἵματηρὰν σύγκρουσιν ἐφονεύθη καὶ ὁ ἴδιος ὁ Ζβίγγλιος. Τότε τὸ ἔργον του ἀνέλαβε νὰ τὸ συνεχίσῃ ὁ θεολόγος Ἰωάννης Καλβίνος.

Ὁ Καλβίνος εἰργάσθη μὲ ἱκανὴν ἐπιτυχίαν εἰς τὴν Ἑλβετίαν καὶ ἀπέκτησε πολλοὺς ὁπαδοὺς. Ἀπὸ τὸ ὄνομά του δὲ ἡ μεταρρυθμισὶς ἐκείνη ὠνομάσθη Καλβινισμὸς καὶ ἡ Ἐκκλησία τὴν ὁποίαν ἱδρύσε, λέγεται Καλβινική.

Ὁ Καλβινισμὸς διεδόθη καὶ εἰς τὰς ἄλλας χώρας, ἰδίως ὅμως εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ὅπου ἔγινε δεκτὴ ἀπὸ τοὺς περισσοτέρους Ἀγγλοὺς. Τοιοῦτοτρόπως ἱδρύθη ἡ Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία, ἡ ὁποία λέγεται καὶ Ἐπισκοπική, διότι διετήρησε τοὺς ἐπισκόπους.

Ὡστε ἀπὸ τὴν θρησκευτικὴν μεταρρυθμίσιν προέκυψαν εἰς τὴν Δύσιν τρεῖς νέαι Ἐκκλησίαι : Ἡ Λουθηρανὴ, ἡ Καλβινικὴ καὶ ἡ Ἀγγλικανικὴ. Καὶ αἱ τρεῖς μαζί ἀποτελοῦν τὴν Ἐκκλησίαν τῶν Διαμαρτυρομένων.

Βεβαίως ὁ Πάπας καὶ μετὰ ἀπὸ τὴν συνθήκην τῆς Αὐγούστης δὲν ἄφησεν ἡσυχούς τοὺς Διαμαρτυρομένους. Ἐπὶ ἑκατὸν καὶ πλέον ἔτη ἡ Εὐρώπη ἐταράσσετο ἀπὸ τοὺς πολέμους μεταξὺ Παπικῶν καὶ Διαμαρτυρομένων. Κατὰ τοὺς θρησκευτικοὺς αὐτοὺς πολέμους, οἱ ὁποῖοι ἐγίνοντο μὲ ἀπερίγραπτον φανατισμόν καὶ ἀγριότητα, κατεδιώχθησαν οἱ Διαμαρτυρόμενοι σκληρῶς καὶ ὑπέφερον ἀνομολόγητα δεινά.

Ὁ φοβερώτερος ὅμως διωγμὸς κατὰ τῶν Διομαρτυρομένων ὑπῆρξεν ἡ συνομωσία, ἡ ὁποία ἐξεδηλώθη ἐναντίον των τὴν νύκτα τοῦ Ἁγίου Βαρθολομαίου (24 Αὐγούστου 1527 μ.Χ.). Τὴν νύκτα ἐκείνην οἱ Παπικοὶ τῶν Παρισίων ἐπετέθησαν δολοφονικῶς κατὰ τῶν ἀντιπάλων των καὶ τοὺς κατέσφοξαν. Εἴκοσι χιλιάδες Διαμαρτυρόμενοι ἐφονεύθησαν τότε εἰς τὴν Γαλλίαν καὶ ὅσοι ἀπέμειναν, ἠναγκάσθησαν νὰ ζητήσουν καταφύγιον εἰς ἄλλας χώρας.

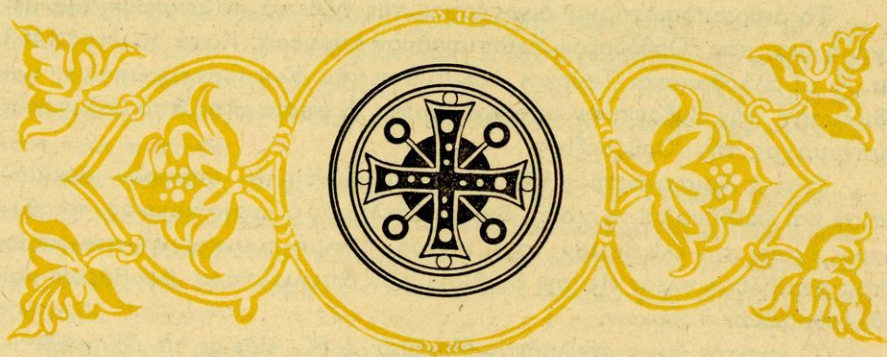
Ἡ εἰδησις διὰ τὸ τρομερὸν καὶ ἀνόσιον αὐτὸ ἔγκλημα ἐπροξένησε

φρίκην εἰς ὁλόκληρον τὴν Εὐρώπην καὶ ἀπὸ τότε ἔμεινεν ἡ νύκτα ἐκείνη γνωστὴ εἰς τὴν Ἱστορίαν μὲ τὸ ὄνομα « νύξ τοῦ Ἁγίου Βαρθολομαίου ».

Τέλος ἔπειτα ἀπὸ ἑνα περίπου αἰῶνα ἑσταμάτησαν οἱ φοβεροὶ ἐκείνοι θρησκευτικοὶ πόλεμοι καὶ ὑπεγράφη ἀπὸ τοὺς ἡγεμόνας τῆς Εὐρώπης ἡ λεγομένη Βεστφαλικὴ εἰρήνη τὸ ἔτος 1648 μ. Χ. Διὰ τῆς Βεστφαλικῆς εἰρήνης ἐδόθη θρησκευτικὴ ἐλευθερία εἰς τοὺς λαοὺς τῆς Δύσεως. Κάθε Χριστιανὸς ἤμποροῦσε πλέον νὰ ἀνήκῃ ἐλευθέρως εἰς ὅποιανδήποτε Ἐκκλησίαν ἤθελε.

Τοιοιτοτρόπως διεμορφώθησαν τελικῶς εἰς τὴν Δύσιν τέσσαρες Ἐκκλησίαι: α) Ἡ Παπικὴ, β) Ἡ Λουθηρανὴ, γ) Ἡ Καλβινικὴ καὶ δ) Ἡ Ἀγγλικανικὴ.

Τ Ε Τ Α Ρ Τ Η Π Ε Ρ Ι Ο Δ Ο Σ

ΑΠΟ ΤΗΣ ΑΛΩΣΕΩΣ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ
ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΟΝ

1. Ἡ Ὁρθόδοξος Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Τουρκοκρατίας

Εἶδομεν εἰς τὰ προηγούμενα κεφάλαια, ὅτι ἐξ αἰτίας τοῦ Σχίσματος ἐχωρίσθη ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ εἰς δύο :

α) Εἰς τὴν Δυτικὴν ἢ Καθολικὴν Ἐκκλησίαν μὲ ἀρχηγὸν τὸν Πάπαν.

β) Εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν, ἡ ὁποία περιελάμβανε τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τὰ Πατριαρχεῖα τῶν Ἱεροσολύμων, τῆς Ἀντιοχείας καὶ τῆς Ἀλεξανδρείας.

Εἶδομεν ἐπίσης ὅτι ἔπειτα ἀπὸ τὸ Σχίσμα ἔγιναν πολλαὶ προσπάθειαι διὰ τὴν ἑνωσιν τῶν δύο Ἐκκλησιῶν. Τελικῶς ὅμως ἡ ἑνωσις δὲν ἐπραγματοποιήθη, διότι ἡ Ὁρθόδοξος Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία δὲν ἤθελε νὰ παραδεχθῇ τὰς παραλόγους ἀξιώσεις καὶ τὰς ἀντικανονικὰς διδασκαλίας τῶν Παπικῶν.

Τοιοιουτρόπως ἡ Ὁρθόδοξος Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία ἐσυνέχισε μόνη τὸν δρόμον της, πιστὴ εἰς τὰ δόγματα τῆς Ἀγίας Γραφῆς καὶ εἰς τὰς ἀποφάσεις τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων.

Τὸ ἀνθρωποσωτήριον ὅμως ἔργον τῆς ἤλθε νὰ τὸ ἀνακόψῃ μία μεγάλη διὰ τὸν Ὁρθόδοξον Χριστιανισμόν συμφορά. Κατὰ τὸ ἔτος 1453 μ. Χ. οἱ ἀλλοθρησκοὶ Τούρκοι ἐκυρίευσαν τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ διέλυσαν τὴν Βυζαντινὴν αὐτοκρατορίαν, ἡ ὁποία ἦτο ἀπὸ αἰώνων ἡ ὑπέρμαχος τῆς Ὁρθοδοξίας.

Τότε ὁ Χριστιανισμὸς τῆς Ἀνατολῆς εὐρέθη εἰς σοβαρὰν δοκιμασίαν καὶ ἐκινδύνευσεν νὰ χαθῇ, διότι ὁλόκληρος ὁ χριστιανικὸς πλῆθυσμός ἔχασε τὴν ἐλευθερίαν του. Ἡ ζωὴ, ἡ τιμὴ του καὶ ἡ περιουσία του περιῆλθον πλέον εἰς τὴν διάθεσιν τῶν ἀπολιτίστων, βαρβάρων καὶ ἀλλοθρήσκων Τούρκων.

Ὁ νικητὴς ὅμως σουλτάνος Μωάμεθ ὁ Β' εἶδε μὲ τὸ ὄξύ πολιτικόν του πνεῦμα, ὅτι δὲν εἶχε συμφέρον νὰ ἐξισλαμίσῃ τοὺς Χριστιανοὺς διὰ τῆς βίας. Διὰ τοῦτο λοιπὸν ἤρχισεν νὰ τοὺς φέρεται μὲ καλὸν τρόπον. Τοὺς ἐπέτρεψε νὰ διατηρήσουν τὴν θρησκείαν των καὶ τὸ Πατριαρχεῖόν των.

Κατόπιν αὐτοῦ συνῆλθον οἱ ἐπίσκοποι τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἐξέλεξαν Πατριάρχην τὸν Γεννάδιον Σχολάριον, ἄνδρα τὸν ὁποῖον ἐξετίμων ὅλοι διὰ τὴν σοφίαν του καὶ διὰ τὴν ἀρετὴν του.

Μίαν δὲ ἡμέραν ἐκάλεσεν ὁ σουλτάνος εἰς τὰ ἀνάκτορά του τὸν νέον Πατριάρχην, τὸν ἐδέχθη μὲ ἐξαιρετικὸς τιμὰς καὶ διὰ νὰ τὸν ἐνθαρρύνῃ, τοῦ παρεχώρησε πολλὰ προνόμια, ἀπὸ τὰ ὁποῖα σπουδαιότερα εἶναι τὰ ἑξῆς :

1. Ἀναγνωρίζεται ὁ Πατριάρχης ὡς ἀντιπρόσωπος ἐθνάρχης ὅλων τῶν Ὁρθοδόξων, πού ἐξοῦσαν εἰς τὸ τουρκικὸν κράτος.

2. Οἱ ναοὶ καὶ τὰ μοναστήρια μὲ τὰ κτήματά των καὶ τὰ ὑπάρχοντά των ἀνήκουν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν.

3. Ὁ Πατριάρχης καὶ οἱ ἐπίσκοποι ἔχουν ἐξουσίαν νὰ δικάζουν καὶ νὰ λύουν τὰς διαφορὰς μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν.

4. Ἐχει τὸ δικαίωμα ὁ Πατριάρχης νὰ εἰσπράττῃ φόρους ἀπὸ τοὺς Χριστιανοὺς διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς Ἐκκλησίας.

5. Οἱ Χριστιανοὶ εἶναι ἐλεύθεροὶ νὰ λατρεύουν τὸν Θεὸν εἰς τὸν ὁποῖον πιστεύουν, ἀλλὰ δὲν ἐπιτρέπεται νὰ κτίζουσιν νέους ναοὺς.

6. Ἀπαγορεύεται εἰς τὰς τουρκικὰς ἀρχὰς νὰ πιέζουσιν τοὺς Χριστιανοὺς καὶ νὰ τοὺς κάμνουν διὰ τῆς βίας μωαμεθανούς.

7. Ὁ Πατριάρχης καὶ ὁ κλῆρος εἶναι τελείως ἀφορολόγητοι.

Τὰ προνόμια αὐτὰ εἶχον ἀνυπολόγιστον σημασίαν διὰ τὴν χρι-

στιανοσύνην εἰς τὰ μαῦρα ἐκεῖνα χρόνια τῆς σκλαβιάς. Διότι οἱ Χριστιανοὶ ἔχασαν μὲν τὴν ἐλευθερίαν των, ἀλλὰ διετήρησαν τὴν θρησκείαν των. Ἠγαπημένοι συνεσπειρώθησαν τότε γύρω ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸν Πατριάρχην των, ὁ ὁποῖος ὡς φιλόστοργος πατὴρ ἐφρόντιζε δι' ὅλους τοὺς πιστοὺς.

Τοιοιυτοτρόπως τὸ χριστιανικὸν στοιχεῖον, τὸ ὁποῖον εὕρισκετο μέσα εἰς τὸ τουρκικὸν κράτος, ἀπετέλεσεν, ἡμποροῦμεν νὰ εἴπωμεν, μίαν πολιτείαν ἐκκλησιαστικὴν, μίαν θρησκευτικὴν ὀργάνωσιν μὲ ἀνώτατον ἀρχηγὸν τῆς τὸν Πατριάρχην, ὁ ὁποῖος ἦτο συνάμα καὶ ἀρχηγὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους.

Βεβαίως οἱ Τοῦρκοι πολλὰς φορὰς παρεβίαζον τὰ προνόμια, τὰ ὁποῖα ἔδωσεν ὁ Μωάμεθ εἰς τοὺς Χριστιανοὺς. Κατελάμβανον τοὺς χριστιανικοὺς ναοὺς καὶ τοὺς μετέτρεπον εἰς τζαμιά ἢ τοὺς κατέστρεφον. Συχνὰ ὑπεχρέωνον τοὺς Χριστιανοὺς διὰ τῆς βίας νὰ γίνουν μωαμεθανοί. Καὶ τὸ χειρότερον ἦτο, ὅτι ἐφήρμοζον τὸ φρικτὸν καὶ ἀπάνθρωπον παιδομάζωμα. Ἦρπαζον δηλαδὴ τὰ ζωηρότερα χριστιανόπαιδα, τὰ ἐξιολάμιζον, τὰ ἀνέτρεφον ὡς τουρκόπαιδα καὶ ἔπειτα τὰ κατέτασσον εἰς τὰ περιβόητα τάγματα τῶν Γενιτσαρῶν. Αὐτοὶ οἱ Γενίτσαροι ἦσαν οἱ φοβερώτεροι διῶκται τῶν Χριστιανῶν.

Ἀλλὰ μὲ τὰ προνόμια ποὺ παρεχώρησεν ὁ σουλτάνος, κατάρθρωσε τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον νὰ διαφυλάξῃ τὴν Ὁρθόδοξον Θρησκείαν καὶ νὰ προστατεύσῃ τοὺς ὑποδούλους Χριστιανοὺς.

Ἰδιαιτέρως δι' ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας ἡ Ἐκκλησία ἔγινε τὸ ἰσχυρὸν προπύργιον καὶ ἡ προστάτις, ἡ ὁποία μᾶς ἐβοήθησε, διὰ νὰ διατηρήσωμεν τὸν ἔθνισμόν μας, τὴν γλῶσσάν μας καὶ τὴν ἐλπίδα τοῦ λυτρωμοῦ, ὅπως θὰ ἴδωμεν εἰς τὸ ἐπόμενον κεφάλαιον.

2. Τὰ μοναστήρια καὶ τὰ κρυφὰ Σχολεῖα

Ὁ μοναχικὸς βίος ἐσυστηματοποιήθη, ὅπως γνωρίζομεν, κυρίως κατὰ τὸν 4ον μ. Χ. αἰῶνα ἀπὸ τὸν ἀσκητὴν Παχώμιον καὶ ἀπὸ τὸν ἱεράρχην Μέγαν Βασίλειον. Ἀπὸ τότε ἤρχισαν νὰ ἱδρύνωνται καὶ νὰ ἀκμάζουν τὰ μοναστήρια. Τοῦτο ἐξηκολούθησεν ἕως τὸν 8ον αἰῶνα, ὁπότε ἔγιναν αἱ εἰκονομαχίαι. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν εἰκονομαχιῶν οἱ μοναχοὶ κατεδιώχθησαν σκληρῶς καὶ πολλὰ μοναστήρια διελύθησαν, κατεστράφησαν ἢ ἐπυρπολήθησαν.

Ἀλλὰ ἔπειτα ἀπὸ τὴν φοβερὰν ἐκείνην θύελλαν ἤρχισαν καὶ πάλιν νὰ ἀναδιοργανώνωνται. Πολλοὶ θεοσεβεῖς Χριστιανοὶ ἐγκατέλειπον τὴν κοινωνίαν καὶ ἐπήγαινον ἐκεῖ, διὰ νὰ ζήσουν τὸν ὑπόλοιπον βίον των μὲ προσευχάς, νηστείας καὶ ἀγνότητα. Κατεγίνοντο δὲ οἱ περισσότεροι ἐγγράμματοι εἰς τὴν μελέτην, εἰς τὴν ζωγραφικὴν, εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν καὶ τὴν ποίησιν, καθὼς καὶ εἰς τὴν ἀντιγραφὴν διαφόρων σοφῶν συγγραμμάτων καὶ θρησκευτικῶν βιβλίων.

Ἀπὸ τὴν ἐποχὴν ὅμως ποὺ τὸ Βυζαντινὸν κράτος ὑπέκυψεν εἰς τὸν τουρκικὸν ζυγόν, ἀπὸ τότε ἤρχισε καὶ τὸ πνευματικὸν σκότος νὰ ἀπλώνεται παντοῦ καὶ νὰ γίνεται συνεχῶς περισσότερον πυκνόν. Διότι οἱ Τούρκοι ἀπηγόρευσαν αὐστηρῶς εἰς τοὺς ὑποδούλους Ἕλληνας νὰ διατηροῦν σχολεῖα καὶ νὰ μορφώνωνται.

Ἐπὶ τετρακόσια καὶ πλέον χρόνια ἡ ἀμάθεια ἐβασίλευεν ἀπὸ τὸ ἓνα ἕως τὸ ἄλλο ἅκρον τῆς Πατρίδος μας. Σπανίως εὑρίσκει κανεὶς τότε ἀνθρώπους ποὺ νὰ γνωρίζουν περισσότερα γράμματα ἀπὸ μίαν ἀπλὴν ἀνάγνωσιν καὶ γραφὴν. Ἐκεῖνοι δὲ οἱ ὅποιοι ἐγνώριζον καὶ τὰ ὀλίγα αὐτὰ γράμματα, ἦσαν κυρίως οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ καλόγηροι.

Διὰ τοῦτο τὰ Ἑλληνόπουλα μὲ φόβον ἐπήγαινον κρυφὰ εἰς τὰ μοναστήρια καὶ εἰς τὰς Ἐκκλησίας, διὰ νὰ ἀκούσουν καὶ νὰ μάθουν ἀπὸ τοὺς καλογήρους καὶ τοὺς ἱερεῖς ὀλίγην ἀνάγνωσιν καὶ ὀλίγην γραφὴν. Ἀλλὰ εἰς αὐτὰ τὰ κρυφὰ σχολεῖα δὲν ἐμάνθανον μόνον τὰ ὀλίγα γράμματα. Ἐκεῖ οἱ καλόγηροι καὶ οἱ ἱερεῖς τοὺς ἐνεφύτευον εἰς τὴν ψυχὴν καὶ κάτι ἄλλο σπουδαιότερον: τὴν ἐλπίδα τῆς ἐλευθερίας.

Ἀπὸ τὰ ἀπόκεντρα μοναστήρια, τὰ κρυφὰ αὐτὰ σχολεῖα, ἀνεδείχθησαν καὶ πολλοὶ μεγάλοι τοῦ Γένους μας Διδάσκαλοι. Αὐτοὶ οἱ Διδάσκαλοι ἀργότερον, ὅταν ἡ τουρκικὴ κυβέρνησις ἔπαψε νὰ ἐφαρμόζη μὲ αὐστηρότητα τὴν ἀπαγόρευσιν τῆς λειτουργίας τῶν σχολείων, ἵδρυσαν τὰς πρώτας σχολὰς εἰς διάφορα μέρη τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐφώτισαν τὸ ἔθνος καὶ τὸ προπαρασκεύασαν διὰ τὴν μεγάλην Ἐπανάστασιν τοῦ 1821. Τοιαῦται σχολαὶ ὑπῆρξαν: ἡ Πατριαρχικὴ Ἀκαδημία Κωνσταντινουπόλεως, ἡ ἐν Πάτμῳ Ἀκαδημία καὶ ἡ Ἀθηνίδας Ἀκαδημία. Εἰς τὰς Σχολὰς αὐτὰς ἐδίδασαν πολλοὶ ἐμπνευσμένοι διδάσκαλοι, οἱ ὀνομασθέντες Διδάσκαλοι τοῦ Γένους. Τοιοῦτοι ἦσαν ὁ Γεννάδιος Σχολάριος, Μανουὴλ ὁ Κορίνθιος, ὁ Ματθαῖος Καμηριώτης καὶ ἄλλοι.

Κατὰ τὰ χρόνια τῆς σκλαβιάς ἐχρησίμευσαν ἐπίσης τὰ μοναστήρια ὡς καταφύγια τῶν κλεφτῶν καὶ ἀρματολῶν καὶ ὄλων ἐκείνων, οἱ

ὅποιοι κατεδιώκοντο ἀπὸ τοὺς τυράννους. Ἐκεῖ εἰς τὰ μοναστήρια ἔκαμον καὶ τὰ συμβούλια τῶν οἱ καπετανέοι μὲ τοὺς Φιλικούς, διὰ νὰ καταστρώσουν τὰ σχέδια τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ Γένους.

Τέλος δὲ ἀπὸ τὸ μοναστήρι τῆς Ἀγίας Λαύρας ὁ ἐπίσκοπος Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανὸς ἔδωσε τὸ σύνθημα τῆς γενικῆς ἐξεγέρσεως τὸ 1821 καὶ ὕψωσε τὸ λάβαρον τῆς ἐλευθερίας.

Ἡ Ἐκκλησία λοιπὸν προσέφερε πολυτιμοτάτας ὑπηρεσίας εἰς τὸ ὑπόδουλον ἔθνος. Κατῴρθωσεν, ὡς φιλόστοργος μήτηρ, νὰ διατηρήσῃ τὴν πίστιν, τὴν γλῶσσαν καὶ τὸ ἐθνικὸν φρόνημα τῶν προγόνων μας καὶ προετοίμασε τὸν δρόμον τῆς ἐθνικῆς ἀπελευθερώσεως.

Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Πατρίδος ἐξηκολούθησεν ἡ Ἐκκλησία νὰ προσφέρῃ ὑψίστης σπουδαιότητος θρησκευτικὰς, ἠθικὰς καὶ κοινωνικὰς ὑπηρεσίας καὶ μάλιστα παραδειγματικὴν ἐθνικὴν δρᾶσιν ἰδίως δὲ κατὰ τὴν περίοδον τῆς Ἰταλογερμανικῆς Κατοχῆς καθὼς καὶ κατὰ τὴν περίοδον τοῦ συμμοριτοπολέμου.

3. Ἡ Ἐκκλησία τοῦ ἐλευθέρου Ἑλληνικοῦ κράτους

Ὅπως κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας, τοιούτοτρόπως καὶ κατὰ τοὺς χρόνους τῆς τουρκοκρατίας τὰς Ἐκκλησίας τῶν Ἑλληνικῶν χωρῶν τὰς ἐκυβέρνα τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Αὐτὸ ἐκανόνιζεν ὅλα τὰ ἐκκλησιαστικὰ τῶν ζητήματα, ὡς ἀνωτάτη ἀρχὴ καὶ κεφαλὴ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Κατὰ τὸ διάστημα ὅμως τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 καὶ μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τὸν τουρκικὸν ζυγὸν ἡ ἐπικοινωνία τῶν ἑλληνικῶν Ἐκκλησιῶν μὲ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον διεκόπη, διότι ἡ Κωνσταντινούπολις ἔμεινεν ὑπόδουλος. Δὲν ἦτο λοιπὸν δυνατόν νὰ διοικῶνται αἱ Ἐκκλησίαι τοῦ ἐλευθέρου Ἑλληνικοῦ Βασιλείου ἀπὸ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον.

Διὰ τοῦτο κατὰ τὸ ἔτος 1833 ὅλοι οἱ ἐπίσκοποι τοῦ ἐλευθέρου κράτους ἔκαμον σύνοδον εἰς τὸ Ναύπλιον καὶ ἀπεφάσισαν νὰ ἀνακηρύξουν τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος Ἀὐτοκέφαλον, δηλαδὴ νὰ ἔχῃ διοικήσιν ἀνεξάρτητον ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖον τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ἐξακολουθεῖ ὅμως ἡ Αὐτοκέφαλος Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος νὰ ἔχῃ στενοὺς δεσμοὺς μὲ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον. Τοῦ ἀποδίδει τὰ τιμητικὰ πρωτεῖα, τὸν ἀπόλυτον σεβασμὸν καὶ τὸ θεωρεῖ ὡς τὴν κεφα-

λὴν τῆς Ὁρθοδοξίας. Διατηρεῖ ἐπίσης τὰ δόγματα τῆς πίστεως, τοὺς Συνοδικοὺς Κανόνας καὶ τὴν Ἱερὰν Παράδοσιν, ὅπως καὶ τὸ Ὁρθόδοξον Πατριαρχεῖον τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ἀργότερον κατὰ τὸ ἔτος 1850 τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἀνεγνώρισε διὰ τοῦ λεγομένου Πατριαρχικοῦ Τόμου, δι' ἀποφάσεώς του δηλαδή, τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Σύμφωνα μὲ τοὺς Νόμους τοῦ κράτους ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος διοικεῖται ἀπὸ δύο Συνόδους:

α) Ἀπὸ τὴν Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Αὕτῃ εἶναι ἡ ἀνωτάτη ἀρχὴ τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ τοὺς ἐπισκόπους ὅλης τῆς Ἑλλάδος. Πρόεδρος αὐτῆς εἶναι ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος. Συνέρχεται δὲ εἰς τὴν πρωτεύουσαν τοῦ κράτους κανονικῶς κάθε τρία ἔτη τὴν 1ην Ὀκτωβρίου, ἐργάζεται ἐπὶ ἓνα μῆνα καὶ ἀποφασίζει περὶ ὅλων τῶν σπουδαίων ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων.

β) Ἀπὸ τὴν Διαρκῆ Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Αὕτῃ ἀποτελεῖται ἀπὸ 12 ἐπισκόπους, οἱ ὅποιοι ἐκλέγονται κατὰ τὴν σειρὰν τῶν πρεσβειῶν τῆς χειροτονίας των, καὶ ἔχει ὡς Πρόεδρον αὐτῆς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν. Ἡ δώδεκα-μελὴς αὕτῃ Ἱερὰ Σύνοδος εἶναι ὁ μόνιμος ἀντιπρόσωπος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας. Ἀλλὰ τὰ δώδεκα μέλη της ἀλλάζουν κατ' ἔτος.

Ἡ Διαρκὴς Ἱερὰ Σύνοδος ἐκτελεῖ τὰς ἀποφάσεις τῆς μεγάλης Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας. Φροντίζει διὰ τὴν θρησκευτικὴν μόρφωσιν τῶν Χριστιανῶν καὶ καταπολεμεῖ κάθε ξένην διδασκαλίαν, ἡ ὁποία δὲν συμφωνεῖ μὲ τὴν Ὁρθόδοξον πίστιν μας. Ἐπίσης ἐκλέγει τοὺς ἐπισκόπους, ἔχει τὴν ἐπίβλεψιν ἐπὶ τῶν κληρικῶν, προστατεύει τοὺς ναοὺς καὶ τὰ μοναστήρια καὶ γενικῶς διοικεῖ τὴν Ἐκκλησίαν ὅλης τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος διαιρεῖται εἰς μητροπόλεις. Κάθε μητροπολίτης διοικεῖ τὰς Ἐκκλησίας τῆς μητροπόλεώς του, δηλαδή τῆς περιφέρειας του καὶ χειροτονεῖ τοὺς διακόνους καὶ τοὺς ἱερεῖς.

Κάθε Ἐκκλησία ἀποτελεῖ ἐνορίαν, ἡ ὁποία διοικεῖται ἀπὸ τὸν ἱερέα της καὶ ἀπὸ τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Συμβούλιον, δηλαδή ἀπὸ τοὺς ἐπιτρόπους τῆς Ἐκκλησίας, τοὺς ὁποίους ἐκλέγουν οἱ ἐνορίται.

Τὰ μοναστήρια τέλος διοικοῦνται ἀπὸ ἰδικὰ των ἰδιαίτερα συμβούλια, εἰς τὰ ὁποῖα πρόεδρος εἶναι ὁ ἡγούμενος τοῦ μοναστηρίου καὶ μέλη οἱ ἀρχαιότεροι μοναχοί.

4. Τὰ ἄλλα Πατριαρχεῖα

Ἡ Ὁρθόδοξος Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία περιλαμβάνει ἐκτὸς ἀπὸ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τὰ ἑξῆς τρία ἄλλα Πατριαρχεῖα :

α) Τὸ Πατριαρχεῖον τῶν Ἱεροσολύμων.

β) Τὸ Πατριαρχεῖον τῆς Ἀντιοχείας.

γ) Τὸ Πατριαρχεῖον τῆς Ἀλεξανδρείας.

Ἀλλοτε τὰ τρία αὐτὰ Πατριαρχεῖα εὐρίσκοντο εἰς μεγάλην ἀκμήν. Ἀπὸ τὸν 7ον μ. Χ. αἰῶνα ὁμως, δηλαδὴ ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τῆς ἐξαπλώσεως τοῦ μωαμεθανισμοῦ, ἤρχισαν νὰ χάνουν τὴν δύναμιν των.

Τὸ Πατριαρχεῖον τῶν Ἱεροσολύμων περιλαμβάνει τὰς Ἐκκλησίας τῶν Ἀγίων Τόπων, ὅπου ἐγεννήθη, ἔζησεν, ἐδίδασκεν, ἐσταυρώθη καὶ ἀνεστήθη ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός. Τὸ Πατριαρχεῖον αὐτὸ ἔχει σήμερον 9 μόνον ἐπισκόπους καὶ ἀνάλογον ἀριθμὸν ὀρθοδόξων Χριστιανῶν.

Τὸ Πατριαρχεῖον τῆς Ἀντιοχείας ἦτο ἄλλοτε σημαντικόν. Ἀπὸ τὴν ἐποχὴν ὁμως τῶν σταυροφοριῶν ἔχασε τὴν δύναμιν του. Διότι, ὅταν οἱ σταυροφόροι κατέλαβον τὰς χώρας ἐκεῖνας, ἐξεδίωξαν τοὺς ὀρθοδόξους Πατριάρχας τῆς Ἀντιοχείας καὶ τῶν Ἱεροσολύμων καὶ διώρισαν Παπικοὺς. Προσεπάθησαν δὲ καὶ τοὺς ὀρθοδόξους Χριστιανοὺς νὰ τοὺς κάμουν Παπικοὺς. Ἀφοῦ ἐπέρασεν ἡ θύελλα τῶν σταυροφοριῶν, ἐπῆλθεν ἄλλη θύελλα μεγαλυτέρα, ὁ μωαμεθανισμός. Νέος διωγμὸς ἤρχισεν ἐναντίον τῶν Χριστιανῶν, πού ἔζων εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα, καὶ νέα βία ἡσκήθη, διὰ νὰ τοὺς κάμουν πιστοὺς τοῦ Κορανίου. Τοιουτοτρόπως περιωρίσθησαν οἱ Χριστιανοὶ τοῦ Πατριαρχείου τῆς Ἀντιοχείας, τὸ ὅποῖον ἔχει σήμερον 16 μόνον ἐπισκόπους. Ἡ ἔδρα τοῦ Πατριαρχείου τούτου εὐρίσκεται τῶρα εἰς τὴν Δαμασκόν.

Τὸ Πατριαρχεῖον τῆς Ἀλεξανδρείας εὐρίσκετο κατὰ τοὺς πρώτους χριστιανικοὺς αἰῶνας εἰς μεγάλην ἀκμήν. Ἀπὸ τὸν καιρὸν ὁμως πού οἱ Ἀραβες ἔγιναν κύριοι τῆς Αἰγύπτου (640 μ. Χ.), ἤρχισε καὶ τὸ Πατριαρχεῖον αὐτὸ νὰ παρακμάζη. Σήμερον ἔχει περίπου 8 μόνον ἐπισκόπους.

5. Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον τῆς Κωνσταντινουπόλεως

Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον τῆς Κωνσταντινουπόλεως περιελάμβανεν ἄλλοτε ὅλους τοὺς ὀρθοδόξους Χριστιανοὺς τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Μ. Ἀσίας. Σήμερον ὅμως ἡ δύναμις του εἶναι περιορισμένη, διότι περιλαμβάνει μόνον τοὺς Χριστιανοὺς τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς γύρω περιοχῆς της. Ἐπίσης περιλαμβάνει καὶ τοὺς Χριστιανοὺς τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου.

Ὅλοι αἱ ἄλλαι χῶραι τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης ἀπεσπάσθησαν ἀπὸ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον καὶ ἀπετέλεσαν ἀνεξαρτήτους Ἐκκλησίας. Αἱ Ἐκκλησίαι αὗται εἶναι αἱ ἑξῆς :

- α) Ἡ Αὐτοκέφαλος Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος
- β) Ἡ Ὁρθόδοξος Σερβικὴ Ἐκκλησία
- γ) Ἡ Ὁρθόδοξος Ρουμανικὴ Ἐκκλησία
- δ) Ἡ Ὁρθόδοξος Ρωσικὴ Ἐκκλησία
- ε) Ἡ Ὁρθόδοξος Βουλγαρικὴ Ἐκκλησία.

Αἱ ἀνεξάρτητοι αὗται Ἐκκλησίαι ἀπεσπάσθησαν ἀπὸ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, διὰ νὰ ἡμποροῦν νὰ διοικῶνται καλλίτερον.

Ἡ Βουλγαρικὴ Ἐκκλησία κατὰ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἦλθεν εἰς ρῆξιν μὲ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἐπὶ ἓνα χρονικὸν διάστημα εἶχεν ἀποσχισθῇ ἐξ αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο καὶ ὠνομάσθη σ χ ι σ μ α τ ι κ ῆ. Κατὰ τὸ τέλος ὅμως τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου ἐτακτοποιήθησαν τὰ ζητήματα, πού ἐπροκάλεσαν τὸ Βουλγαρικὸν Σχίσμα, καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐπανελήφθησαν αἱ σχέσεις μεταξύ Βουλγαρικῆς Ἐκκλησίας καὶ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Τὰ τέσσαρα Ὁρθόδοξα Πατριαρχεῖα καὶ αἱ ἀνεξάρτητοι Ἐκκλησίαι τὰς ὁποίας ἀνεφέραμεν, διατηροῦν πάντοτε μεταξύ των τὴν ἀγάπην καὶ τὸν ἀλληλοσεβασμόν, ἀλλὰ ἀναγνωρίζουν τὰ πρωτεῖα εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Διότι τὸ Πατριαρχεῖον τοῦτο ὑπῆρξε τὸ μεγαλύτερον κέντρον καὶ ὁ ἀκοίμητος φρουρὸς τῆς Ὁρθοδοξίας. Ἐπὶ χίλια ἐπτακόσια ἔτη ἠγωνίσθη σκληρῶς διὰ τὴν ἐξάπλωσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ διὰ τὴν διατήρησιν καὶ ἐπικράτησιν τῶν ὀρθοδόξων Δογμάτων τῆς χριστιανικῆς ἡμῶν πίστεως.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Ἡ προχριστιανικὴ κοινωνία καὶ ἡ Γέννησις τοῦ Σωτῆρος . . . Σελίς	3
2. Ἐκκλησία καὶ Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία »	4
3. Αἱ περίοδοι τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας »	5

ΠΡΩΤΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (33—313)

ΑΠΟ ΤΗΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΜΕΧΡΙ ΤΟΥ Μ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

1. Ἡ ἐπιφοίτησις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος »	6
2. Ἡ ὁμιλία τοῦ Πέτρου καὶ ἡ ἱδρυσις τῆς πρώτης Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας »	9
3. Τὰ πρῶτα θαύματα τῶν Ἀποστόλων. Ὁ Πέτρος καὶ ὁ Ἰωάν- νης ἐνώπιον τοῦ Συνεδρίου τῶν Ἰουδαίων »	11
4. Ἡ φυλάκισις τῶν Ἀποστόλων »	12
5. Ὁ βίος τῶν πρώτων Χριστιανῶν »	13
6. Ἡ ἐκλογὴ τῶν ἐπὶ Διακόνων »	16
7. Ὁ Πρωτομάρτυς Στέφανος »	17
8. Ὁ διάκονος Φίλιππος »	18
9. Ὁ Ἀπόστολος Πέτρος »	20
10. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος »	24
11. Τὸ κήρυγμα τοῦ Παύλου εἰς τὴν Δαμασκὸν καὶ εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ »	26
12. Ἡ πρώτη ἀποστολικὴ πορεία τοῦ Παύλου »	27
13. Ἡ δευτέρα ἀποστολικὴ πορεία τοῦ Παύλου »	30
14. Ἡ τρίτη ἀποστολικὴ πορεία τοῦ Παύλου »	35
15. Ἡ τετάρτη ἀποστολικὴ πορεία τοῦ Παύλου »	40
16. Ὁ Ἀπόστολος Ἀνδρέας »	41
17. Ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης »	43
18. Οἱ ἄλλοι Ἀπόστολοι »	44
19. Οἱ Εὐαγγελισταὶ Μάρκος καὶ Λουκᾶς »	46
20. Ἡ ὀργάνωσις τῶν πρώτων Ἐκκλησιῶν »	47
21. Αἱ Ἀποστολικαὶ Ἐκκλησίαι, αἱ Σύνοδοι καὶ τὰ Πατριαρχεῖα »	48
22. Οἱ διωγμοὶ ἐναντίον τῶν Χριστιανῶν »	50
23. Οἱ μεγαλύτεροι διωγμοὶ »	52
24. Ὁ μεγαλομάρτυς Ἅγιος Γεώργιος »	54
25. Ὁ Μυροβλήτης Ἅγιος Δημήτριος »	56

ΔΕΥΤΕΡΑ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (313 - 867)

ΑΠΟ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ
ΜΕΧΡΙ ΤΟΥ ΣΧΙΣΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ

1. 'Ο Μέγας Κωνσταντίνος	Σελίς 59
2. 'Ο Μέγας Κωνσταντίνος προστάτης τών Χριστιανών	» 61
3. 'Η πρώτη και ἡ δευτέρα Οικουμενική Σύνοδος	» 63
4. Τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως	» 65
5. 'Ιουλιανὸς ὁ Παραβάτης	» 67
6. Οἱ Πατέρες τῆς 'Εκκλησίας	» 68
7. 'Ο Μέγας 'Αθανάσιος	» 68
8. 'Ο Μέγας Βασίλειος	» 70
9. Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνός	» 73
10. 'Ο 'Ιωάννης ὁ Χρυσόστομος	» 75
11. 'Ο Μέγας Θεόδσιος	» 78
12. 'Ο 'Ιουστινιανός	» 79
13. 'Ο 'Ηράκλειος καὶ ὁ 'Ακάθιστος Ὑμνος	» 81
14. 'Η ἀνάκτησις τοῦ Τιμίου Σταυροῦ	» 83
15. Οἱ ἀσκηταὶ καὶ οἱ μοναχοὶ	» 85
16. Αἱ Εἰκονομαχίαι	» 87
17. 'Η Θεοδώρα καὶ ἡ 'Ορθοδοξία	» 98

ΤΡΙΤΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (867 - 1453)

ΑΠΟ ΤΟΥ ΣΧΙΣΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ
ΜΕΧΡΙ ΤΗΣ ΑΛΩΣΕΩΣ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

1. 'Η ἐκλογή τοῦ Φωτίου καὶ ὁ Πάπας	» 91
2. 'Ο ἐκχριστιανισμός τών Σλαύων	» 93
3. Τὸ Σχίσμα μεταξὺ 'Ανατολικῆς καὶ Δυτικῆς 'Εκκλησίας	» 94
4. 'Η Δυτικὴ 'Εκκλησία μετὰ τὸ Σχίσμα	» 96
5. 'Η ἐξέγερσις τοῦ Λουθέρου	» 98
6. 'Η διδασκαλία τοῦ Λουθέρου	» 99
7. 'Η 'Εκκλησία τών Διαμαρτυρομένων	» 101

ΤΕΤΑΡΤΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

ΑΠΟ ΤΗΣ ΑΛΩΣΕΩΣ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ
ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΟΝ

1. 'Η 'Ορθόδοξος 'Ανατολικὴ 'Εκκλησία κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Τουρκοκρατίας	» 103
2. Τὰ μοναστήρια καὶ τὰ κρυφὰ Σχολεῖα	» 105
3. 'Η 'Εκκλησία τοῦ ἐλευθέρου Ἑλληνικοῦ κράτους	» 107
4. Τὰ ἄλλα Πατριαρχεῖα	» 109
6. Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον τῆς Κωνσταντινουπόλεως	» 110

14
ΤΑ ΘΡΑΙΟΤΕΡΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΤΑΣΙΣ Ε'

Β' / No 60
64

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤ. ΙΣΤΟ
BYZANTINΗ ΙΣΤΟ
ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΗΠΕ
ΗΠΕ

ΤΑΞΙΣ Β'

ΤΑΞΙΣ Β' ΟΙ ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΜΟΥ
No 14 ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗ
» 15

ΤΑΞΙΣ Γ'

ΤΑΞΙΣ Γ'

No 20 ΠΑΛΑΙΑ ΔΙΑΘΗΚΗ

» 21 ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

» 22 ΟΙ ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΜΟΥ

» 23 ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΗΡΩΕΣ

» 24 ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΗ

» 25 ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗ

» 26 ΠΑΤΡΙΔΟΓΡΑΦΙΑ

» 27 ΦΥΣΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

» 28

ΤΑΞΕΙΣ Γ-Δ

ΤΑΞΕΙΣ Γ-Δ'

No 32 ΟΙ ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΜΟΥ ΓΔ'
» 33 ΙΣΤΟΡΙΑ (α' έτος συνδ.) ΓΔ'
» 34 ΙΣΤΟΡΙΑ (β' έτος συνδ.) ΓΔ'
» 35 ΓΕΩΓΡ. ΕΛΛΑΔΟΣ ΓΔ'
» 36 ΧΑΡΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΓΔ'

ΗΚΗ

ΤΑΞΙΣ Δ

36
ΤΑΞΙΣ Δ'
No 38 ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ
» 40 ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ
» 42 ΟΙ ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΜΟΥ
» 43 ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ
» 44 ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗ
» 56 ΦΥΣΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΑΙΝΗ ΔΙΑΘΕ-
 ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ
 ΟΙ ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΜΟΥ
 ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ
 ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗ
 ΦΥΣΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Δ' » 94
 Δ' » 96
 Δ' » 97

ΦΥΣ. ΠΕΡΙ-
 ΦΥΣΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

συγγραφέων
 τας νεωτέρας
 Εικονογρά-
 Στοι-
 Εξά-
 Σχημα πρακτικόν.
 Τιμαί αὐ συνήθε-

Συγγραφείς οἱ ἀριστοὶ τῶν δοκίμων ἑλλήνων συγγραφέων
 βοηθητικὴν βιβλίον Περιεχόμενον σύμφωνα με τὰς νεωτέρας
 παιδαγωγικὰς ἀντιλήψεις, εὐληπτόν καὶ μεθοδικόν. Εἰκονογρά-
 φους μοναδικὴ ὑποκορυφαίων ἑλλήνων καλλιτεχνῶν. Στοι-
 χεωθέντες μονοτάπη Εὐκλείδους ΟὐΦΣΕΤ μετ' ἐξάφυλλα ἐξά-
 χρωμα καὶ πολύχρωμοι αἱ ἐσωτερικοὶ σελίδες. Σχημα πρακτικόν.
 "Εκδόσεις καλλιτεχνικὴ ἐπὶ λευκοῦ χαρτοῦ. Τιμαί αὐ συνήθε-

Αὐ καλλιτεχνικὰ
 καὶ καλλιτεχνικὰ
 ὑποκορυφαίων ἑλλήνων
 καλλιτεχνῶν ἐκδό-
 σεις μετὰ οὐ
 μέτρον.

ΤΕΡΟ ΣΤΑΥΡΟΣ 6 (1)
 ΑΘΗΝΑΙ

ΟΙΚΟΣ

ΤΑΞΙΣ Ε'

ΤΑΞΙΣ Ε'		ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤ. ΙΣΤΟΡΙΑ Ε'
Β'	№ 60	ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ Ε'
Β'	» 64	ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΗΠΕΡΩΝ Ε'
	» 67	ΧΑΡΤΗΣ ΗΠΕΡΩΝ Ε'
	» 68	ΦΥΣ. ΠΕΙΡ.-ΧΗΜΕΙΑ Ε'
	» 70	ΦΥΣΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ
Γ'	» 71	Ε - ΣΤ' ΠΕΡΙΚΟΠΑΙ

71. Φ12
» ΤΑΞΕΙΣ Ε - ΣΤ
ΕΥΑΓΓΕ

»	70	ΦΥΣ. ΙΣΤΟΡ.	Ε-ΣΤ'
»	71	ΦΥΣΙΚΗ	Ε-ΣΤ'
		ΤΑΣΕΙΣ Ε - ΣΤ'	
No	74	ΕΥΑΓΓΕΛ. ΠΕΡΙΚΟΠΑΙ	Ε-ΣΤ'
»	76	ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ	Ε-ΣΤ'
»	77	ΟΙ ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΜΟΥ	Ε-ΣΤ'
»	78	ΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΟΥ	Ε-ΣΤ'
»	79	ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗ	Ε-ΣΤ'
»	80	ΓΕΩΜΕΤΡΙΑ	Ε-ΣΤ'
»	81	ΦΥΣ. ΠΕΙΡ.-ΧΗΜ.(α' έτος)	Ε-ΣΤ'
»	82	ΦΥΣ. ΠΕΙΡΑΜ. (β' έτος)	Ε-ΣΤ'
»	83	ΦΥΣ. ΙΣΤΟΡ. (α' έτος)	Ε-ΣΤ'
»	84	ΦΥΣ. ΙΣΤΟΡΙΑ (β' έτος)	Ε-ΣΤ'

ΤΑΞΙΣ ΣΤΑ

» 83 ΦΥΣ. ΙΣΤΟΡΙΑ ΣΤ'
» 84 ΦΥΣ. ΙΣΤΟΡΙΑ ΣΤ'
ΤΑΞΙΣ ΣΤ' ΣΤ'
No 86 ΚΑΤΗΧ. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ ΣΤ'
» 89 ΟΙ ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΜΟΥ ΣΤ'
» 90 ΝΕΟΙ ΧΡΟΝΟΙ ΣΤ'
» 93 ΓΕΩΓΡΑΦ. ΕΥΡΩΠΗΣ ΣΤ'
» 94 ΧΑΡΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ ΣΤ'
» 96 ΦΥΣ. ΠΕΙΡ.-ΧΗΜΕΙΑ ΣΤ'
» 97 ΦΥΣΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΣΤ'
» 98 ΕΛΛΗΝΩΝ συγγραφέων
» 99 ΕΛΛΗΝΩΝ νουτέρων
» 100 ΕΛΛΗΝΩΝ Εικονογράφων
» 101 ΕΛΛΗΝΩΝ Στοιχείων

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ
ΑΘ. ΓΙΑΝΝΙΑΣ & ΥΙΑ

TEOP. ITAYPOY 6 (18)
ABHNAI

ΕΚΤΥΠΩΣΙΣ Β. ΛΑΜΠΡΙΝΑΚΟΥ